ሃይማኖተ፡ አበው፡ ቀደምት ።

ተጻፈ፡ ከኪዳነ፡ ወልድ፡ ክፍሌ ።

www.ethiopianorthodox.org

ይህ፡ ሃይማኖተ፡ አበው፡ ቀዳምት፡ የተባለ፡ መጽሐፍ፡ ከአለቃ፡ ኪዳነ፡ ወልድ፡ ክፍሌ፡ ተጽፎ፡ ለአቶ፡ ዴስታ፡ ተክለ፡ ወልድ፡ በዐጸራነት፡ ተሰጥቶ፡ ነበር። አሁን፡ በዶክተር፡ ብርሃኑ፡ አበበ፡ አማካይነት፡ ምዕራብ፡ ጀርመን፡ ፍራንክፈርት፡ በሚገኘው፡ በፍሮቤንዩስ፡ ድርጅት፡ እንዲታተም፡ አንዱ፡ ቅጂ፡ ለዶክተር፡ ፕሮፌሰር፡ ኢይከ፡ ሀበርላንድ፡ ተሰጥቷል።

ዐዲስ፡ አበባ፡ ሠኔ፡ ፩፬ ቀን፡ ፲፱፻፷፫ ዓ.ም።

ዴስታ፡ ተክለ፡ ወልድ።

www.ethiopianorthodox.org

ሃይማኖተ፡ አበው፡ ቀዳምት፡፡ ወፍልጠተ፡ ውሉድ፡ ዲያርት፡ በዘዘ፡ ዚአሆን፡ ባህላት፡፡ ወዓዲ፡ ይስመይ፡ ቻሪክ፡ ነገሥት፡ ወጳጳሳት፡ ዘኮነ፡ በመዋዕሊሆሙ፡ ሕጸጸ፡ ትምህርት፡ ወውዳየ፡ ሃይማኖት፤ ምንዳቤ፡ ወስደት፤ ጋእዝ፡ ወተስናን፡ ወባእስ፤ መቲረ፡ ልሳን፡ ወርእስ፡ ከመ፡ ቈጽለ፡ በለስ፡ በእንተ፡ ስሙ፡ ለክርስቶስ፡፡

ምክንያተ፡ ጽሒፍ፡፡

ይህ፡ ትናሽ፡ መጣፍ፡ እንዲቀሙ፡ ሃይማኖተ፡ አበው፡ ተብሎ፡ የተሰየመና፡ የተጣፈ፡ ስለ፫፡ ነገር፡ ነው፤ ፩ኛው፤ ጥንቱን፡ ከጥሩ፡ ምንጭ፡ ከ፫ቱ፡ ጉባኤ፡ የተቀዳው፡ የኢትዮጵያ፡ ሃይማኖት፡ በኋላ፡ ዘመን፡ ስለ፡ደፈረሰ፤ እውነቱን፡ ከሐሰት፡ ለይቶና፡ አጥርቶ፡ ለማሳየት፡፡ ፪ኛው፤ በዮሐንስ፡ ልማድ፡ የአበውን፡ ልብ፡ ወደ፡ ውሉድ፤ ከሓድያንን፡ ወደ፡ ጻድቃን፡ መንገድ፡ መልሶ፡ አንባቢውንና፡ ሰሚውን፡ ሕዝብ፡ ለውነተኛው፡ አምልኮና፡ ሕግ፡ ዝግጁ፡ ለማድረግ፡ (ሉቃ ፩፡ ፲፯) ፡፡

፫ኛው፡ ምክንያቱ፤ በቅዱስ፡ መጽሐፍ፡ ቃል፡ ስለ፡ ጸሐፍት፡ የተነገረውን፡ ወዮታ፡ መጻሕፍት፡ ለሚያስተባብሉ፡ ለተርጓሚዎችና፡ ለምዕላድ፡ ጣሮች፡ በማሳሰብና፡ በማስገንዘብ፡ ስሕተታቸውን፡ ለመግለጽ፡ ነው፡፡ (ኢሳ ፷፡ ፭ ፡፡ ፲–፲፩ ፡፡ ማቴ ፳፫ ፡ ፲፫) ፡፡

አሰባሰቡና፡ አጣጣሉም፡ ከሕዝብ፡ ይልቅ፡ ለባለመጣሮች፡ ስለ፡ፍኑ፤ ከ፲፰፡ የሚበልጥ፡ ብዙ፡ ዐይነት፡ ምዕላድ፡ ከማየቱና፡ ከመመልከቱ፤ ከማስተዋሉና፡ ከመመርመር፡ ከማነጻጸር፡ የተነሣ፡ ቃሉ፡ እንደ፡ ድጓ፡ መዝሙር፡ ከብሉይ፡ ከሐዲስ፡ ከሊቃውንት፤ ከገድልና፡ ከታሪክም፡ ሳይቀር፡ ተለቅሞ፡ ተቀሥሞ፡ ተቀምሞ፡ በቤተ፡ ክህነት፡ ዐማርኛ፡ በመምህራን፡ ቋንቋ፡ ተጽፏል፡፡ ስለዚህ፡ ነገር፡ ቅኔና፡ መጽሐፍ፡ ያልተማረ፤ ጕሮው፡ ወደ፡ ግእዝ፡ ያልቀረበ፡ ምስጢር፡ ያልጠገበ፡ ማንም፡ ተማሪ፡ አካናውኖ፡ ሊያነበውና፡ ፈጽሞ፡ ሊሰማው፡ አይችልም፡፡ የተማረም፡ ቢኾን፡ ማስተዋል፡ ከሌለው፡ ትምርቱ፡

www.ethiopianorthodox.org

፪

እንዲ፡ሮኖግራፍ፡ነውና፤ካጊጕ
ሌ፡ተማሪ፡አስተዋይ፡ጩሊ፥ፕ
ራዝ፡ነጠቅ፡ጩዋ፡ይኛሳል።
የምእላዶችም፡ጕሠዐተ፡ል
ብ፡ባንዱ፡የኹሉ፡ይታወቃል።ይ
ልቁንም፡ተንቤኔውና፡ወልቃይ
ቴው፡አባ፡ገብረ፡ማሪያም፡በጣ
ሬው፡ምእላድ፡ብዙ፡ስሕተት፡
አለ። ኩብዙው፡እንዱ፤ሠጋም፡
ቃልም፡ድኅረ፡ዓለም፡ከማርያም፡
ተወለዱ፡ይላል።ያቃቢ፡ሰዓትም፡
መወድስ፡እንደዚሁ፤መለኮት፡
ቀዳማዊ፡ወደኃራዊ፡ትስብእት፡
(ዘተሳተፈ፡ትስብእት፡በማለት፡
ፈንታ)።(ባሕታዊ፡አመ፡ወለደ፡
ወአመ፡ወለደት፡ባሕታዊተ፤ብሎ፡
ቃልና፡ሠጋን፡ያጣፍራል።፪ኛም፡
ፈነዎ፡ቢል፡ልቡናው፡ኹኖ፡ቃል፡
አደረገው፤ኣደረም፡ቢል፡ሕይወ
ቱ፡ኹኖ፡ቃል፡አደረገው፡እንላለን፤
ቃል፡ሠጋ፡ኮነ፡ማለት፡፫ቱ፡ኹሉ፡
አደሩ፡ማለት፡ነውና፥ከዚህ፡በቀ
ር፡ሌላ፡አናውቅም፡ይላል።ምእላ
ዱንም፡በስመ፡እግዚእነ፡ኢየሱስ፡
ክርስቶስ፡ዘልቡናሁ፡አብ፡ወእስ
ትንፋሱ፡አፉሁ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡
ብሎ፡ዠምሮታል። ከዚህ፡ይልቅ፡
ደግሞ፡ባርባዕት፡ወንጌል፡ዴር፡
ከመቅድሙ፡በሬት፡መርሐ፡ዕ
ውር፡ሲኖፍ፤አርእስቱን፡በስመ፡
እግዚእነ፡ኢየሱስ፡ክርስቶስ፡ዘይ
ሠለስ፡በአካላት፡ወይትዋሐድ፡
በመለኮት፡ብሎ፡ይዠምራል።ወ
ንጌሉም፡የርሱው፡ፕሬት፡ነው፤
ይህም፡ወንጌል፡በኢየሩሳሌም፡
ዕቃ፡ቤት፡ዴር፡ሡልጣን፡ይገኛል፤
የመነኰሴው፡ሐሳብ፡ባጭር፡ቃል፡
ሠላሴ፡ሰው፡ኾኑ፡ማለት፡ነው።
ጵንጵንያ፡ምዉት፡ከልብ፡ያማስን፡
አሬወ፡ቅብዕ፡እንደ፡ተባለ፥የሠ
ላሴንና፡የሠጋዊን፡ምስጢር፡እን
ዲህ፡አኛፍቶ፡አበላሽቶ፥ጣዕሙ
ንና፡ሠኑን፡መዐዛውን፡ወዲ፡ሰባ
ልዮስ፡ላውጦታል።የኛኑውም፡ድ
ርሰት፡የመልከየስ፡ዝቃጭ፥ወይ
ም፡እንቃሪና፡ጭላጭ፡ስብሐት፡ዋ
ህድናከ፡በማለት፡ፈንታ፥ስብሐት፡
ሠላሴከ፡ብሎ፡የሚሰብከው፡ቃል፡
በጕሮሮችን፡ሰምተን፡ካሬሳስነው፡
አባ፡ሆይ፡አትላ፡ይስማማል።ባቃ
ቢ፡ሰዓትም፡ምእላድ፡ይህን፡የመ
ስሉ፡ገሬትና፡እንቃሪ፡ድፍርስ፡ቃል፡
አለበት። የምእላዶችን፡ጣዕምና፡
ምሬት፡ለይቶ፡ለማያውቅ፡ድርሰት
ና፡ምእላድ፡ኹሉ፡ኮሌላ፡ብሎ፡ኘ
ሉ፡እውነት፡መስሎ፡ይታየዋል።

www.ethiopianorthodox.org

መጺና፡ ጣፕም፡ ወይም፡ ዐጭሬ።

በጎች፡ ጠባቂ፡ ይህ፡ መጽሐፍ፡— የቂርሎስ፡ ተረፍ፡
ፍየሎችንም፡ ሲማትር፡— ዐይነብር፡ ዐይነብር።
አይሂችኹ፡ በጎች፡ አትደንግጡ፡— ይህን፡ ሰርዲ፡ ስትግጡ፡
ከዚሁ፡ አለና፡ በመንፈስ፡— እረኞችኹ፡ የሉስ።
ሰርዱውም፡ ታሪክ፡ የሚያጠግብ፡— ለሚግጠው፡ ከልብ፤
አለልብ፡ ጣን፡ መጋፕ፡— የበሬሮ፡ ፈሊፕ፤
ወይም፡ የምሁሮች፡ ትምርት፡— መጣፍ፡ ማበላሸት።
ደንብራችኹም፡ በንባቡ፡— ገደል፡ ትርጓሜ፡ እንዳትገቡ፡
አሌ፡ ወርቅ፡ ነው፡ አሌ፡ ወርቅ፡— አፋፍ፡ የሚጠብቅ።
በኹለት፡ ዐይኑ፡ ባሕርይ፡— ቃል፡ ሥጋ፡ ኮነን፡ እንዳያይ፡
ዐይኑን፡ ጨፍኖ፡ እንደናባ፡— ማነው፡ ገደል፡ የገባ።

የመጻሕፍት፡ ዐዋጅ።

ምስጢረ፡ ሥላሴ፡ ምስጢር፡ የተባለ፡
ምንታዌ፡ ርባዔ፡ በርሱ፡ ስለሌለ፤
ዘርፉም፡ በ፫፡ ሠይል፡ ሥላሴ፡ ሲባል፡
ባንድ፡ መለኮት፡ ባ፫፡ አካል፤
አካሉ፡ እንዴ፡ ብረት፡ ሳይጨፈለቅ፡
መለኮቱ፡ እንደንጨት፡ ሳይሰነጠቅ፡
ዘላለም፡ ሥላሴ፡ ዘላለም፡ ዋሕድ፤
የማያንስ፡ የማይጐድል፡ የማይፈደፍድ።
ከተከፈለማ፡ ባሕርይ፡ እንዴ፡ ርስት፡
ከሦስትነት፡ በቀር፡ የለም፡ አንድነት።
ምስጢረ፡ ሥጋዌም፡ ምስጢር፡ የተባለ፡
ቱሳሔ፡ ቡዓዴ፡ በርሱ፡ ስለሌለ፤
ዘርፋና፡ ቅጽሉም፡ ወልድ፡ ዋሕድ፡ ወበኵር፥
ባለ፪፡ ባሕርይ፡ ባለ፪፡ ግብር፤
ልዑልና፡ ትሑት፡ አምላክና፡ ሰው፡

www.ethiopianorthodox.org
www.ethiopianorthodox.org

፬

ሰው፡ኹሉ፡እንደ፡ቶማስ፡የሚዳስሰው።
 ምስጢረ፡ቅባቱም፡በአዳም፡ሲለካ፡
እንደ፡ጕዣምም፡ቅባት፡የለውም፡አሙካ፤
በኋላቱ፡ሀብታት፡በጸጋ፡አሬዋት፡
ሒኖክ፡ኢሳይያስ፡ ስላጣሬጡት።
የተቀብዐ፡ስሙም፡አዳም፡ዳግማይ፡
ከዳግሚት፡ሔዋን፡በነሣው፡ባሕርይ፤
ከመልከ፡ጼዴቅም፡በነሣው፡አርአያ፡
ንጉሠና፡ካህን፡ነቢይ፡ሐዋርያ።
 ሃይማኖተ፡አበው፡ረኹሙ፡ሐብሉ፤
እንዲህ፡ባጭር፡ዐዋጅ፡ይጠቀለላል።
በትምርት፡ቻግሮ፡ዐይንን፡ካልገለጡ፡
ወይ፡መምርነት፡ምንም፡ቢያንጋግጡ፡
የተሰብአ፡ዳግት፡የተቀብዐ፡መውጫ፡
አፋፉ፡አይታይም፡በሽፍግ፡ባፍ፡ብልጫ።
 እየተጊደደ፡በልቦለድ፡ባህሉ፡
ወንጌልን፡ለሚሰም፡ለሚሳለም፡ኹሉ፡
ዐዋቆች፡ካልሰጡት፡ማረሚያና፡ዐራሚ፡
ንፍግ፡ይለቀልቃል፡አላዋቂ፡ሳሚ፤
ባልሰላ፡ባልሾለ፡በዱልዱም፡ጫሲና፡
ምስጢረ፡ሠጋዊ፡መቼ፡ይወጋና።
 ምስጢሩን፡ሳያውቁ፡መተርጐም፡መጥቀስ፡
ዳፍሮ፡ሳይበጡ፡ዐማም፡ደም፡እንደ፡ማፍሰስ።
ወይም፡ናላ፡ዞሮ፡በሐሞት፡ብዛት፡
ሳይተፉ፡እንደ፡ማለም፡እንደ፡መቃዠት።
መጣፉን፡ገላልጠው፡ምስጢር፡ለማይቀምሉ፡
እወና፡አልቦ፡ነው፡ነገራቸው፡ኹሉ፤
፩፡ባሕርይ፡እያሉ፡ቱሳሔ፡የለም፤

www.ethiopianorthodox.org

ትሬትፍቷል፡ ብሎ፡ አልተቈረሰም።
በመሳ፡ በጣምት፡ በነሲብ፡ ትርጓሜ፡
ጰመናውን፡ ጠቅሶ፡ ቷፍኖ፡ በጊሜ፡
፩፡ ባሕርዪ፡ ወልድ፡ ቅብ፡ ፫፡ መለኮት፡ ባዪ፡
የ፫ቱ፡ ጉባኤ፡ ተጣዪና፡ አጣዪ፤
ወዪም፡ ፈራሽ፡ አፍራሽ፡ ዘመን፡ አመጣሽ፥
ልቦለድ፡ ፈጠራ፡ የመነኰሴ፡ ጉሽ፤
ከተንቢኖቹ፡ ፕንስስ፡ ከቢዘን፡ ድፍድፍ፡
የተበጠበጠ፡ በቷሳቅ፡ ጋናፍ።
ሳትሞት፡ ሞተች፡ ብለው፡ ምንም፡ ቢቀብሯት፡
አትሞትም፡ አትሞትም፡ አትሞትም፡ እውነት።
እውነት፡ የማዜር፡ ገንዘብ፡ እንደማዜር፡ ባሕርዩ፡
ዘሳለም፡ ሕያው፡ ናት፡ በምድር፡ በሰማዩ።

www.ethiopianorthodox.org

፯

በስመ፡ አብ፡ ወወልድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ አሐዱ፡ አምላክ፤ ንዌጥን፡ ጽሒፈ፡ በስሌዳ፡ ኅሕ፡ ወነጊረ፡ በአፈ፡ ጽባሕ፡ ጽንዐ፡ ሃይማኖቱ፡ ለኰኵሕ፡ መሠረት፡ ንጽሕ። ወኰኵሕሰ፡ ክርስቶስ፡ (ክርስቶስ፡) በዓለ፡ ወንጌል፡ ቤት፤ ወእግዚእ፡ ኵሉ፡ ፍጥረት፡ ዘይወፅእ፡ ነግሀ፡ በበ ዘመኑ፡ ከመ፡ ይትዓሰብ፡ ገባእተ፡ ለዐጸዱ፡ ወይኑ፡ ወኪነውተ፡ ለግብረ፡ ኪኑ። እስመ፡ ነግህ፡ ብሒሩ፡ ሐዋርያት፤ ወሰቤሁ፡ ሠለስቱ፡ ምእት፡ ዘእምቅድመ፡ ምዕት፡ ወኀምሳ፡ ወክልኤቱ፡ ምእት፡ ሊቃውንት፡ ደቃይቀ፡ ወንጌል፡ ሰዓት፡ ወውሉዱ፡ ሐዲስ፡ መዓልት፡ ዘውስተ፡ አሐቲ፡ ዕለት። ዕለትሰ፡ ዕለተ፡ ኒቅያ፡ ወቁስጥንጥንያ፡ ወኤፌሶን፡ እምርት፡ እንተ፡ ርእያ፡ አብርሃም፡ በኍልቈ፡ ሰራዊት፤ ዳዊትኒ፡ ወጴጥሮስ፡ አዕማደ፡ ምስጢር፡ መቅደስ፡ በኍልቈ፡ መዝሙራት፡ ወበኍልቈ፡ ዓሣት፡ ዐበይት፡ ምሉኣነ፡ ትንቢት፤ ወያዕቆብኒ፡ ወልዱ፡ ይሥሐቅ፡ ጕንዱ፡ ሐዋርያት፡ አዕጹቅ÷ በኍልቈ፡ ውሉዱ፡ አንጋድ፡ ወበአግብርቲሁ፡ ፀማድ፡ እለ፡ ወጽኡ፡ ተናሬቆሙ፡ በበ፡ ኀምሳ፡ ጸመርብዕተ፡ ወንጌል፡ ማኀፈድ፡ ከመ፡ ይጽብእዎ፡ ለዲያው፡ መሬድ፡ (ዘፍ ፲፬፡ ፲፬። ዮሐንስ፡ ፳፩፡ ፲፩። ኍሉ ፻፶፫)። ወማኀበሮሙኒ፡ ሠሉስ፡ ቅዱስ፡ እንዘ፡ አሐዱ፡ ሠለስቱ፡ ወእንዘ፡ ሠለስቱ፡ አሐዱ፡ ጉባኤ፡ መንፈስ፡ ወአኮ፡ ጉባኤ፡ ንጉሥ፤ እስመ፡ እግዚአብሔር፡ አዘዞሙ፤ ወመንፈሱ፡ ቅዱስ፡ አስተጋብኦሙ፤ ወልድኒ፡ ተመሲሎ፡ አሐዱ፡ ኤጲስ ቆጶስ፡ ሃይማኖተ፡ አወፈዮሙ፡ በከመ፡ ጽሑፍ፡ (ኢሳ ፶፬፡ ፲፯። ተረ፡ ቄር ፳፩)።

ጸሎት።

ኦ፡ ዘአኀዙከ፡ ወኢስተብቍዑከ፡ ሥልሰ፡ ማኅበረ፡ ሠለስቱ፡ ጉባኤ፡ እግዚአብሔር፡ መሥዌ፡ ዋሕዳ፡ መለኮት፡ መዝራዕት፡ ወሥሉስ፡ አካለ፡ አጽባዕት፤ ብከ፡ ናነጽሕ፡ ወናጸሬ፡ እክለ፡ ዐውዱ፡ ልሳን፡ ወጕርዔ፡ እምሐሠረ፡ ንባብ፡ ዝንጋዔ፡ በከመ፡ አንጽሑ፡ ለከ፡ ዐጸዱ፡ ወይንከ፡ ገባእተ፡ ጽባሕ፡ ወሠርክ፡

www.ethiopianorthodox.org

እምአሜከላ፡ወምኑክ።
ኦ፡እግዚኦ፡አንተ፡ዘአሜሃ፤ወአ
ንተ፡ዘይእዜ፤አንተ፡ዘእሙንቱ፤
ወአንተ፡ዘለነ። ጸግወነአ፡ይእዜኒ፡
ጥበበ፡ወኅይለ፡ልበ፡ወልቡና፡ወአ
እምሮ፡ከመ፡ናርትዕ፡ፍኖተ፡ቃለ፡
ዘበአማን፤አሜን። እስመ፡ብዙ
ኃን፡ድውያን፡ለስብከተ፡ወንጌል፡
ቅዱሙ፤ወኅዳጣን፡ኅሩያን፡እም
ኔሆሙ፤ወአበዊነሂ፡ቀደምት፡
አርኣያ፡ሥላሴ፡ቅድስት፤ሠለ
ስቱ፡ዕደው፡አርእስተ፡አበው፡ልዑ
ላነ፡ዝክር፡ወጽድቅ፡እምዝክረ፡
ሠለስቱ፡ደቂቅ። አሐዱ፡አብ፡ቅዱ
ስ፡አትናቴዎስ፡ሐዋርያዊ፥ሰማ
ዕት፡እንበለ፡ደም፤ወአሐዱ፡ወልድ፡
ቅዱስ፡ፍሬ፡ምናጦስ፥ሰላማ፡መመ
ስተሳልማ፤ሰላማ፡ለብሔርነ፡
ወመስተሳልማ፡ለግእዝነ፤ዐራቂ፡
ሐዲስ፡ኪዳን፡ወከሣቴ፡ወንጌል፡
ብርሃን። ወሣልሶሙሰ፡ዐዚዝ፡
ዘደብረ፡ሊባኖስ፡አርዝ፥ተክለ፡
ሃይማኖት፡ልብን፡ወእመ፡ኢኮ፡
ስኒን፥አሐዱ፡ቅዱስ፡እምቅዱ
ሳን፡ሰፀወ፡ዕጣን፡ወከርቤ፥ዕፀ፡
ድርስ፡ወዕፀ፡ሳቤ፤ዘዐርገ፡ዲቤሁ፡
እግዚአብሔር፡በይባቤ፤ወእግዚእ
ነሂ፡በቃለ፡ቀርን፡ጊዜ፡ሰዓተ፡ዕጣን።
ሚ፡መጠን፡ግርምት፡ዛቲ፡ዕለት፡
ወዕጽብት፡ዛቲ፡ሰዓት፡አንተ፡ባቲ፡
ይወርድ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ላዕሌሁ፥
ወይጼልሎ፡ለዝንቱ፡መሣዕት፡ፍሬ፡
ቅዳሴሁ፡ከመ፡ንብላዕ፡ንሕነ፡እም
ኔሁ፡በዘንቱቂዳስ፡ምስሌሁ፤እስመ፡
ሎቱ፡ክሡት፡አፉነ፡ለበሊዖቱ፤ወብ
ቅው፡ጕርዔነ፡ለውኂጦቱ። አፉነሂ፡
ርቱዕ፡አፈ፡ነባቢ፡መጽሐፍ፥በከመ፡
አፉሁ፡ለሙሴ፡ጸያፍ፡ብልኀተ፡
አፈ፡አሮን፡ሰያፍ፤ዘርቱዐ፡ይመ
ትር፡ቃለ፡እግዚአብሔር።

ናሁ፡ንዜኑ፡በኅጹር፡ንባብ፡ህላ
ዌሁ፡ለዝንቱ፡አብ፡ተክለ፡ሃይማ
ኖት፡ርግብ፡ዘሀሎ፡እምቅድም፡
በሳብዓይ፡ምእት፤እምቅድመ፡
ዛጔ፡ወጕዲት፡በዘመነ፡አርማሕ፡
ዳዊት። አርማሕሰ፡ጠቢብ፡ወፍ
ልሱፍ፡ብሉሀ፡አዕይንት፡ዘተሳአከ፡
ሮማሬ፡ጕሕሉት፡ምስለ፡መሐ
መድ፡ነቢየ፡ተንባላት። ወሮማሩሂ፡
ሀሎ፡ጽሑሬ፡እስከ፡ዮም፡በመጽ
ሐፌ፡ቍርአን፡ውስተ፡ኃምስ፡አን
ቀጽ፡በሰማንያ፡ወስድስቱ፡ገጽ።
ወበከሃሊ፡በመዋዕለ፡ሐርቃል፡
ንጉሠ፡ወብንያሚ፡ሊቀ፡ጳጳስ፤
አመ፡አኅዝዋ፡ተንባላት፡ለእስክ
ንድርያ፡ወግብጽ፥ወእመ፡አውፀዩ፡

www.ethiopianorthodox.org

፯

ባቲ፡ ስሬዊት፡ ዑመር፡ ወልደ፡ ዐፅ፡ ኃምሳ፣ እልፌ፣ መጻሕፍቲሃ፡ መጻሕፍተ፡ ትምህርት፡ ወገድ። ወእሜሃ፡ ተሠይመ፡ ዲያቆነ፡ ዝንቱ፡ አብ፡ ቅዱስ፣ እምኣባ፡ ቄርሎስ፡ እንዘ፡ ብንያሚ፣ ሊቀ፡ ጳጳስ፤ በከመ፡ ጽሑፍ፣ ውስተ፡ ዜና፡ ገድሉ። ስመ፡ ልዴቱስ፡ ፍሥሐ፣ ጽዮን፡ በአሬ፣ አቡሁ፣ ወእሙ፤ ወስመ፡ ጥምቀቱ፡ ዘርዐ፣ ዮሐንስ፣ በአሬ፣ ቀሲስ፣ ጊዜ፡ ልዴተ፡ ነፍስ፤ በከመ፡ ጽሑፍ፡(ገድ፡ ተክ)።

ዝኬ፡ ውእቱ፣ ቀዳማዊ፡ ወበኵር፡ ተክለ፡ ሃይማኖት፡ ዘአዕበዮ፡ እግዚአብሔር፣ ጥቀ፣ እምእለ፡ ከማሁ፣ ዐበይት፡ ወጸገዎ፡ ዘንተ፡ ስመ፡ ዐቢየ፡ ወሐዲሰ፣ ዘኢተጸውዐ፡ ቦቱ፡ ካልእ፣ እምቅድሜሁ፡ ዘእንበለ፣ እምድኅሬሁ፤ ዘውእቱ፡ ተክለ፡ ሃይማኖት፤ ከመ፡ በስሙ፣ ይትመራሕ፡ ኀበ፣ ግብረ፣ አበው፣ ቀደምት፡ ነቢያት፡ ወሐዋርያት፤ እስመ፡ ውእቱ፡ ንስር፣ ሰራሪ፣ ልዑለ፡ ስብከት፡ ወሐዋርያ፡ ስሙዪ፡ በስነ፣ እምልኮት። ጸዋዒ፡ አሕዛብ፣ ቀርን፡ በቃለ፡ ብሥራት፡ ውስተ፡ ቤተ፡ ክብካብ፡ ሰማያዊት፤ ወቃለ፡ ዐዋዲ፡ መጥምቅ፣ ጸያሒ፡ ልቡና፡ ፍኖት፡ ወሰባኪ፡ ሐዲስ፣ ጥምቀት። አበ፡ አእላፍ፡ ወትእልፌት፡ ምእመናን፡ ወምእመናት፤ ወሳዲ፡ ብዙኃን፡ ፍኖት፡ ወሊቃውንት፡ ዲናግል፡ ወመነኮሳት፡ በዘርዐ፡ ትምህርት፡ ወአኮ፡ በዘርዐ፡ ፍትወት። ዝኬ፡ ውእቱ፡ ተክለ፡ አብ፡ ወወልድ፡ ወመንፈስ፣ ወሠርጸ፡ ሃይማኖት፡ ቅዱስ፡ ዘኢይጸመሂ፡ ወኢይየብስ፤ ዕፀ፡ ጥበቡሂ፡ ትምህርት፡ ዕፀ፡ ሕይወት፣ ወዕፀ፡ መድኃኒት፡ እንተ፡ ቃሌቡ፡ ሠናየ፡ ወእኩየ፤ እስመ፡ ልቡ፣ ለባሕቃዊ፡ ገነተ፡ ተድላ፡ ዘኢይበቍልዎ፡ ሦክ፡ ወአሜከላ፡ በከመ፡ ጽሑፍ። ዝኬ፡ ውእቱ፡ ጳውሎስ፣ ሐዲስ፡ መስተጽዕነ፡ ወንጌል፡ ፌረስ፡ ረዋጺ፡ እስከ፡ አድማስ፤ ዘተጸውዐ፡ ወተፌልጠ፡ እምንጉሥ፡ ዘጌ፡ ቀዲሙ፡ ወእምሐፂጌ፡ ዳግሙ፤ እስመ፡ እሉ፡ ጸወርት፡ ስሙ። ዝኬ፡ ሐዋርያ፡ ዓለም፡ ወሰማዕት፡ ገዲም፡ ገባሬ፡ ተአምር፡ ወመንክር፡ ኃይል፡ ወመስተጋድል፡ መነኮስ፡ ታስዓየ፡ እንጦንዮስ፡(እንጦኒ፡ መቃሬ፡ ጳኵሚስ፡ ቴዎድሮስ፡ አረጋዊ፡ ክርስቶስ፡ ቤዛነ፡ መስቀል፡ ሞአ፡ ዮሐኒ፡ ተክ፡ ሃዪ)። ወዕረፍቱኒ፡ በሳምናይ፡ ምእት፡ ዘመነ፡ ሐዲስ፤

www.ethiopianorthodox.org

፱

ዘውእቱ፡በሰብዐቱ፡ምእት፡ወዐ
ሠርቱ፡ዓመት፡እምልደተ፡ክር
ስቶስ፤ እስመ፡ከማሁ፡ጽሑፍ፡
በዜና፡ቅዱሳን፡አበው፡ወበካል
እኒ፡ታሪክ፡ዘመን፡ግጽው፡ዘተጽ
ሕፈ፡ቅድመ፡እምኀበ፡ጸሊማን፡
ወጸዐድው፡፡ ውእቱኬ፡ዐቢይ፡
ወውርዝው፡አበ፡አበው፡ተክለ፡
ሃይማኖት፡ነጊ፡ዘወረደ፡ስሙ፡
ሐዲስ፡በኢትቻጊ፡ኀበ፡ካልእ፡ንጉ
ሥ፡ዘጌ፤ ወኀበ፡ሠልስ፡ሐዊጌ፤
እስመ፡ቀዳሚሆሙ፡ለነገሥት፡
ዘጌ፡ዘነግሠ፡በአሠራዩ፡ምእት፡
ኮነ፡ይስመይ፡መራ፡ተክለ፡ሃይ
ማኖት፤ በስመ፡ዝንቱ፡ጻድቅ፡
ያዕቆባዊ፡ዘበአማን፡ወእስራኤ
ላዊ፡ዘአልቦ፡ጽልሑት፡ ወሐዊ
ጌኒ፡ቀዳሚሆሙ፡ለሐዊግያት፡
ዘቀብፃ፡ወእንግሦ፡ለይኩኖ፡አም
ላክ፡ወልዱ፡እኅተ፡እሙ፡በዓሠ
ር፡ወሠለሳይ፡ምእት፤ ውእቱ፡ተክ
ለ፡ሃይማኖት፡ዘኅብረ፡ሠይንት፡
ወእመ፡አኮ፡ዘዳውንት፡፡ ወቦ፡
መጽሐፈ፡ገድል፡ዘበእንቲአሁ፡
ይነግር፡ወይብል፤ ከመ፡ውእቱ፡
ሕጋዊ፡ካህን፡ወመዐስብ፡ባዕል፡
ወአኮ፡እምንእሱ፡መነኮስ፡ድን
ግል፤ ብእሲሁስ፡ክቡር፡ወልዑል፡፡

ወዝንቱ፡ገድል፡ፍሉጠ፡ዜና፡ዴት
ረኪብ፡ጽሑፈ፡ለባሕቲቱ፤ አው፡
ስሩጽ፡ወተውሳከ፡ማዕከለ፡ገድል፤
ወተረክቦቱኒ፡በበአሐዱ፡ዴብር፡
ወበበ፡አሐቲ፡ገዳም፤ ወሬድፋዴስ፡
በወይንጌ፡ዘኅብረ፡ወግዳ፤ ወዓዲ፡
በግራርያ፡ዘበጌምድር፡ሀሎ፡ጽሑፈ፡
ማእከለ፡ገድል፡፡ ከመስ፡ኢይርአዩ፡
ሰብእ፡ወኢያንብቦ፡ከመ፡ኢይበል፡
ላዕሌሁ፡ቃለ፡መሐይምት፡ከመ፡
ሰብእ፡ጐንዴር፡ዴኅርት፡«አቦ፡ብለ
ኅት፡ዕጢግነት፡ከሚስት፡» ሀሎ፡
ስፉየ፡ወልጹቀ፡ጥቁበ፡ወድርጉሐ፡
ኅቱመ፡ወዝጉሐ፡እስከ፡ዮም፡፡
ወተጋዴለ፡ዝንቱ፡እኁ፡ሐዊጌ፡ተጋ
ድሎ፡ዐቢየ፡መጠነ፡ዐሠርቱ፡ወክ
ልኤቱ፡ዓመት፤ አው፡ዘይበዝኅ፡
በእንተ፡አፍልሶ፡መንግሥት፡ሠጋ
ዊት፡ወዘማዊት፡እምነገዱ፡ዘጌ፡
ኀበ፡ነገዱ፡ወኀበ፡ዘመዱ፤ እስመ፡
ውእቱ፡እምዘመዱ፡ነገሥት፡፡ አኮኬ፡
በዓለ፡ትሩፋት፡ወፍጹመ፡ትምህ
ርት፤ አላ፡ብሩሀ፡ልብ፡ወበሊኅ፡
ንባብ፡ዘርቱዓ፡ይመትር፡ነገረ፡ክህ
ናት፡ወሕዝብ፡፡ ወዐሰበ፡ገድሉኒ፡
ፍጹም፡ብዕለ፡ሠጋ፡ወአኮ፡ብዕለ፡
ነፍስ፤ ዝኒ፡ከዊነ፡ሐዊጌ፡ሱታፌ፡
ንጉሥ፡ወተሰምዮ፡መምህር፡ዐቢይ፡

www.ethiopianorthodox.org

፲

ዘጸብረ፡ሊባኖስ። ለጻድቅሰ፡መነ
ኮስ፡ወለሐዋርያ፡ቅዱስ፡ተላዊ፡
አሠሩ፡ለክርስቶስ፡ኢይሰናአዎ፡
ቤተ፡ንጉሥ፤ ወአስተሐምሞ፡በጽ
ንተ፡ንግሥ፡ለረኪበ፡ሞገስ፡ዘእን
በለ፡ተሰናን፡ወባእስ። ሐዋርያሰ፡
መምህር፡ወመገሥጽ፡ዘኢያጸሉ፡
ለገጽ፡የአምር፡በዜማ፡ወበየብቦ፡
ከመ፡ልዑል፡ይኬንን፡መንግሥተ፡
ዕጓለ፡መሕያው፡ወለዘፈቀደ፡ይሁቦ፤
እስመ፡ኢይሠየም፡መኰንን፡ዘእንበ
ለ፡እምኀበ፡እግዚአብሔር፡በከመ፡
ጽሑፍ። ወበከመ፡ኢይክል፡ገብር፡
ተቀንዮ፡ለክልኤ፡አጋዕዝት፤ ከማሁ፡
ሐዋርያኒ፡ኢይክል፡ሐዊረ፡በመንታ፡
ፍኖት፡ወረዊጸ፡በክልኤ፡መጽያሕት፡
አሐቲ፡እንተ፡ሞት፡ወአሐቲ፡እንተ፡
ሕይወት። ዘሰ፡ይረውጽ፡ወይትባ
ደር፡በፍኖተ፡ወንጌል፡ምሂር፡ኢይ
ኔጽር፡ኀበ፡መኑሂ፡ዘድኅሬሁ፤
ወኢኀበ፡ምሥጋሬሁ፤ ዘእንበለ፡
ዳእሙ፡ኀበ፡ዕሴቱ፡በከመ፡ጽሑፍ።
ወእምብዝኀ፡ረዊጽ፡ወቀኒጽ፡በአ
ሐቲ፡ፍኖት፡ፍኖተ፡ጸባብ፡አንቀጽ፤
ይእቲኬ፡ፍቅረ፡እግዚአብሔር፡
ወቢጽ፤ ነዋ፡ተሰብረት፡አሐቲ፡እግ
ሩ፡በፍጻሜ፡በድሩ።

መኑ፡ዘጸመሮ፡ለብርሃን፡ምስለ፡
ጽልመት፤ ወመኑ፡ያኀብሮ፡ለዘ
ክርስቶስ፡ሐዋርያ፡ምስለ፡ዘዓለም፡
ኬንያ። አልቦ፡ዘይእኅዝ፡ዕርፈ፡
ወይሬኢ፡ድኅሬተ፡እንዘ፡የሐርስ፡
በከመ፡ይቤ ፡ ወንጌል፡ቅዱስ፥
እስመ፡ርትዕት፡ይእቲ፡መንግሥ
ተ፡እግዚአብሔር። ሰበሰ፡እምዓ
ለም፡ውእቱ፡ተክለ፡ሃይማኖት፡
ጻድቅ፡ወሐዋርያ፡በዘይኩኖ፡እም
ላክ፡አምሳል፡ወበዘሐፂጌ፡አርአያ፡
እምኢክህለ፡ይኩን፡ብርሃና፡ወፀ
ሓየ፡ለኢትዮጵያ፡ወእምኢተሰምየ፡
ሐዋርያ፤ እስመ፡ፍኖተ፡ዓለም፡
ወፍኖተ፡ክርስቶስ፡ካልእ፡ውእቱ፡
በከመ፡ይቤ፡ቄስጠንጢኖስ።

ኦ፡ብፁዓን፡ነዳያን፡በመንፈስ፡
ውሉዳ፡ወአዋልዲሃ፡ለጸብረ፡ሊባ
ኖስ፥ ምንተኑመ፡ትርእዩ፡ወፀእ
ክሙ፡ገዳመ፡በዘበድወ፡ጠሊ፡
ወማእስ፤ ብርዐኑ፡ዘይትሐወስ፡
እምነፋስ፤ ወሚመ፡ብእሴ፡ዘር
ሱየ፡በቀጠንት፡አልባስ፤ እለሰ፡
ቀጠንተ፡ይለብሱ፡ውስተ፡አብያተ፡
ነገሥት፡ሀለዉ፡በከመ፡ጽሑፍ።
ወኑላቄሁሰ፡ለዝንቱ፡ንስር፡ጸዐዳ፡
ለባሴ፡አነዳ፡ዘኰለንታሁ፡መስቀል፡
ወክለሚዳ፤ አበ፡ብዙኃን፡ሰማ
ዕት፡ተወካሬ፡ሥቃይ፡እንግዳ፤

www.ethiopianorthodox.org

፲፮

ወአኃዘ፡ ነዳያን፡ መምህር፡ ፈዳዬ፡
ትምህርት፡ ሰዱ፤ እምአርጋብ፡ እን
ጦንስ፡ ጽዕድዋን፡ ወአኮ፡ እምጸሊ
ማን፡ ወኢእምኰሳኵሳን፤ ዘበእ
ንቲአሆሙ፡ ጸርሐ፡ ጳውሊ፡ ዐርከ፡
እንጦኒ፡ ወይቤ፡ በቃለ፡ ትንቢት፡
ማኅዘኒ፤ ውሉድከ፡ ደኃርት፡ ይከ
ውኑ፡ መፍቀርያነ፡ ብዕል፡ ወጥ
ሬት፤ ኃሠሠያነ፡ ክብር፡ ወሢመ
ት፡ እለ፡ ይሰፍሑ፡ ማእዴ፡ በነግህ፡
ምስለ፡ መኳንንት። ወነገሮሙኒ፡
ነገረ፡ መንግሥት፡ ምድራዊት፡ ወነ
ገረ፡ ሢመት፡ ዘበትርጓሜሁ፡ (ሹህ፡
ሞት)፡ ወአኮ፡ ነገረ፡ ሕይወት፡ ዘለ
ዓለም፡ እመኒ፡ በንቅሀት፡ ወእመ
ኒ፡ በሕልም፤ እስመ፡ እሙንቱ፡
ዘሥጋ፡ ወዴም። ወእምገጸ፡ ዝንቱ፡
ራእይ፡ ግኑም፡ ወፍካሬ፡ ትንቢት፡
መድምም፡ ይደልወነ፡ ናእምር፡ ወን
ዕቀብ፡ በትምህርተ፡ ጸጋ፡ ዘአብ፡
ወእግዚእ፡ ኅሪያ፡ ጥበብ፡ ፍልጠት፡
ክልኤቱ፡ ሠዴሳት፡ አርጋብ፤ ሊሉ
ያነ፡ ኀርመት፡ ወገጽ፡ ወፍሉጣነ፡
ገድለ፡ ድምፅ። ወእመ፡ አኮሰ፡ ይወ
ርድ፡ ላዕሌነ፡ ኃይለ፡ ኢያእምሮ፡
ግዘት፡ ወዘለፋ፡ ዕዱው፡ ጠበብት፡
በከመ፡ ወረደ፡ ላዕለ፡ ሕዝበ፡ አው
ጣኪ፤ እስመ፡ እሉ፡ እሙንቱ፡ እለ፡
ኢያዐቅቡ፡ ፍልጠታተ፡ ህላውያት፡
እምቱሳሔ፡ ወትድምርት፡ ዘይከ
ውን፡ እምነ፡ ክልኤቱ፡ ህላውያቲሁ፡
ለክርስቶስ፤ በከመ፡ ይቤ፡ ጠቢብ፡
ወኪንያ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ ዮሐንስ፡ ዘእ
ስክንድርያ፡ (ሃይ፡ አበ)።

መኑ፡ ዘኢያነክር፡ እምሥጢረ፡
ዝንቱ፡ ታሪክ፡ ታሪከ፡ ዘመን፡ ወዕ
ድሜ፤ ወኢየኃድጎ፡ ንባበ፡ እንበለ፡
ትርጓሜ፤ እስመ፡ እንዘ፡ ስዉር፡
እምኔነ፡ ይእዜሰ፡ ክሡተ፡ ኮነ፡ ለም
ዕመናን፤ አኮ፡ ከመ፡ ይትሬአይ፡ አላ፡
ከመ፡ ይትኄለይ፡ ውእቱ፡ ዝንቱ፡ ጻድ
ቅ፡ ቀዳማይ፡ ተክለ፡ ለባሲ፡ መስቀል፡
ወሰባኪ፡ ወንጌል፡ ዘቦቱ፡ ንትሜካሕ፡
ከመ፡ ንሰብሖ።

አስረኛ፡ ዐማርኛ፡ የግዕዝ፡ ቁራኛ፡
በ፬፡ እማኝ፡ በ፫ኛ፡ ዳኛ።

የሮማውያን፡ ስንክሳርና፡ በሺህ፡
ካርባ፡ ኹለት፡ (፲፻፵፪)፡ ዓመተ፡
ምሕረት፡ በላስቶቹ፡ ዘመን፡ ተጥሮ፡
ከደብረ፡ ሊባኖስ፡ ወደ፡ ኤውሮፓ፡
የኼደው፡ ጥንታዊው፡ ገድለ፡ (ተክለ)
ተክለ፡ ሃይማኖት፡ ሥጋዊና፡ ዳኅ
ራዊ፡ ነገር፡ ሳይጨምር፡ መንፈሳዊ
ና፡ ቀዳማዊ፡ ብቻ፡ ይተርካል። ይህ
ንም፡ ገድል፡ ፩ ባለታሪክ፤ ዲልማንና፡
አንጧን፡ ዳባዲ፡ የሚባሉ፡ ግዕዝ፡

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

፲፪

ዐዋቆች፡የኤውሮፓ፡ሊቆች፡በእን
ግሊዞች፡አገር፡አግኝተው፡እንዳዩ
ትና፡እንደ፡መረመሩት፡በመጣፋ
ቸውም፡እንደ፡ጠቀሱት፡ዛሬም፡
በሎንደን፡እንዲገኝ፡ይናገራል።
ከግራኝ፡በኋላ፡ባፄ፡ሚናስ፡ዘመን፡
ዕጨጌው፡ተክለ፡ሃይማኖት፡በሞቱ፡
በ፲፮፻፶፩ ዓመት፡የኋላ፡ሰዎች፡እና
ባ፡ዮሐንስ፡ከማ፡እንደ፡ቅኔና፡እንደ፡
ድርሳን፡ቀምመው፡አጣፍጠው፡
የጣፉት፡ገድል፡ግን፤ የጻድቁን፡ሥራ፡
ለጨጌው፡ሰጥቶ፡ጻድቁንና፡እጨ
ጌውን፡በሙጫ፡ጸያፍ፡አጣብቆ፡
ለጥቆ÷ ባንድ፡ስም፡ጨፍልቆ፡፩፡
ሰው፡አድርጎ፤ ያልጠራ፡ያልበራ፡
ድፍርስ፡ጨለማ፡ታሪክ፡ይተርካል፤
በጻድቁና፡በጨጌው፡መካከል፡፪
ቱን፡የሚለይ፡ታላቅ፡ረዥም፡ገደል፡
፫፻፶ ዓመት፡አለ። ሊሳም፡ይህን፡
የመሰለ፡ብዙ፡እናገኛለን፤ ከብዙው፡
አንዱ፡አርድእት፡የሚባለው፡የጸሎ
ት፡መጽሐፍ፡እንሆ፡እንዲህ፡ይላል።
፲፫ቱ፡አርድእት፡ወይም፡ሐዋር
ያት፡ሰዱም፡ገሞራ፡ገብተው፡ወን
ጌልን፡ሲሰብኩ፡የሰዱም፡ሰዎች፡
አናምንም፡አንቀበልም፡ቢሏቸው፤
አርድእት፡ወዳግዚር፡ጸለየው፡እሳ
ትና፡ዲን፡አዘነሙባቸው፤ሎጥ፡
ግን፡ከነልጆቹ፡በወንጌል፡በአርድእት፡
ቃል፡ስላመነ፡ከእሳት፡ዲነ፡ብሎ፤ገና፡
ኦሪት፡ሳትጻፍ፡በአብርሃም፡ዘመን፡
የኾነውን፡ለወንጌልና፡ለአርድእት፡
ሰጥቶ፡ይተርካል፤ጣሬ፡ለጣሬ፡ዋኖ፡
ቀጣሬ፡የሚያሠኝ፡እንደ፡ዚህ፡ያለው፡
ነው። ይህም፡ታሪክ፡ሬጽሞ፡የቍር
ርኣንን፡ታሪክ፡ይመስላል። አቡሃ፡
ለሐሰት፡ሙሐመድ፡ርሱ፡ይስማኤ
ላዊ፡ስለ፡ኾነ፡ይስማኤልን፡ያስከበረ፡
መስሎት፤ ሰይድና፡አብራሂም፡መ
ሢዕት፡አድርጎ፡ያቀረበው፡አላህም፡
የራራለትና፡በሰማያዊ፡በግ፡የተቤ
ዦው፡የኛን፡አባት፡ይስማኤልን፡
እንጂ፡ይስሐቅን፡አይደለም፤ ፲፪ኛ
ም፡ነቢይ፡ኢሳን፡የወለደች፡ድንግል፡
ማርያም፡የሙሴና፡የአሮን፡እኅት፡
ናት፡ይላል፤ እስላሞችም፡ከሬት፡
ቀላጤ፡የኋላ፡ቀላጤ፡እያሉ፡ከኦሪ
ትና፡ከነቢያት፡ይልቅ፡የቍርኣንን፡
ውሸት፡ያምናሉ። አባ፡ጊዮርጊስም፡
በጣፉት፡በመጽሐፌ፡ምሥጢር፤
በሌሎችም፡ዜና፡በነቀውስጦስ፡
ገድል፡የአርድእትን፡ውሸት፡የመ
ሰለ፡ፍሬ፡ቢስ፡ወሬ፤ ኦሪት፡ነቢያት፡
በሰሎሞን፡ጊዜ፡ኋላም፡በየጊዜው፡
ከዕብራይስጥ፡ወደ፡ግእዝ፡እንደ፡
ተመለሱ፡የሚያወራ፡ልቦለድ፡ፈጠራ፡

www.ethiopianorthodox.org

ዋሾ፡ታሪክ፡አለ። የጳጳሳትም፡ታሪክ፡ ስማቸውንና፡ተራቸውን፡ሲጽፍ፤ ሰላማ፡ከሣቴ፡ብርሃን፡፩፡ብሎ፡ ሰላማ፡ካልእ፡ብርሃነ፡አዜብ፡፪፡ ይላል፤ ይኸውም፡ከይኩኖ፡አምላክ፡ በኋላ፡በአግብኦ፡ጽዮን፡የመጣ፡ ነው። ከዐረብ፡ብዙ፡መጻሕፍት፡ መለሷል፤ ዘመኑና፡ስሙም፡በሌ ልክስዩስ፡ይታወቃል። ሌልክስዩ ስም፡የተቀዳ፡ባፂ፡ውድም፡ረዐድ፡ ሲኖን፡መምህራን፡በድልነዓድ፡ ጊዜ፡ይላሉ፤ ኹሉም፡ስሕተት፡ነው፤ በሰላማና፡በሰላማ፡በ፪ቱ፡ማኽ ል፡ትርፉን፡ትቶ፡፱፻ ዓመት፡ይገኛል። ባኰሱሞችም፡ታሪክ፡በክብረ፡ነገ ሥት፡ይህን፡የመሰለ፡ብዙ፡ነገር፡ አለ፤ ክብረ፡ነገሥትም፡ከዐረብ፡ ተለቅሞ፡የተጣፈና፡የተቀዳ፡የተሰ ናዳ፡በላስቶች፡ዘመን፡ነው፡ይባላል፤ ከላሊበላ፡ገድል፡ጥቂት፡ይቀድማል፤ አሰናኙውና፡ጣፊውም፡ነብሬድ፡ይስ ሐቅ፡ነው። ከጕዲት፡በፊት፡የነበረው፡ አንቲካውና፡እውነተኛው፡የሳባና፡ የአቢስ፡ታሪክ፡በጕዲት፡ዘመን፡ስለ፡ ጠፋ፡የነገሥታትና፡የጳጳሳት፡ቍጥር፡ ስማቸውና፡ተራቸው፡ከነትውልዳ ቸው፡በየመጽሐፉ፡ትክክሎ፡አይ ገኝም፤ ያንዱ፡ካንዱ፡አይገጥምም፤

አይተባበርም። ሳባና፡ኖባ፡ወይም፡ ሱዳንና፡አቢስ፡በቋንቋ፡በመንግ ሥት፡በነገድ፡በትውልድ፡የተለዩ፡ ፪አህጉሮች፡ሲኾኑ፡ከሰብዓ፡ሊቃ ናት፡ወዲህ፡ይልቁንም፡በዘመነ፡ ሐዲስ፡ኢትዮጵያ፡ተብለው፡፪ቱም፡ ባንድ፡ስም፡ስለ፡ተጠሩ፤ የሳባና፡ የኖባ፡ታሪክ፡በኢትዮጵያ፡ምክንያት፡ እንዳባ፡ተክሌ፡ገድል፡ተቀላቅሎና፡ ተዛንቆ፡ተደባልቆ፡ምስክርነቱ፡ የኔ፡ነው፡የኔ፡ነው፡ለኔ፡ነገረ፡እያሰኘ፡ ሳባንና፡ኖባን፡ያሻማል፤ ታሪክ፡ጣፎ ችንም፡ያሳማል፤ አንባቦችንም፡ያስ ገርማል፤ ይኸውም፡የተክሌ፡ሣይማ ኖት፡ገድልና፡የዋዜማ፡ታሪክ፡በጠቀ ሳቸው፡በነገሥታቱ፡ስም፡በነህንጻ ኬ፡ይታወቃል፡(ግብ፡፫፡፳፯። ፍ፡ነ፡ ፶፩)። ወቦ፡ዘትከውን፡ኅሳረ፡በኅበ፡ ካልእኒሃ፡ከመ፡ቀሪጸ፡ገጽ፡በኀበ፡ ኢትዮጵያ፡ወኖባ፡ይላልና፤ ኦሪት፡ ነቢያት፡ኢትዮጵያ፡የሚሉት፡ከባ ብድ፡ቀጥሎ፡እስከ፡ነጭ፡አባይ፡ ምንጭ፡ወዲያ፡ማዶና፡ወዲህ፡ማዶ፡ በግራና፡በቀኝ፡ያለውን፡ላይኛውንና፡ ታችኛውን፡ሱዳን፡የኖባን፡ክፍል፡ነው። ኖባ፡የነገድ፡የሀገር፤ ኢትዮጵያ፡ የመልክ፡የሕብር፡ስም፡ነው፡(ዘፍ፡ ፪፡፲፫)። ዕብራይስጡ፡ኵሽ፡የሚለ

www.ethiopianorthodox.org

፲፬

ውን፡የኵሽን፡ስም፡ኹሉ፡ጽርኡ፡ ኢትዮጵስ፡ይሉዋል፤ ከዚህ፡የተነሣ፡ ታሪክ፡ጣፎች፡ኹሉ፡ተሳስተው፡ ኵሽን፡የኢትዮጵስ፡አባት፡ይሉታል፤ ፭ኛም፡የኵሽ፡አገር፡ኹሉ፡በልጁ፡ በኢትዮጲስ፡ስም፡ኢትዮጵያ፡ተባ ለች፡ይሳሉ፤ የመሳ፡የግምት፡አነጋ ገር፡ነው፤ ዕብራይስጥና፡ጽርእ፡ላላየ፡ ግን፡እውነት፡ይመስለዋል። ኢትዮ ጵስ፡የሰው፡ስም፡ሲኾን፡ጥቁር፡ጠ ቋራ፡ከሰልማ፤ በዐረብም፡ሱዳን፡ ማለት፡ነው። ኵሎሙ፡ኢትዮጵያ፡ ዘጸሊም፡ለሀጋሆሙ። ይዌልጥኑ፡ ኢትዮጵያዊ፡ማእሶ፡ወነብር፡ሕን ብርብሬሁ፡(ቀሌ። ኤር ፲፫፡፳፫)። የሀገር፡ስም፡ሲሆን፡ቈላ፡በረሓ፡ ምድረ፡በዳ፡ማለት፡ነው። ይገንዩ፡ ቅድሜሁ፡ኢትዮጵያ። ወወሀብኮሙ፡ ሲሳዮሙ፡ለሕዝበ፡ኢትዮጵያ፡(መዝ፡ ፸፩፡፱። ፸፫፡፲፬)። ስምነቱም፡ ከኵሽ፡ሞት፡በኋላ፡በ፭ሺህ፡ከ፬፻፶፡ ዓመት፡፸ሊቃናት፡ያወጡት፡ከ፸፡ ሊቃናት፡የተገኘ፡ሐዲስ፡እንግዳ፡ጽር ኣዊ፡ደኃራዊ፡ስም፡ነው።

ለኵሽ፡በኦሪትና፡በዜና፡መዋ ዕል፡ከተጣፉት፡ሳባ፡ሐዊላ፡ሰብታ፡ ሬዕማ፡ሰብተቃ፡ናምሩድ፡ከሚባ ሉት፡ከ፯ቱ፡ሌላ፡፳፭ልጆች፡እንደ፡ ነበሩት፡ ጽርኣዊ፡ታሪክ፡ይናገራል። ፭ቱ፡ግን፡እንደ፡ምናሴና፡እንደ፡ኤፍ ሬም፡የልጅ፡ልጆች፡ናቸው፡(ዘፍ፡ ፲፡፯)። ከጽርእም፡ወደ፡ፈረንሳዊ፡ የተቀዳው፡የሞርዮ፡ታሪክ፡የካም፡ ልጅ፡ኵሽ፡አርባ፡አሌቢዎን፡ኪሬኔ፡ ከሚባሉ፡ከ፫እኅቶቹ፡፳፰ ወልዷል፤ ዕድሜውም፡፬፻፸፰ ነው። መዱ ናውና፡መቃብሩ፡አኵሱም፡ናት፡ ይሳል፤ አኵሱም፡ማለት፡ቅሉ፡ከኵሽ፡ የወጣ፡ነው። ፳፰፡ያሳቸውንም፡በየ ስማቸው፡ጥፏቸዋል። የ፯ቱና፡የ፭፡ ቱ፡የ፰ቱ፡ስም፡በኅብሩይ፡እንደተጠ ሬው፡ነው፤ ከቀሩትም፡ከኛያው፡ ነገድ፡አቢስ፡እንጂ፡ኢትዮጲስ፡የተ ባለ፡የለም። አቢስን፡ግን፡የሳባ፡ ሳብዓይ፡የናምሩድ፡ተከታይ፡ከአ ሌቢዎን፡የተወለደ፡የኵሽ፡፯ኛ፡ ልጅ፡ብሎ፡እናቱ፡ሳትቀር፡ስሙ ንም፡ቍጥሩንም፡ጥሮለታል። ፭ኛ፡ ስሙ፡ከአው፡ይባላል። ርስቱም፡ ከሐዊላና፡ከሳባ፡ጅየተዋሰነ፡ከተ ከዜ፡ወዲህ፡ወደ፡ዲቡብ፡ያለው፡ ያማሮች፡አገር፡ነው፤የወንድሞቹ፡ ክፍል፡ሐዊላና፡ሳባ፡በለውና፡ኖባ፡ በየስማቸው፡እንዴ፡ተጠራ፥የአ ቢስም፡ክፍል፡በርሱ፡ባቅኒዋ፡ ስም፡አቢሲኒያ፡ተብላለች።

www.ethiopianorthodox.org

፲፭

ቈላዎቹ፡በላውና፡ኖባ፡ክርስት
ናቸውን፡ትተው፡ወደ፡እስላምነት፡
ከገቡ፡ወዲህ፡ግን፥ደገኞቹ፡አቢ
ስና፡ሳባ፡ኢትዮጵያ፡ተብለዋል።
ምክንያቱም፡አባታቸው፡ኵሽ፡
ከሞተ፡በኋላ፡ኢትዮጲስ፡ስለ፡
ተባለ፡እንጂ፤ ስለ፡ጥቍረትና፡ስለ፡
ቈላኛነት፡አይደለም።ያ፬ኛው፡
ነገድ፡የረዕማ፡ልጅ፡ዳግሞ፡ሳባ፡
በሚባለው፡በኵሽ፡ልጅ፡አንጻር፡
ሸባ፡ተብሎ፡ለብቻው፡፩፡ነገድ፡
ኾኗል። መዠመሪያ፡የመንን፡
ያቀና፡ያረቦችና፡የነገሥተ፡ሣባ፡
ጥንድ፡ርሱ፡ነው፡(ዘፍ፲፡፯።ነገ፡
፲፡፩)። ጽርኡ፡ግን፡እንደ፡ዕብራ
ይስጡ፡ሸ፡የሚሉ፡ፊደል፡ስላሌ
ለው፡፪ቱንም፡ሳባ፡ይላቸዋል፤
አንዳንድ፡ጊዜም፡ሸባን፡ከሳባ፡ለ
ዩቶ፡ዐረብ፡ይለዋል፡(መዝ፡፸፩፡
፲፡፲፭)። ግእዙም፡ከጽርእ፡ስለ፡
ተቀዳ፡እንዲሁ፡ይላል። ከሴም፡
ወገን፡ዳግሞ፡ሸባ፡የሚባሉ፡፪፡
ነገዶች፡አሉ፡(ዘፍ፡፲፡፳፰። ፳፭፡
፫። ኢዮ፡፲፭)። እነዚያንም፡እንደ
ዚሁ፡እንደ፡ረዕማ፡ልጅ፡ሸባ፡በማ
ለት፡ፈንታ፡ሳባ፡ይላቸዋል።የሞር
ዮም፡ታሪክ፡ሸባ፡የሚባሉ፡ብዙ፡
እንደ፡ኾኑ፡ይናገራል። አንዳንድ፡ሰው፡
ኵሽ፡ኢትዮጲስ፡ብሎ፡በ፪፡ስም፡
መጥራት፡ሳባንና፡ሸባን፡፪ቱን፡
ነገድ፡ሳባ፡ብሎ፡ባንድ፡ስም፡
መጥራት፡ለባለታሪኮች፡አልተመ
ችም፤ ታሪክ፡ያዷኻል፤ ምሥጢር፡
ያበላሻል። ሌላም፡ይህን፡የመሰለ፡
ብዙ፡ምክሼ፡አለ። ታሪክና፡ገድል፡
የሚጽፍ፡ሰው፡ምሉ፡ተገዝቶ፡
እንዳይመሰክር፤ ወይም፡የሰውን፡
መልክ፡በፎቶግራፍ፡እንደሚያነሣና፡
እንደሚሥል፡እንደነዚያ፡መኾን፡
ሲገባው፤ እውነቱን፡እውነት፡ሐሰ
ቱን፡ሐሰት፡ከማለት፡ወጥቶ፡የማ
ይገባውን፡እንዳዝማሪ፡እንደ፡ሐ
ሚና፡ቢያቈላምጥ፤ አለስሙና፡አለ
መልኩ፡ሌላ፡ስምና፡መልክ፡ቢሰጥ፤
ወይም፡እንደ፡ባለቅኔ፡እውነቱን፡
እያሳበለ፡ሐሰቱን፡እያሰባቀለ፤
ለአዳም፡ሥጋ፡ያልተሰጠ፡ሕዋስ፡
፯ክንፍ፡፲፯ክንፍ፡እያለ፡የኵሸትና፡
የምፀት፡ቃል፡ቢጽፍ፡ታላቅ፡ዕዳ፡
አለበት፡(ኢሳ፭፡፳። ማቴ፡፭፡፴፯)
ናርምም፡እስመ፡ኢንክል፡ፈጽሞ፡
ጥንቁቀ፡ነጊረ፡በእንተ፡ዕበዩ፡እንደ፡
ተባለ፤ የገድልና፡የታሪክ፡ምግባር፡
ብዙ፡ስለ፡ኾነ፡ኹሉን፡ቆጥሮ፡
መጣፍ፡አይቻልምና፤ እኛም፡እን
ግዲህ፡ይህን፡ከባድ፡ሸክም፡ርግፍ፡

www.ethiopianorthodox.org

፲፯
አርገን፡ ትተን፡ አስቀምጠን፥ በተ
ክሉ፡ መፀዛ፡ ተመሥጠን፡ ወደ፡ ዘር
ፉና፡ ወደ፡ ፍሬው፡ ወደ፡ ሃይማኖት፡
እንመለስ። (ተረት) መተው፡ ነገሬን፡
ከተተው። እስከዚህ፡ አርእስት፡ ነው።

መቅድም።

(ጥያቄ) ሃይማኖት፡ ምንድር፡ ናት፡
ብትል። (ምላሽ) በባሕርዩ፡ የማይ
ታዩና፡ የማይለይ፡ እግዚአብሔርን፡
ባይን፡ ሳያዩ፤ አንድነቱንና፡ ሦነቱን፡
ከሃሊነቱን፤ አምጻኤ፡ ዓለማት፡
መጋቢ፡ ዓለማት፡ መኾኑን፤ ያለጥ
ንት፡ እምቅድመ፡ ዓለም፡ መኖሩን፡
በፍጹም፡ ልቡና፡ ማመን፡ ነው።
ነአምር፡ በሃይማኖት፡ ከመ፡ ተፈጥረ፡
ዓለም፡ በቃለ፡ እግዚአብሔር። ብፁ
ዓንሰ፡ እለ፡ እንዘ፡ ኢይሬእዩ፡ የአምኑ፤
እምቅድመ፡ ዓለም፡ ወእስከ፡ ለዓ
ለም፡ ሀሎ፡ እግዚአብሔር፡ በመን
ግሥቱ፤ እግዚአብሔር፡ በትሥል
ስቱ፡ እግዚአብሔር፡ በመለኮቱ፡
(ዕብ ፲፩፡ ፫ ። ዮሐ ፳፡ ፳፱ ። ቅዱ፡ ዲዮ)
ሃይማኖትም፡ ባ፬፡ ወገን፡ ባ፬ ማእ
ዝን፡ ትገኛለች። መዠመሪያ፤ ቅን፡
ልቡና፡ ላለው፡ ሰው፤ እንደ፡ አብር
ሃም፡ እንደ፡ ሙሴ፡ ጸሊም፡ በአእ
ምሮ፡ ጠባይዕ፡ በሥነ፡ ፍጥረት፡ በመ
መራመር፡ ትገኛለች። ሰማያት፡ ይነ
ግሩ፡ ስብሐተ፡ እግዚአብሔር፤ ወግ
ብረ፡ ዕደዊሁ፡ ያየድዕ፡ ጠፈር፡ (መዝ፡
፲፰)። ፪ኛ፤ ሳልተማሩ፡ ሰዎች፡
በብሉይ፡ በሐዲስ፡ ያለውን፡ በጉባዔ፡
ሊቃውንት፡ የተወሰነውን፡ እምነትና፡
ትምርት፡ መምህራን፡ ገልጠው፡ አፍ
ርጠው፡ አንብበው፡ ተርጕመው፡
ሲነግሯቸው፡ በቅን፡ ልቡና፡ በመቀ
በል፡ ትገኛለች። ይህ፡ ንእመን፡ ዘእ
ንበለ፡ ተኀሥሥ፡ ካሉቱ፡ ከሠለስቱ፡
ምእት፡ ቃል፡ ጋራ፡ ይመሳሰላል፡ (ሃይ፡
አበ)። ፫ኛ፤ ቅዱሳት፡ መጻሕፍትን፡
ትምርት፡ ካጸላጸሉ፥ ምስጢር፡ ካስ
ተዋሉ፡ ካይናሞች፡ መምህራን፡
ተምሮ፡ አጥንቶ፥ ሊቃውንትንም፡
ተመልክቶ፤ ከባሕረ፡ ምስጢሩ፡
ጠልቆ፡ ገብቶ፡ ዋኝቶ፡ ወጥቶ፥ ምስ
ጢሩን፡ ተረድቶ፡ በመቀበል፡ ትገኛ
ለች። እነዚህ፡ ሁለቱ፡ ሃይማኖት፡
ሰሚዕ፡ ይባላሉ። እሚንሰ፡ እምስ
ሚዕ፡ (ሮሜ ፲፡ ፲፯)። ካይናሞች፡
መምራን፡ ማለት፡ ግን፡ ከጻፍንታ
ምና፡ ከመናፍቅ፡ ከጥራዝ፡ ነጠቅ፡
ተምሮ፡ ዕውረ፡ ልብ፡ ከመኾን፡
በቀር፡ ዐይናማነት፡ አይገኝምና፡
ስለዚህ፡ ነው። መጠኑ፡ ለረድእ፡
ከመ፡ ሊቁ፡ (ማቴ ፲፡ ፳፭)።
፬ኛ፡ በቅቶ፡ ተቀድሶ፡ ከነጽሮ፡

www.ethiopianorthodox.org

፲፪

አካላት፡ ዴርሶ፡ አይቶ፡ በመረዳት፡
ትገኛለች። ይህ፡ ሃይማኖተ፡ ርእይ፡
ይባላል። ርእይ፡ ይባል፡ እንጂ፡ ስለ፡
ምን፡ ሃይማኖት፡ ይባላል፤ እሮኑ፡
ርእይ፡ ታመጽእ፡ አሚነ፡ ይል፡ የለ
ምን፡ ቢሉ፤ አይቶ፡ ባወቀው፡ ጊዜ፡
ቅድመ፡ ዓለም፡ እንዲሁ፡ እንደ፡
ነበረ፡ ያምናልና፤ ስለዚህ፡ ሃይማ
ኖተ፡ ርእይ፡ አሉት። ምንም፡ እንዲህ፡
በ፩ ወገን፡ ብትገኝ፡ የሰዎቹን፡ ማዕ
ረግ፡ መናገር፡ ነው፡ እንጂ፤ ሃይ
ማኖት፡ አንዲት፡ ናት፡ (ኤፌ ፬፡ ፭)
ከነዚህ፡ ካ፬ቱ፡ አንዱን፡ ሳይዝ፡
ሳይመረኰዝ፤ ዴልቁንም፡ ከኵብ
ሎይ፡ ከሐዲስ፡ ምስጢር፡ ሳይጠ
ግብ፤ ሊቃውንቶችንም፡ ሳይሰማ፡
ሳያነብ፡ ካፉ፡ አውጥቶ፡ ከልቡ፡ አን
ቅቶ፡ ቢናገር፡ ድፍረት፡ ክሕደት፡
ይባላል፡ እንጂ፤ ሃይማኖት፡ አይሆ
ንም። መጣፍም፡ ቢጥፍ፡ ወየኋ
ዱጉ፡ መርገመ፡ ለውሉዱሙ፡ ያለው፡
ይደርስበታል፤ ጌታም፡ ትሬስዩዎ፡
ካዕበተክሙ፡ ወልደ፡ ገሃነም፡ ብሎ
ታል። ከሞተም፡ በኋላ፡ እንደ፡ ናር
ጌንስ፡ እንደነድያድርስ፡ ሲወገዝ፡
ሲረገም፡ ሲሰደብ፡ ይኖራል። አን
ባቢና፡ ሰሚም፡ ከሚያነበውና፡
ከሚሰማው፡ መጣፍ፡ እውነተኛ፡

መምር፥ የጠራ፡ የበራ፡ ትርጓሜና፡
ምስጢር፥ የበለጠ፡ የተሻለ፡ ነገር፡
ሲያገኝ፥ ያውም፡ ሲገባው፡ ሲረ
ዳው፡ እውነት፡ መኾኑን፡ ሲያውቅ፤
ይህነንስ፡ ካባቴ፡ አላገኘሁትም፥
ከመምሬ፡ አልሰማኹትም፡ ብሎ፡
እንደ፡ ይሁዲና፡ እንደ፡ እስላም፡
በንቢታ፡ ባሉታ፡ በስንፍና፡ ቢቆም፤
ሌቱን፡ በመስታዮት፡ አይቶ፡ ያይ
ኑን፡ ጕድፍ፡ የጥርሱን፡ እድፍ፡ እን
ዳልጠረገ፡ ሰው፡ ነውና፤ ከርሱ፡
ይልቅ፡ ያላየ፡ ያልሰማ፡ ያላነበበ፡
ይሻላል፤ ዕዳው፡ ገብስ፡ ነው።
(ያዕ ፩፡ ፳፫ — ፳፭። ሉቃ ፲፪፡ ፵፯፡
፵፰)። ካባት፡ ከመምር፡ የሚወ
ረስ፡ ርስት፡ ጕልት፡ ጥብብ፡ ያለው፡
ትምርት፥ በጎ፡ ምግባር፡ ጥሩ፡ ሃይ
ማኖት፡ ነው፡ እንጂ፤ ስንፍናቸውና፡
ኑፋቄያቸው፡ አይፈለግም። ስን
ፍናቸውንስ፡ እንደ፡ አብርሃም፡
እንደ፡ ሙሴ፡ ጳሊም፤ ወይም፡ እንደ፡
ሕዝቅያስ፡ እንደ፡ ኢዮስያስ፡ በት
ጋት፡ ጠበል፡ ወዲያ፡ ማራቅ፡ ተሬ
ጥሞ፡ መሐቀቅ፡ ይገባል። (ዘፍ ፲፪፡
፩። ፬ነገ፡ ፲፰፡ ፬። ፳፫፡ ፬)። ለባዊ
ነት፡ ያለው፡ ዐይናማ፡ ልጅና፡ ደቀ፡
መዝሙር፡ እንደ፡ ንህብ፡ ኹሉን፡
ይቀሥማል፡ ይመርጣል፡ ያሻኻላል፡

www.ethiopianorthodox.org

፲፰

እንጂ፤ ያባቴ፡የመምሬ፡ይብቃኝ፡ አይልም፡፡ እንስሳ፡ ቀን፡ የለቀመ ውን፡ሣር፡ቅጠል፡ሌት፡እንዲያ መሰኳው፤ ርሱም፡ ከሰው፡ከመ ጻሕፍት፡ያየውን፡የሰማውን፡ቃል፡ በሰሌዳና፡በወንፊት፡አእምሮው፡ እያበጠረ፡እያንዘረዘረ፡ከትምህ ርቱ፡መዝገብ፡ይከተዋል፡፡ የሰው፡ መስታዎቱ፡ሰው፡ነውና፤ ሰውን፡ አይቶ፡እንደ፡ሰው፡መኾን፤ ጸያ ፍን፡መኾን፡አያሳፍረውም፡፡ ያረጀ፡የጠበበ፡ዕውቀቱን፡በሐ ዲስ፡ዕውቀት፥ መጽሐፍ፡በመ መልከት፡ያሰፋዋል፡እንጂ፤ እንደ፡ ሰነፍ፡ዕውቀትን፡ጠልቶ፡ዐዋቂ፡ መባልን፡አይፈልግም፡፡ ሰሌዳና፡ ወንፊት፡ያላት፡ሴት፡ሳትነፋ፡እን ዳታቦካ፤ ዕውቀትና፡ትምርት፡ ያለውም፡ሳያደላድል፡አያወራም፤ ሥር፡መሠረት፡ሳይዝ፡አይጽፍ ም፤ አይናገርም፡፡ ሲናገርም፡እንደ፡ ግብዞች፡የኔ፡ቃል፡ይንገሥ፡የሌ ላው፡ቃል፡ይደምሰስ፥ እኔን፡ብቻ፡ ስሙኝ፡አይልም፤ ከርሱ፡የሚ በልጡ፡ሌሎች፡እንዳሉ፡ያውቃ ልና፡፡ ልቡናውን፡ሚዛን፡አድርጎ፡ እውነትን፡በውነት፡የማይፈልግ፡ አድሏዊና፡ሽፋጭ፡መናፍቅ፥ሰው፡ አጉጣጭ፡ግን፡ምንም፡መጽሐፍ፡ ቢማር፡እውነትን፡ማግኘት፡እው ነተኛ፡መሆን፡አይችልም፡፡ አባ ቶቹ፡አይሁድ፡እንዳልቻሉ፡፡ ትም ርቱና፡ዕውቀቱ፡የክፉ፡መሣሪያ፡ ኹኖበት፡መጻሕፍትን፡አለዘደ ቢያቸው፡እየፈቱ፡በትርጓሜያ ቸው፡ኹረቱ፡ወደ፡ሽፍጡ፡ይስ ባል፡እንጂ፤ ርሱ፡በውነት፡ለኮ፡ ወደ፡ፍሬያቸው፡አይሳብም፡፡ የዲ ያብሎስ፡ጭፍሮች፡ትቢትና፡ድነት፡ ሽፋጭነት፥ እነዚህ፡፫ቱ፡ልቡን፡ ተቈራኝተውት፡ካንተ፡በቀር፡ሌላ፡ ዐዋቂ፡የለም፡እያሉ፤ እንደ፡ፈሪ ሳዊ፡እንቡዝና፡ግብዝ፡ያደርጉ ታል፡፡ ይህንንም፡አሁን፡ወደ፡ፊት፡ በየረድፉና፡በየስልቱ፡እናመጣ ዋለን፡፡ እስከዚህ፡የታሪክ፡መቅ ድም፡ነው፡፡

ይህም፡ታሪክ፡በ፱፡ምዕራፍ፡ ይከፈላል፤ ከዚያ፡በላይ፡ያለው፡ ፬ቱ፡አንቀጽ፡የረዥም፡ዐጭር፡ አዕማደ፡ምስጢር፡ወይም፡የወ ፍራም፡ቀጭን፡ትምህርተ፡ክር ስቲያን፡ይባላል፤ በትግርኛ፡ ምሥጢረ፡ሥላሴ፡ምስጢረ፡ ሥጋዌ፡ማለት፡ነው፡፡ ጥያቄና፡ ምላሽ፡እየሆነ፡በመምህርና፡

www.ethiopianorthodox.org

ብዬቅ፡ መዝሙር፡ ቃል፡ ተግፏል፤
የቀሩትም፡ የቤተ፡ ክርስቲያን፡ ምስ
ጢራት፡ በኒህ፡ በሁለቱ፡ ተከተዋል።

መዠመሪያ፡ ምዕራፍ።

የጳጳሳትና፡ የባህላት፡ ታሪክ።

የኢትዮጵያ፡ ሃይማኖት፡ ከቅዱስ፡
ማርቆስ፡ ፩ኛ፡ ከትናቴዎስና፡ ከንደ
ኛው፡ ሰላማ፡ ከፍሬ፡ ምናጦስ፡ ዠ
ምሮ፤ በስም፡ ፫ኛ፡ በቊጥር፡ ፵፯ኛ፡
እስከሚኾን፡ እስካባ፡ ቄዝሞስ፡
ድረስ፡ ኦርቶዶክስ፡ ብቻ፡ ነበረ፤
ይኸውም፡ ከኤፌሶን፡ ወዲህ፡ በቄ
ርሎስ፡ ዘመን፡ ተዋሕዶ፡ የተባለው፡
ነው። ንስጥሮስ፡ የኮነነ፡ ጠባዩ፡
ስልቱን፡ አሬታቱን፡ አካሄ፡ ፈጽሞ፡
ሳያውቅ፡ የፈጣሪ፡ ባሕርይ፡ እንደ፡
ፍጡር፡ ባሕርይ፡ የሚለወጥ፡ መስ
ሎት፤ ኮነ፡ ማለት፡ እንደ፡ ሎጥ፡ ሚስ
ትና፡ እንደ፡ ሙሴ፡ በትር፤ እንደ፡
ግብጽና፡ እንደ፡ ቃና፡ ውሃ፡ ተለወጠ፡
ያሠኛል፡ በማለት፤ ቃል፡ ሥጋ፡ ኮነን፡
ነቅፎ፡ አጸይፎ፤ ቃል፡ በሰው፡ አደረ፡
እንጂ፡ ሰው፡ አልሆነም፥ አልተዋ
ሃደም፤ መሲሕም፡ ይባል፡ ዘንድ፡
ሰው፡ ኹኖ፡ አልተቀባም፤ አብ፡ የወ
ለደውን፡ ማርያም፡ አሎለደችውም፤
ቃል፡ ወልደ፡ አብ፡ ብቻ፡ እንጂ፡ ወልደ፡
ማርያም፡ አይባልም፤ ርሷም፡ ወላ
ዲት፡ ሰብእ፡ እንጂ፡ ወላዲተ፡ አም
ላክ፡ አትባልም፡ ቢል፤ ቅዱስ፡ ቄር
ሎስ፤ ኮነ፡ ማለት፡ እንዲንተ፡ ሐሳብ፡
በውላጤ፡ ሳይኾን፡ በተለየ፡ አካሉ፡
የኛን፡ ባሕርይ፡ ነሥቶ፡ በመወለድ፤
ሥጋን፡ በመልበስ፡ በመዋሐድ፥
ከኃጢአት፡ በቀር፡ እኛን፡ በመም
ሰል፡ እንዷኛ፡ በመኾን፡ ነው፡ እንጂ፤
በኅድረት፡ አይደለም፡ ስላለ፡ የባህሉ፡
ስም፡ ተዋሕዶ፡ ኹኗል።

ካባ፡ አትናቴዎስ፡ እስካባ፡ ብን
ያሚ፡ የጳጳሳት፡ መምጣት፡ እንደ፡
ኋላው፡ አላቋረጠም፤ ወፈነቃሙ፡
በበ፡ ክልኤቱ፡ እንዳለው፡ ሁሉ።
፬ም፡ ፫ም፡ እየኾኑ፡ ይመጡላት፡
ነበር። ኋላ፡ ግን፡ ተንባላት፡ በግብጽ፡
ሠልጥነው፡ መንገድ፡ ስለ፡ ዘጉና፡
ጳጳስ፡ እንዲይመጣ፡ ስላደረጉ፥ ጌታ፡
ተክለ፡ ሃይማኖትን፡ በሐዋርያነት፡
አስነሥቷል። ለካልኣንሰ፡ ሰብእ፡
ይሠይምዎሙ፤ ወለክሰ፡ አኑ፡ ሢም
ኩክ፡ ብሎ፤ ከበታቾቹውም፡ ፲፬፡
ጳጳስ፡ እንዲሾሙ፡ ባምላካዊ፡ ቃሉ፡
አዟቸዋል። ርሳቸውም፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡
ኹነው፡ ይህን፡ ትእዛዝ፡ ፈጽመ
ዋል፤ ምንም፡ የጊዜው፡ ልክ፡ ባይ
ታወቅ፡ ልጆቻቸውም፡ እንደዚሁ፡
እየተሿሿሙ፡ እስከ፡ ብዙ፡ ዘመን፡

www.ethiopianorthodox.org

፷

ኑረዋል። በመጨረሻው፡ ግን፡
የግብጦች፡ ፖሊቲክ፡ አሸንፎ፡
መንገድ፡ ስላገኘና፡ ከተንባላት፡
ስለ፡ ተስማሙ፡ እንደ፡ ቀድሟ
ቸው፡ መምጣት፡ ዠምረዋል።
ፖሊቲካቸውም፡ ጳጳስ፡ የሚሾን፡
ሰው፡ ኘንቱን፡ ሲፀነስ፡ በናቱ፡ራስ፡
ላይ፥ ኋላም፡ ሲወለድ፡ በሕፃኑ፡ላይ፡
ነጭ፡ ርግብ፡ ከሰማይ፡ ወርዶ፡ያር
ፍበታል፤ ይህ፡ ምልክት፡ ያልታየ
በት፡ ሰው፥ ስንኳን፡ ኘቁሉ፡ ኢት
ዮጵያዊ፡ ቀዩ፡ ግብጽ፡ ቢሾን፡ጳጳስ፡
ለመሾን፡ አይበቃም፡ እያሉ፡ የጣ
ፉትና፡ የለጠፉት፡ ማስታወቂያ፡
ቃል፡ ነው። ይህም፡ ፖሊቲክ፡ እስ
ከዛሬ፡ ድረስ፡ ለግብጦች፡ ሲሠራ፡
ሲያገለግል፡ ኢትዮጵያንም፡ ሲያታ
ልል፡ ይኖራል።

ወደ፡ ኘንተ፡ ነገር፡ እንመለስ፤
በቅዝሞስ፡ ጊዜ፡ ዲፕሮስ፡ የሚባል፡
እውነተኛ፡ ጳጳስ፡ ከመጣ፡ በኋላ፥
ሚናስ፡ እንድራዎስ፡ ወይም፡ እን
ድራዎስ፡ በቅጦር፡ (ሔቅጦር) የሚ
ባሉ፡ ፪ ሐሳውያን፡ መነኮሳት፡ ያው
ጣኪ፡ ወገኖች፡ መኘተው፡ ጳጳሳት፡
ሳይሾኑ፡ በስርቆት፡ ማኅተም፡ አታ
ለው፡ ጳጳሳት፡ ነን፡ ብለው፥ እው
ነተኛውን፡ ኦርቶዶክሳዊውን፡
ጳጳስ፡ አባ፡ ዲፕሮስን፡ አሸረውና፡
አሳስረው፡ እውነተኞች፡ መስለው፡
ኢትዮጵያን፡ በሐሰት፡ በስሕተት፡
በክለዋታል። ፩ አካል፡ ፩ ልደ፡ ወልድ፡
ዋሕድ፡ ብሎ፤ ፩፡ ሠሪ፤ ፩ ገባሪ፡
አምላክ፡ ወሰብእ፡ በማለት፡ ረንታ፤
ተዋቅቦን፡ አፍርሶ፡ ፩ባሕርይ፡ ፩፡
ግብር፡ በሰውነቱ፡ አምላክ፡ ማለት፡
ልደትንም፡ በዮሐንስ፡ ዘመን፡ በ፫፲፡
ማክበር፤ ይህ፡ ፬ቱ፡ ስሕተት፡ ያን፡
ጊዜ፡ ተዘርቶ፡ የበቀለ፡ የነሱ፡ ክር
ዳድ፡ ነው። በመጨረሻውም፡ ሊቀ፡
ጳጳሱ፡ ረግሞና፡ አውግዞ፡ ወደ፡
ንጉሡ፡ በላከው፡ ወረቀት፡ ሐሰታ
ቸው፡ ታውቆ፡ በሰይፍ፡ ስለ፡ ተቀ
ጡና፡ ወዲያው፡ ያ፡ ጕዳኛ፡ የጕዳት፡
መንግሥት፡ ስለ፡ ተዠመረ፤ ካ፵፫
ኛው፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡ ካባ፡ ቅዝሞስ፡
በኋላ፡ ፲፫ኛ፡ እስከሚሾን፡ እስካባ፡
ሌላታዎስ፡ ዘመን፥ በመካከል፡
መቃርዮስና፡ ታውፋንዮስ፡ ሚናስና፡
አብርሃም፡ ሶርያዊ፡ እሊህ፡ ፬ቱ፡
ሊቃነ፡ ጳጳሳት፡ ተከታትለው፡ እስኪ
ያልፉ፡ ድረስ፡ እንኳን፡ ፬፡ ፫ አንዳንድ፡
ኤጲስ፡ ቆጶስ፡ አልመጣላትም።
ከዚህ፡ የተነሣ፡ እንደ፡ ቀድሞዋ፡
ርስ፡ በርሷ፡ እየተሿሿመች፡ ፸፡
ዘመን፡ ከኖረች፡ በኋላ፤ ጊዮርጊስ፡

www.ethiopianorthodox.org

ንጉሠ፡ ሮማ፡ በሳባው፡ ንጉሡ፡ በሰ
ይሬ፡ አርዓድና፡ በእስክንድርያው፡
ሊቀ፡ ጳጳስ፡ በሬላታዎስ፡ መካከል፡
አጣላፏና፡ አስታራቂ፡ ኳኖ፡ ጳጳስ፡
እንዲሰጣት፤ ሬሀረስት፡ የሚባል፡
የአበው፡ ዜና፡ የጳጳሳት፡ ታሪክ፡ ይና
ገራል፤ በሊላውም፡ በውጭ፡ አገር፡
ታሪክ፡ ተጽፏል፡፡ ያለጳጳስም፡ የኖ
ረችው፡ ኢሳት፡ ጉዲት፡ በምትባል፡
ቦርቧ፡ ዘመንና፡ በወገኖቿ፡ በሬላ
ሾቹ፡ ዘመን፡ ነው፤ ጳጳሳቱም፡ የቀ
ሩበት፡ ሰበብ፡ ምክንያታቸው፡ እን
ዱ፡ ይህ፡ ነው፡፡ ፩ኛውን፡ በቆዝሞስ፡
ዜና፡ ወይም፡ በስንክሳር፡ ይመለከ
ቷል፡፡ (መጋ፡ ፫)፡፡ ፫ኛው፡ ግን፡ በቅ
ዱስ፡ ወንጌል፡ የተጣፈው፡ ቃል፡ ነው፡
(ዮሐ፲፡ ፲፩-፲፫)፡፡

ከሬላሾችም፡ በኋላ፡ በላስታ
ች፡ መንግሥት፡ ያውም፡ ጻድቅና፡
ቅዱስ፡ በሚባለው፡ በይምርሐ፡
ጊዜ፤ የምሥሩ፡ ንጉሥ፡ እስላሙ፡
ሊቀ፡ ጳጳሱን፡ አስገድዶና፡ ገላምጦ፡
ከመሻይቹ፡ እንዱን፡ መርጦ፤ ይህ
ነን፡ ሾሜ፡ ጳጳስ፡ አድርገኸ፡ ሊቀ፡
ጳጳስ፡ ብለኸ፡ የጵጵስና፡ ልብስ፡
አልብሰኸ፡ ማኅተምኸን፡ ሰጥተ
ህ፡ ወዲበሽ፡ ላክ፡ ብሎ፤ እንዲህ፡
ባለ፡ ትንኰል፡ ሴቤር፡ የሚባል፡
ሾሜ፡ ጳጳስ፡ አሠኝቶ፡ ወደ፡ ላስታ፡
ልኳል፡፡ ያም፡ የተላከው፡ ሾሜ፡
ጳጳስ፡ ነኝ፡ ብሎ፥ ሬተኛውን፡ እስከ፡
ምስር፡ ሰደ፡ አስገድሎ፤ ሾሜነቱን፡
በሥራ፡ ለመግለጥ፡ ፯፡ መስጊድ፡ ፯፡
ኘራሚድ፡ ካሠራ፡ በኋላ፡ ያ፡ በልብ
ሱና፡ በስም፡ የዲበቀው፡ እስልም
ናው፡ ታውቆ፡ እንዲነ፡ እንድራዎስ፡
በክርስቲያኖች፡ እጅ፡ ተሰይፈ፡፡
ይህንንም፡ ዜና፡ ያረቦችና፡ የሞርዮ፡
ታሪክ፡ አምሌቶ፡ አስፍቶ፡ ይናገራል፤
በይምርሐም፡ ገድል፡ ውስጥ፡ አለ፡
ይባላል፡፡ ከዚህ፡ የተነሣ፡ በስላሞ
ችና፡ በክርስቲያኖች፡ ማኽል፡ ታላቅ፡
ሽብር፡ ጠብና፡ ጦርነት፡ ተነሥቶ፥
የጳጳሳት፡ መውጫና፡ መምጫው፡
ብሩና፡ በሩ፡ በዲምና፡ በቂም፡ ተዘጋ
ቶ፡ መቶ፡ ዓመት፡ የሚያኽል፡ ቈይ
ቷል፡፡ ከይኩኖ፡ አምላክ፡ በኋላ፡ በአ
ግብኣ፡ ጽዮን፡ ዘመን፡ ብርሃነ፡ አዜብ፡
የተባለው፡ ካልእ፡ ሰላማ፡ እስኪመ
ጣ፡ ድረስ፡ የኢትዮጵያ፡ ሕዝብና፡ ካህ
ናት፡ እንደጨጌው፡ ተክለ፡ ሃይማኖት፡
መርጠው፡ ከሚሾሙት፡ ካንዳንድ፡
ሊቅ፡ በቀር፤ ከግብጽ፡ ተልኮ፡ የሚ
መጣ፡ ግብጻዊ፡ ጳጳስ፡ አልነበረም፡፡
ካልእ፡ ሰላማም፡ ግብጻዊነቱ፡ ባባቱ፡
ነው፡ እንጂ፤ በናቱ፡ ኢትዮጵያዊ፡

www.ethiopianorthodox.org

፳፬

ይባላል። ያን፡ያኽል፡ ዘመን፡በተ
ዘጋ፡ መንገድ፡ መዠመሪያ፡ ጕስ፡
መምጣቱ፡ተወላጅነት፡ ስላለው፡
ነው፤ ይኸውም፡ በትጋቱና፡ በሥ
ራው፡ስንፍናን፡በመቃወሙ፥
መጻሕፍትን፡በመተርጐሙና፡
በማረሙ፡ይታወቃል። (ተረት)
ጕቂት፡ሥጋ፡እንደ፡መርፌ፡ትወ
ጋ። ብርሃን፡አዚብ፡መባሉም፡
ሥራው፡ኹሉ፡እንደ፡ሬትኛው፡
ስላማና፡ እንደ፡ጻድቁ፡ተክለ፡ሃይ
ማኖት፡ከግብጦች፡ጨለማ፡የራቀ፡
ብርሃናዊና፡መንፈሳዊ፡ሐዋርያ፡
ስለ፡ኾነ፡ ነው፤ ኢጲስ፡ቆጶሳት
ም፡ ሾሟል። አስተሐመመ፡አዕ
ልዋቶ፡ለባዕዝ፡አቡነ፡ሊቀ፡ኢጳስ፡
ቆጶሳት፡ዘአዚብ፡አባ፡ሰላማ፡
(ሬልክስ) ዘመነ፡ሢመቱም፡
ከ፻ ዓመት፡ በላይ፡ ስለ፡ኾነ፡
ብዙ፡ነገሥታት፡አሳልፏል።
ወደ፡ሬትም፡ ስለሚኾነው፡ በሰ
ላማና፡በሰላማ፡በ፪ቱ፡የቀናች፡
ሃይማኖት፡ኋላ፡በሣልስ፡ሰላማ፡
ትጠፋለች፡ትለወጣለች፡ብሎ፡
ርሱ፡ራሱ፡የሰበከው፡ትንቢት፡
ቃል፡በቃል፡ሲነገር፡መጥቶ፡በቴዎ
ድሮስ፡ዘመን፡ተፈጽሟል። ታሪ
ክና፡ኽሮራት፡በኋላ፡በቅሎ፡ለኋለ
ኛው፡ለተከታዩ፡እንጂ፤ ለሬትኛው፡
ለባለቤቱ፡አይታይም።

ከግራኝም፡ወዲህ፡በጐንደሮች፡
መንግሥት፡የኾነውን፡ያፄ፡ፋሲል፡
ዜና፤ በቀዳሚት፡ዓመተ፡መንግ
ሥቱ፡ወፅአ፡አሐዱ፡ግብጻዊ፡እንዘ፡
ይብል፡አነ፡ውእቱ፡ጳጳስ፤ ወስሙ፡
ርዝቅ። ወቀደሰ፡ታቦተ፡ወሢመ፡
ቀሳውስተ፡ወዲያቆናተ፤ ወእምዝ፡
ኮነ፡ጵጵስናሁ፡ሐሰተ፡ ብሎ፡ይተር
ካል። ክህነት፡የሚያስንቁ፡መንግ
ሥት፡የሚያስጠቁ፡ብዙ፡ዐይነት፡
ተኵሎች፥ላዩ፡ጣሬ፡ውስጡ፡ቀጣሬ፡
እንደሚሉት፡በልብሳቸውና፡በስ
ማቸው፡ብቻ፡በጎች፡ነን፡እያሉ፡እን
ዲህ፡ብዙ፡ጊዜ፡ስለ፡መጡባት፤
ርሷም፡በጠባይዋ፡ከልጆቿ፡ይልቅ፡
ባዕድ፡የንጀራ፡ልጅ፡የምትወድ፡ወረ
ተኛ፡ባሌቴት፡ ስለ፡ኾነች፤ ኢትዮጵ
ያን፡በየዘመኑና፡በየጊዜው፡እንደ
ዚህ፡ያለ፡ይህን፡የመሰለ፡ልክ፡የሌ
ለው፡ሐዘን፡ጕቃትና፡ውርደት፡
የሰው፡መሣቂያነት፡አግኝቷታል።
መቼም፡መቼ፡ቢኾን፡በንጀራ፡ልጆቿ፡
በግብጦች፡ከኳሳር፡በቀር፡ክብር፡
አላገኘችም። የባሕርይ፡ልጆቿም፡
ታላላቆቹና፡ብዙዎቹ፡በመምህር፡
በሞግዚት፡በቤት፡ክሲያን፡ትምርት፡

www.ethiopianorthodox.org

ያሳዴጉ፡ጽሌሙታኒ፡ልብ፡ስሌ፡ኾኑ፤
ብሩሃኒ፡አልባብ፡በሊኂኒ፡ንባብ፡
ከኾኑት፡ከወንድሞቻችው፡መርጦ፡
መሾምና፡በጥቁር፡ጳጳስ፡እጅ፡መ
ባረክ፡ውርደትና፡ርግማን፡መስሏ
ቸው፡አላስተርጓሚ፡የማይሰሙ
ትና፡የማይስማ፡ቋንቋውና፡መልኩ፡
የተለየ፥የውጭ፡አገር፡ጳጳስ፡አባ፡
ቀዮ፡በመጣ፡ቍጥር፥በሃይማኖት፡
ነገር፡ጢስ፡እንደ፡ገባው፡ንብ፡ሲታ
ወኩና፡ሲታመሱ፡ሲተራመሱ፥ሲሻ
ገቱና፡ሲፋለሱ፡ሲካሰሱ፡ይኖራሉ፤
ጳጳሱም፡ባዕድ፡የውጭ፡አገር፡ሰው፡
ስለ፡ኾነ፡እንደ፡የጁ፡አረኛ፡ድምጡ
ን፡በማዝት፡ቃል፡ከንጉሡ፡ዐዋጅ፡
ጋራ፡ከፍ፡አድርጎ፥የላይ፡ፈሪና፡
የታች፡ፈሪ፡እያለ፡ማዋጋትና፡ማስ
ተላለቅ፡እንጂ፤መገላገልና፡ማስ
ታረቅ፡አይችልም፡፡ካለመቻሉም፡
የተነሣ፡ከሱስንዮስና፡ከፋሲል፡
ወዲህ፡ብዙ፡ዐይነት፡አሾኽ፡ተዘር
ቶባት፡እንደ፡ቍልቋል፥ደም፡ስታ
ለቅስ፡ትኖራለች፡ይልቁንም፡ካራና፡
ቅባት፡የሚባሉ፡፪ወገኖች፡ተነሥ
ተው፡ጥንት፡የነበረውን፡ሃይማኖት፡
የኦርቶዶክስን፡ባህል፡ተዋሕዶን፡
አብተውታል፤ያባቱትም፡በሰገል፡
በነገሥታቱ፡ኃይል፥በሰይፍ፡በጅ
ራፍ፡ነው፡እንጂ፤ባፍና፡በመጣፍ፡
አይደለም፡፡ስገል፡ማለት፥የኛን፡ሃይ
ማኖት፡ብትገዝ፡ብታጠና፡ዕድሜኽ፡
ይረዝማል፥ጠላትህ፡ይደክማል፤
እንደነኦዝያን፡እንደነምናሴ፡ከ፶፡
ዓመት፡አብልጠኽ፡ትገዛለኽ፤ሠ፵
ውማ፡ምን፡ተጠርጥሮ፡እያሉ፡ዘመ
ናዊን፡ንጉሥ፡እንደ፡ታናሽ፡ሕፃን፡
ማታለልና፡መሸንገል፡ነው፤አርዮ
ሳውያን፡ከአርዮስ፡ሞት፡በኋላ፡
ቍስጠንጢኖስን፡አታለው፡ሸንግ
ለው፡ኦርቶዶክስነቱን፡አስጥለው፥
ከወጥመዳቸው፡እንዳገቡትና፡በና
ትናቴዎስ፡ላይ፡ዕጥፍ፡ድርብ፡ግፍ፡
እንዳሠሩት፡፡

፬ኛ፡ምዕራፍ፡፡

ስለ፡ሠለስቱ፡ባህላት፡፡

ክፍል፡ቀዳማዊ፡በእንተ፡ተዋሕዶ፡፡

በኦሪትና፡በነቢያት፡ሑዳድ፤
በመልካሚቱ፡ሳርኝ፡ባገራችን፥
ከዘመነ፡ሰማዕታት፡በኋላ፡ዘመነ፡
ሊቃውንት፡ሲጀመር፡ከሐዋርያዊው፡
ገበሬ፡ካትናቴዎስና፡ከፍሬ፡ምናጦስ፡
ተካክሎ፡ተዘርቶ፡የበቀለው፤ኋላም፡
በተክለ፡ሃይማኖት፡ፀሓይነት፡ዘር
ዝሮና፡ሽቶ፡የበሰለው፤ከአብርሃ፡
አጽብሐ፡እስካፄ፡ሱስንዮስ፡ሲታ
ረም፡ሲታጨድ፥ሲመረት፡ሲገረድ፡

www.ethiopianorthodox.org

፷፬

የኖረው፤ የግእዙን፡ቅንጣት፡ፍሬ፡ውንና፡ፍካሬውን፡ነቀዝ፡መናፍቅ፡የማይበላው፤ የኢትዮጵያ፡ኵሩ፡ስንዴ፡ትምህርት፥ሐዲሱ፡እክለ፡ወንጌል፥የተዋሕዶ፡ባህል፡ባጭር፡ቃል፡ይህ፡ነው። ቃልና፡ሥጋ፡በተዋሕዶ፡ወልድ፡ዋሕድ፥፩፡አካል፡፩ልጅ፡ፍጹም፡አምላክና፡ፍጹም፡ሰው። በተዓቅቦ፡፬ባሕርያት፤ ፬ግብራት፤ ፬፡የባሕርይ፡ልዩታት፤ ወልደ፡አብ፡በመለኮቱ፡ወልደ፡ማርያም፡በትስብእቱ። አብ፡ቀባዒ፥ ወልድ፡ተቀባዒ፤ መንፈስ፡ቅዱስ፡ቅብዕ። ሥጋው፡ቃል፡በተዋሕዶ፡ገንዘብ፡ባደረገው፡በሥጋ፡ርስት፡በሥጋ፡ባሕርይ፡መንፈስ፡ቅዱስን፡ከአብ፡ተቀብሎ፡ተቀብሎ፤ በቅባት፡መሲሕ፡ወበኵር፡በኵረ፡ልደት፡ለኵሉ፡ፍጥረት፤ ዳግማይ፡አዳም፤ንጉሠ፡ነገሥት፡ሊቀ፡ካህናት፤ነቢይ፡ሐዋርያ፤ ሳእክ፡መልአክ፡ኮነ፤ ወይም፡ተባለ፡ማለት፡ነው። ይህ፡ኹሉ፡በቅባት፡የሚሰኝ፡የሹመትና፡የግብር፡ስም፡ነው፤ እንደ፡ዘርፍና፡እንደ፡ቅጽል፡ኹኖ፡በተቀብዐ፡እየተሳበ፡መሲሕነቱን፡አምልቶ፡አስፍቶ፡አጕልቶ፡ያሳያል።

ሐተታ።

ተዋሕዶ፥ በሊቃውንት፡ዐዋጅ፥ ቃልና፡ሥጋን፡፩አካል፡፩ልጅ፡ወልድ፡ዋሕድ፡ታሠኛለች፡እንጂ፤እንደ፡ሐራ፡ጥቃ፡ባሕርያትንና፡ግብራትን፡ቃላቅሏ፡ደባልቃ፡፩ባሕርይ፡፩ግብር፡አታሠኝም፤ተዓቅቦ፡ይከለክላታል። ወልድ፡የኛን፡ባሕርይ፡ነሥቶ፡ሰው፡የኾነ፥ በተለየ፡ሰው፡በተለየ፡አካሉ፡በተለየ፡ሐሳዊው፡ነው፡እንጂ፤ከአብና፡ከመንፈስ፡ቅዱስ፡ሊለይ፡ሊከፈል፡በማይቻል፡በመለኮታዊ፡ባሕርዩ፡ሰው፡የኾነ፡አይደለም። የቢዘንና፡የተንቤን፡ምእሳድ፥ መምህር፡አካለ፡ወልድ፡እንደሚሉት፥አካሉ፡ሰው፡ሲሆን፡ባሕርዩም፡ሰው፡ኾኗል፡ቢባል፡ግን፡ምሥጢረ፡ሥላሴ፡ይፈርሳል፤ የሥላሴ፡ባሕርይ፡ምንታዌና፡ትሥልስት፡የሌለው፡፩ሥር፡፩ነቅ፤ ፩መለኮት፡ነውና፤ ባሕርዩ፡ሰው፡ሲሆን፡አባቱ፡መንፈሱ፡ሳይቀሩ፡በግድ፡ሥላሴ፡ሰው፡ኾኑ፤ ወይም፡፫መለኮት፡ያሠኛል፤ ካንዱ፡ቢሸሹ፡ካንዱ፡ማምለጥ፡የለም። (ተረት) ከሾኽ፡ቢሸሹ፡ጋሬጣ፥ ከከክ፡ቢሸሹ፡ፌንጣጣ። በተዋሕዶ፡ወልድ፡ዋሕድ፡ለኾነው፡ለዚህ፡ላንዱ፡አካል፡ላንዱ፡ልጅ፡

www.ethiopianorthodox.org

እንዲህ፡ በተዋቅቦ፡ ፪ ባሕርያት፡
ከሌሉት፡ ባንዲት፡ ባሕርይ፡ ብቻ፡
የአብና፡ የማርያም፡ ልጅ፥ አምላክና፡
ሰው፡ መባል፥ ግዙፍና፡ ረቂቅ፡ መዋ
ቲና፡ ሕያው፡ መኾን፥ ያምላክነትና፡
የሰውነት፡ ፪ ሥራ፡ መሥራት፡ አይ
ቻልም። ባሕርይን፡ ለውጦ፡ እንስሳ፡
ካልኾኑ፥ ወይም፡ ከነፕርሱ፡ ድድን፡
ካልፎነኑ፡ አፍንጫን፡ መላስ፡ እንዲ
ይቻል፥ ይህም፡ እንደዚያው፡ ነው።
እውነትን፡ በእውነት፡ የሚናገር፡
እውነተኛ፡ ምላስ፡ አይደርስበትም፤
ባንድ፡ ራስ፡ እንኳ፡ ፪ ምላስ፡ ቢኖር፡
ተውለብልቦ፡ ይቀራል፡ እንጂ፤ ዱር
ሶና፡ ቀርቦ፡ ሊነካው፡ አይችልም።
አባቶቻችንም፡ (ሃይ፡ አበ) ወኢኮ
ነ፡ ክርስቶስ፡ እኀወ፡ በግብር፡ ሐ
ዲስ፤ አላ፡ ለቢሶ፡ ሥጋ፡ ዘአነ፡ በተ
ዋሕዶ፡ ዘኢይትነገር። ወተዋሕዶሂ፡
ውእቱ፡ ዘክልኤሆሙ፡ (ቂር)።
እንቲአሁ፡ ለቃል፡ ኮነ፡ ለሥጋ፤ ወእ
ንቲአሁ፡ ለሥጋ፡ ኮነ፡ ለቃል፡ በተዋ
ሕዶ፡ ዘእንበለ፡ ኀጢአት፡ ያለውን፡
ሲፈቱ፡ ሐተታውን፡ እንዲህ፡ ይሉ
ታል። ተዋሕዶ፡ አድልዎና፡ ጽነት፡
የሌለባት፡ በመንፈስ፡ ቅዱስ፡ እጅ፡
የተያዘች፡ አምላካዊት፡ ሚዛን፡
ናትና፤ አንዱ፡ ዳኛ፡ የወል፡ አንዱ፡
ምሰሶ፡ የመካከል፡ ኹና፡ ለቃልም፡
ለሥጋም፡ ለኹለቱ፡ ኹሉ፡ በትክክ
ል፡ ትነገራለች። ካለማድላቷም፡
የተነሣ፡ ባዕል፡ ቃልን፡ በሥጋ፡ ርስት፡
በሥጋ፡ ባሕርይ፥ ነድየ፡ ተትሕቶ፡
ሐጸ፡ እመላእክት፥ ብእሲ፡ ወልደ፡
ብእሲት፥ ፍጡር፡ ግቡር፡ ኀቡረ፡
ህላዌ፡ ምስሌነ፡ አሠኘቻ፤ ነዳይ፡
ሥጋን፡ ደግሞ፡ በባሕርዩ፡ አድንታ፡
ቱሳሔ፡ ውሳጤ፡ ሳታስነካ፡ በቃል፡
ርስትና፡ በቃል፡ ባሕርይ፥ ክቡር፡ ተለ
ዐለ፡ ኅየሰ፡ እመላእክት፥ ወረሰ፡
ከመ፡ ዘየዐቢ፡ እምእስማቲሆሙ፥
አምላክ፡ ወልደ፡ አምላክ፡ ኀቡረ፡
ህላዌ፡ ምስለ፡ አብ፡ ታሠኛለች።
ዳግመኛም፡ ከማግናዘቧ፡ የተነሣ፡
የአምላክነት፡ ክብር፡ በተዋሕዶ፡
ለሥጋ፡ እንዲነገር፥ የሰውነትም፡
ክብር፡ በቅባት፡ ለቃል፡ ይነገራል።
የተዋሕዶና፡ የተዋቅቦ፡ ነገር፥ የተ
ሰብአና፡ የተቀብዐ፡ ምስጢር፡ ያም
ላክነትና፡ የሰውነት፡ ግብር፥ እንዲህ፡
ልዩ፡ ልዩ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ምንም፡ በየስ
ልቱ፡ ቢነገር፤ የዚህ፡ ሁሉ፡ ሥራ፡
ባለቤት፡ ፩ አካል፡ ኹኖ፡ የሚሠ
ራው፡ የስምና፡ የግብር፡ ጠቅላዩ፡
አንቀጹ፡ ተቀባዩ፡ ሥጋው፡ ቃል፡
ብቻ፡ ነው፤ ለሥጋ፡ ግን፡ ማድረጊያነት፡

www.ethiopianorthodox.org

፩፺

እንጂ፡ ያድራጊነት፡ አንቀጽ፡ የለውም።
ይኸውም፡ ቃል፡ ሥጋ፡ ኮነ። ሠረቀ፡
በሥጋ፡ እምድንግል። ሞተ፡ በሥጋ።
ተሠገዎ፡ ነሥአ፡ ቅብዐተ። እስመ፡
በዘተሰብአ፡ ተቀብዐ። ርኢኩኑ፡
ዘከመ፡ እሮ፡ ሎቱ፡ ክልኤቱ፡ ግብ
ራት፡ ኅቡረ፤ ውእቱ፡ እግዚአብሔ
ር፡ ወውእቱ፡ ብእሲ። በመለኮቱ፡
ይገብር፡ መንክራተ፡ ወበትስብእቱ፡
ይትዌከፍ፡ ሕማማተ። ወዐቀበ፡
እሎንተ፡ ክልኤተ፡ ግብራተ፡ በኵሉ፡
ዘመን። ይነሥእ፡ ስብሐተ፡ እምኀበ፡
አብ፡ በትስብእቱ፡ እንዘ፡ ለሊሁ፡ እግ
ዚእ፡ ስቡሕ፡ በመለኮቱ፡ እያለ፥
መሲሕነቱና፡ በኵርነቱ፡ ሳይቀር፡
ወልድ፡ ዋሕድነቱን፡ ያሳያል።(ቄር፡
ሃይ፡ አበ)።

እንዲህ፡ አቅንተው፡ አስተካ
ክለው፡ አሠረ፡ ንባብ፡ ተከትለው፥
መጻሕፍትን፡ ተረድተውና፡ አስረድ
ተው፡ የሚተረጕሙ፡ መምህራን፡
ግን፤ ከሱስንዮስና፡ ከፋሲል፡ ወዲህ፡
ሃይማኖታቸውን፡ ሳይቀሙ፡ ስማቸ
ውን፡ ብቻ፡ ተቀምተው፡ አለስማቸ
ው፡ አለገንዘባቸው፡ ጠላት፡ ባወ
ጣው፡ ስም፡ የጸጋ፡ ልጆች፡ ይባላሉ።
ሥጋው፡ ቃልን፡ በሰውነቱ፡ በሰው፡
ልጅነቱ፡ ቀዳማዊ፡ አዳም፡ ያስሰደ
ውን፡ ሀብት፡ ከአብ፡ ተቀብሎ፡ ዳግ
ማይ፡ አዳም፡ በኵረ፡ ልደት፥ ንጉሥ፡
ካህን፡ ማለት፥ ተዋሕዶዋቹን፡ የጸጋ፡
ልጆች፡ ካሠኛቸው፥ ከሥጋ፡ እምላ
ክነት፡ በቀር፡ የቃልን፡ ሰውነት፡ የማ
ይሹ፡ ካራና፡ ቅባትም፡ እንዳውጣኪ፡
የሰውነቱን፡ ግብር፡ አጥፍተው፥ ቃልን፡
በሰውነቱ፡ አምላክ፥ የአብ፡ የባሕርይ፡
ልጅ፡ ይላሉና፤ በዚሁ፡ አንጻር፡ የባሕ
ርይ፡ ልጆች፡ ሊባሉ፡ ይገባል። በተዋ
ሕዶ፡ ወልድ፡ ዋሕድ፡ ፍጹም፡ አምላ
ክና፡ ፍጹም፡ ሰው፤ በቅብዐተ፡ መን
ፈስ፡ መሲሕ፡ ወበኵር፡ ዳግማይ፡
አዳም፡ ካሉ፡ በኋላ፡ ግን፥ እንዳቃቤ፡
ሰዓት፡ ከብቴ፡ ፩ ባሕርይ፡ ፩ ግብር፡
የሚሉ፡ መናፍቅ፡ ካሮች፡ ወይም፡
መንፌቅ፡ ኦርቶዶክሶች፡ ናቸው፡
እንጂ፥ ፍጹማን፡ አይደሉም፤ ፩፡
ባሕርይ፡ ማለት፡ ያውጣኪ፡ ነውና።

www.ethiopianorthodox.org

፳፯

የተዋሕዶ፡ ባሕል፡ ንዋየ፡ ውስጥ፥ ሐተታውን፡ በግኘም፡ የሚገልጥ።
የበሰለው፡ ትምርት፡ እንጀራና፡ ጠጅ፡
ሲበላ፡ ሲጠጣ፡ በትርጓሜ፡ አውራጅ፡
በኵራችን፡ ወልደ፡ አብ፡ ወልደ፡ ማርያም፡
ከሚያድለው፡ ጸጋ፡ ሳይቀምስ፡ አይሰኝም።
ሳይቀምስም፡ ቢሰኝ፡ ያን፡ እሳቱና፡ ዐውሎ፡
ማን፡ ይጠጣው፡ ነበር፡ ዱፍሮ፡ ተቀብሎ።
ያባት፡ የናቱ፡ ርስት፡ መስጠት፡ መቀበል፡
ጸጋ፡ የሚያፈራ፡ ልደት፡ የሚያበቅል፡
በማይታበለው፡ በኪዳኑ፡ ቃል፡
እንደ፡ ራስ፡ ወሌ፡ አገር፡ የጁ፡ ይባላል።
ቀኙ፡ ዘየዐሊ፡ ግራው፡ ተወካሬ፤
ሰጪና፡ ተቀባይ፡ ቀጂና፡ አሳሳሬ፤
የክህነት፡ የመንግሥት፡ ገበሬና፡ ጣሬ፤
ፍጹም፡ ባለጸጋ፡ ለጋስ፡ እጁ፡ ሰሬ።
ግብር፡ ሳያስታጕል፡ አስታጕሏል፡ እያሉ፡
ክርስቱ፡ እንዲደነቅሉት፡ መናፍቃን፡ ኹሉ።
በባሕርዩ፡ ሲሰኝ፡ መንፈስ፡ ቅዱስን፡
እንደ፡ ሰውነቱ፡ ተቀባይ፡ ቢሆን፤
የነቀፈው፡ የለም፡ አንድ፡ ያነወረው፡
ከኪልቄዶን፡ በሬት፡ ከኘቀመ፡ ራግው፡
ቋንቋ፡ ሳይለያይ፡ ሳይበትን፡ ሰው፡
በሦስቱ፡ ጉባዔ፡ ከነበሩ፡ አበው።
ኂሳም፡ ከትነሡት፡ ከሰብእ፡ ምሥራቅ፡
ከናባ፡ ሳዊሮስ፡ ካንጾኪያው፡ ሊቅ፡
እስከናባ፡ ትክሌ፡ የቴሳው፡ ዲቂቅ፡
ሐዲስ፡ ሐዋርያ፡ ሰማዕት፡ ወጻድቅ፤

www.ethiopianorthodox.org

፩፲

የሃይማኖት፡ፍሬ፡ከቤቱ፡እንዲይጠሩ፡
ተክለ፡አሚን፡ብሎ፡የሰየመው፡አሌፉ።
ከከሣቴ፡ብርሃን፡ካንደኛው፡ሰላማ፡
እስካፄ፡ሱስንዮስ፡ዲኖና፡ጨለማ።
የኢትዮጵያ፡ትምርትና፡እምነት፡
ይኸ፡ነው፡ይኸ፡ነው፡ይኸ፡ነው፡ከኘንት፤
ኋላ፡የመጣ፡ነው፡ካራና፡ቅባት፡
በሱስንዮስ፡ዘመን፡በፋሲል፡መንግሥት።
ዕውር፡ዘኢየሱስ፡የቅባቱ፡ቅል፤
የካራውም፡አሮት፡አዛዥ፡ዘድንግል፤
አሽሟጣጩም፡ኪኑ፡በትሩ፡ዐምዴ፡መንሱቱ፤
ሎሚታው፡ወልድ፡ቅብ፡የተሰካበት።
ስለቱ፡ዲንዲሱ፡ሀለሳይ፡ሰላማ፡
የቤተ፡ክሲያን፡ጭጋግ፡የወንጌል፡ጨለማ፡
ወልዋዩ፡ሰንጋዩ፡ከተንቤኖች፡ጋራ፡
ዮሐንስ፡ዘትግሬ፡ቴዎድሮስ፡ዘቋራ።
የቴዎድሮስ፡ይብቃ፡የሚሉት፡ዐዋጅ፡
ስላልተሠረዘ፡በወራሾቹ፡እጅ፡
ምኒልክም፡ታኘቆ፡ባዋጅ፡ሲመዘው፡
ዐማራና፡ትግሬ፡የሚጨብጠው።
ውሳጋው፡ኛንብራው፡መክዱና፡እጅታው፡
መምህር፡አካለ፡ወልድ፡የቦሩ፡ሚዳው።
ተሸፍኖ፡ሲኖር፡ትርጓሜው፡ኀፍረት፡
፫፡መለኮት፡ብለው፡የገላለጡት፤
ከመጣፍ፡ተጣልቶ፡ትርጓሜያቸው፡ከንቱ፡
የሥላሴን፡ባሕርይ፡ስለ፡ፈነከቱ፡
በግዝት፡ሰንሰለት፡በርግማን፡አሸክላ፡
ታስረው፡እስኪፈቱ፡ከሞቱ፡በኋላ።

www.ethiopianorthodox.org

፳፱

ኦርቶዶክስ፡ማለት፡ርቱዕ፡ባህል፡
የሰብአ፡ኒቅያ፡ስምና፡ቅጽል፡
ተዋሕዶም፡ማለት፡የኢሬሶን፡ስም፡
ፍቺው፡ከኦርቶዶክስ፡ዙሮ፡የሚገኝም።
የዛሬ፡ዘመን፡ልጅ፡አባቱን፡አያውቅ፥
በቄርሎስ፡ፈንታ፡አውጣኪን፡ናፈቅ፡
ተዋሕዶ፡ሳይሆን፡ስሙ፡ሃይማኖቱ፡
ኦርቶዶክስም፡ሳይኖን፡ባህሉና፡ትምርቱ፡
ሰርቅና፡ቀምቶ፡የሰው፡ስም፡በከንቱ፡
ሰው፡ሁሉ፡አለስሙ፡ምነው፡መጠራቱ።
የተዋሕዶ፡ባህል፡የኦርቶዶክስ፡ዜማ፡
፩፡ባሕርይ፡ወልድ፡ቅብ፡ማለት፡ከሆነማ፡
በሰሜው፡ቋንቋችን፡በግእዝ፡ከተማ፡
ኅብሩይ፡ሐዲስ፡ሊቃውንት፡የሉማ።
ትርጓሜ፡ፈታዮች፡አፍጣኙና፡አቅጣኙ፡
ከመዳሮው፡ንባብ፡እስከትገናኙ፡
ባላው፡ከደንቆሮው፡እንዲለይሏችኹ፡
ኸማኔ፡መጠየቅ፡አያሳፍራችኹ፤
ኸማኔውም፡ግዕዝ፡ንባብ፡ቋጣሪው፡
የማይበጣጠስ፡ትርጓሜ፡ዝሓው።
ይህን፡ተሰጦ፡የማይቀበል፡
የማርቆስ፡ልጅ፡ነኝ፡ብሎ፡ቢያፈችል፤
ወይም፡እኔን፡ስሙኝ፡በወልድ፡ቅብ፡ዜማ፡
እያለ፡ቢወገሽ፡እንዳባ፡ሰላማ፡
የብሉዩን፡ሎሬ፡የሐዲሱን፡ቁምጣ፡
ሊቅ፡እንደ፡መኾኑ፡ባጭር፡ታጥቆ፡ይምጣ፡
ዘመን፡የወለደው፡ከሰይጣን፡አርግዞ፡
ንጉሡ፡በወደደው፡ሰይፉን፡ተመርኵዞ፡

www.ethiopianorthodox.org

፴

በሰላማ፡ዱለት፡ እንደ፡በግ፡ሸንፍላ፡
የሰው፡ራስ፡ምላስ፡ተቈርጦ፡እስኪበላ፡
የቴዎዶሮስና፡የዮሐንስ፡ይብቃ፡
በተባለው፡ዐዋጅ፡በምኒልክ፡ሳንቃ፡
ስለ፡ተዘጋበት፡የተማሬ፡ቤቱ፡
ተዳፍኖ፡ይኖራል፡ኦርቶዶክስ፡እሳቱ፡
የጠፋ፡ይመስላል፡እሳት፡ቢዳፈን፤
ገላልጦ፡እስኪያነደው፡ጊዜና፡ዘመን።
ተርብም፡ዝንብ፡ይመስላል፡የማይናደፍ፡
እስኪቈሰቍሱት፡በሌባ፡ጣት፡ጫፍ፤
ሲቈሰቍሱት፡ግን፡ቈስቋሹን፡ሰው፡ነድፎ፡
ማሀናቱ፡አይቀርም፡እሮ፡እንጋ፡እሮ።

በመዠመሪያው፡ክፍል፡ምክንያተ፡ጽሒፍ፡ሲጨረስ፥የመጻሕፍት፡ዐዋጅ፡ተብሎ፡የተጣፈውን፡ዐጭሬና፡ረዥም፡ግጥም፡ተመልከት፤ ከዚህ፡ጋራ፡አንድ፡ነው።

ክፍል፡ካልእ፡
በእንተ፡ቅብዐት።

የቅባቶች፡ባህል፥ ሠለስቱ፡ዕድዋኒሁ፡ለሰብእ፡እንዲ፡ተባሉት፡(ዓለም፡ሥጋ፡ሰይጣን) ፫፡ወገን፡ነው። መዠመሪያ፤ በፋሲል፡ዘመን፡የተነሡት፡እነዘኢየሱስ፤ መጽሐፍ፡እንደየ፡ርእሶ፡ እንዘ፡ባዕል፡ይላልና፤ቃል፡በተዋሕዶ፡ዜግ፤ ዜጋ፡ኾነ፤ ከሥጋ፡ሲዋሐድ፡የባሕርይ፡ክብሩን፡የባሕርይ፡ልጁቱን፡ዐጣ፡ለቀቀ፤ ሲቀባ፡ግን፡ወደ፡ጥንተ፡ክብሩ፡ተመልሶ፡በሰውነቱም፡ባምላክነቱም፡፩ ወገን፡በቅባት፡የባሕርይ፡ልጅ፡ኾነ፡ብለዋል። ፪ኛ፡ባንደኛው፡ዮሐንስ፡የተነሡ፡እናካለ፡ክርስቶስ፤ዜግ፡ማለትን፡ነቀፈው፡አጸይፈው፤ መጽሐፍ፡እስመ፡ተዋሕዶ፡አእተታ፡አምንታዊ፡ይላልና፤ ሥጋ፡በተዋሕዶ፡፩፡አካል፡ሆነ፡እንጂ፤ የአምላክነት፡ክብር፡አላገኘም፤ሲቀባ፡ግን፡ክብር፡ተላለፎለት፥ተፈኘሮ፡ተገብሮ፡ጠፍቶለት፡በቅባት፡የባሕርይ፡ልጅ፡የባሕርይ፡አምላክ፡ኾነ፡ብለዋል። ፫ኛ፡በቴዎዶሮስ፡

www.ethiopianorthodox.org

፵፩

ዘመን፡ የነበሩት፡ እናለቃ፡ ጐሹ፡
በቅባት፡ ብቻ፡ ማለትን፡ ነቀፈው፤
መጽሐፍ፡ በተዋሕዶ፡ ከበረ፥ በቅ
ባት፡ ከበረ፡ ይላልና፤ ቅባት፡ ያለተ
ዋሕዶ፡ ተዋሕዶም፡ ያለቅባት፡ ብቻ፡
ብቻውን፡ አያከብርም፤ በተዋሕ
ዶና፡ በቅባት፡ ባንድነት፡ የአምላክ
ነት፡ ክብር፡ ከብሮ፡ የባሕርይ፡ ልጅ፡
ኾነ፡ ብሎዋል። ፫ቱ፡ ባህል፡ ኹሉ፡
ፍጹም፡ ውሳጤ፡ ነው፤ ይልቁንም፡
መዠመሪያው፡ ባህል፡ እንደ፡ በትረ፡
ሙሴ፡ የሠጋው፡ ቃልን፡ ውሳጤና፡
ሚጠት፤ ፪ኛውና፡ ፫ኛው፡ ግን፡ የሠ
ጋን፡ ብቻ፡ ወደ፡ ቃል፡ መለወጥ፡ ያሳ
ያል። መካከለኞቹ፡ ቅባቶች፡ ዘፋኝ፡
አዘፋኝ፡ የተባለውን፡ ሡሌሳይ፡ ዲዊ
ትን፡ በነገሠ፡ ባ፳ኛው፡ ዓመት፡ አስ
ተው፡ በተዋሕዶ፡ ላይ፡ ብዙ፡ ግፍ፡ አ
ሠርተውታል። የኛን፡ ሃይማኖት፡
ብቴዝ፡ ብታሊዝ፡ ዘመኑ፡ መንግሥ
ትኽ፡ ወዴ፡ ፊት፡ ካ፹ ቢበልጥ፡ እንጂ፡
አያንስም፤ ያለፈውም፡ ዘመን፡ ዲረ
ጎትኽ፡ ነው፤ ከቍጥር፡ አይገባም፡
ስላሉት፤ ፹ ዓመት፡ የሚገዛ፡ መስ
ሎት፡ ሃይማኖቴ፡ ቅባት፡ ነው፡ ብሎ፡
ባዋጅ፡ አስታውቆ፡ ነበርና፤ ከርሱ፡
አስቀድሞ፡ በሃይማኖት፡ ነገር፡ ወቃ
ሾች፡ ከሳሾች፡ አፈ፡ ጉባኤዎች፡ የነ
በሩት፡ የዲብረ፡ ሊባኖስ፡ ሊቃውንት፡
ቤተ፡ ተክለ፡ ሃይማኖት፡ የሚባሉ፡
ኹሉ፥ ታላቁም፡ ታናሹም፤ እንደ፡ ኛን
ታቸው፡ ጉባኤ፡ ለማድረግ፡ ከያድባ
ራቱ፡ ከየገዳማቱ፡ ተሰብስበው፡
ቅባቶችን፡ ከረቱ፡ በኋላ፡ ኹሉም፡ ባን
ድነት፡ ከጨጌ፡ ቤት፡ ተከማችተው፡
ሳሉ፡ መንፈሱ፡ በሄሮድስ፡ መንፈስ፡
ተቃኝቶ፡ እንደ፡ ቤተ፡ ልሔም፡ ሕፃ
ናት፡ ጭፍራውን፡ ሰዶ፡ አስፈጃቸ
ዋል። ርሱም፡ ሊቦች፡ ነቢያት፡ በሊባ፡
ጣታቸው፡ ጠንቍለው፡ ያሳዩት፡ ያ፹፡
ዘመን፡ ተሰፋው፡ ቶሎ፡ ባ፹ ቀን፡
ዱፈጸም፡ ዘንድ፥ በሚያዝያ፡ በ፫፡
ካስፈጀ፡ በኋላ፡ ወዲያው፡ በግንቦት፡
ባ፲፪ ቀን፡ ተቀሠፈል። የነዚያ፡ ፹ና፡
የርሱ፡ ሞት፡ ካባ፡ ተክሌ፡ ፍልሰት፡
መገጠሙ፡ እጅግ፡ ያስደንቃል።
ዘፋኝም፡ ዲዊትም፡ ያሠናው፡ ዘፋ
ኝነቱ፡ ነው፤ ያሽከሮቹና፡ የርሱ፡
ሥራ፤ አስረኝ፡ ምቺው፡ እንደሚ
ሉት፡ እንደ፡ ሰብአ፡ ትካት፡ ከማታ፡
እስከ፡ ጧት፡ ዘፈን፡ ብቻ፡ ነበር፡ ይባ
ላል። ከርሱም፡ በኋላ፡ በካፋ፡ በነ
ገሠ፡ ጊዜ፡ የተዋሕዶን፡ ዱም፡ ፈመ
ልስ፥ ቅባቶችን፡ ኹሉ፡ በተንኰል፡
ሰብስቦ፡ ለማረድ፡ ቍርጥ፡ ምክር፡
መክሮ፡ ተዘጋጅቶ፡ ሳለ፤ ተዋሕዶዎች፡

www.ethiopianorthodox.org

መክረው፣ግዝተው፡አስቀርተው
ታል። ከሸዋቹች፡ወገን፡የኾኑ፡የመ
ንግሎት፡አገባብ፡ያላቸው፡ታላቁ፡
ካህን፡ቄስ፡ዐጤ፡ዘወልድ፡ብቻ
ቸውን፡ገብተው፥ንጉሡ፡ሆይ፡
ይህ፡የምታየው፡የደም፡ጐርፍ፡ዛሬ፡
ካልታገደ፡እስከ፡ወዲያው፡ድረስ፡
ሲሬስ፡ሊኖር፡ነውና፤ ያው፡ያለፈው፡
ጐርፍ፡ይበቃል። ስለ፡ሃይማኖትም፡
መሞት፡እንጂ፡መግደል፡አይገባም፤
ሕጋችን፡ወንጌል፡ከመሞት፡በቀር፡
እንደ፡ቍርኣን፡መግደልን፡አያዝም፤
የሰማዕታትም፡ደም፡መላሽ፡ርሱ፡
ባለቤቱ፡ነው፡እንጂ፡አንተ፡አይደለ
ህም፤ ደማቸውም፡ባዔ፡ዳዊት፡
ሞት፡ተመልሷል። ስለዚህ፡ሌላ፡
ደም፡አያሻም፤ አያስፈልግም ።
አንተ፡ደግሞ፡የማይገባኽን፡ይገባ
ኛል፡ብለኽ፡ስለ፡ሃይማኖት፡ሰው፡
ብታስፈጅ፡ዳዊትን፡ያገኘ፡ያገኝኸ
ል፡ብለው፥ይኸን፡ሁሉ፡ምክር፡
መከሩና፡አልሰማም፡ቢላቸው፤
ይህ፡ነገር፡እንዳይደረግ፡በኔም፡ቃል፡
በላኩኝም፡በወንድሞቼ፡ቃል፡ው
ጉዝ፡ነኽ፡አሉት። ርሱም፡ተቈጥቶ፡
እንኪያስ፡ርስዎም፡እኔ፡እስክሞ
ት፡ድረስ፡በዘመኔ፡ኹሉ፡ፀሓይ፡አ
ይዩ፥ ተዘግተው፡ይኑሩ፡ብሎ፥የባ
ሕታዊ፡ቅጣት፡ሰጣቸው። መላ
አክ፡ምክሩና፡ዐቢየ፡ምክሩ፡ቄሳ
ጤ፡ዘወልድም፡እስከ፡፱ ዓመት፡
ፀሓይ፡ከማየት፡ተከልክለው፡እንደ፡
ክፉ፡አድራጊ፡ታስረው፡ተዘግተው፡
ሲኖሩ፥ንጉሡ፡በካሩ፡የሞተ፡ለት፡
ቀጠሮቸው፡ ስለ፡ደረሰ፤ ከቤት፡
ወጥተው፡የተዋሐዱን፡ጽድቅ፡መው
ደዱን፥የቅባት፡ዐመፅ፡መጥላቱን፡
ራትዕነቱን፡እያሰቡ፡ነግ፡በኔ፡ከማ
ለት፡የተነሣ፡በማልቀስና፡በመንሰ
ቅሰቅ፥የበካሩ፡ፀሓይ፡እንዴት፡ነሽ፡
እንዴት፡ነሽ፥እንደ፡ምን፡አለሽ፡
ብለው፥ ለፀሓይ፡የናፍቆት፡ሰላምታ፡
አቅርበዋል። ያባ፡ተክሌ፡ልጆች፡ሃይ
ማኖታቸው፡የጠና፡የቀና፡ስለ፡ኾነ፡
ምግባራቸውም፡እንዲህ፡ያማረ፡የተ
ከናወነ፡ነበር።

ክፍል፡ሣልስ፡

በእንተ፡መኳንንት፡መጓብሐት።

የካሮችም፡ሰው፡ሠራሽና፡ዘመን፡
አመጣሽ፡ባህል፡እንደ፡ሰሞነኛ፡፫፡
ነው፤ ባህልነቱም፡ጐንደሮችና፡አን
ኮበሮች፡የሰሞነኛ፡ባህል፡ይሉታል።
፩ኛው፤ ወገባሪ ሁ፡ለውእቱ፡ሥጋ፡
መንፈስ፡ቅዱስ፡ያለውን፡ይዞ፤ መን
ፈስ፡ቅዱስ፡ቃል፡የነሣውን፡ሥጋ፡
አለዘር፡ቢከፍልና፡ቢፈጥር፡ቅብዕ፡

www.ethiopianorthodox.org

ተባለ፡ ይላል። ፬ኛው፡ ከአዳም፡ ፍዳ፡ ስላነጻው፡ ቅብዕ፡ ተባለ፡ ብሎ፥ መጽሐፍ፡ ይጠቅሳል፡ (ሮሜ፡ ፫፡ ፲፬-፲፰)። ፭ኛው ፤ የብሉይ፡ ሊቀ፡ ካህናት፡ ፬ቱን፡ ሽቱ፡ ባ፫ኛ፡ ዘይት፡ ያዋሐዱቸው፡ ነበረና፥ መንፈስ፡ ቅዱስም፡ አዋሐጅ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ቅብ ዕ፡ ተባለ፡ ይላል። እነዚህ፡ ኹሉ፡ የሰውነት፡ ሥራ፡ የለም፥ በተዋ ሕዶ፡ ጠፍቷል፡ የሚሉ፡ ናቸው። ስማቸውም፡ ካራ፡ የተባለ፡ ስለዚ ህ፡ ነው ፤ ርሳቸው፡ ግን፡ የሰው፡ ስም፡ ቅምተው፡ ተዋሕዶና፡ ኦርቶዶክስ፡ ነን፡ ይላሉ። ፬ኛው ፤ በሰውነቱ፡ ለኛ፡ አብነት፡ ሊኾን፡ ተቀባ፡ እንጂ፤ መቀባቱ፡ ለርሱ፡ አልጠቀመውም፡ ይላል። እነዚህ፡ ፬ቱ፡ መንፈስ፡ ቅ ዱስ፡ ቅብዕ፥ አሐዱ፡ መለኮት፡ የ ሚሉ፡ ናቸው ፤ ባህላቸው፡ ግን፡ መንፈስ፡ ቅዱስን፡ ገባሬ፡ መንጽሒ፡ ዱማሬ፡ ዘኢይረብሕ፡ ቢያሠኙ፡ እንጂ፤ ቅብዕ፡ አያሠኙውም። ፫ኛው፡ ግን፤ መንፈስ፡ ቅዱስን፡ ዐሎ፡ ብሎ፡ ወልድ፡ ቅብዕ፤ ሥጋ ውን፡ በተዋሕዶ፡ ስላከበረ፡ ርሱ፡ ቅብዕ፡ ነው፡ እንጂ፤ ሌላ፡ ቅብዕ፡ አይሻም፤ ተቀብዐ፡ ማለት፡ ተዋ ሐዶ፤ ወይም፡ በተዋሕዶ፡ ከበረ፡

ማለት፡ ነው፡ ይላል፤ አያሠኝለ ትም። ወኢየአምኑ፡ ትርጓሜሁ፡ ለዘለሊሆሙ፡ ይነብቡ፤ አመኑ፡ ቅብዐት፡ ወአመኑ፡ መዋባሕት። ክርክሩም፤ ኢይጸሕቅ፡ ቅብት፡ በህላዌሁ፤ አላ፡ በሠምረቱ፡ ተሠ ጊዋ፡ ነሥአ፡ ቅብዓተ፤ ወመለኮቱ ሰ፡ ኢይትቀባዕ፡ ባለው፡ በቄርሎስና፡ ባሬ፡ ወርቅ፡ ድጁሮ፡ ዱሎ፡ ይፈርሳል። መዋሐድና፡ መቀባት፥ ቅብዕነትና፡ ቅቡዕነት፡ ልዩ፡ ልዩዎች፡ ስለ፡ ኾኑ፤ ወልድ፡ ቅብዕ፡ ማለት፡ እንደ፡ ንስ ጥሮስ፡ ባህል፡ ተዋሕዶን፡ ጣድረት፥ ወልድ፡ ዋሕድን፡ ኹለት፡ አሰኝቶ፥ ክርስቶስ፡ መባልን፡ ለሥጋ፡ ብቻ፡ አከናንቦ፡ ሰጥቶ፡ ቃልን፡ ክርስቶስ፡ ከመባል፡ ከመሲሕነት፡ ያወጣዋል፤ ወልድ፡ ቅብ፡ ባዩንም፡ ሐሳዊ፡ መሲ ሕ፡ አይሁዳዊ፡ ወይም፡ ንስጥሮሳዊ፡ ያሠኘዋል። ጨለማና፡ ብርሃን፡ ፫ቱ፡ ፩ ሊባሉ፡ ባ፩ ስም፡ ሊጠሩ፡ እንደማ ቻል፥ ቅብዕና፡ ቅቡዕም፡ እንደነዚህ፡ የተለዩ፡ ናቸው። ቄርሎስም፡ ጌታ፡ በወንጌል፥ ዘቀደሶ፡ አብ፡ ወፈነዎ። ለልየ፡ እቄድስ፡ ርእስየ፡ ያለውን፡ ሲፈታ፤ ይቄድስ፡ ርእሶ፡ በመንፈሱ፤ በዘዚአሁ፡ መንፈስ፡ ቤተ፡ ዚአሁ። ተቀደሰ፡ ምስሌነ፡ በሥጋሁ፡ ይላልና፤

www.ethiopianorthodox.org

፴፬

ወልድ፡ በተዋሕዶ፡ ፩፡አካል፡ ፩፡ልጅ፡
ፍጹም፡ አምላክና፡ ፍጹም፡ ሰው፡
ኹኖ፡ በቀባዒነት፡ ከአብ፡ጋራ፡ በተ
ቀባዒነት፡ ከኛ፡ ጋራ፡ ፩ ነት፡ ስላለው፤
ቀባዒና፡ ቅቡዕ፡ ቢባል፡ እንጂ፤ እንደ፡
መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ቅብዕ፡ አይባልም፤
አብ፡ ቅብዕ፡ እንዳይባል። እንዲህ
ም፡ ከኾነ፡ ወልድ፡ ቅብ፡ የሚል፡
ሰው፡ ቅብዕና፡ ቅቡዕ፡ ለማለት፡
፩ ወልድ፡ ብቻ፡ እንዳይበቃው፤ በ
ግድ፡ ፪፡ወልድ፡ እንዲያሻው፡ ይወቅ፤
ወይም፡ ከዋቆች፡ ይጠይቅ።

ከሁሉ፡ አስቀድሞ፡ መዠመ
ሪያ፡ በሉስንዮስ፡ ዘመን፡ ከዚያው
ም፡ ባ፲፰ኛ፡ ዓመት፡ ገና፡ ኢየሱሳው
ያን፡ ሳይመጡ፤ ከናዛኙ፡ ዘድንግል፡
የነቃውና፡ የፈለቀው፡ ይልቁንም፡
ስሙ፡ በግብሩ፡ ተለውጦ፡ ከፋሌ፡
ክርስቶስ፡ ከተባለው፡ ካባ፡ ክፍለ፡
ክርስቶስ፡ የመነጨው፤ ኋላም፡ በቴ
ዎድሮስ፡ እንደ፡ ጠበል፡ ኹኖ፡ በንጉሡ፡
ጋሜ፡ በጳጳሱ፡ ጭራ፡ ባዋጅ፡ በግዝት፡
የተረጨው፤ ዛሬም፡ ልጅ፡ ዐዋቂው፡
ወቶት፡ መስሎት፡ የሚገነጨው፤
አታላዩና፡ መርዘኛው፡ መዘዘኛው፡
ባህል፡ ይህ፡ ፫ኛው፡ ነው። የተረጨ
በትም፡ ምክንያት፡ ዐጭሩ፡ ሐተታ፡
የጭራው፡ አጀታ፡ ይህ፡ ነው። በሺህ፡

፲፱፻፷፯ ዓመት፡ የጐንደሮች፡ መንግ
ሠት፡ ዘውዱ፡ ብቻ፡ ቀርቶ፡ ግዛቱ፡
ሁሉ፡ ወደ፡ መሳፍንት፡ ስለ፡ ኼደ፡
ራስ፡ ወልደ፡ ሥላሴ፡ ትግሬን፡ ላብ
ቶቹው፡ ሲገዙ፡ በርሳቸው፡ ዘመን፡
ተፀንሶ፡ እንደዚህ፡ ያለ፡ ጕድ፡ ተወለ
ዷል።(ተረት) የገበያ፡ ግርግር፡ ለቀ
ጣሬ፡ ተመቸው። ከተንቤን፡ ከዲብረ፡
ዲሞ፡ ካባ፡ ገሬማ፡ ከነዚህ፡ ከ፫ቱ፡
አህጉር፡ አባ፡ ኪኑ፡ ዲብተራ፡ በትሩ፡
አለቃ፡ ዐምደ፡ መንሱት፡ የሚባሉ፡
፫ ሐሳውያን፡ ተነሥተው፡ ታይቶ፡
ተሰምቶ፡ የማይታወቅ፡ እንደ፡ አን
ቀጸ፡ ግዘት፡ ያለ፡ ፲፪ ክሕደት፡ ፈጥረ
ው፡ ጥሬው፡ በኢትዮጵያ፡ እንደዚህ፡
የሚሉ፡ መናፍቃን፡ ተነሥተው፡ አስ
ቸግረውናል። የሊህም፡ መረቻ፡ አፋ
ቸው፡ የሚዘጋበት፡ ወልድ፡ ቅብዕ፡
ማለት፡ ነው፤ ያለዚህ፡ አይረቱምና፤
ይህን፡ ሃይማኖት፡ አጽኑልን፤ የተ
ላከ፡ ከ፴፬ቱ፡ አድባራት፡ ከጐንደር፡
ብለው፡ ወደ፡ ግብጽ፡ ላኩ። ዐይነተ
ኛው፡ የዚህ፡ ነገር፡ አባት፡ አባ፡ ኪኑ፡
ነው፤ የስሙ፡ ዝርዝር፡ ኑ፡ ሰይጣንን፡
የሚያይ፡ ይመስላል፤ ስምን፡ እንጂ፡
መልአክ፡ ያወጣዋል። ይህም፡ ከታብ፡
ምስክር፡ ኹኖ፡ እስከ፡ ዛሬ፡ በግብ
ጦች፡ እጅ፡ አለ፤ ከታብነቱም፡

www.ethiopianorthodox.org

፹፯

ከቍርኳን፡እንጂ፡ከወንጌል፡እንዲ
ደገኘም፡በወልድ፡ቅብ፡ፉች፡አስ
ታውቀናል።

ከዚህ፡በኋላ፡ኢዮሳብ፡የሚ
ባል፡ጳጳስ፡መኘቶ፡ወልድ፡ቅብ፡
በሉ፡አለ፤ጐንደሮችም፡እንልም፤
ስሕተት፡ነው፡አሉት።ምነዋ፡መሰ
ካም፡ነው፡ስትሉ፡ወደኛ፡ጽፉችሁ፡
የለምን፡ቢሏቸው፤እኛ፡ጐንደሮች፡
አልጣፍንም፤ምናልባት፡ትግሮ
ችና፡ካሮች፡ባህሳቸው፡ወልድ፡ቅብ፡
ስለሆነ፡ኋኘእነቱ፡እንዲጸድቅላቸው፡
በኛ፡ስም፡ጕፈው፡ልከውት፡ይሆ
ናል፡አሉት።እንኪያስ፡የኔ፡ሃይማ
ኖት፥መንፈስ፡ቅዱስ፡ቅብ፥በተዋ
ሕዶ፡ወልድ፡ዋሕድ፥በቅባት፡መ
ሲሕ፡ወበኵር፡ነው፡ብሎ፥ከርሱ፡
አስቀድሞ፡እንደ፡ተሳኩቱ፡ጳጳሳት፡
ጹውነተኛውን፡ባህል፡ሰበከ፤ተዋ
ሕዶዎችም፡አሜን፡በአሜን፡እው
ነተኛ፡አቡን፡ብለው፡ተቀበሉት።
አቡኑ፡ደግሞ፥ሃይማኖታችሁ፡ተዋ
ሕዶ፡ሲኾን፡ስለ፡ምን፡፪ልደት፥በሰ
ውነቱ፡የጸጋ፡ልጅ፡ትሳሳችኍ፡ብሎ፡
የልደትን፡ነገር፡ቢጠይቅ፤እኛ፡፩፡
የባሕርይ፡ልደት፡፪ኛ፡የግብር፡ል
ደት፡አለው፡እንላለን፡እንጂ፥እንደ፡
ቅባቶች፡ሠግው፡ቃልን፡የሰው፡
ልጅ፡በሚባልበት፡በሰውነቱ፡
የአብ፡የባሕርይ፡ልጅ፡ብለን፡ለው
ጠን፡ገልብጠን፡የሌለውን፡ያልተጻ
ፈውን፡፪የባሕርይ፡ልደት፡አንልም።
፪ኛም፡ያልነው፡የግብር፡ልደቱ፥
በኵር፡መባሉን፡ነው፤ቅባቶች፡የባ
ሕርይ፡ስላሉት፡እኛ፡የግብር፡ወይ
ም፡የጸጋ፡እንለዋለን፤ግብርና፡ጸጋም
፩ወገን፡ነው፤እንደ፡ቃሉ፡፩፡አይደ
ለም።በግብር፡ልደቱ፡በኵር፡እንጂ፥
ዋሕድ፡እንዲባል፥በባሕርይ፡ልደ
ቱም፡ዋሕድ፡እንጂ፤በኵር፡አይባ
ልም፡ብለው፡ማስረጃውን፡ከብሉይ፡
ከሐዲስ፡ሊቃውንት፤አነ፡እከውኖ፡
አባሁ፤ወውእቱ፡ይከውነኒ፡ወልድየ።
ወተሠርዐ፡ወልዶ፡እግዚአብሔር፡
በኃይል፡ቅብዐ፡መንፈስ፡ቅዱስ።
እስመ፡ውእቱ፡ይቤ፡በእንተ፡ርእሱ፤
እግዚአብሔር፡ይቤለኒ፡ወልድየ፡
አንተ፤ወአነ፡ዮም፡ወለድኩከ።
ወዮም፡ብሂል፡አኮ፡ዘኅለፈ፡መዋ
ዕለ፡ዘይነግር፤አላ፡ዘሀሎ።ውእቱ፡
ይብለኒ፡አቡየ፡አንተ፤ወአነሂ፡በኵ
ርየ፡እሬስዮ።በኵረ፡ልደት፡ለኵሉ፡
ፍጥረት፡እያሉ፤ይህን፡የመሰለ፡ብዙ፡
ምስክር፡ጠቀሱለት።ርሱም፡የግብር፡
ልደትስ፡አይነቀፍም፤ትንሣኤንም፡
ልደት፡ይለዋል፡ብሎ፡ግብረ፡ሐዋርያት፡

www.ethiopianorthodox.org

ጠቀሰ፡(ም፲፫፡ ፴፫) ። ቅባቶች፡ ካሮ ች፡ ሳን፡ ፫ቱም፡ በፍረው፡ ጳጳሳችን፡ የጸጋ፡ ልጅ፡ ኾነ፡ እያሉ፡ ሰበኩ።

ካባ፡ ኢዮሳብም፡ በኋላ፡ ቂር ሎስ፡ የሚባል፡ መኖት፡ ወልድ፡ ቅብ፡ ያላልኽ፡ እያለ፡ ቢገዝት፥ ጕንዶሮች፡ ጉባኤ፡ አድርገው፡ ምስክር፡ አምጣ፡ አሉት፤ አፉ፡ ኈበት፡ ምላሱ፡ እንጨ ት፡ ኾነ። እንኪያስ፡ አኛ፡ እናምጣ፡ ብለው፡ ከቂርሎስ፡ ድርሳን፡ ቢጠቅ ሱለት፤ እኔም፡ ቂርሎስ፡ ነኝ፥ ርሱን፡ አልቀበልም፤ የቀሩትም፡ ሊቃውንት፡ ባልንጀሮቼ፡ ናቸው፡ አለ። ጥንተ፡ ስሙ፡ ሚናስ፡ ነው፡ እንጂ፤ ቂርሎስ፡ አይደ ለም። ፬ኛም፡ ወንጌልና፡ ግብረ፡ ሐዋ ርያት፡ ቢጠቅሱለት፡ (ሉቃ ፩፡ ፲፰ ። ግብ ፲ ፴፰) ። ርሱስ፡ ይላል፤ አልቀ በለውም፡ ጕንደርን፡ ጥሎ፡ ቈርበት፡ ነክ፡ ስሙን፡ ጠቅሎ፡ በሐልኩና፡ በድ ርቅናው፡ ትግሬ፡ ተሰደደ። በዚህ፡ ጊዜ፡ የትግሬው፡ መስፍን፡ ደጃች፡ ሰባጋዲስ፥ ሰው፡ እንላክና፡ ከሊቀ፡ ጳጳሱ፡ እናስጠይቅ፡ ብሎ፡ ወደ፡ ጕን ዶር፡ ላከ። ጕንዶሮችም፡ ለሬሬ፡ ሚዲ፡ አይነሡም፡ ሲሉ፡ ይኹን፡ ዕሺ፡ ብለው፡ ከ፪ቱም፡ ወገን፡ ፪፡ ፪፡ ሰው፡ መርጠው፡ ላኩ። የተመ ረጡትም፡ እሊህ፡ ናቸው፤ ከጕንዶር፡ ሠዐሊና፡ ጕዣሚ፡ ሰሎሞን፤ ከት ግሬ፡ አኖቢ፡ ተኹም፡ የነበረው፡ የተ ንቤኑ፡ ክራ፡ ገብረ፡ ማርያምና፡ የጕ ንዲጕንዲው፡ መምህር፡ ገብረ፡ መ ሲሕ፤ እሊህ፡ ፩ቱ፡ ፩ ወረቀት፡ ይ ዘው፡ ግብጽ፡ ወረዱ። ሊቀ፡ ጳጳሱም፡ ወረቀቱን፡ አይቶ፡ ታላቅ፡ ጉባኤ፡ አደ ረገ፤ ጉባኤውም፡ እንደዚህ፡ ሁድ፡ ጉባኤ፡ ዝርወ፡ ልብ፡ ዘራዊ፡ ንባብ፡ ኾነበት፡ (ግብ፡ ፲፩፡ ፪-፲ ። ፲፩፡ ፲፫-፲፭) ። ከጳጳሳቱ፡ ብዙዎቹ፡ አው ጣክያውያን፡ ነበሩና፤ ኦርቶዶክ ሶቹ፡ ጥቂት፡ ስለ፡ ኾኑ፡ በመካከላ ቸው፡ ከጠብና፡ ከክርክር፡ በቀር፡ ድማሬ፡ ኅባሬ፡ የሃይማኖት፡ ፍሬ፡ አልተገኘም፤ የግብጦችም፡ መለያ የትና፡ ፪ ወገን፡ መኾን፥ ፩ነት፡ ማ ጣት፡ አለመተባበር፥ ከጥንት፡ የቈ ያቸው፡ ነው፡ እንጂ፤ አኹን፡ የዠመ ሩት፡ አይደለም።

ስሮጽ፤ ወይም፡ ዚቅ ።

የማርቆስ፡ ፲፩ኛ፡ ዲዮስቆሮስ፡ የልዮንን፡ ክታብ፡ በማውገዙ፡ ከኬ ልቄዶን፡ ማኅበር፡ ከመለካውያን፡ ተሌርዶበት፡ ንጉሡና፡ ንግሥት፡ ወደ፡ ጋግራ፡ በሰደዱት፡ ጊዜ፥ ያው ጣኪ፡ ወገኖች፡ ግብጽ፡ ገብተው፡ ስሕተታቸውን፡ በዲዮስቆሮስ፡

www.ethiopianorthodox.org

ስም፡ ስለ፡ ሰበኩ፤ ያልተማሩ፡ ሰ
ዎች፡ እውነት፡ መስሏቸው፡ ተቀብ
ለውታል። የተማሩ፡ ግን፡ ይህ፡ ባህል፡
የናንተ፡ ስሕተት፡ ነው፤ ዲዮስቆ
ሮስ፡ እንዲህ፡ አይልም። ርሱም፡
ታስሯል፡ እንጂ፤ አልሞተምና፥
አኹን፡ በወረቀት፡ ሊጠየቅ፡ ሊመ
ሰክር፡ እናንተን፡ ሊያሳፍር፡ ይችላል፡
ብለው፤ የኾነውን፡ ኹሉ፡ ጠንቅቀ
ው፡ ጽፈው፡ ያውጣኪን፡ ትምርት፡
ከተቀበሉት፡ ፬ መነኮሳት፡ ጨም
ረው፡ ይህን፡ ወረቀት፡ ለርሱ፡ በጁ፡
ሰጥታችኹ፥ እናንተም፡ ከቃሉ፡ ሰም
ታችኹ፥ ለኛም፡ ምላሽ፡ ይዛችኹ፡
ኑ፡ ብለው፡ ከግብጽ፡ ወደ፡ ጋግራ፡
ልከዋል። ይኸውም፡ ርሱው፡ ራሱ፡
በገዛ፡ እጁ፡ ከኬልቄዶን፡ የተለየበ
ትን፡ ምክንያት፡ ዘርዝሮ፡ ጽፎ፥ ያው
ጣኪንም፡ ስሕተት፡ ነቅሮ፡ አጸይፎ፡
ለወገኖቹ፡ ለነበርጢር፡ ከጋግራ፡
ወደ፡ ግብጽ፡ በላከው፡ ክታብ፡ በመ
ልእክቱና፡ በድርሳኑ፡ በቅዳሴውም፡
ይታወቃል፤ (ሃይ፡ አበ፡ ብንያሚ)።
ያውጣኪ፡ ስሕተት፡ ግን፡ እየሰፋ፡
እንጂ፡ እየጠፋ፡ አልኼደም። የዲዮ
ስቆሮስም፡ ታላቁ፡ ተአማኒ፡ በጽ
ድቅ፡ የተባለው፡ ቴዎድስዮስ፡ በተ
ሾመ፡ ጊዜ፡ አውጣክያውያን፡ ስለ፡
በዙ፡ ርሱን፡ ሽረውና፡ አባረው፡ በርሱ፡
ፈንታ፡ ከወገናቸው፡ ግያኖስ፡ የሚባል፡
አንዱን፡ ጨዋ፡ መርጠው፡ አለቃባት፡
አሳንብሮት፡ ዕድ፡ በቃል፡ ብቻ፡ ሹመ
ው፥ ሊቀ፡ ጳጳስ፡ ብለው፡ በማርቆስ፡
ወንበር፡ ስላስቀመጡ፥ ግያኖሳው
ያን፡ ተብለዋል። ቴዎዶስዮስም፡ ሊገ
ድሉት፡ እንዲሹት፡ ስላወቀ፡ ከእስክ
ንድርያ፡ ወደ፡ ኮኑስ፡ ሸሽቶ፡ በስደት፡
ተቀምጧል፤ ከዚያም፡ ኹኖ፡ ሳለ፡
የድርጎ፡ ንጉሡ፡ ግያኖስን፡ ሽሮ፡ ርሱ
ን፡ መልሶ፡ እስኪያመጣው፡ ድረስ፥
የወገኖቹን፡ ልብ፡ ለማጽናት፤ መኑ፡
ዘኢያነክር፡ እምስጢረ፡ መጻሕፍት፡
ወኢይሰግድ፡ ለአውጣኪ፡ ወኢያር
ሕቆ፡ ሎቱ፡ ወለኵሉ፡ ዘይቴሊ፡ እበዩ፡
እያለ፥ በድርሳኑና፡ በተግሣጹ፡ አፍ፡
አውጣኪን፡ ከመዝለፍ፡ ወገኑን፡
ከመንቀፍ፡ አላረፈም፤ (ዮሐንስ፡
መደብር፡ ክፍል፡ ፺፬)። ወዳገራቹ
ንም፡ በዚሁ፡ በግያኖስ፡ ፈማድ፡ ሚ
ናስ፡ እንድራዎስ፡ የሚባሉ፡ ካውጣ
ኪ፡ ወገኖች፡ ተልከው፥ የሾማቸው፡
ሳይኖር፡ ጳጳሳት፡ ነን፡ ብለው፡ በቅዝ
ሞስ፡ ጊዜ፡ መጥተዋል፤ አስቀድመ
ን፡ እንደተናገርነ። ግብጽ፡ በሊቃው
ንቶቹ፡ ብርሃንነት፡ በናትናቴዎስ፡
በነጢሞቴዎስ፡ ኋላም፡ በቄርሎስ፡

www.ethiopianorthodox.org

፻፳

ዘመን፤ ኢለዘመጠነ፤ ሀብት፡ እንተ፡ ትካት፡ ግብጽ፤ የምስ፡ ኮነት፡ ሰማዩ፤ እስመ፡ ኢይበርህ፡ ከመዝ፡ ብርሃነ፡ ፀሐይ፡ በሰማይ፡ መጠነ፡ ትበርህ፡ ግብጽ፤ የተባለች፡ ያኽል፤ ካ፱ኛው፡ ጉባኤ፡ ቃና፡ ከነዲዮስቆሮስ፡ በኋላ፥ ይልቁንም፡ የወንጌል፡ ጠላቶች፡ መሐመዳውያን፡ ከያዟትና፡ ከገቡባት፡ ወዲህ፡ የትምህርቷ፡ ዐይን፡ የውቀቷ፡ ብሌን፡ ቅብጥ፡ ቋንቋዋ፡ ስለ፡ ጠፋ፥ ብርሃኗን፡ ብርሃንነቷን፥ ብርሃን፡ ሃይማኖቷን፡ የስሐተት፡ ጨለማ፡ ወርሷታል። ምንም፡ ዐይኗን፡ በኛ፡ ላይ፡ ብታሬጥ፡ ዕውር፡ ኮኖ፡ መታየት፡ እንጂ፡ ማየት፡ አልቻለችም። ይህንንም፡ በታስዓይ፡ ምእት፡ የነበረው፡ ሳዊሮስ፡ ዘእስሙናይን፡ ባ፲ኛው፡ ድርሳን፡ ስለ፡ ግብጽ፡ የውቀቷንና፡ የትምርቷን፡ ሕጸጽ፡ ሲናገር፡ መጥቶ፤ በእንተ፡ ብዝኅ፡ ተደምሮቶሙ፡ ምስለ፡ ተንባላት፡ እስመ፡ ጠፍአ፡ ልሳኖሙ፡ ቅብጥ፡ ዘእምኔሁ፡ የአምሩ፡ ጽድቀ፡ ሃይማኖቶሙ፤ ወኮኑ፡ ዘኢይሰምዑ፡ ዝክረ፡ ሠሉስ፡ ቅዱስ፡ ማእከሌሆሙ፡ ዘእንበለ፡ ሕዳጣን፤ ወኢለወልደ፡ እግዚአብሔር፡ ተዘከርዎ፡ ብሎ፡ ያስረዳናል። ታሪክን፡ በታሪክ፡ ለማጥበቅ፤ ያገባነው፡ ስሯጽና፡ ዚቅ፡ በዚሁ፡ በሳዊሮስ፡ ይለቅ፤ እኛም፡ ወደ፡ ጐንደር፡ ወደ፡ ገናንዴ፡ ሀገር፡ ወደ፡ ኛንተ፡ ነገር፡ እንመለስ።

ሊቀ፡ ጳጳሱም፡ የጉባኤውን፡ ዝርውነት፡ አይቶ፥ ቀዋሚ፡ ነገር፡ ስላጣበት፥ ጳጳሳቱን፡ ከሸኘ፡ በኋላ፤ እነሡህሉን፡ አብቻቸው፡ ጠርቶ፡ የነኪኑን፡ ክታብ፡ አሳያቸው። ወዲያውም፡ በቃሉ፥ እንሆ፡ ከናንተ፡ አገር፡ የመጣ፡ ነው፡ እንጂ፤ እኛ፡ ወልድ፡ ቅብ፡ የሚሉ፡ አናውቅም፤ የኛስ፡ የኦርቶዶክሶች፡ ባህል፥ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ቅብዕ፤ በተዋሕዶ፡ ወልድ፡ ዋሕድ፤ በቅባት፡ መሲሕ፡ ወበኵር፡ ዳግማይ፡ አዳም፡ ማለት፡ ነው፡ ብሎ፡ እንዳባ፡ ኢዮሳብ፡ ነበከና፤ ይህንኑ፡ አምልተን፡ አስፍተን፥ እስከንጥፍላችሁ፡ ጥቂት፡ ቀን፡ ቈዩ፤ ጳጳሱንም፡ ወደ፡ ዚህ፡ አምጥተን፡ በርሱ፡ ፊንታ፡ ሌላ፡ ጳጳስ፡ እንሰጣችኋለን፡ አላቸው፤ የቀሩትን፡ ደስ፡ ፊቅ፡ ሲላቸው፡ የተንቤኑ፡ ገብረ፡ ማርያም፡ ብቻ፡ ዐዘነ። እንዲህ፡ ባለ፡ ነገር፡ ከሊቀ፡ ጳጳስ፡ ቤት፡ በደጅ፡ ጥናት፡ ሳሉ፡ ፩ የምጥዋ፡ ነጋዴ፡ ወደ፡ ምስር፡ ገባ፤ ባገራችን፡

www.ethiopianorthodox.org

ምን፡ወሬ፡አለ፡ብለው፡ቢጠይቁ
ት፤ ሰባጋዲስ፡ውቤን፡ለመውጋት፡
ወደ፡ሰሜን፡ዘምቷል፡አላቸው።
ትንቢኔም፡ይህን፡ወሬ፡ምክንያት፡
አድርጎ፡እኔ፡ልኺድ፡አለ፤ ጥቂት፡
ቈይ፡ቢሉት፥የጊታዮን፡መዝመት፡
ስለ፡ሰማኹ፡ልቤ፡ታውኳልና፤ ኋላ፡
ተመልሼ፡ብመጣ፡እንጂ፤ አሁን፡
መቈየት፡አልችልም፡ብሎ፡ፈረ
ጠጠ። የቀሩት፡ደግሞ፡በውነት፡
የሚመለስ፡መስሏቸው፡እንኪያ
ስ፡እኛም፡እኛ፡ነሥተን፡እንምጣ፡
ብለው፡ወደ፡ኢየሩሳሌም፡ተሻ
ገሩ። ትንቢኔ፡ግን፡አሥመራ፡ሲደ
ርስ፡ከሐማሴኖች፡ጠይቆ፥ሰባጋ
ዲስ፡ዱኳና፡ተመልሷል፡ስላሉት፤
የምሥራች፡እኔም፡በርስዎ፡ሀብ
ት፡ ስለ፡ትንቤን፡ባህል፡ስለ፡ትግሬ፤
ሊቀ፡ጳጳሱን፡አስመስክሬ፡ኹሉ
ንም፡ረትቼ፡መጣኹ፤ እነዚያ፡ግን፡
ስለ፡ተረቱ፡ዐፍረው፡ቀሩ፡ብሎ፡
እንደ፡ጕሕሎና፡እንደ፡ዳቦ፡ለጊዜ
ው፡የሚዋኝ፡የሚገመኝ፡ውሸት፡
ላከለት፤ ያ፡ቀድሞ፡እናባ፡ኪኑን፡
ያዛቅነ፡ሰይጣን፥አሁን፡ደግሞ፡ተ
ንቤኔን፡በገሃድ፡አቀሰሰው። ሰባ
ጋዲስም፡እውነት፡መስሎት፡ሕዝ
ቡን፡ካህናቱን፡ሰብስቦ፥ ሊቀ፡ጳጳስ፡
እንደ፡ላከው፡አቡን፡አድርጎ፡በን
ሴብሖና፡በሌሊት፡በታላቅ፡ደስታ፡
ወጥቶ፡ተቀበለው፤ ከትንቤን፡
ሰማይና፡ምድር፡የማይችሉት፡እን
ዲህ፡ያለ፡ሐሰት፡በየጊዜው፡ሲወ
ለድ፡ይኖራል። ቴርሎስንም፡የሰባ
ጋዲስ፡ሹም፡አዛዥ፡ተከሉ፡በግ
ዛት፡ተጣልቶት፡ነበረና፤ ወዲያው፡
በመርዝ፡ገድሎ፡አሳረፈው።

ከዚህ፡በኋላ፡ግን፡ጐንደሮች፡
ደግሞ፡ለብቻቸው፡ጉባኤ፡አድር
ገው፡ሌላ፡ምክር፡አወጡ፤ ምክ
ራቸውም፡ይህ፡ነው። ግብጦች፡እና
ባ፡ኪኑን፡ተከትለው፡እውነቱን፡
ለሐሰት፡ከለወጡ፡ለኛም፥አባት፡
መለወጥ፡ይገባናል፤ እንግዲህ፡ወ
ዲህ፡ከግብጽ፡የሚመጣ፡ግብጻዊ፡
ጳጳስ፡ስንፍናውን፡ስላወቅንበት፡
ጠላት፡እንጂ፡አባት፡አይኾነንም።
ይልቅስ፡ቋንቋቸውን፡ያላጠፉና፡
ሃይማኖታቸውን፡ያለወጡ፥በትም
ርትም፡ከግብጥ፡፲ እጅ፡የሚበል
ጡ፡ጥንተ፡ኦርቶዶክሶች፡ሶርያና፡
አርመን፡አሉና፤ ወደነዚያ፡እንላክ፡
ብለው፥ዐረብና፡ቱርክ፡የሚያውቅ፡
፩ ሰው፡ፈልገው፡ወደርመኖች፡
ላኩ። አርመኖችም፡ወዲያው፡በፍ
ጥነት፡ያዕቆብ፡የሚባል፡ኢጲስ፡

www.ethiopianorthodox.org

፵፫

ቅዱስ፡ሹመው፥ነጋዴ፡አስመስለው፡
ካንድ፡ዲያቆን፣ጋራ፡ላኩላቸው።
በዚያ፡ወራት፡ኢየሩሳሌም፡የነበ
ረው፣የዲር፡ሡልጣን፡መምር፡
የነኪኑ፣ወገን፡ስለ፡ኾነ፤ይህን፡ወሬ፡
ካርመኖች፡አፍ፡ሰምቶ፡ወደ፡ግብጽ፡
ጣፈ።ግብጦች፡ደግሞ፡እንደዚህ፡
ያሉ፡ጽሑማም፡አርመናዊ፡ጳጳስ፡
በምጽዋዕ፡መንገድ፡ነጋዴ፡መስሎ፡
ሊመጣ፡ነውና፡ይዛችኹ፡አስራችኹ፡
ካንድ፡ቦታ፡አኑሩት፤ወይም፡ወዳ
ገሩ፡መልሱት፡እንጂ፤ወደ፡ጐንደር፡
እንዳታሳልፉት፡ገዝቱናል፡ብለው፡
ወደ፡ትግሬ፡ጣፉ።ትግሮችም፡እው
ነት፣እንዳይወጣ፡ይፈራሉና፡አባ፡
ያዕቆብን፡ከመንገድ፡ዐፍሠው፡
ዕዳባ፡ሰላማ፡ከሚባለው፡ዐምባ፡
አገቡት፤ጳጳሱም፡በኀዘንና፡በብ
ስጭት፣ብዛት፡ታሞ፡ሊሞት፡ቀረበ።
ካ፴ቀን፣በኋላ፣ጥቂት፡ሲሻለው፥
ደጃች፡ሰባጋዲስ፡አባቴ፡ሆይ፡ወደ፡
ጐንደር፡ማለፍ፡አይቻልምና፡ወዳ
ገርዎ፡በክብር፡ይመለሱ፡ብሎ፥
እስከ፡ምጽዋዕ፡በእልፍ፡ሸኝቶ፡
ሰደደው፤ርሱም፡ምስር፡ተሻግሮ፡
ከወገኖቹ፡ከአርመኖች፡ገዳም፡
እንደ፡ገባ፡ወዲያው፡በጥቂት፡ቀን፡
ዐረፈ። ደጃች፡ውቤም፡በዚሁ፡ም
ክንያት፡የቀድሞ፡ብድሩን፡ሊመ
ልስ፡ራስ፡ማርዮን፡ይዞ፡ወደ፡ትግ
ሬ፡ስለ፡ዘመተ፡ሰባጋዲስ፡ከነ
ልጁ፣ሙቶ፡ትግሬ፡በውቤ፡እጅ፡ኾነ።
(የሸለላ፡ግጥም)

ውቤ፡ገሠገሠ፥ነጋሪቱ፡አገሣ፤
የት፡ትገባ፣ይሆን፡ሰባጋዲስ፡ካሣ።

፲፰ኛ፣ምዕራፍ።

ደጃች፡ውቤ፡ደግሞ፡ከካሮችና፡
ከቅባቶች፡ከተዋሕዶዎች፡ሸማግ
ሎች፡መርጠው፥አለቃ፡ሀብቴ፡ሡላ
ሴን፡በላይ፡አድርገው፤እናንተ፡ሃይ
ማኖቱን፡ከዚያ፡ወስናችኹ፡በማና
ችውም፡ተስማምታችኹ፤ከዚህ፡
እንደ፡ቀድሞ፡ጠብ፡እንዳይኾን፡ቀዋ
ሚ፡ነገር፡ይዛችኹ፡ጳጳሱንም፡የተገ
ባ፡ባለአእምሮ፡ሰው፡መርጣችኹ፡
ይዛችኹ፡ኑ፡ብለው፡ወደ፡ምስር፡ላኩ።
ትውልዱ፡ነገዱ፡ግብጻዊ፡ሲኾን፡ልማ
ዱና፡ሕጉ፡አስተዳደጉ፡ሉተራዊ፡
ኹኖ፡በሐንፈጽነት፡የሚኖር፥ስሙን፡
አንድራዎስ፣የሚሉት፥ዕድሜው፡
ወደ፳፭ የቀረበ፡፩ ልጅ፡እግር፡ሰው፡
ነበረ። ዘመዶቹ፡እኛ፡ብዙ፡ደመ፡
ወዝ፡እንሰጥኻለን፥ጵጵስናም፡እንሾ
ምኻለን፣ብለው፣ከንግሊዞች፡ቤት፡
አወጡት፤ከዘመዶቹ፡አንዱ፡በኢት
ዮጵያ፡ጵጵስና፣እንዲሾም፡ስለ፡

www.ethiopianorthodox.org

ነገረው፤ ርሱም፡ በፍልስፍናው፡
በሐሳቡና፡ በኖበቡ፡ ሹመት፡ እንደ
ሌው፡ ያውቅ፡ ነበረና፤ አስቂኖስ፡ ገብ
ጭ፡ ካባ፡ ብሶይ፡ ገዳም፡ ቆብና፡ ቅስና፡
ተቀበለ። ከመነኰሰም፡ በኋላ፡ እን
ዳባ፡ ሉተር፡ ሕግ፡ በዓለም፡ እንጂ፡
በገዳም፡ መኖርን፡ ስለ፡ ጠላ፥ አባነቱ፡
እንዳባ፡ ጨጊሬ፡ ኵኖበት፡ ማኅበሩን፡
ያውካቸው፡ ዠመር። በነገሩና፡ በግ
ብሩ፡ ባናዋሩ፡ ኹሉ፡ እሾኽ፡ ዕንቅፋ
ት፡ ኾነባቸው። ድመት፡ መንኵሳ፡
ዐመሏን፡ አትረሳ፤ ከመነኰሱት፡
ባሶች፡ እንደሚሉት፡ ኹሉ፥ ቢመክ
ሩትም፡ ቢቷገሡትም፡ መባስ፡ እንጂ፡
መመለስ፡ አልቻለም፤ ማኅበሩም፡
ስሙን፡ በግብሩ፥ ሉተሬ፡ የሉተር፡
ተማሪ፡ አሉት፤ አበ፡ ምኔቱም፥ አር
ዊ፡ ገዳም፡ ብእሲ፡ ዓለም፡ ብሎ፥
ቆቡን፡ ገፎ፡ ልብሱን፡ አስጥሎ፡ ከገ
ዳም፡ አሶጣው። እንድራዎስም፡ ያበ
ሾችን፡ መምጣት፡ ስለ፡ ሰማ፡ ሹመት፡
አለሙብ፡ እንዳይገኝ፡ ዐውቆ፡ ከጌታ
ውና፡ ከመምህሩ፡ ኪዳ፡ እነሱኑ፡
አማላጅ፡ ቢልክ፥ ቆቡና፡ ቅስናው፡
ወዲያው፡ በቅርብ፡ ተመለሰለት፤
የዷጆች፡ ውቤም፡ መልክተኞች፡
የሹመት፡ መሣሪያ፡ ቆቡን፡ አስመ
ልሶ፥ እንደ፡ ዕውር፡ አሞራ፡ አፉን፡
ከፍቶ፡ እየጠበቀ፡ በምስር፡ ከተማ፡
ከሊቀ፡ ጳጳስ፡ ቤት፡ ሳለ፡ ቶሎ፡ ዲረሱ
ለት። እንደ፡ ልማዱ፡ ከጌታው፡ ኪዳ፡
ሃይማኖታችኹን፡ እንድሰብክ፡ ብዙ፡
ጕቦ፡ ሰጥተኽ፡ አሹምና፡ ወዳበሻ፡
ላከኝ፤ ከሳራኽን፡ እጥፍ፡ አድርጌ፡ ኳሳ፡
እመልሳለኹ፡ አለው። ዐጼ፡ የነበረ፡
ኢዘንበርግ፡ የሚባል፡ ሰባኪ፥ ደጃች፡
ውቤ፡ ሰው፡ አሳተ፡ ብለው፡ አባረው
ት፡ ምስር፡ ተሻግሮ፡ ነበረና፤ የንድራ
ዎስ፡ ጌታ፡ ከርሱ፡ ጋራ፡ መክሮ፡ ተመ
ሳጥሮ፡ ሺህ፡ ፯፻ ብር፡ ይዞ፡ (፯ ሺህም፡
የሚል፡ ታሪክ፡ አለ፡) ወደ፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡
ኬዷና፡ ብቻ፡ ለብቻ፡ ተገናኝቶ፤ እንሆ፡
በረከት፡ (፲፯፻ ብር)፤ ይህ፡ እሽከር፡
እጅግ፡ ብልኅ፡ ነው፤ ለናንተም፡ ለኛም፡
የሚጠቅም፡ መካከለኛችን፡ ነውና፤
ሹመኽ፡ ስደደው፤ ካሁን፡ ቀደም፡
በቆቡ፡ ነገር፡ እንደ፡ ተለመንኸኝ፡ አኹ
ንም፡ ስለ፡ ሹመቱ፡ የማይጠረጠር፡
ተስፋ፡ አለኝ፡ ብሎ፡ ብርና፡ ውዳሴ፡
አጠገበው፤ ሊቀ፡ ጳጳሱም፡ ስሙንና፡
ሕጉን፡ የማይጠብቅ፡ የይሁዳ፡ ዐይነት፡
ነበረና፤ ባ፩ ጳጳስ፡ ግምት፡ ከ፩ ወገን፡
እጥፍ፡ ድርብ፡ ዋጋ፡ በማግኘቱ፡ ደስ፡
ሎቶ፡ ስላለው፡ ዕሺ፡ ይኹን፡ ብሎ፡
ስደደው፤ ለሐበሾችም፡ የምሰጣ
ችኹ፡ ሰው፡ ይኸው፡ ብሎ፡ እንድራዎስን፡

www.ethiopianorthodox.org

፹፪

ወዲያው፡ አምኙት፡ አሳያቸው፤ እነ
ዚያም፡ ገና፡ እንደገቡ፡ ጠቋሚ፡ አግ
ኝተው፡ ምስጢሩን፡ ኹሉ፡ ስላወቁ፤
ለራሱ፡ ጠባቂ፡ የሚሻ፡ ራሱን፡ ማሳ
ደር፡ የማይችል፡ የ፳፫ ዓመት፡ ሕፃ
ን፡ እንዴት፡ አቡን፡ ኹኖ፡ ያንን፡ ኹሉ፡
ሕዝብ፡ ሊመራ፡ ሊጠብቅ፡ ይቻ
ላል፤ ይህ፡ ልጅ፡ በቤተ፡ ክስያን፡
ሥራት፡ እንኳን፡ ድድስና፡ ቅስና፡
ለመኾም፡ አይበቃም፤ በጣም፡ ገ
ዳዮ፡ ነው፤ ይልቅስ፡ ፹ ዓመት፡ የኾ
ነው፡ ሌላ፡ ሙሉ፡ ሰው፡ ፈልግልን፡
አሉት። የካሮች፡ ወገን፡ ኰላሊት፡
ኪዳነ፡ ማርያም፡ ግን፥ መልካም፡
ነው፥ ብዙ፡ ዘመን፡ ይኖርልናል፡ አለ፤
አለቃ፡ ሀብተ፡ ሥላሴም፡ ኰላሊት፡
ያጤሰው፡ ይህ፡ ነገር፡ ከግብጦችና፡
ከነኢዘንበርግ፡ አፍ፡ እንደ፡ ወጣ፡
ባውቀው፥ ሞት፡ በሰው፡ እጅ፡ ኾነን፥
አሮጌ፡ ሳለ፡ ልጅ፡ ሲሞት፡ አላየኽ
ምን፡ ብለው፡ አሳፈሩት። ሊቀ፡ ጳጳ
ሱም፡ ልቡ፡ በዚህ፡ ነገር፡ ተነክቶ፡
ሆዱ፡ ሠቀቀ፡ ፕርሱ፡ ፍልቅቅ፥ ዐን
ገቱ፡ ንቅንቅ፡ ዐይኑ፡ ከፍ፡ ዝቅ፡ እያ
ለበት፥ ቀን፡ ስጡኝ፡ ልፈልግ፡ አላቸ
ው፤ እኛም፡ ወደ፡ ሮማ፡ ደርሰን፡ ልን
መለስ፡ ታዘናልና፥ እስከዚያ፡ ፈል
ገኽ፡ ቈየን፡ አሉት፤ ይኹን፡ ዕሺ፡ አለ።

የታዘዙበትም፡ ምክንያት፡ ይህ፡ ነው፤
በትግሬ፡ ያዕቆብ፡ የሚባል፡ ሮማዊ፡
ጳጳስ፡ ነበረና፤ ደጃች፡ ውቤ፡ እሊህ
ን፡ ሰዎች፡ ጠብቀኽ፡ ውሰድልኝ፡ ቢሉ
ት፥ ርሱ፡ ደግሞ፡ እኔም፡ አንድ፡ ነገር፡
ልለምንዎ፡ አላቸው፤ ምንድር፡ ነው፡
ቢሉት፥ በዘመዴ፡ ዘንድ፡ ከፉ፡
እንዳይኾንብኝ፡ እነዚህ፡ ሰዎች፡
ከዲፕሮስ፡ መቃብር፡ ከጳውሎስ፡
ዝኅር፤ ሮማ፡ ደርሰውልኝ፡ ይምጡ፡
በዚህ፡ ምክንያት፡ አመጣኋቸው፡
አላቸው። ዕሺ፡ ይድረሱልኽ፥ እኔም፡
አገር፡ ቢያዩልኝ፡ እወዳለኹ፡ ብለው፡
ሮማ፡ ደርሳችኹለት፡ ኑ፡ አሏቸው።
በዚህ፡ ምክንያት፡ ወደ፡ ሮማ፡ ለመ
ኼድ፡ ተነሡ። ገንዘብ፡ ደፍተው፡
መርከብ፡ ተከራይተው፡ ወረቀት፡
ካወጡ፡ በኋላ፡ ኰላሊት፡ ኪዳነ፡ ማ
ርያም፡ ቀድሞ፡ ባጤሰው፡ ጤስ፡ ከነ
ኢንዘበርግ፡ ተጐብኝቶ፡ ከሊቀ፡ ጳጳ
ሱም፡ ዱልቶ፥ ካሮችን፡ ለብቻው፡
ወገን፡ ለይቶ፡ እኔ፡ አልኼድም፡ ብሎ፡
እሒሮ፡ ቀረ። የኼዱት፡ ከባሕር፡
ሲገቡ፥ ያነን፡ ጳጳስ፡ ስጠን፡ እኛ፡ ወ
ደነዋል፡ ብሎ፥ ሃይማኖቱን፡ ወልድ፡
ቅብ፡ በማለት፡ አጽንቶ፤ ስሙንም፡
ሰላማ፡ አሰኝቶ፡ በጠፍ፡ ጨረቃ፡
ይዞ፡ ሸሸ። (ተረት)፤ የወረት፡ ውሻ፡

www.ethiopianorthodox.org

ስሟ፡ወለተ፡ጴጥሮስ፡እነዚያም፡
ተመልሰው፡መጥተው፡ቢጠይቁት፤
ያነኑ፡እናንተ፡የጠላችኹትን፡ወን
ድሞቻችኹ፡ትባብረው፡ወደው፡
ስለ፡መረጡት፡ርሱኑ፡ሹሚ፡ስድጃ
ላሁና፤ኪዱ፡ተከተሉ፡አላቸው።
ተሹሞ፡ሲወጣ፡ምስጢረ፡ሢመ
ቱን፡የሚያውቅ፡፩፡የአስቄጥስ፡መ
ነኰሴ፤አሌ፡ለኪ፡ሀገር፡እንተ፡ጳጳ
ስኪ፡ዝኩ፡ወሬዛ፡እያለ፤ወዮላት፡
ላበሻ፡እንግዲህ፡ጠፋች፥ታላቅ፡
ጦር፡ገባባት፡ብሎ፡አለቀሰ፡ይባ
ላል።

ጳጳሱም፡አስመራ፡ሲደርስ፡
ካሮች፡ዐሊን፡ያልወጋ፡እያልኽ፡ግዛ
ት፡አሉት፤ርሱም፡ዐሊን፡ያልወጋ፡
ውጉዝ፡እያለ፡ደጃች፡ውቤን፡እነኢ
ዘንበርጣ፡በሌተኗትና፡በጠረጊት፡
በቀጪኔቱ፡ገመድና፡መንገድ፡የስ
ሜን፡በግ፡እንደ፡መኾናቸው፡ስቦ፡
ጐትቶ፡እስከ፡ደብረ፡ታቦር፡አወ
ጣቸው፤ስላማዊውም፡ደጃች፡ውቤ፡
በራስ፡ዐሊ፡ጦር፡ድል፡ኹነው፡ተያ
ዙ። አቡን፡ያስመጡበት፡ምክንያ
ት፡ተቀብሎ፡ለመንገሥ፡ነበረና፤
የጊዴዎንና፡የዮዲት፡ወገን፡ስለ፡ኾኑ፡
እግዜር፡ያላሰቡትን፡ቢስ፡ገላ፡ውር
ዱት፡የሚያመጣ፡ይህነን፡ታላቅ፡
ድል፡ጣለባቸው፤ሐሳባቸውም፡
እንደ፡አደም፡ሐሳብ፡ከንቱ፡ኹኖ፡
ቀረ። (ግጥም፤ ጐንደሮች)፤ውቤም፡
አባብ፡ኹኗል፡ሰውነቱን፡ቶጐ፤አላ
ባቱ፡ሲነክ(ግ)ስ፡ካቡን፡ተጠግቶ።
ራስ፡ዐሊም፡የደጃች፡ውቤን፡ካብ፡
አባ፡ሰላማ፡እንዳስቄጥስ፡ማኅበር፡
ዘልፈውና፡ፈርደው፥ንደው፡አዋር
ደው፡ከልባቸው፡ገደም፡አወጡት።
ዘለፋውም፡ይህ፡ነው፤ፍየል፡ከመ
ድረሷ፡ቆጠል፡መበጠሷ፤ዛሬ፡በን
ግድነት፡ይህን፡የሠራኽ፡ቈይተኽስ፡
ምን፡ትሠራ፡ይኾን፤ጳጳስ፡ታረቁ፡
አትዋጉ፡እያለ፡ለምኖ፡ገዝቶ፡ያስ
ታርቃል፡እንጂ፤ተዋጉ፡ብሎ፡ያስተ
ላልቃልን፤እኛን፡ለማዋጋት፡ማነው፡
የላከኽ፤ስላማስ፡ብሎ፡ማነው፡
የሰየመኽ፤ሰላም፡አጥሬ፡የሰላም፡
ፀር፡እንጂ። ወየው፡አቡን፡ባልኾን
ክ፤እንደ፡ግብርህስ፡ሞት፡ይገባኽ፡
ነበር፤ምንም፡ሥራኽ፡የሰይጣን፡
ቢኾን፡ስምኽ፡ጳጳስ፡ነውና፤አንተን፡
ገድዬ፡ስሜን፡አላከፋም፡ብለው፡
የበትር፡ዘሬን፡ካሳዩት፡በኋላ፥አሁ
ንም፡ጐንደር፡ወርደኽ፡ካቡን፡ቤት፡
ተቀመጥ፤ከዚያ፡አትናወጥ፡ብለው፡
የቁም፡እስር፡አርገው፡ሰደዱት።

ጐንደርም፡ወርዶ፡ከተማይቱን፡

www.ethiopianorthodox.org

ከማመስ፡ ከማተራመስ፡ ነገር፡
ከመቈስቈስ፡ አላረፈም፤ ወዲያው፡
እንደ፡ ገባ፡ ወልድ፡ ቅብ፡ ያላልክ፡ ው
ጕዝ፡ እያለ፡ በያድባራቱ፡ ይለፍና፡
ያስለፍፍ፡ ዠመር። ጐንደሮችም፡
በሐፃንነት፡ ላይ፡ ድፍረቱን፡ ቀለቱን፡
ግብዝነቱን፡ አይተው፡ እጅግ፡ ስለ፡
ናቁት፤ ወቃሉ፡ ግብጻዊ፡ ነቢይ፡ ከመ፡
ኢይስማዕ፡ እዝንነ፡ ስሙ፡ እንዘ፡
ብርሃን፡ መንገሉ፡ ጽልመት፡ ይመ
ርሐነ። ሰላመ፡ ኢያምጻእነ፤ አላ፡ አም
ጻእነ፡ መጥባሕተ፡ ግብጽ፡ እያሉ፡
ቅኔ፡ ዘረፉበት፤ ስሙንም፡ ኢሳማ፡
ሐሳዊ፡ ሰላማ፡ የቀን፡ ጨለማ፡ አሉ
ት። ይልቁንም፡ ጽርእና፡ ሶርያን፡ ዙ
ሬው፡ ብዙ፡ አህጉር፡ ያዩ፡ ሺዎው፡
አባ፡ ወልደ፡ ሠላሴ፡ ገና፡ ሳይሾም፡
ሰላማ፡ ሳይባል፡ ያውቁት፡ ነበርና፤
የኋለኞቹን፡ ሚናስ፡ እንድራዎስ፡
ከሌተኞቹ፡ ጋራ፡ አስተባብረው፡
በሠላሴ፡ ቅኔ፡ እንዲህ፡ አሉት።

ሄሮድስ፡ ወጲላጦስ፡
ተንሥኡ፡ ቅድመ፡ እንበለ፡ ፍትሐ፡
ላዕለ፡ አቡሁ፡ ቀባዊ፡ ወላዕሉ፡ ወል
ዱ፡ ቅቡዕ፤
ከማሆሙ፡ ዲዲ፡ ተንሥኡ፡ በግፍዕ፤
ዘእምግብጽ፡ ሚናስ፡ ሐሳዊ፡ ወእን
ድራዎስ፡ ጽሉእ።
ወበከመ፡ ተኰላት፡ እምአባግዕ፡
ይትኄኘኡ፡ እሉ፡ እምይትኄጣእ፡
ሰብእ፤
እስመ፡ ኮኑ፡ አርአያ፡ ለጸብእ።
(ግብ፡ ፬፡ ፰። ስን፡ መጋ፡ ፫። ፍን፡ ፰፫)

በዚህ፡ መካከል፡ የሺዋ፡ ካሮች፡
እነኪዳነ፡ ወልድ፡ ሕዝቅኤል፡ በራ
ዕይ፡ እንዳዩቸው፡ እንዴ፡ ፯ቱ፡ አገር፡
አጥሮች፡ (ሕዝ፡ ፴፡ ፩)፡ ፯፡ ኹነው፡
ሣህለ፡ ሥላሴን፡ ለመክሰስና፡ ለማ
ስጣት፡ ወደ፡ ጰጳስ፡ መጡ፤ አመጣ
ጣቸውም፡ ከትግሮች፡ ጋራ፡ ተላልከው፡
በሺዋ፡ ሊቃውንት፡ መካከል፡ የሃይ
ማኖት፡ ጠብ፡ ስላነሡ፡ ሣህለ፡ ሥላሴ፡
ጐንደሮችንና፡ ዋልድቦችን፡ ሣይንቶ
ችን፡ ጠርተው፡ ጉባኤ፡ አድርገው፡
ነበረና፤ ታረቁ፡ ተስማሙ፤ ወይም፡
ክርክር፡ ግጠሙ፡ ቢሏቸው፡ እንቢ፡
አሻፈረኝ፡ ብለው፡ ነው። (ተረት)፤
በሰማይ፡ ቢዘር፡ ዘመዱ፡ አንበጣ፤
በምድር፡ ወገኑን፡ ይይዛል፡ ሌንጣ።
የሺዋ፡ ንጉሥ፡ ከነሰራዊቱ፡ እንደ፡
ጐንደሮች፡ መናፍቅ፡ ነውና፡ ገዝቶ
ልን፡ አሉት፤ ሰላማም፡ ግዝት፡ በጉ
ንጩ፡ ነውና፡ ሣህለ፡ ሥላሴ፡ ውጕ
ዝ፡ እያለ፡ አየዛቈኑ፡ ይሰብክና፡ ይ
ልክ፡ ዠመረ። ((ግኝም፤ ጐንደሮች፡

www.ethiopianorthodox.org

በነኪዳኑ፡ወልድ፡) ብድግዳው፡ቤታ ችሁ፡ያው፡ይሻላችኋል፤ ካቡን፡አ ትጠጉ፡ይናድባችኋል፤ መናዱ፡አ ንኳ፡ቢቀይ፡ ከዚህ፡ከርጉዝ፡ካብ፤ አይታጡምና፡ዳመትራና፡ እባብ።»

ሣህለ፡ ሥላሴም፡ ሊቃውንቱን፡ ከያድባራቱ፡ሰብስበው፡አለቃ፡ ዲሥራትን፡ዋና፡አድርገው፡ጠያ ቁልኝ፡ብለው፡ላኩ፤ ከራስ፡ዐሊ፡ ኪዳው፡ንጉሦችን፡በምን፡ምክን ያት፡ይወገዛል፤ ይዳኙኝ፡አሉ። ራስ፡ ዐሊም፡ነገር፡እንዳለው፡በሥራት፡ ይባባል፤ ይከራከር፤ እንዲሌለውም፡ ባዝቱን፡ይፍታ፡ብለው፡የርሳቸው ን፡ዲኛ፡ጨምረው፡ወደ፡እቴጌ፡መ ነን፡ሰደዷቸው፤ እቴጌ፡መነንም፡ እንደ፡ራስ፡ዐሊ፡ቃል፡ቀርበኽ፡ተባ ባል፤ ወይም፡ባዝት፡ፍታ፡ቢሉት፥ አልዳኝም፡ብሎ፡ትግሮችን፡ይዞ፡ተ ዋጋ፤ ብዙ፡ሰው፡ ካስፈጀ፡በኋላ፡ ራስ፡ዐሊ፡እንደ፡ተመኙለት፡በመግ ዱል፡ፈንታ፡እጁን፡ይዘው፡ሰበው፡ ጐትተው፡ከጐንደር፡አውጥተው፡ ከናሽከሮቹ፡ወደ፡ትግሬ፡መሩት።

«ግጥም፤ እናለቃ፡ዐሥራት፡ተመ ልሰው፡አንኮበር፡ሲገቡ፤ዱብተራ፡ ጕልቴ፤) እንዳሥራት፡ማን፡አለ፡ የሚያውቀው፡ድጊውን፤ ትግሬ፡ መርቆት፡መጣ፡ያን፡ረኸም፡አቡን።

፬ኛ፡ ምዕራፍ።

ከዚህ፡በኋላ፡የራስ፡ዐሊ፡እናት፡ ያፄ፡ዮሐንስ፡ሚስት፡እቴጌ፡መነን፡ የገፏትና፡የበደሉት፡ቋረኛው፡ልጅ፡ ካሳ፥እናትና፡ልጁን፡ለመውጋት፡ ብዙ፡ሰው፡ይዞ፡ሸፈተና፥መዠመ ሪያ፡እቴጌ፡መነንን፡ሲመታ፤ በዚህ፡ ጊዜ፡አባ፡ሰላማ፡ሃይማኖቴን፡ብታ ቀናልኝ፡እኔ፡ቀብቼ፡አነግሥሃለሁ፡ ብሎ፡ወደ፡ካሳ፡ልኮ፥ከርሱ፡ጋራ፡ መሐላና፡ኪዳን፡አቆመ። ከሐዋር ያነት፡ይልቅ፡ነቢይነት፡ገንዘቡ፡ነበረ፡ ይባላል፤ አስቀድመን፡እንደተናገርነ። ካሳም፡፪ኛ፥ራስ፡ዐሊን፡ከመታ፡በኋ ላ፡እንደ፡ውላችን፡ይምጡና፡ያንግ ሡኝ፡ብሎ፡ከትግሬ፡አስሰዳው።

«ግጥም»፤ ተገፋቶ፡ተገፍቶ፡በታላ ቅ፡ለቃቃ፤ ካሳ፡ሸፍታ፡ኾነ፡ለራስ፡የ ሚበቃ። ብርቱ፡ነው፡ስትሉ፡ከውቤ፡ ይልቅ፤ ይኸው፡ዐሊዘለ፡የጁን፡እስኪ ለቅ»።

ጐንደሮችን፡ሰብስቦ፡አባቴን፡ ተቀበሉልኝ፡ ቢላቸው፤ በነውር፡የ ወጣ፡ጳጳስ፡ዳግመኛ፡አንቀበልም፡ አሉት፤ ቡጢ፡የምታኽል፡ደንጊያ፡ በጫንቃው፡ላይ፡አድርጎ፥ሃይማኖ ቴን፡አቅናልኝ፡ቢሉኝ፡ቃሌ፡ተሳስቶብ

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

፻፷

ኛልና፡ ግድ፡ አባካችሁ፡ ብሎ፡ ተገ
ነበስ። የሃይማኖት፡ ነገር፡ በሥር
ዐት፡ እንጂ፡ በልመና፡ አይሆንም፤
የግዜርን፡ ሃይማኖት፡ ለሰው፡ ብሎ፡
በሰው፡ ልመና፡ መካድና፡ ማስካድ፡
ለኛም፡ ለርስዎም፡ አይገባምና፤
በዚህ፡ ነገር፡ ዕሺ፡ ልንልዎ፡ አንች
ልም፡ ብለው፡ እንደነሲድራቅ፡ ቍ
ርኛ፡ ቃል፡ ነገሩት፡ (ዳን፡ ፫፡ ፲፯–፲፰)
ርሱም፡ እንደ፡ በረሓ፡ ጕሽ፡ ወግሽቶ፡
ደንጊያውን፡ ጣለና፡ ወደ፡ ሸፍትነቱ፡
ተመለሰ። ያዘው፡ አሰረው፡ ቤቱ
ንም፡ በርብረው፤ በዚህ፡ ከተማ፡
እንደ፡ ወደድኽ፡ አድርግ፡ ብሎ፡ ጭ
ፍራውን፡ አዘዘ፤ ስላማም፡ እግዜ
ር፡ ይፍታ፡ አለ። ባዋጅ፡ ተሰብስቦ፡
የመጣውን፡ ሕዝብና፡ ካህን፡ ያል
መጣውንም፡ በየቤቱ፡ መግፈት፡
ማደፈት፤ መሳብ፡ መጐተት፡ ማን
ገላቷታት፤ ማሰር፡ መግረፍ፡ መው
ረር፡ መዝረፍ፡ ኾነ፤ ደልቁንም፡ ሊቃ
ውንቱንና፡ ሹማምንቱን፡ ሸማግሎ
ቹን፡ ለሞት፡ እስኪቀርቡ፡ አሠራ
ቸው። እስካኹን፡ ድረስ፡ ሰሙ፡
ካሳ፡ ነበር፤ ስሜን፡ ወኘቶ፡ ደጃች፡
ውቤን፡ ከመታ፡ በኋላ፡ ደረስጌ፡
ላይ፡ ቴዎድሮስ፡ ብሎ፡ አነገሠው።

ስሯጽ፡ እምዜና፡ ጕንደር፡ ዘጸ
ሐሮ፡ ጠቢብ፡ ወማዕምር።

ደቤ፤ አቡሁስ፡ ለቴዎድሮስ፡ ትግ
ራይ፤ ወእኮ፡ ዐምሐራይ፤ ወስሙሂ፡
ገብረ፡ መድኅን፡ ኅፃቤ፡ ሊብስ፡ ዘዕ
ዱባ፡ ገሪማ። ወተሰደ፡ በመዋዕለ፡
ሰባጋዲስ፡ ውስተ፡ ምድረ፡ ስሜን፡
ኀበ፡ ልጅ፡ እንግዳ፡ እኍኍ፡ ለደጃዝ
ማች፡ ኅይሉ፤ ወተጸወነ፡ ኀቤሁ።
ወሶበ፡ ጕየ፡ ልጅ፡ እንግዳ፡ እምኂደ፡
እኍኍ፡ ብሔረ፡ ጕንደር፤ ወረደ፡
ምስሌሁ፡ ገብረ፡ መድኅንኒ፤ ወበ
ኀየ፡ ተወልደ፡ ሎቱ፡ ወልድ፡ ቴዎድ
ሮስ፡ ዘውእቱ፡ ካሳ። ወተሐበዮ፡ ልጅ፡
እንግዳ፡ በጊዜ፡ ኆምቀቱ፡ ውስተ፡
ደብረ፡ አባ፡ ዐቢየ፡ እግዚእ፤ ወበእ
ንተ፡ ዝ፡ ኢያውዐዮ፡ ዝንቱ፡ ወልድ፡
ለውእቱ፡ ደብር፡ ዘተጠምቀ፡ ቦቱ፡
አመ፡ አውዐዮን፡ ወበርበሮን፡ ለኵ
ሎን፡ አድባራተ፡ ጕንደር። ወተሰ
ምየ፡ ሰሙ፡ በቃለ፡ ትንቢት፡ ገብረ፡
ኪዳን፤ እስመ፡ ሀለዎ፡ ይትካየድ፡
ምስለ፡ ሰላማ፡ ሣልስ፡ ነቢዩ፡ ወካ
ህኑ፤ አበ፡ ዐምደ፡ መንሱት፡ ወበ
ትሩ፡ ወኪዱ፤ ወይኵን፡ ገብረ፡ ለተ
መናዊ፡ ኪዳኑ፤ ተመናዊሰ፡ ትንቢ
ናዩ፤ በከመ፡ ይቤሎ፡ ትግሬ፡ ወሸሌ፡
በመሐደምቶሙ፤ ትንቢናዩ፡ ተመ
ናዩ። ወእምዝ፡ ሖሩ፡ ዘመቻ፡ ኀቡረ፡

www.ethiopianorthodox.org

ሎጅ፡ እንግዳ፡ ወገብረ፡ መድኅኒን፡
ብሔረ፡ አርጎባ፤ ወተርፉ፡ ህየ፡ ከ
ልኢሆሙ፡ በሞት። ወእሙሰ፡ ጠ
ባብ፡ ወመስተመይንት፡ ዘይብልዋ፡
ሕዝብ፡ ሠያጢት፡ ሶበርት፡ (ኮሶ፡
ሾያጭ)፡ ወሀበት፡ ወልዳ፡ ለካልእ፡
ኢብ፤ ውእቱኬ፡ ዱጃች፡ ክንፉ፤ ወቦ፡
እለ፡ ይብሉ፡ ዱጃች፡ ቢሰውር፡ አሐዱ፡
እምዐበይት፡ ቋራ፤ እስመ፡ እምድ
ኅረ፡ ፀንሰት፡ አእመራ፤ ውእቱሰ፡
አበያ፡ ወአጕንዱያ፤ ወአገበርዎ፡
አዝማዲሁ፡ ከመ፡ ይትወከፎ፡ ወ
ያልህቆ፡ ምስለ፡ ውሉዱ፤ ወተወከ
ፎ፡ በብዝኀ፡ ጻሕብ፤ ወኮነ፡ ይሬእዮ፡
ከመ፡ ወልዱ፡ ኅብስት፡ ወከመ፡ ወል
ዱ፡ ቤት፡ ምኑን፤ ወአኮ፡ ከመ፡ ወልዱ፡
ብእሲት፡ ዘበአማን። ውእቱሂ፡ ኮኖ
ሙ፡ ለአኀዊሁ፡ ከመ፡ ፀር፡ ወጸላኢ፤
ወይዘብጦሙ፡ ዘእንበለ፡ ምሕረት፤
እስመ፡ ተውህቦ፡ ሀብተ፡ ኀይል፡ ወ
መዊዕ። ወልህቀ፡ በዘከመዝ፡ ግብ
ር፡ እንዘ፡ ይበኪ፡ ውሉዱ፡ ወአዋልዱ፡
ዕዱወ፡ ወአንስተ፡ አግብርት፡ ወአእ
ማተ፡ ወኵሎ፡ ነባሬ፡ ወሰብአ፡ ሀገር።

ከዚህም፡ በኋላ፡ ቴዎድሮስ፡ በ
ሌላ፡ መንገድ፡ ሰላማንና፡ ጐንደሮች
ን፡ ፪ኛ፡ ሊያስታርቅ፡ ፈልጎ፡ ወደ፪ቱ
ም፡ ሽማግሌዎች፡ ልኳል። ሽማግሌ

ቶም፡ ኢዮአብ፡ ሊኳት፡ ዱዊትን፡ ከልጁ፡
እንዳስታረቀች፡ ሴት፡ ብልኆችና፡ ዐ
ዋቆች፡ ስለ፡ ኾኑ፤ ሰላማን፡ በጥበብ፡
ጠየቁት፤ ቀብቶ፡ ከማንገሡ፡ አያ
ይዘው፡ ቀቢና፡ ተቀቢ፡ ቀብ፤ ይህ፡ ፫፡
ዐይነት፡ ነገር፡ ምን፡ ይባላል፥ በምን፡
ይመሰላል፡ ቢሉት፤ ሿሚና፡ ተሿሚ፡
መሿሚያ፡ ተብሎ፡ በአብና፡ በወልድ፡
በመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ይመሰላል፡ አለ።
እምአሬ፡ በላዒ፡ ተረክበ፡ መብልዕ፤
ወእምአሬ፡ ግሩም፡ ወፅአ፡ ጥዑም።
ተከሰወ፡ ሞገስ፡ እምከናፍሪከ፡ ብለ
ው፡ ጠቀሱና፤ እንኪያማ፡ ስለ፡ ምን፡
ወልድ፡ ቀብ፡ ይላሉ፤ ከጐንደሮችስ፡
ለምን፡ ይጣላሉ፤ የነሱስ፡ ባህል፡ ይህ፡
አይደለምን፤ እኹንም፡ ስለ፡ ፍቅር፡
ስለ፡ ትሕትና፡ የካሮች፡ ባህል፡ ወልድ፡
ቀብ፡ ይቅርና፡ ከጐንደሮች፡ ይታረቁ
ልን፡ አሉት፤ ይኹን፡ ዕሺ፡ ብሎ፡ ቀኑን
ም፡ ቈርጦ፡ ሰደዳቸው። ጐንደሮችም፡
በሽማግሌዎች፡ ቃል፡ ተስማምተው፡
ተደራድረውና፡ ተቋጥረው፡ በርቅ፡
ተሰፋ፡ ሳሉ፤ በቀጠሮቸው፡ መካከል፡
ሰይጣን፡ ከማኀበሩ፡ ፪ብላቴኖች፡
አስነሣ። የካሮች፡ አባት፡ ደንደሳቸው፡
ወይም፡ ጀጅታቸው፡ ከሰላማ፡ የቱዋ
ደደው፡ ሺዎ፡ ኪዳነ፡ ወልድ፡ ነውና፤
ርሱ፡ ውስጠ፡ ወይራነት፡ ባለው፡

www.ethiopianorthodox.org

፶፫

ተንኰል፡ እንዳይታረቁ፡ ለማድረግ፡
ከቅባቶች፡ ኪዳ፥ እነዚህ፡ ሰዎች፡
የታረቁ፡ እንደኾን፡ ለናንተም፡ ለኛም፡
ክፉ፡ ነውና፤ ከቶ፡ ምን፡ ብናደርግ፡ ይሻ
ላል፤ እስኪ፡ ምክር፡ አምጡ፡ አለ። የ
ጣጣሚው፡ መልአክ፡ ገነት፡ ወልዱ፡ ማ
ርያም፥ መታረቅዋን፡ እኛም፡ ልጆችዋ፡
እኖዳለን፤ ነገር፡ ግን፡ ስለኛ፡ ብለው፡
አንዲት፡ ቃል፡ ብቻ፡ ይጨምሩልን፤
ይቺውም፡ በሰውነቱ፡ የባሕርይ፡ አም
ላክ፡ በሰውነቱ፡ የአብ፡ የባሕርይ፡ ልጅ፡
ማለት፡ ናት፡ ብለኽ፡ ያኽን፡ ጨናቸው፥
ዕርቅ፡ በዚህ፡ ይፈርሳል፡ አለው። ኪ
ዳኑ፡ ወልድም፡ ይህን፡ አመኑ፡ ምክር፡
በሌባ፡ ጣቱ፡ ከቅባት፡ ራስ፡ ቅሉ፡ ጠን
ቅሎ፡ ወስዶ፡ በልጩውና፡ በዱረቁ፡
በሰላማ፡ ራስ፡ ላከከው፤ ትርጓሜው
ንም፡ አምላክ፡ ሰው፡ ኾነ፡ ሰው፡ አም
ላክ፡ ኾነ፡ ማለት፡ ነው፡ ብሎ፡ አጣሞ፡
ነገረው፤ ጐንደሮችስ፡ ይህን፡ አይሉም
ን፡ ቢለው፥ ይሉም፡ አይሉም፡ ያን፡ ጊዜ፡
ከፋቸው፡ ያገኙታል፡ ብሎ፡ ሕምዙን፡
ተፋበት። ከዚህ፡ በኋላ፡ ጐንደሮች፡
እንደ፡ ውላቸው፡ በቀጠሮቸው፡ ቀን፡
መጡ። ሰላማም፡ ተጫኝ፡ ሰው፡ እንደ፡
መኾኑ፡ ያን፡ የተጫነውን፡ ሳያጋድል፡ በ
ወልድ፡ ቅብ፡ ፈንታ፡ በሰውነቱ፡ አምላክ፡
የአብ፡ የባሕርይ፡ ልጅ፡ ማለትን፡

ጨምሩ፡ አላቸው። የቀድሞ፡ ውላ
ቸው፡ እንደ፡ መጽሐፉ፡ ቃል፡ በተዋ
ሕዶ፡ ወልድ፡ ዋሕድ፥ በቅባት፡ መ
ሲሕ፡ ወበኵር፡ ዳግማይ፡ አዳም፥
መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ቅብዕ፡ ማለት፡ ነበ
ረና፤ ስለዚህ፡ ክርክር፡ አነሡ፤ ይህ
ማ፡ የቅባት፡ ስሕተት፡ ነው፤ ስሕተት
ነቱም፡ ወልድ፡ ቅብ፡ ከማለት፡ ቢበ
ልጥ፡ እንጂ፡ አያንስም፡ ብለው፡ ተረጐ
ሙለት። በሰውነቱ፡ አምላክ፡ ከኾነ፡
በምን፡ ሞተ፤ ሞተ፡ በሥጋ፡ እንዳይ
ባል፡ አምላክ፡ ኹኖበታል፤ ባንድ፡ ባሕ
ርይ፡ ፪፡ ሥራ፡ መሥራት፡ አይቻልም፤
ባምላክነቱም፡ እንዳይሞት፡ አይስ
ማማውም። ፪ኛም፡ በሰውነቱ፡ የአብ፡
የባሕርይ፡ ልጅ፡ ከኾነ፡ ከማርያም፡
በምን፡ ተወለደ፤ አምላክ፡ እንደ፡ ዕ
ሩቅ፡ ሰው፡ ባንድ፡ ባሕርይ፡ ካባቱና፡
ከናቱ፡ መወለድ፡ አይችልም፤ በመ
ለኮቱ፡ እንዳትልደው፡ አምላክነት፡
ገንዘቧ፡ አይደለም። የእስክንድርያም፡
ሃይማኖት፡ እኛ፡ እንደምንለው፥ ወልደ፡
አብ፡ በመለኮቱ፡ ወልደ፡ ማርያም፡
በትስብእቱ፡ ማለት፡ ነው፡ እንጂ፤ ቅባ
ትና፡ ካራ፡ በርስዋ፡ ሆድ፡ አድረው፡
እንደሚተፉት፡ እንደሚቀረፁት፡ አይ
ደለም፡ ብለው፥ ዕርቅ፡ አፍርሰው፡
ጠብ፡ ዐድሰው፡ ተመለሰው፡ ኪዳ።

www.ethiopianorthodox.org

ይህ፡ ባህል፡ ቀድሞ፡ የቀብቶች፡ ብቻ፡ ነበረ። ከዚያ፡ ወዲህ፡ ግን፡ ለካሮችም፡ ገንዘባቸው፡ ኹኖ፡ በ፬ቱም፡ አፍ፡ ይነገራል። (እሙንቱሰ፡ እምከንቱ፡ ውስተ፡ ከንቱ፡ ከመ)። ሰሳማኒቱ፡ ከዚህ፡ ላይ፡ ጥቂት፡ ይዞለታል። ወይእተ፡ ዕለተ፡ ተፋቀሩ፡ ሄሮድስ፡ ወጲላጦስ፤ እስመ፡ ጋእዝ፡ ቦሙ፡ እምቅድም፡ (ሉቃ ፳፫፡ ፲፪)። የኢትዮጵያ፡ ሃይማኖት፡ በሠልስ፡ ሰላማ፡ እንዲጠፋና፡ እንዲለወጥ፡ ካልእ፡ ሰላማ፡ የተነባው፡ ትንቢት፡ ልክ፡ ኹኖ፡ በሰላማና፡ በቴዎድሮስ፡ በ፬ቱ፡ እብሬት፡ ተፈጸመ። ጕንደሮችም፡ ሰላማን፡ የቀን፡ ጨለማ፡ እንዲሉት፥ ቴዎድሮስንም፡ ዲማማይ፡ ግራኝ፡ ብለውታል። በኋቱኤል፡ ዕዝራም፤ ትትኀባእ፡ ጸወለ፡ ጽድቅ፤ ወትመክን፡ ብሔረ፡ ሃይማኖት፤ ወይነግሥ፡ ዘኢተሐዘብዋ፡ ብዙኃን፤ እስመ፡ ትጠፍእ፡ ጽድቅ፥ ወትቀውም፡ ሐሰት፡ ተብሎ፡ የተነገረው፡ ቃል፡ ከዚህ፡ ትንቢት፡ ጋራ፡ ይስማማል። ይኸውም፡ ሊታወቅ፡ ከዚያ፡ ወዲህ፡ የነገሡት፡ ኹሉ፡ ያልቁንም፡ ዮሐንስ፡ ምኒልክ፥ ዲማም፡ ግራኝ፡ የተባለውን፡ ሐፄ፡ ቴዎድሮስን፡ እንደ፡ ኢዮርብዓም፡ የመንግሥቱና፡ የሃይማኖት፡ አባት፡ አድርገው፡ በስሙ፡ እየማሉ፡ ቴዎድሮስ፡ ይሙት፡ የቴዎድሮስ፡ ይብቃ፡ እያሉ፥ የሰላማን፡ ስሕተት፡ ባዋጅ፡ ባኰርባጅ፥ በሰይፍ፡ በጅራፍ፥ በሽመል፡ በዱላ፡ በግዝት፡ በማላ፡ አጸኑት፤ ሊቃውንቱም፡ በፈርዖናዊ፡ ግፍ፡ ታርደው፡ ተሰደው፡ ታስረው፡ ተግዘው፡ ዐለቁ፤ በምኒልክ፡ ዐዋጅ፡ ተንባላትና፡ አይሁድ፡ እንደ፡ ልባቸው፡ ሊያስተምሩ፡ ክርስቲያኖች፡ ተከለከሉ፡ (ግብ ፬፡ ፲፰)። ብሩህ፡ የነበረው፡ የግእዝም፡ ትምርት፡ ከዋክብቱ፡ ስለ፡ ረገፉበት፡ እንደ፡ ቅብጥ፡ ቋንቋ፡ እየጠፋ፡ እየጨለመ፡ እየሞተ፡ ኼደ። ዛሬም፡ ሬሳው፡ በደብተሮችና፡ በሰሞነኞች፡ እጅ፡ ታጥሮ፡ ተገንዞ፡ በየምዕራፉ፡ አላገባብ፡ እየተፈታ፤ ወንድሞቹም፡ ዕብራይስጥና፡ ዐረብ፡ ሱርስት፡ (የአልዓዛርን፡ እኅቶች፡ እስኪ፡ እንጠይቃቸው፤ እንደ፡ ምን፡ ቢያለቅሱ፡ ዲነ፡ ወንድማቸው፤ ይህን፡ የመሰለ፡ ሙሾ፡ አውጥተው)፡ እያለቀሱለት፤ ኢትዮጵያም፡ ሬቷን፡ ነጭታ፡ ሐርማን፡ አውጥታ፡ ዋይ፡ ዋይ፡ እያለች፡ ተከትላው፥ በግብጦችና፡ በካሮች፡ ትከሻ፡ ሸክም፡ ኹኖ፡ ወደ፡ መቃብር፡ ሲጓዝ፡ እናያለን። ግብጦች፡ ቋንቋቸውን፡ ቀብረው፡ የኛንም፡ ቋንቋ፡ እንዲህ፡ ካቃበሩን፥ ሚሰናበቻው፡

www.ethiopianorthodox.org

፱

ቃሌ፡ጸሎተ፡ቡራኬው፡ቀባሪ፡አይ
ንሣቸኹ፡ነውና፤ ይህነን፡ቡራኬ፡በር
ሱ፣ በሊቀ፡ካህናቱ፡ትእዛዝ፡ከኛ፡
እንዲ፡ተነለሡ፡ያስማቸው።
 ሣልስ፡ስላማም፡ቀብሎ፡ባነገ
ሠው፡በቴዎድሮስ፡ዘንድ፡ነበይ፡
ሐዋርያ፡ተብሎ፡የታሬረውና፡የከ
በረው፡፫ ዓመት፡ያኸል፡ነው፡እን
ጂ፤ ከዚያ፡በኋላ፡መነቀፏና፡መጠ
ላቱ፡ጕባንም፡መስሎ፡መታየቱ፡
አልቀረም። ኋላም፡በጭራሽ፡ጨ
ካኙ፡ቴዎድሮስ፡ከንቅልፉ፡ነቅቶ፡
ዐይኑ፡በርቶለት፡ዡሮው፡ተከፍ
ቶለት፡የድድስናውን፡ሥር፡መሠ
ረት፡አበቃቀሉን፡ሐረጉን፡አስካሉን፡
ስላየና፡ዜና፡መዋዕሉን፡ስለሰማ፡
ርሱን፣ተከትለው፡በርሱ፡ትከሻ፡
የመጡት፡ሌሎች፡ሰባኪያን፡ሊዘ
ንበርጋውያን፡ሳይቀሩ፡፳፬፡ሰው፡
ጨምሮ፥ከነመገኖቹ፡መቅደላ፡አግ
ብቶ፡፴ ዓመት፡ያኸል፡ዘግቶበት፡
እስከ፡ጊዜ፡ሞቱ፣ከዚያ፡አልወ
ጣም። ቴዎድሮስም፡ዲግማዊ፡ግ
ራኝ፡ተብሎ፡በዚያው፡በግራኝ፡ሕግ፡
፲፫ ዓመት፡ከገዛ፡በኋላ፡ሕዝብና፡
ሠራዊት፡ስለ፡ከዱው፤ መምህሩ፡
ስላማ፡በጠቀሰው፡ጥቅስ፡መቅደ
ላ፡ገብቶ፡ስለ፡ትንሣኤና፡ስለ፡ሕይ
ወት፡ሽንጡን፡ገትሮ፡ሲከራከር፡
ሞቱን፡በገዛ፡እጁ፡ተረድቶት፡የማዕ
ዶት፡ለት፡ከዚያው፡ዐርፏል።
(ግኝም)፤ እምላክን፡መስሎ፡ቴዎ
ድሮስ፥ንጉሩና፡ሐኑሩ፡ሲል፡ዐመሉ፥
ሳኞ፡መቅደላ፡ተጨነቀ፤ ሰው፡መ
ኾኑ፡ታወቀ። ካሮች፡ግን፡ቴዎድሮ
ስን፡ሐሳዊ፡መሲሕ፡እንደ፡ማለት፥
ሐሳዊ፡ቴዎድሮስ፡ይሉና፥ ሰላማን፡
ደግሞ፡ሊሰላማ፡በማለት፡ሬንታ፡
ቅዱስ፡ይሉታል፤ ታሪኩንም፡ለውጠ
ው፡ገልብጠው፥ ሰው፡አስሬጅ፡አገር፡
አስጠፉ፡በማለት፡ሬንታ፡ሙት፡
አነሣ፥ ውሃ፡አፈለቀ፥ ሌላም፡ብዙ፡
ታምራት፡አደረገ፡ብለው፡ሲተርኩና፡
ሲሰብኩ፡እንሰማለን፤ ዡሮን፣አት
ሰማ፡አይሉም፤ ባህላቸውና፡ታሪካ
ቸው፡የቍርጾን፡ጎረ፡ቤት፡ስለ፡ኾነ፡
ከውሸት፡በቀር፡ለውነት፡አልታደለም።

፫ኛ፡ምዕራፍ።

 በዝብዝ፡ካሳ፡በሸፍትነት፡ግባ፡
ወንዝ፡ሳለ፥ ጸሎተ፡ራእይ፡ወይም፡
ሕልመ፡ዮሴፍ፡የሚደግም፡፩የዕዳ
ባ፡ኀደራ፡መነኵሴ፥ካሳ፡በቤታቹን፡
ስንዴ፡ሲፈጭ፡አየኹ፥ ይነግሣል፡
አለ፤ ኹሉም፡ይኾናል፡ይኾናል፡አሉ።
ወፍጮው፡የሥልጣን፥ ስንዴው፡የም
ዕመናን፡ምሳሌ፡ነው፤ ድርሳኑ፡

www.ethiopianorthodox.org

፻፩

ኡራኤል፡ስሙን፡ዮ፡ብሎ፡(ዮሐንስ)
ጓብሩን፡ፀሮሙ፡ለአረሚ፡ወለክር
ስቲያን፡ይላል። ዳንኤልም፡ይበልዕ
ሂ፡ወየሐርጽ፥ወዘትርፈ፡ይከይድ፡
በእግሩ፡ይላልና፤ ይህ፡ራእይ፡ከዚያ፡
ይስማማል። በዚህ፡ምክንያት፡መ
ምህሩም፡ማኅበሩም፡ምግብ፡አስ
ልተው፡ቤት፡አሰናድተው፡ከበረኻ
ው፡ኪዱው፥ገዳማችንን፡እንዲያዩ
ልን፡ልንለምንዎ፡መጥተናል፡አሉት፤
ዕሺ፡ብሎ፡ኼደ። መብሉና፡መጠጡ
ሲጨረስ፡ተነሥተው፡ቁመው፥እኛ፡
ርስዎን፡ለመጥራት፡እንበቃለን፡ለር
ስዎ፡የሚገባ፡ምግብ፡አለን፡ብለን፡
አልጠራንዎም፤ ጥቂት፡ጉዳይ፡ኑሮን፡
ነው፡እንጂ፡አሉ። ምንድር፡ነው፡
አለ፤ እግዜር፡ቢያቆምዎ፡ዕጨጌ፡
ከኛ፡እንዲያወጡልን፡እንለምንዎታ
ለን፡አሉት። እኔ፡ልነግሥ፡ቢላቸው፥
እንዲነግሡ፡እኛ፡እንጸልያለን፡አሉት፤
በጸሎታችኹ፡እግዜር፡ቢያነግሠኝ፡
ዕሺ፡ብሎ፥ቋረኛው፡ካሣ፡ለሰላ
ማ፡እንዴ፡ማለለት፥በዝብዝ፡ካሳ
ም፡ለተንቤኖች፡ሂሮድሳዊ፡ማላ፡
ማለላቸው። ከዚህ፡በኋላ፡አትና
ቴዎስ፡የሚባል፡ጳጳስ፡አስመጥቶ፡
ዐማቹን፡ተክለ፡ጊዮርጊስን፡ድል፡
ነሥቶ፡በነገሠ፡ጊዜ፥ቀርበው፡ቃል፡
ኪዳንዎን፡አይርሱብን፡አሉት፤
ርሱም፡ዕጨጌ፡አወጣላቸው፤
ወልድ፡ቅብን፡አጠናላቸው። በቦሩ፡
ሜዳ፡ክፍል፡ከዚያውም፡በፍየል፡
ዐምባ፡ስለ፡ካሮች፡ጉባኤ፡አቁሞ፡
በሱስንዮስ፡ጊዜ፡ተከሳሾችና፡ርት፡
አዴሮች፡የነበሩትን፡የርሱ፡ወገኖ
ች፡ስለ፡ኾኑ፡በቀኝ፡አቁሞ፡ከሳሾች፡
አደረጋቸው። ዲብረ፡ሊባኖሶች፡ከ
ሱና፡ቀኙ፡የኛ፡ነው፤ ነገሩም፡ቀድሞ፡
ያለቀ፡ነው፤ ለዚሁም፡ታሪክ፡ይታይ
ልን፡ቢሉት፥መሐላው፡እንዳይፈርስ፡
ፈራና፡የጥንት፡ይብቃ፡እንደ፡ማለት፡
ኹሉ፥አይኾንም፡ብሎ፡በግራ፡አቆማ
ቸው። ስለዚህ፡የካሮች፡አፈ፡ጉባኤ፡
ወልደ፡ዮሐንስ፡መዠመሪያ፡እንዲህ፡
ጠየቀ፤ ተጠየቅ፡ነአምን፡ክልኤተ፡
ልደታተ፡ይላል፡አለ፤ ፫ኛውን፡እንጂ፡
ወነአምን፡በመንፈስ፡ቅዱስ፡ብሎ፡
ያመጣልኻል፡አሉት። ወልደ፡ዮሐንስ፡
ወነአምን፡በመንፈስ፡ቅዱስ፡ሲል፡
አኁዝ፡የለም፡አለ፤ አዎን፡የለም፡አሉ
ት፤ እንኪያስ፡አኁዝ፡ከሌለ፡ተረቱ፡
አለ። «በመንፈስ፡ቅዱስ፡ቅብዕነት፡
ዮም፡ወለድኩከ፡ተከትሎ፡ቃልን፡
በሰውነቱ፡ዳግማይ፡አዳም፡ቀዳሚ፡
ጸጋ፡መሲሕ፡ወበኵር፡በማለት፡
ፈንታ፤ ወልድ፡ቅብ፡ብሎ፡በሰውነቱ፡

www.ethiopianorthodox.org

፶፪

አምላክ፡ የአብ፡ የባሕርይ፡ ልጅ፤ ፩፡
ባሕርይ፡ ፩ ግብር፡ እያሉ፤ የክልኤቱን፡
አኀዝ፡ መፈለግ፡ የሞኝ፡ ያላዋቂ፡ የዘ
ባራቂ፤ ወይም፡ የተሣሳቂ፡ ቃል፡ ነው፡
እንጂ፤ ያዋቂ፡ ጥያቄ፡ አይደለም))።
የዋልድቤ፡ እንግዳ፡ ተማሪ፡ ወልደ፡ ሐና፡
ፍጅት፡ ብሎ፡ ሲመልስ፡ እንዲህ፡ አለ፤
ተጠየቅ፡ ዐሠርቱ፡ ቃላት፡ አኀዝ፡ የላ
ቸውም፡ አለው፤ ወልደ፡ ዮሐንስ፡ አዎ
ን፡ የላቸውም፡ አለ። ወልደ፡ ሐና፤ እን
ደናንተ፡ ከኾነ፡ ዐሥር፡ መባል፡ አይገ
ባቸውም፡ አለው። ወዲያው፡ ከዚህ፡
አያይዞ፡ በመዠመሪያው፡ ክፍል፡ የጣ
ፍነውን፡ የሌዩትን፡ የነሢእ፡ ሀብትን፡
ነገር፡ በየስልቱ፡ መጠየቅ፡ ሲዠምር፡
ትግሮች፡ ቋንቋ፡ ለወጡ። እውነት፡ የያ
ዘ፡ ያስታውቃልና፤ የወልደ፡ ሐናን፡ አጠ
ያየቅና፡ አመራመር፤ አያያዙን፡ አተ
ላለሙን፤ ያሉን፡ መሞቅ፡ የጥቅሱን
ና፡ የምላሹን፡ መድመቅ፤ የወልደ፡
ዮሐንስን፡ መጨነቅ፡ አይተው፤ እው
ነት፡ እንዳይወጣ፡ ርታታ፡ እንዳይመ
ጣ፡ ስለ፡ ፈሩ፤ ክሳ፡ ክሳ፡ አኀዞ፡ አሉ።
ወአምሠጠ፡ ወልደ፡ ሐና፡ በነፍሱ።
ከዚህ፡ በኋላ፡ ሊቃውንቱን፡ ኹሉ፡
በተንቤን፡ ሃይማኖት፡ ማሉ፡ ተገዘቱ፡
ብለው፡ በግድ፡ ያዟቸው። መከራና፡
ሞት፡ የፈሩ፡ ወልድ፡ ቅብ፡ በሰውነቱ፡
አምላክ፤ የአብ፡ የባሕርይ፡ ልጅ፤ በለ
በሰው፡ ሥጋ፡ ዓለምን፡ ያሳልፋል፡ እ
ያሉ፡ ይምሉ፡ ይገዘቱ፡ ዠመር። ብዙ
ዎቹ፡ ሸሽተው፡ ተደብቀው፡ አመለጡ፤
ፈርተው፡ ያልሸሹ፡ ግን፡ የሠለስቱ፡
ደቂቅ፡ ወንድሞች፡ ዋልድቤ፡ እንግዳ፡
ዙራምቤ፡ እንግዳ፡ አባ፡ ተክለ፡ አልፋ፤
እነዚህ፡ ፫ቱ፡ ሊቃውንት፡ ፩ ቃል፡ ኹ
ነው፡ ምንም፡ አላገባብ፡ ብትከሱን፤
ፍርድና፡ ዳኝነት፡ ብትነሡን፤ ሃይማ
ኖት፡ እንደኛ፡ ነው፡ እንጂ፤ እንደናንተ፡
አይደለም፡ ብለው፡ ሃይማኖታቸው
ን፡ ሰብከው፡ መስክረው፡ ካበቁ፡
በኋላ፤ እንደ፡ እስጢፋኖስ፡ ለመም
ህራን፡ በሚገባ፡ ቃል፡ ስለ፡ ዘለፏቸው፡
ዐፍረው፡ ምላሳቸውን፡ ቈረጧቸው።
እስመ፡ ምግባሩ፡ ይመርሕ፡ ኀበ፡
ጥያቄ፡ ስሙ፡ እንዴ፡ ተባለ፤ ካራ፡ ሃይ
ማኖታቸውን፡ በሊቃውንት፡ ደም፡
አጠመቁት፤ ጥንቱንም፡ ካራ፡ የተ
ባለ፡ የሰውነትን፡ ግብር፡ ቢያጠፉ፡
ነበር። ይልቅ፡ አኹን፡ ደግሞ፡ እንደ፡
አይሁድ፡ ንጹሕ፡ ደም፡ በማፍሰስ፡
አለፍርድና፡ አላገባብ፡ ምላስ፡ በመ
ቍረጥ፡ በመበጠስ፡ ቀጨን፡ የነበረ፡
ስሙን፡ አወፈሩት፤ የትግሮች፡ ፍር
ድና፡ ዳኝነት፡ ይህ፡ ነው። በመጨረሻ
ውም፡ ፀሮሙ፡ ለአረሚ፡ ወለክርስቲያን፡

www.ethiopianorthodox.org

እለስ፡ መኖባሕተ፡ ያነሡኡ፡ በመ
ኖባሕት፡ ይመውቱ፡ የተባለው፡ ት
ንቢት፥ በንጉሡና፡ በስራዊቱ፡ ላይ፡
ይፈጸም፡ ዘንድ፥ ዕዳባ፡ ኅዳሮች፡
በወቀሩት፡ በሥልጣኑ፡ ወፍጮ፡
፲፰ ዓመት፡ የፈጪቸው፡ የክርስ
ቲያኖችና፡ የስላሞች፡ ደም፡ እንደ፡
ባሕር፡ ኹኖ፡ ማዕበሉና፡ ሞገዱ፡
ከማኽል፡ ወደ፡ ዳር፡ እየገፋና፡ እያ
ዳፋ፡ ወስዶ፡ መተማ፡ ላይ፡ ተፋው።
ለማይገባቸው፡ ውሾችም፡ ዳረጎት፡
አድርጎ፡ በመስጠት፡ እንደ፡ ይሁዳ፡
ንቅ፡ ያስናቀው፡ ያስረገጠው፡ የክ
ርስቶስ፡ ሥጋውና፡ ደሙ፡ ማየ፡
አይኀ፡ ኹኖ፡ ርሱን፡ ካስጠመ፡ በኋላ፡
እንደ፡ ሙሴና፡ እንደ፡ ፈርዖን፡ ጊዜ፡
ክፉ፡ ቀን፡ አምኞት፡ ሰውን፡ እንስሳ
ውን፡ ባሥር፡ ዐይነት፡ መቅሠፍት፡
አጠፋው። ከ፲ ሺህ፡ የሚበልጥ፡ ክር
ስቲያን፡ በምርኮኝነት፡ መተማ፡ ወ
ርዶ፡ እስላምና፡ ከስላም፡ ተዋልዶ፡
ወዲያው፡ ቀልጦ፡ ቀርቷል።

ስም፡ ዐበሮችና፡ ግብር፡ ዐበሮች፤
አፍኣው፡ ቋረኛ፡ ቋሬ፡ ውስጡ፡ ት
ግሬ፡ የኾነ፡ የዕዳባ፡ ገሬማው፡ ካሳና፡
የዕዳባ፡ ኅዳራው፡ ካሳ፡ በሸፍትነት፡
ሳሉ፡ ስለ፡ ሃይማኖት፡ የማሉትን፡
ማኅ፡ በነገሡ፡ ጊዜ፡ ሲፈጽሙት፡
ከልልታውና፡ ከዘሬኑ፡ ይልቅ፡ ዋዬ
ታውና፡ ኂዘኑ፡ ደመቀ። ዲብሬ፡ ሊባ
ኖስ፡ ስለ፡ ልጆቿ፡ እንደ፡ ራሔል፡ ስት
ጮኽ፡ ቃሏ፡ እስከ፡ ባሕር፡ ማዶ፡ ተ
ሰማ፤ ሰባክያን፡ ኹሉ፡ ተከታተለ
ው፡ እስኪመጡና፡ በርሷ፡ ፈንታ፡ እስ
ኪቀመጡ። የግፉም፡ ታሪክ፡ በውጭ፡
አገር፡ ቋንቋ፡ ተኖሮ፡ ግዙፍ፡ ስለ፡
ኾነ፡ በዓለም፡ ኹሉ፡ ከመታየትና፡
ከመነበብ፡ መሰወር፡ አልቻለም።
እነካሳ፡ ግን፡ የነገሥታት፡ ዘሮች፡
ስላልኾኑ፡ ለኢትዮጵያ፡ በግፍ፡ አዳ
ራሽ፡ ተገኝተው፡ የፈርዖንና፡ የሄሮ
ድስን፡ ግብር፡ አግብተው፥ ተንቤ
ኖች፡ በሳሉት፡ በካራ፡ ሃይማኖት፡
የሊቃውንቱን፡ ራስ፡ ምላስና፡ ሸንጥ፡
ሰንበር፡ ታላቅ፡ ታናሹን፡ ሲያስቆር
ጡ፥ እንደ፡ ፊንሐስ፡ እንደ፡ ሳሙ
ኤል፡ እግዚርን፡ ደስ፡ ያሠኙትና፡
መሥዕት፡ የሠዉለት፡ መሰላቸ
ው። (ዘኍ፳፭፡፯–፲፫። ፩ነገ፡ ፲፭፡
፴፫። ዮሐ፲፮፡፪)። እምኄስ፡ ለሄሮ
ድስ፡ ይብላዕ፡ መሐላሁ፡ አምደ
ምቶር፡ ርእሶ፡ ለዮሐንስ፡ (ድጓ)።
ካሳና፡ ካሳ፡ እነዚህ፡ ፪ቱ፡ እንደ፡
ጕዲትና፡ እንደ፡ ግራኝ፡ ሽተላዎች፡
ኹነው፡ ኢትዮጵያን፡ የወሳዱ፡ መካ
ን፡ አደረጓት፤ መምህራን፡ ልጆቿን፡

www.ethiopianorthodox.org

፶፩

በሾተል፡ዐርዷው፡ካገር፡አሳድዷ
ው፥የማናዉን፡ትምርት፡ፀጋማይ፥
ፀጋማዉን፡ትምርት፡የማናይ፡ተዋ
ሕዶ፡አሠኙት፡(ኢሳ፷፡፩)።ሃይማ
ኖቷን፡ስላፋለሱት፡መንግሥቷም፡
እንደ፡ስሬር፡ምጣድ፡እንደ፡ኢፍሬ
ም፡መንግሥት፡ካንዱ፡ወዳንዱ፡
ሲፋለስ፡ይኖራል፤እንደ፡ዳዊት፡
መንግሥት፡ባንድ፡ቦታ፡መቆም፡
አልቻለም፤አባት፡ሙት፡ልጅ፡አል
ተተካም፤ጕልታቸው፡ሃይማኖት፡
ስላልጠና፤ ምድራዊ፡አንፕረኛ፡
የሠራው፡መስቀል፡ከወዲያ፡ማዶ፡
ስለ፡መጣ፡በግብዞችና፡ባታላዮች፡
አፍ፡ከሰማይ፡ወርዷል፡እንዲባል፤
የትንቢኖችም፡ባህል፡እንደዚህ፡
ነው።በሺ፡፪፻፸፪ዓመት፡ከናባ፡
ኪኑ፡ተልኮ፡ግብጽ፡ወርዶ፡ተኰሳነቱን፡
በልብሱ፡በግዕ፡ሰውሮ፡በዳዳሳት፡አ
ድሮ፡ስለ፡መጣና፡ከግብጦች፡አፍ፡
ስለ፡ተሰማ፤በዕፍረት፡ፌንታ፡የማ
ርቆስን፡ስም፡ተቀብቶ፡ተዋሕዶ፡እየ
ተባለ፡ከሽፍቶች፡ጋራ፡እንደ፡ሽፍቶ
ች፡ባዋጅ፡በግዝት፡እስከ፡ዛሬ፡ነግሧ
ል። ምላስ፡ማስቈረጡም፥እንዲህ፡
አንጠርፕረው፡አበፕረው፡ጕዳኑ፡ጕ
ዶኝነቱን፡ስላወቁበት፡ነው።(ተረት)
ስለ፡ቅርናታም፡ሴት)፤ወይዘሮ፡
ስመኝ፡ ለማያውቁሽ፡ ታጠኝ።

፪ኛ፡ ምዕራፍ።

የቅባቶችና፡የካሮች፡ባህል፡እንደ፡
፬ወንዝ፡ልዩ፡ሲኾን፤ያውም፡በ፫ና፡
በ፫ ተከፍሎ፡፫ወገን፡ሲኾን፤በሰላ
ማና፡በኪዳነ፡ወልድ፡አፍ፡ተቀላቅሎ፡
ከዚያ፡ወዲህ፡አንድ፡ፌላግ፡፩ እስት
ጕቡእ፡ሕግ፡ኹኗል፡ብለናልና፤ምን
ም፡አርእስቱ፡በ፫፡ባ፫፡ቢወሰን፡በየ
ውስጡ፡ብዙ፡ክፍል፡አለበት፤ኹሉ
ም፡እያንዳንዱ፡ውስጠ፡ብዙ፡ነው።
፩ውን፡ሰው፡እየራሱ፡አድርጎ፡ቢጠ
ይቁት፡ወይም፡ባህልኽን፡ፕሬኝ፡አ
ምጣ፡ቢሉት፡እንኳን፡የመጣው፡
ያለሁ፡ሰው፡ቃል፡ተባብሮና፡፩ኹኖ፡
አይገኝም፤ ኹሉም፡እንደ፡ቅኔ፡ልቦለ
ድ፡ፌጠራ፡ይናገራል፤ያልተባለ፡ቃል፡
ይፈልጋል፤እስትጕቡእ፡ሕግ፡ያሰኘ
ውም፡ይህ፡ነው።፩ባሕርይ፡፩ግብር፡
በሰውነቱ፡አምላክ፡ማለት፥አስቀ
ድመን፡እንደ፡ተናገርነ፡ሚናስ፡እንድ
ራዋስ፡ከሚባሉት፡ካውጣኪ፡ወገኖች፡
የመጣ፡ነው። ወልድ፡ቅብ፥መለኮት፡
ቅብ፡ማለትና፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ቅብ፡
ብሎ፡በቅባት፡የባሕርይ፡ልጅ፡ማለት፡
ይህ፡ዳግሞ፡፬ቱ፡ዐይነት፡ቅባት፡ከኤ
ውሮፓ፡ሰዎች፡ከቃላቸውም፡ከመ
ጣፋቸውም፡የተገኘ፡ነው።ካፄ፡

www.ethiopianorthodox.org

፶፫

ግላውዴዎስ፡ እስካፂ፡ ሎስንዮስ፡
እስከ፡ ልጅዋም፡ እስከ፡ ፋሲለዴስ፣
ወዳገራቸን፣ የመጡቱ፡ ኢየሱሳውያን፡
የፓርቱጊዝ፡ ጳጳስ፡ እንድርያስና፡ አል
ፎንስ፥ ከነሱም፣ በኋላ፣ መጥተው፡ ዳብ
ረ፡ ሊባኖሶች፡ ካዘዞ፡ ከጐንደር፣ ያሳ
ጡት፣ መዐልም፡ ጴጥሮስ፥ ኹሉም፡
ባንድ፡ ቃል፣ መለኮት፣ ቅብዕ፥ መን
ፈስ፡ ቅዱስ፡ ቅብዕ፡ ብለው፤ ክርስ
ቶስ፣ ማለት፡ ቅዱስና፣ ቅቡዕ፡ ማለት፡
ነው፤ ቅዱስ፡ ተብሎ፡ ሲተረጐም፣
ቅብው፡ መለኮት፡ ነው፤ ቅቡዕ፡ ተብሎ፡
ሲተረጐም፡ ግን፡ ቅብው፡ መንፈስ፡ ቅ
ዱስ፡ ነው፣ ብለው፥ ከቅዱስ፡ መጽሐ
ፍ፡ ቃል፣ ከኦርቶዶክስ፡ ባህል፡ የማ
ይገኝም፡ የማይስማማ፡ ፩፡ ልዩ፡ ቅብ
ዐት፡ ሰብከዋል። በዚህ፡ ላይ፡ ዳግሞ፣
ደብረ፡ ሊባኖስን፣ ሲነቅፉ፡ ተቀብቶ፡
የባሕርይ፡ ልጅ፡ ኾነ፡ እንደ፡ ማለት፥ም
ንም፡ እንዴኛ፡ መንፈስ፡ ቅዱስን፡ ቢቀበል፡
ምሉእ፣ ጸጋ፡ ቢባል፣ የባሕርይ፡ ልጅነት፡
አለውና፥ በሰውነቱ፣ የጸጋ፡ ልጅ፡ መ
ባል፡ አይስማማውም፡ ብለው፥ ዎም፡
ወልድኩከንም፡ ከወልድየ፡ አንተ፣ ዳር
በው፥ ዎምን፣ ከትማልም፣ ሳይለዩ፥
በግዜር፣ ዘንድ፡ ዎም፡ የለም፡ እያሉ፥
የሸፍፕና፡ ያሉት፡ ትርጓሜ፣ ተርጒመ
ዋል። ይህን፡ ፩ባህል፣ ካራና፡ ቅባት፡
ወንድማማች፡ እንደ፡ መሆናቸው፡
ተካፍለው፣ ወርሰዋል፤ ቅባቶች፡ መለ
ኮት፣ ቅብ፡ ማለትን፡ ነቅፈው፡ በቅብ
ዐት፣ መንፈስ፡ ቅዱስ፣ የባሕርይ፡ ልጅ፡
ኾነ፡ ብለዋል። ካሮችም፡ መንፈስ፣
ቅዱስ፡ ቅብ፡ ማለትን፡ ነቅፈው፥
መለኮቱ፡ ቀብዓ፣ ለትስብእቱ፤ ወልድ፣
ቅብዕ፤ ተዋሕዶቱ፡ መለኮቱ፡ ኮኖ፡
ህየንተ፡ ቅብዐት፣ ለትስብእት፡ ብለ
ዋል። ባዋቆችና፡ በጠንቃቆች፡ ባዩና
ሞች፡ ዘንድ፡ ግን፥ መለኮት፡ ቅብ፡ ማ
ለት፣ ወልድ፡ ቅብ፡ ከማለት፡ ልዩ፡ ነው፡
እንጂ፥ ፩፡ አይደለም፤ መለኮት፡ የሚ
ባል፣ በዚህ፡ አንቀጽ፣ የ፫ቱ፡ ባሕርይ፡
ነው፤ ወልድ፡ የሚባል፣ ግን፣ አንዱ፡ አካ
ል፡ ብቻ፡ ነው። ስለዚህ፡ ነገር፥ መለ
ኮት፡ ቅብ፣ ማለት፡ ሥላሴን፡ ክርስ
ቶስ፡ ያሠኛል። ወልድ፡ ቅብ፡ ማለት፣
ግን፣ ቃልን፡ ሳይጨምር፡ ሥጋን፣ ብቻ፡
ክርስቶስ፡ ያሠኛል። ይህም፡ ከንስ
ጥሮስ፡ ባህል፡ ይስማማል። ሮማው
ያንም፡ አስተውለው፣ መርምረው፣
መለኮት፡ ቅብ፡ ማለት፡ ስሕተት፡
መኾኑን፡ ስላወቁ፣ ባ፲፱ኛው፡ መቶ፡
በትስዓይ፣ ፕዮስ፣ ዘመን፣ ጉባኤ፡
አድርገው፣ ነቅፈው፣ አጸይፈው፡ አይ
ገባም፡ ብለው፡ ትተውታል። ካልእ፣
ተስእሎት፣ የሚባል፣ የከረን፡ መጽሐፍ፡

www.ethiopianorthodox.org

፶፮

ግን፡ተነቅፏል፡ማለትን፡እኛ፡እንዲ
ናይበት፡ዲብቆ፡በማንነትና፡በማ
መስገን፡እየጠቀሰና፡እየሬታ፡ምስ
ክር፡አድርጎ፡ጥፎታል።(ገጽ፡፻፷፬
ና፡፪)።

የሥልስ፡ስላማ፡ቅድም፡አያት፡
ሉተራዊው፡መዐልም፡ጲጥሮስም፡
ዲብረ፡ሊባኖሶች፡እንዲነአባ፡አል
ፎንስ፡ካገር፡ይውጣልን፡ብለው፡
ሳዊ፡ሉሲል፡ነግረው፡ባሳደዱት፡
ጊዜ፥እኔ፡ብነቀል፡በመካከላች
ኹ፡የዘራችኹት፡እሾኽ፡እንዴ፡
መነቀል፡አይችልም፤ሲወጋችኹና፡
ሲያደክማችኹ፡ሲያቈስላችኹ፡
ይኖራል፡እንጂ፡ብሎ፡በዛቻ፡ቃል፡
የተነበየለት፡ይህ፡ስሕተት፡ነው።
ይቀሥሙሁ፡እምአሥዋክ፡አስ
ካለ፥ወእምአሜከላ፡በለስ። ሠ
ክስ፡መጥባሕት፥ወአሜከላ፡ቅ
ብዐት። ወፀሬኑ፡ሐራ፡አክሊለ፡
ዘሦክ፤ አሕዛብ፡አስተጋብኡ፡
ጽጌ፡ረዳ፤ ወሦኩሰ፡ተርፈ፡በኀበ፡
አይሁድ። የባሕርይ፡ልጅነት፡አለ
ውና፡በሰውነቱ፡የጸጋ፡ልጅ፡መባ
ል፡አይስማማውም፡ኃሉትም፡
የዲብረ፡ሊባኖስ፡ሊቃውንት፡እነጨ
ጌ፡በትሩ፡እንዲህ፡ብለዋል። ሀብተ፡
መንፈስ፡ቅዱስ፡መዝመሪያ፡ዲግ
ማይ፡አዳም፡ክርስቶስን፡ርሱን፡
ራሱን፡ባለቤቱን፡ቀዳሚ፡ጸጋ፡ምሉእ፡
ጸጋ፡መንበረ፡ጸጋ፡የተባለውን፡ሥ
ጋው፡ቃልን፡በሥጋነቱ፡በሥጋው
ነቱ፥ዮም፡ወለድኩከ፡ወልድ፡አብ፡
በኵረ፡አብ፡ካላሠናቸ፥እኛን፡ወን
ድሞቹን፡ተከታዮቹን፡ውሉድ፡ማ
ሠናት፡አትችልምና፤ነገራችኹ፡እ
ወና፡አልቦ፡ነው፤ እንዲኛ፡ባህሌ፡
ብቻ፡አይደለም። በሰውነቱ፡ተቀ
ብሎ፡መሾሙን፡ጸጋ፡መቀበሉን፡
ካመናችኹ፥እናንተም፡እንደኛ፡የም
ታቅፉትና፡የማትነቅፉት፡አሬጉባ
ኤያችን፡ቄርሎስ፥ወተሠርዐ፡ወ
ልደ፡እግዚአብሔር፡በኃይል፡ቅብዐ፡
መንፈስ፡ቅዱስ። እመሰ፡ኮነሂ፡
ልደቶ፡እንተ፡ከማነ፡በመኑ፡ተመ
ሲሎነ፡ንከውን፡ውሉደ፡እግዚአብ
ሔር፡በመንፈስ፡ይላልና፥ልጅነቱ
ንም፡አመኑለት፤በኵረ፡ልደት፡
ብሉት፤ ወይም፡በጭራሽ፡እንደ፡
ካሮች፡አልተቀባም፡ጸጋ፡አልተቀ
በለም፡በሉት። (ተረት) ግማሹን፡
ተላጭታ፥ግማሹን፡ተቀብታ፤ተሠ
ጋው፡ጦመኛ፡ነኝ፤ ተመረቁ፡አውጡ
ልኝ። መናፍቅ፡የሚያሰኝ፡ይህ፡እንጂ፡
ነው፤ መንፈቁን፡አምኖ፡መንፈቅ፡
መካድ። ዋሕድ፡የሚያሠኘው፡የባሕርይ፡

www.ethiopianorthodox.org

ልደቱ፥በኲር፡የሚያሠኘውን፡የጸጋ፡
ልደቱን፡ካስነቀፈው፥እንኪያስ፡በዚ
ህ፡አንጻር፡አምላክነቱም፡ሰው፡መ
ባሉን፡ጸጋ፡መቀበሉን፡መሲሕነቱን፡
ያስነቅፋል። ባባቱ፡ባሕርይ፡እንዳባ
ቱ፡ፈጣሪነት፡ፍጹም፡አምላክነት፥
ወሃቤ፡ጸጋነት፡አለውና፤ በናቱ፡ባሕ
ርይ፡እንደናቱ፡ፍጡር፡ግቡር፥ሰብእ፡
ወልዱ፡ሰብእ፡መባል፡ጸጋ፡መቀበል፡
አይገባውም፡ አይስማማውም፡ያሠ
ኛባቹኋል፡ብለው፡መልሰዋል። ዘይ
ገብሮ፡ለኲሉ፡ሐኀ፡ወይስሕት፡በአ
ሐቲ፡ኮነ፡መአብሰ፡በኲሉ፡(ያዕ ፪፡
፲)።

፪ኛም፤ በሰውነቱ፡የጸጋ፡ልጅ፡
ማለት፡የንስጥሮስ፡ነው፡ስላሏቸው።
ንስጥሮስ፡አካላዊ፡ቃልን፤ ኢሠጋው፡
በፍጹም፡ትሠጉት፥አላ፡ኅዲሬ፡በወ
ልዱ፡ብእሲት፡ከማለት፡በቀር፤ሰው፡
ከመኾንና፡ከሰውነት፡ሥራ፥ከመ
ቀባት፡ጸጋ፡ከመቀበል፡ክርስቶስ፡
ከመባል፡መቼ፡አገባውና፡በሰው
ነት፡ይለው፡ኑሯል። በሰውነቱ፡ማለ
ት፥እንደ፡ቄርሎስ፡ተሰብአ፡ተሠ
ገወ፡ ብሎ፥ቃል፡ሥጋ፡ኮነን፡አምኖ፡
ተቀብሎ፡አይደለምን፤ ታቦትና፡ጣ
ኦት፡ ብርሃንና፡ጽልመት፡ምን፡ገኘ
ሚቸው፡፩፡ይባላሉ። ወልድን፡በሰ
ውነቱ፡ በሰው፡ ልጅነቱ፡ፍጡር፡ማለት፡
አርዮሳዊ፥ወይም፡የአርዮስ፡ባህል፡
ያሠኛልን፤ ቅዱሳን፡አበው፡ግቡብ፡
ተፈኛረት፡በሥጋ፡ከመ፡ትትወከፍ፡
አርአያ፡ገብር። ዓዲመ፡ይትበሀል፡
ፍጡረ፡በእንተ፡ዘኮነ፡ሥጋ።ፈጣሬ፡
ንብሎ፡በእንተ፡መለኮቱ፤ፍጡረ፡
ንብሎ፡በእንተ፡ትስብእቱ፡ይላሉና፤
ይህ፡ባህል፡ኦርቶዶክሳዊ፡እንጂ፡አር
ዮሳዊ፡አያሠኝም። በሰውነቱ፡ፍጡ
ር፡ማለት፥በመለኮቱ፡ፍጡር፡ከ
ሚል፡ከአርዮስ፡ባህል፡ልዩ፡እንደ
ኾነ፤ በሰውነቱም፡የጸጋ፡ልጅ፡ማለት፥
ቃልና፡ሥጋን፡ለያይቶ፡ከፋፍሎ፡፪፡
አካል፡፪፡ልጅ፡ብሎ፥ሥጋን፡ብቻ፡
መሲሕ፡የጸጋ፡ልጅ፥ወልደ፡ብእሲት፥
ወይም፡ክርስቶስ፡ከመ፡አሐዱ፡
እምነቢያት፡ከሚል፡ከንስጥሮስ፡ባ
ህል፡እንደ፡ሰማይና፡እንደ፡ምድር፡
በጣም፡የተለየ፡ልዩ፡ነው፤ ዱባና፡
ቅል፡አብሮ፡ይበቅል፤ አበላሉ፡አየ
ቅል፡ ብለው፡የሚገባ፡ምላሽ፡ሰጥተ
ዋል። ከዚህ፡የተነሣ፡፩ባለቅኔ፡ወረ
ከብናሁ፡ለበትር፡ዘይጌሥጽ፡ለሮ
ሜ፤ ጽሩበ፡በንባብ፡ወቅሩጸ፡በትር
ጓሜ፡ብሎ፡በመወድሱ፡አወድሷቸ
ዋል። ዕጨጌ፡ በትሩም፡-

ሰላም፡አልብነ፡ምስለ፡ሰብእ፡ሮሜ፤

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

፻፳

ወለሰብአ፡ሮሜ፡ምስሌነ፡ኢሀለ
ዎሙ፡ሰላም፤
ኢየሱስ፡ክርስቶስ፡ዘመደ፡ሥጋ፡
ወዐፅም፡
እስመ፡ክቱረነ፡ደምከ፡ቀለም።
ኦ፡ዘትሠይም፤
ቀስተ፡ሕይወት፡ለነፍስ፡በደመና፡
ገቦ፡ንዝሀት፡ደም።
አንተሰ፡ታስተዴሉ፡በውስተ፡ዘቲ፡
ዓለም።
ኪያሆሙ፡ለኖዔና፡ወኪያነ፡ለሕ
ማም፤
እንዘ፡እምኖንትነ፡ዲኖሮስ፡በተዓ
ድዎ፡ሕግ፡ፍጹም፡
ለዘተጸብአከ፡ንጸብአ፤ወዘተቃ
ወመከ፡ንትቃወም።

ብለው፡ያለፈውንም፡የሚመጣው
ንም፡ደምና፡ቂም፡ሐውልት፡ኹኖ
የሚያሳስብ፡ደህን፡ደረቅ፡ትንቢት፡
አቁመዋል። የባህላት፡ነገር፡ካም
ሉ፡በነፍሉ፡ይህ፡ነው፤ከዚህ፡የቀ
ረውም፡ትርጒሜ፡ባህል፡ኋላ፡በታ
ሪክ፡ግኖም፡ይመጣል።እንግዲህስ፡
ጳጳሳቱን፡ይዘን፡ባ፩ኛው፡አንቀጽ፡
ወደ፡ፍትሐ፡ነገሥት፡እንግባ።

፪ኛ፡ምዕራፍ።

በሕግ፡በሥርዐት፡የተወለደ፡
ልጅ፡እስኪያድግና፡ለዘር፡እስኪበቃ፡
እስኪዳር፡እስኪኪል፡ድረስ፥ባባቱ፡
በናቱ፡ቤት፡ሳለ፡ሚዕርጉ፡ምንም፡
ከቤተ፡ሰብ፡ቢኖል፡ከሕዝብ፡ቁጥር፡
አይገባም፥ከቤተ፡ሰብ፡እንጂ፤ሚስ
ት፡አግብቶ፡ጐጆ፡ካሎጣና፡ራሱን፡
ካልቻለ፡እንደባቱ፡ባለቤት፡መኾን፡
አቶ፡እገሌ፡መባል፡የለውም።የኢ
ትዮጵያም፡ቤተ፡ክሲያን፡አናወሯ፡
እንደዚህ፡ልጅ፡ነው፤ሺህ፡፮፻ዓመ
ት፡ወለተ፡ግብጽ፡እየተባለች፡ዲቃ
ላውም፡ትምርት፡ሳይቀርባት፡የኒቅ
ያን፡ሕግ፡አፍርሳ፥ልጃገረድ፡መስላ፡
በልጆችና፡በቤተ፡ሰቦች፡ሕግ፡ትኖ
ራለች፤ልጆች፡ቤተ፡ሰቦች፡የተባሉ
ም፡ንኡስ፡ክርስቲያኖች፡ናቸው።
ወየው፡ጳጳሳቷም፡እንደ፡ነገሥታቷ፡
የላሐማ፡ልጆች፡ያውራዋ፡ውሳጆች፡
ኹነውሳት፡ቢኾን፥ሰው፡ኹሉ፡ወደ፡
ሌት፡ሲሮጥ፡ሲገሠግሥ፡ርሷ፡ተለ
ይታ፡እንዲህ፡ወደ፡ኋላ፡ባልቀረችም።
የኒቅያንም፡ሕግ፡ማፍረሷ፡የንጀራ፡
አባቷ፡ግብጽ፡ሕገ፡ወጥ፥ወይም፡የ
ሕግ፡ጊንጥ፡ስለ፡ኾነባት፡ነው፤ሕገ፡
ወጥነቱም፡ከብዙ፡በጥቂቱ፡ዐሥ
ራቱ፡በኑራቱ፡ቀዳምያቱ፡ይህ፡ነው።
ጉባኤ፡ኒቅያ፡እንደ፡ሙሴ፡ከግዜር፡
የተላከች፡እውነተኛ፡ባለሕግ፡ስት
ኾን፥የእስክንድርያ፡ቤተ፡ክርስቲያን፡

www.ethiopianorthodox.org

እንደ፡ፌርያን፡ልቧን፡አክብዶ፡አስተባብላታለች፤የኢትዮጵያም፡ሰዎች፡በሥራቸው፡ኹሉ፡እንደ፡እስራኤል፡ስለ፡ኾኑ፥የኒቅያ፡ሕግ፡ነፃ፡ካወጣቸው፡በኋላ፡ወደ፡ባርነት፡በመመለሳቸው፡እግዚርን፡አሳዝነውታል።የኒቅያም፡ግዝትና፡ርግማን፡እንደ፡ካህኑ፡እንደ፡ሤንሐስ፡ዘገር፡ኢትዮጵያን፡ሳይለዩና፡ሳይስት፡ከግብጽ፡ጋራ፡አጣምሮ፡፪ቱንም፡ዘለቄ፡አወጋግ፡ወግቷቸዋል።ለነሱ፡ግን፡አልተሰማቸውም፤አፍዝ፡አደንግዝ፡ተቀብተዋልና፡(ዘኍ፳፭፡፰)።ፍትሐ፡ነገሥት፡አንቀጽ፡ራብዕ፤ዘኒቅያ፡፴፡ወ፳፪።

ሠለስቱ፡ምእት፥ሊቃነ፡ጳጳሳት፡በዚህ፡ዓለም፡እንዲራቱ፡ኪሩቤልና፡ወንጌላውያን፥እንዲራቱ፡አፍላጋትና፡ወንጌላት፥እንዲራቱ፡ማዕዝንና፡ክፍለ፡ዘመን፥እንዲራቱ፡ነፋሳትና፡ጠባይዐ፡ፍጥረት፡፬ብቻ፡ይኹኑ፡ብለው፤ልቅናውን፡ለሮምያና፡ለእስክንድርያ፡ለኤፌሶንና፡ለአንጾኪያ፥ለነዚህ፡ኣራቱ፡ከሰጡና፡ካደሉ፡በኋላ፤ለሠልቅና፡ለኢትዮጵያም፡ለኹለቱ፡ታላላቅ፡አገሮች፡ከነዚህ፡ከአራቱ፡የሚያንስ፡ከሌሎች፡አህጉር፡የሚበልጥ፡መካከለኛ፡ሕግና፡ማዕርግ፡አቁመዋል።የሠልቁን፡ማዕርግ፥ወራብዕ፡በዓለ፡መንበረ፡አንጾኪያ፥ወውእቱ፡መንበረ፡ጴጥሮስ፡ካዕበ፥ካለው፡አያይዘው፤ዘ፴ወ፰።ወያክብርዎ፡ካዕበ፡ለበዓለ፡መንበረ፡በግዳድ፥ዘውእቱ፡ሠልቅ፡እንተ፡ውስተ፡ብሔረ፡ምሥራቅ፥ወዲእቲ፡ሀገረ፡ምድያም።ወያዕብዩ፡ለዝንቱ፡ካዕበ፡በስመ፡ሊቃናት።ወያብሕዎ፡ለቱኒ፡አምዲእዜ፡ከመ፡ያጽድሶ፡ጳጳሳተ፡በከመ፡ይገብሩ፡ሊቃነ፡ጳጳሳት፤ከመ፡ኢይጻምዉ፡ምሥራቃውያን፡በሐዊሮቶሙ፡ኀበ፡ሊቀ፡ጳጳሳት፡አንጾኪያ፥አው፡በተመይጦቶሙ፡እምኀቤሁ።እስመ፡ሊቀ፡ጳጳሳት፡አንጾኪያ፡ነዋ፡ሠምረ፡በዝንቱ፡እምድኅረ፡ሰአልዎ፡ለቱ፡ጉባኤ፡ማኅበር፡ከመ፡ኢይሕዝን፡በእንተ፡ዘተአተተ፡እምኔሁ፡ለሥልጣነ፡ምሥራቅ፤እስመ፡ውእቱ፡ኢኀሠሠ፡ዘንተ፡ግብረ፡ዘእንበለ፡ከመ፡ያብእሙ፡ውስተ፡ዕረፍት፡ለክርስቲያን፡ዘብሔረ፡ፋርስ።ዘ፴፡ወ፱።ወለእመ፡መጽአ፡ግብር፡ዘይትጋብኡ፡ቦቱ፡ኤጲስ፡ቆጶሳት፡ውስተ፡ብሔረ፡ሮም፥ወመጽአ፡ኀቤሆሙ፡በዓለ፡ዛቲ፡ሢመት፡ዘውእቱ፡በዓለ፡ሠልቅ፤እንተ፡ይእቲ፡እምርት፡ሀገረ፡

www.ethiopianorthodox.org

፳

በግዲድ፤ እስመ፡ ይእቲ፡ አመ፡ ቀ
ዲሚ፡ ትሰመይ፡ ሳቡር፤ ዮምሰ፡
ምድያም፤ ለይትለዐል፡ ወይከብር፡
ውስቴ፡ መንበር፡ መልዕልተ፡ ኵ
ሎሙ፡ ጳጳሳት፡ ሮም፡ ኅቡረ፤ እስ
መ፡ ውእቱ፡ በማዕርገ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡
ዘውስተ፡ ብሔሩ፡ ምሥራቅ፤ ወ
ይኩን፡ መንበሩ፡ ውስተ፡ ማዕርገ፡
ሳብዕት፡ እምድኅረ፡ ኤጲስ፡ ቆጶስ፡
ዘኢየሩሳሌም። ወለኵሉ፡ ዘዐለወ፡
ዘንተ፡ ሕገ፡ ሲኖዶስ፡ ያወግዞ።
ዘ፴ ። ወኢያበውሖሙ፡ ሲኖዶስ፡
ዐቢይ፡ ከመ፡ ይትጋብኡ፡ በብሔረ፡
ሥልቅ፡ ከመ፡ ያንብሩ፡ ሕገጋተ፡
ዘአንበለ፡ በመባሕተ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳ
ት፡ ዘአንጾኪያ። እስመ፡ ለአመ፡
ኮነ፡ ሊቆሙ፡ በማዕርገ፡ ሊቀ፡ ጳጳ
ሳት፡ በእንተ፡ ዘኄሠሠ፡ ተባይጾ
ተ፡ አልቦሙ፡ መባሕት፡ ከመ፡ ይእ
ስሩ፡ ወይፍትሑ፡ ሕገ፡ ቤተ፡ ክርስ
ቲያን፤ ወኢ፡ ከመ፡ ይወስኩ፡ ውስ
ቴቱ፤ አው፡ ያሕጽጹ፡ በምክረ፡ ርእ
ሶሙ፤ አላ፡ ይኩኑ፡ በእንተ፡ ኵሉ፡
ግብር፡ ግኑራነ፡ ለሊቃናት፡ ወለማ
ኅበረ፡ ሊቃነ፡ ጳጳሳት፡ ብለው፡ ወሰ
ነዋል።

ከዚህ፡ በኋላ፡ የኢትዮጵያን፡ ማዕ
ርግ፡ ከእስክንድርያ፡ አያይዘው፡ ዝኒ፡
ክማሁ፡ እንደ፡ ማለት፤ ኢትዮጵያን፡
ከብሔረ፡ ሥልቅ፡ ሳያሳንሱና፡ ሳያ
በልጡ፥ ፪ቱንም፡ እንደ፡ ፪ቱ፡ አዕ
ማደ፡ መቅደስ፡ እንደ፡ ያቆሙና፡ እን
ደ፡ በለዝ፡ አስተካክለውና፡ አመሳ
ስለው፥ ለሥልቅ፡ የጣሉትን፡ ሕ
ግና፡ ፍርድ፡ መልሰው፡ ለኢትዮጵ
ያ፡ ጥሬውታል። የሥልቁ፡ ጳጳስ፡
ከአንጾኪያው፡ ሊቅ፡ ተሹሞ፡ ሊቀ፡
ጳጳስ፡ እየተባለ፡ ኤጲስ፡ ቆጶስ፡ እን
ዲሾም፤ የኢትዮጵያውም፡ ከእስክ
ንድርያው፡ ተሹሞ፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡ እየ
ተባለ፡ ከበታቹ፡ የሚያሻውን፡ ያኽ
ል፡ ለየአህጉሩና፡ ለያውራጃው፡ ጳጳ
ስ፡ ኤጲስ፡ ቆጶስ፡ ይሾም፡ ዘንድ፡
ባ፴፩ኛው፡ አንቀጽ፤ ወያዕብዩዋ፡
ካዕበ፡ ለበዓለ፡ መንበረ፡ ኢትዮጵያ፡
በስመ፡ ሊቃናት፤ እስመ፡ ውእቱሂ፡
ዓዲ፡ በማዕርገ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፤ ወአ
ብሕዋ፡ ሎቱኒ፡ ከመ፡ ያጳጵስ፡ ጳጳ
ሳተ፤ ብለው፡ ስምና፡ ሥልጣን፡ ሰጥ
ተዋል። ይህን፡ ሰናፍጭ፡ ቃል፡ ምንም፡
ፍትሐ፡ ነገሥቱ፡ ባይጠቅሰው፥
ባ፴፩ኛው፡ አንቀጽ፡ መኖሩን፡ ባ፴፪
ኛው፡ አስታውቋል። ከበታቹ፡ ኤጲ
ስቆጶሳት፡ የማይሾም፥ ርሱ፡ ራሱ፡
ተራ፡ ኤጲስ፡ ቆጶስ፡ ነውና፥ ሊቀ፡ ቆሳ
ውስት፡ ቢባል፡ እንጂ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡

www.ethiopianorthodox.org

አይባልም፤ ቢባልም፡ ፍና፡ ተሣልቆ፡
ይኾናል፤ ኒቅያም፡ ሥልጣን፡ አልባ፡
ስም፡ ብቻ፡ አልሰጠችም። መካኑ፡ ስብ
ከቱ፡ ስለ፡ ስፋና፡ ስለ፡ ራቀ፡ መንግሥ
ቱ፡ ታላቅ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ከበታቹም፡ ብዙ፡
ነገሥታት፡ ስላሉት፡ የሊቀ፡ ጳጳስ፡ ክ
ብር፡ ስምና፡ መንበር፡ ሰጥታ፡ ባ፴፪
ኛው፤ ወስብእ፡ ኢትዮጵያ፡ ኢይሢ
ሙ፡ ላዕሌሆሙ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ እማ
እምራኒሆሙ፡ በሥምረት፡ ርእሶሙ፤
እስመ፡ ጳጳሶሙ፡ ይከውን፡ እምታሕ
ተ፡ እዴሁ፡ ለበዓለ፡ እስክንድርያ፤ ወው
እቱ፡ ዘይጼልዎ፡ ከመ፡ ይሢም፡ ሎሙ፡
ሊቀ፡ እምኀቤሆሙ÷ ዘውእቱ፡ መት
ሕት፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት÷ ካለች፡ በኋላ፤
ባ፴፩ኛው፡ አንቀጽ፡ ወያዕብዩዎ፡ በ
ስመ፡ ሊቃናት፡ ያለችውን፡ ዐጥፋ፡ መ
ልሳ፡ በዚሁ፡ በ፴፪ኛው፤ ወሶበ፡ ተሠ
ይመ፡ ጵጵስና፡ ዝንቱ፡ ዘዝክር፡ በስ
መ፡ ሊቃናት፡ ብዉሕ፡ ሎቱ፡ ከመ፡ ያጽ
ጵስ፡ ጳጳሳት፡ በከመ፡ ያጸጵሱ፡ ሊቃነ፡
ጳጳሳት፤ ወአኮ፡ ውእቱ፡ ዘይከብር፡
በስመ፡ ሊቀ፡ ጵጵስና፡ ባሕቲቱ፡ ዘእን
በለ፡ ይኩን፡ ሎቱ፡ ሥልጣነ፡ ዝንቱ፡
ከሚሉት፡ በቀር፤ ሥጋ፡ ሰጥቶ፡ ካራ፡
እንደ፡ መንሣት፡ ስም፡ ሰጥታ፡ ሥልጣ
ን፡ አልነሣችም። የኋላ፡ ግብጦች፡ እንደ፡
አዳምና፡ እንደ፡ ሔዋን፡ ያልተሰጣቸ
ውን፡ የሚሹ፡ በተሰጣቸው፡ ሕግ፡ የማ
ይቆሙ፡ ሕግ፡ አፍራሾች፡ እንደ፡ መኾ
ናቸው፤ በአፍሪቃ፡ ክፍል፡ ጵጵስናም፡
ሊቀ፡ ጵጵስናም፡ ከግብጻዊ፡ በቀር፡
ለኢትዮጵያዊ፡ አይገባም፡ ሲሉ፤ ኢት
ዮጵያን፡ እንደ፡ ገነት፡ አባብ፡ በሰይ
ጣን፡ ተንኰል፡ ለማታለልና፡ ለመሸ
ንገል÷ የኒቅያን፡ ፍርድ፡ እየሳጡ፡ እየ
ገለበጡ፡ የሩቁትን፡ ፍቀው፡ ያልሩ
ቁትን፡ አሉት፡ እያገቡ፡ እንደ፡ ጣፉ
ት፡ እንደ፡ ሸፋጭ፡ ፍትሕ፡ ነገሥታ
ቸው፤ ኢብዉሕ፡ ሎቱ፡ ከመ፡ ያጳ
ጵስ፡ ወዳእሙ፡ ይክበር፡ በስም፡
ባሕቲቱ፡ አላለችም፤ በማናቸው
ም፡ ንባብና፡ አገባብ፡ ኒቅያ፡ ኢትዮ
ጵያን፡ እንደ፡ ሰላቢው፡ እንደ፡ ግብ
ጦች፡ ሚዛን፡ ከሥልቅ፡ አላሳነሰች
ም። አለማሳነሷም፡ በጽርአዊውና፡
በሶርያዊው፡ ቀኖና፡ ይልቁንም፡
በዐጸፋዋ፡ በዳግመ፡ ቃሏ፡ ይታወ
ቃል፤ ከ፰ቱ፡ የሊቅና፡ ወንበር፡ ፩ኛ
ውን፡ ለሮምያ÷ ፪ኛውን፡ ለእስክን
ድርያ÷ ፫ኛውን፡ ለቍስጥንጥንያ÷
፬ኛውን፡ ለአንጾኪያ÷ ፭ኛውን፡ ለኤ
ፌሶን÷ ፮ኛውን፡ ለኢየሩሳሌም÷
፯ኛውን፡ ለሥልቅ፡ ሰጥታ፤ ፰ኛውን፡
ለኢትዮጵያ፡ ስትሰጥ። ወለእመ፡
መጽአ፡ ግብር፡ ዘይትጋባእ፡ ቦቱ፡

www.ethiopianorthodox.org

፺፬

ጉባኤ፡በምድረ፡ሮም፥ወመጽአ፡
ኀቤሆሙ፡ዝንቱ፡ኢትዮጵያዊ፥አይ
ንበር፡ውስተ፡መንበር፡ሳምን፡
እምድኅረ፡በዓለ፡ሠልቅ፥ካለች፡
በኋላ፤ ከታች፡ወአብሕዎ፡ሎቱኒ፡
ወይም፡ብውሕ፡ሎቱ፡ከመ፡ያጳጵ
ስ፡ጳጳሳተ፡ያለችውን፤ እስመ፡አብ
ሕዎ፡ሎቱኒ፡ከመ፡ይሢም፡ኤጲስ
ቆጶሳተ፡ለአድያመ፡ዚአሁ፡ብሳለ
ች። ፩ኛም፥ወሰብአ፡ኢትዮጵያ፡ኢ
ይሢሙ፡ሳዕሌሆሙ፡ሊቀ፡ጳጳሳተ፡
እማእምራኒሆሙ፡በሠምረተ፡ርእ
ሶሙ፡ያለችውን፤ ወኢብውሕ፡ሎ
ሙ፡ከመ፡ይሢምዎ፡በርእሶሙ፡
ኤጲስ፡ቆጶሳት፡ብሳለች። ኢይሢ
ሙ፡ማለት፡ሠምረትን፡እንጂ፥ማዕ
ምራንን፡አይሽም፤ ዛሬ፡ዘመን፡ግን፡
ሺሞች፡ያልተማሩ፡ስለ፡ኾኑ፡ማእ
ምራንን፡ይሻል። (ትረት) ከዳን፡ግብ
ተህ፡አምስያኽን፡ቊረኛ። በኢትዮጵ
ያም፡የሚሾም፡ኢትዮጵያዊ፡ነው፡
እንጂ፥ግብጻዊ፡አይደለም፤ ይኸ
ውም፡ዝንቱ፡ኢትዮጵያዊ፡ባለው፡
ይታወቃል። ኢትዮጵያ፡ከሊቃውን
ቶቿ፡እንዱን፡መርጣ፡በማርቆስ፡
ወንበር፡ለተቀመጠው፡ግብጻዊ፡
ለእስክንድርያው፡ታቀርባለች፤
የሠልቅ፡ሰዎች፡ለእንጻኪያው፡
መርጠው፡እንዲያቀርቡ። ርሱም፡
እንዳንጾኪያው፡ሊቀ፡ቀብዋ፡ሹሞ፡
ሊቀ፡ጳጳስ፡ብሎ፡ይሰጣታል። ይህ
ም፡ቀድሞ፡ባትናቴዎስና፡በፍሬ፡
ምናጦስ፡ተጀምሯል፤ ፍሬ፡ምና
ጦስ፡ምንም፡ግሪክ፡ቢኾን፡ተመር
ጦ፡መላኩ፡ከኢትዮጵያ፡ሕዝብ፡
እንዳንዱ፡ተቈጥሮ፡ነው፡እንጂ፥በግ
ሪክነቱ፡አይደለም። ለቅብጣዊት፡
ቤተ፡ክርስቲያን፡በኢትዮጵያ፡ላይ፡
ከኒቅያ፡የተሰጣት፡ሕግ፡ይህ፡ብቻ
ነው፤ ኢትዮጵያ፡የመረጠችውን፡
፩ ሊቀ፡ቀብዋ፡መሾምና፡ሊቀ፡ጳጳስ፡
ብሎ፡መሰየም። ከዚህ፡በቀር፡የር
ኋን፡ሰሞነኛ፡መርጣ፡ሹማ፡ወደ፡
ኢትዮጵያ፡መላክ፥ያነኑ፡ደግሞ፡
ሊቀ፡ጳጳስ፡ብላ፡በስም፡ብቻ፡አከ
ብራ፥ከበታቹ፡ያገር፡ልጅ፡የማር፡
እጅ፡እንዳይሾም፥ኢያጳጵስ፡ማለት፡
ይህ፡ሾፍኛና፡አሉታ፥ወንጌል፡የክ
ርስቶስ፡ዐልጋ፡በአፍሪቃ፡እንዲዘ
ረጋ፡ከማይወዱ፡ከዲያብሎስ፡ማኅ
በር፡ከሰይጣናት፡እንጂ፥ከክርስቶስ፡
ማኅበር፡ከሠለስቱ፡ምእት፡አልተ
ሰጣትም፤ የግብጽ፡ሰው፡ብቻ፡በዚ
ያም፡በዚህም፡በ፩ አህጉር፡ሊቀ፡ጳ
ጳስ፡ይኹን፡ያውም፡ኢያጳጵስ፡አል
ተባለም። ግብጦች፡ግን፡የኒቅያን፡

www.ethiopianorthodox.org

ጓዝት፡እንዳባይ፡ውሃ፡ጠጥተው፣ ቀኖና፡ኒቅያ፡ሊቃነ፡ጳጳሳት፣ካራት ነታቸው፡እንዲያወጡ፤ የሠልቅና፡ የኢትዮጵያ፡ሕዝብ፡በቃን፡ነቃን፡ብ ለው፡ለየብቻቸው፡፳ኛና፡፫ኛ፡ሊቀ፡ ጳጳስ፡አይሹሙ፤ የጳጳሶቻቸው፡ማ ዕርግ፡ካንጾኪያውና፡ከእስክንድር ያው፡በታች፡ነው፡ስላሉ፤ ወውእቱ፡ ዘይደልዎ፡ከመ፡ይሢም፡ሎሙ፡ ሊቀ፡እምኀቤሆሙ፡ብሎ፡የወሰነው ን፡ለውጠው፡ገልብጠው፡ሠጋዊ፡ ሹመት፡አስመሰለው፡ሳይሆሙ፡ እምኀቤሁ፡ብለውታል። ኢትዮጵያ፡ ከብሔረ፡ሠልቅ፡በወርድ፡በቁመት፡ ብትበልጥ፡እንጂ፤አታንስምና፤ ባላገ ሮች፡ይደልዎ፡ብለው፡ያልመረጡት፡ ቋንቋውን፡የማያውቁትና፡ቋንቋቸ ውን፡የማያውቅላቸው፡ባዕድ፡ሰው፡ ከውጭ፡አገር፡መጥቶ፡ሊቀ፡ጵጵስና፡ አይሾምም። ወሊቃሒስ፡ውእቱ፡ሊቀ፡ ካህናት፤ ወውእቱ፡ሊቀ፡ጳጳሳት። ይኩን፡ድኑነ፡ምስማዕ፡ወንጻሬ፡ከ መ፡ይፍልጥ፡ቃለ፡ጽድቅ፡ወቃለ፡ሐ ሰት። ይኩን፡ድኑነ፡ልሳን፡ወዘየአ ምር፡ነገረ፡ልሳን፡እንተ፡ኢትትከሀ ል፡ልሳነ፡ስብእ፡ሢመቱ፡በዘይትና ገሩ፡በበይናቲሆሙ፡ይሳልና፡(ፍኔ፡ ፶፫)። ባስተርጓሚና፡ባምጃር፡

፳፫

ምስጢረ፡ንስሓን፡መስማት፡መና ገር፤ መሾም፡መሻር፤ መፍረድ፡ማስ ተማር፤ ማሰር፡መፍታት፤ ማውገዝ፡ መለየት፤ ሊሳም፡ይህን፡የመሰለ፡የክ ህነት፡ሥራ፡መሥራት፡አልታዘዘለ ትም። ቋንቋቸውን፡እንኳ፡ጠንቅቆ፡ ቢያውቅ፡እንዳናባ፡ተክለ፡አብሮ፡ አዳባ፡ተወላጅ፤ የሠጋ፡ቁራጭ፡ያኘ ንት፡ፍላጭ፡ካልኾነ፤ባዕድነቱ፡እን ዳ፡ታላቅ፡ነውር፡ነውና፤ ሊቀ፡ጵጵ ስና፡ለመሾም፡ቋንቋ፡ማወቅ፡ብቻ፡ አይበቃም፤ በባድ፡ተወላጅ፡መኾን፡ ያስፈልጋል። የዚህ፡ኹሉ፡ማስረጃ፤ ወይዕቀብ፡ኵሉ፡ብእሲ፡ሠርዖቶ፤ ወኢይትአደው፡ኀበ፡ሠርዐት፡ካል ኡ። ወዘዐለወ፡ዘንተ፡ሕገ፡እንተ፡ ሠራዕናሃ፡ሊኖዳስ፡ያወግዞ። አሌ፡ ሎቱ፡ለዘየዐሉ፡ዘንተ፡ሕገ፡ያለው፡ ነው። (ፍኔ፡፩) ከዚህ፡የቀረውን፡ ሐተታ፡ዲስታ፡ተክለ፡ወልድ፡ባሳተ መው፡በ፫ኛ፡መጣፍ፡ተመልከት። (ገጽ፵፡፲፱–፶)።

፳ኛ፡ምዕራፍ።

ባ፲፱፻፳፩ ዓመት፡በዝብዝ፡ካሳን፡ ቀብቶ፡ስሙን፡ዮሐንስ፡ብሎ፡ካነገ ሠው፡ካባ፡አትናቴዎስ፡በኋላ፤ ኢት ዮጵያ፡አምኃዋን፡፹ሺህ፡ብር፡ወደ፡ግብ ጦች፡ልካ፡፩ጳጳሳት፡ስደዱልኝ፡ብትል፡

www.ethiopianorthodox.org

፻፬

ለጊዜው፡ እንቢ፡ ብለዋል። ኋላ፡ ግን፡
መክረው፡ ፬ ጳጳሳት፡ ሹመው፡ ስማ
ቸውንም፡ ማቴዎስ፡ ማርቆስ፡ ሉቃስ፡
ጴጥሮስ፡ ብለው፥ ጴጥሮስን፡ አልቀው፤
፬ቱንም፡ በ፬፡ መናብርት፡ አስቀም
ጠው፤ ምናልባት፡ የሐበሻ፡ ንጉሡ፡
አስገድዶ፡ ጳጳስ፡ ኤጲስቆጶስ፡ ሹሙ
ልኝ፡ ቢላችኹ፡ እስከ፡ ሞት፡ ድረስ፡
መከራ፡ ከመቀበል፡ በቀር፡ ከኢትዮ
ጵያ፡ ሰው፡ በቅባት፡ በአንብሮተ፡
ዕድ፡ ጳጳስ፡ ኤጲስ፡ ቆጶስ፡ እንዳትሾ
ሙ፡ ማሉ፡ ተገዘቱ፡ ብለው፥ አምለ
ውና፡ አስገዝተው፡ ልከውላታል።
የናባ፡ ግብርኤል፡ ፍትሐ፡ ነገሥት፡
በአብርሃም፡ ቀሲስ፡ ሰብሳቢነት፡
ከብዙ፡ ዐይነት፡ መጽሐፍ፡ ተለቅሞ፡
ተቀስሞ፡ ምእላድ፡ ኹኖ፡ ገና፡ ባረብ፡
ቋንቋ፡ ሳይሰናዳ፥ ወዲ፡ ግእዝም፡ ሳይ
ቀዳ፥ ካፄ፡ ዘርዐ፡ ያዕቆብ፡ በፊት፡ ግን፡
የተያዘባት፡ ሊቀ፡ ጵጵስናው፡ እንጂ፥
ኤጲስቆጶስነት፡ አለክርክር፡ ታገኝ፡
ነበር። ከሣቴ፡ ብርሃን፡ ሰላማና፡
ብርሃኔ፡ አዜብ፡ ሰላማ፡ እነዚህ፡ ፫
ቱ፡ በዚያው፡ በኒቅያ፡ ሕግ፡ እንዴ፡
ሠልቁ፡ ጳጳስ፡ ከበታቻቸው፡ ኤጲስ
ቆጶሳት፡ ሹመዋል። በወዲያ፡ ካት
ናቴዎስ፡ እስከ፡ ብንያሚ፥ በወዲህ
ም፡ ከከሣቴ፡ ብርሃን፡ ሰላማ፡ እስከ፡
ጻድቁ፡ ተክለ፡ ሃይማኖት፥ ከዚያም፡
በኋላ፡ እስካፄ፡ ዘርዐ፡ ያዕቆብ፡ ድረ
ስ፥ ኢያጳጳስ፡ የሚል፡ ከልካይ፡ ፍት
ሐ፡ ነገሥት፡ ሳለሌለ፥ ከሿሚነት፡
በቀር፡ ተሿሚነት፡ በጭራሽ፡ አልታ
ጣም። ከተንባላት፡ ዘመን፡ በፊትም፡
ኢትዮጵያ፡ የመንን፡ ፸፪ ዓመት፡ ስት
ገዛ፥ ዐማራና፡ ትግሬ፡ ጵጵስና፡ እየ
ተሾሙ፡ ከዚህ፡ ወደዚያ፡ መሻገራ
ቸውን፡ ያረቦች፡ ታሪክ፡ ይናገራል።
ባፄ፡ ዐምደ፡ ጽዮን፡ ዘመን፡ አባ፡ ያዕ
ቆብ፡ የሚባለው፡ ግብጻዊ፡ ጳጳስ፡
ዕጨጌውን፡ አባ፡ ፊልጶስን፡ ከበታቹ፡
ኤጲስቆጶስነት፡ ሹሟቸዋል፤ ኋላም፡
ከንጉሡ፡ ተጣልቶ፡ በንጉሡ፡ ትእ
ዛዝ፡ ወዳገሩ፡ ሲኼድ፡ በተነሣ፡ ጊዜ፡
ርሳቸውን፡ በርሱ፡ ፋንታ፡ ተክቶ፡
አቁሞ፤ ልቅናውን፡ አውርሷቸው፡
ኼዷል። ባፄ፡ ዘርዐ፡ ያዕቆብ፡ ያስ
ጣፉትም፡ የታምር፡ መቅድም፥
በመዋዕለ፡ ጳጳሳቲነ፡ አባ፡ ሚካኤ
ል፡ ወአባ፡ ገብርኤል፡ ካለ፡ በኋላ፥
ወኤጲስ፡ ቆጶስነ፡ አባ፡ ዮሐንስ፡ የሚ
ለው፡ ኢትዮጵያዊ፡ ነው፡ እንጂ፥ ግብ
ጻዊ፡ አይደለም። ሠለስቱ፡ ምእት፡
ያጳጳስ፡ ያሉትን፡ አመንታ፥ ግብጦች፡
ኢያጳጳስ፡ ብለው፡ አሉታ፡ ቀብተው፡
በግድ፡ ያነገሡት፡ ካፄ፡ ዘርዐ፡ ያዕቆብ፡

www.ethiopianorthodox.org

፲፮

ወዲህ፡ ነው፤ ደኅውም፡ እናባ፡ ዲፕሮ
ስን፡ አንትሙሂ፡ ኢታጸድፉ፡ ብለው፡
እንደ፡ ገና፡ አምለውና፡ አስገዝተው፡
በመሳካቸው፡ ይታወቃል፤ ከዚያ፡
በሬት፡ ጣን፡ ጣዝት፡ አልነበረም፡ (ሮሜ፡
፯፡ ፯ ‒ ፱)።

የጳጳቆም፡ የተክለ፡ ሃይማኖት፡
መጽሐፌ፡ ገድል፡ ታሳቁም፡ ታናሹም÷
በረቂቅ፡ ሕሊና፡ ሲሬትሽና፡ ሲመረመ
ር፤ ርሳቸው፡ ዐቢይ፡ ኖሳዊ፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡
ኹነው፡ ከበታቻቸው፡ ፲፪ ሰዎች፡ መር
ጠው፡ እንደ፡ ሾሙ፡ ይናገራል፤ ስማ
ቸውንም፡ ጳጳሳት፡ ኤጲስቆጶሳት፡
በማለት፡ ሬንታ፡ ኖሎት፡ ነዋሌው፡
ጎቡራኑ፡ እድ፡ ይላቸዋል፤ በአንብሮተ፡
እድ፡ የተሾሙና፡ የሚሾሙ፡ ሿሞች፡
ተሿሞች፡ የሕዝብ፡ ጠባቆች፡ ማ
ለት፡ ነው። መዝሙረኛ፡ የርሳቸው
ን፡ ሹመት፡ ሲናገር፤ ኢየሩሳሌምን፡
ጐብኝተው፡ ገዳማት፡ ጣብጽን፡ ለመ
ጐብኘት፡ እስክንድርያ፡ ሲደርሱ÷
ሊቀ፡ ጳጳሱ፡ ጵጵስና፡ ልሹምኽ፡ ቢላ
ቸው÷ ስለ፡ ትሕትና፡ እኔ፡ አልቾል
ም፡ አይገባኝም፡ አሉት። ኋላ፡ ጣን፡
ሖሩ፡ ወመሀሮ፡ ኵሎ፡ አሕዛበ፡ ወ
አጥመቅዎሙ፡ ብሎ፡ ጌታ፡ እፍ፡ እፍ፡
እያለ፡ ያነዳዳው፡ የወንጌል፡ እሳት፡ እን
ዲነዳውሎስ፡ አቃጥሏቸው፡ የሐዋር
ያትም፡ ዕጽል፡ ሬንታ፡ ቋንቋ፡ ማወቅ፡
ምስጢር፡ መጠንቀቅ፡ ተሰጥቷቸው÷
ብሔረ፡ አሕዛብ፡ ገብተው፡ በት
ምህርትና፡ በታምራት፡ እያሳመኑ፡
ሲያጠምቁ÷ ስለ፡ ሚሮንና፡ ስለ፡
ክህነት፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡ የሚያሻቸው፡
ቢኾን፤ ርሱ፡ ባለቤቱ፡ ሊቀ፡ ካህናቱ፡
ተሹመኽልና፡ አንተው፡ ሥራው፤
ለካልኣንሰ፡ ጳጳሳት÷ ሰብእ፡ ይሠይ
ምዎሙ፤ ወለከሰ፡ አነ፡ ሡምኩከ።
እምይእዜሰ፡ ይኩን፡ ስምከ፡ ተክለ፡
ሃይማኖት፤ ናሁ፡ ሰመይኩከ፡ ስመ፡
ሐዲሰ፡ በከመ፡ ሰመይክዎ፡ ለአብ
ርሃም፡ ዐርክየ፤ ወእሬስየከ፡ አበ፡
ለብዙኃን። ወይእዜኒ፡ ሑር፡ ካል
አነ፡ አህጉረ÷ ወስብክ፡ ሎሙ፡ በስ
ምየ፤ ወአነ፡ እሄሉ፡ ዘልፈ፡ ምስሌከ።
ወይቤሎ፡ ቅዱስ÷ እግዚእየ፡ ኩን፡
ምስሌከ፡ በኵሉ፡ መካን፡ ዘአሐውር፡
ቦቱ፤ ወአውሥአ፡ እግዚእ፡ ወይ
ቤሎ፤ ሰላምየ፡ የሀሉ፡ ምስሌከ፡
አላቸው፡ ይላል፡ (፩ኛ፡ ም፡ ፩ኛ፡ ገጽ፡
ተመልከት)። እንዱ፡ ነገር፡ በብልዝ
ዐዳን፡ ሲታይ፡ ፪፡ ይመስላልና፤ ይህ
ነንም፡ እንደዚያ፡ ብናየው፤ የሊቀ፡
ጳጳሱ፡ ልሹምኽ፡ ከሡምኩከ፡
ጋራ፡ ፩፡ ወገን፡ ሊኾን፡ ይችላል፤ መዝ
መሪያ፡ ከኢትዮጵያ፡ ሊቃውንት፡

www.ethiopianorthodox.org

፳፯

ተመርጠው፡ ተልከው፥ ወዲያው፡
ደግሞ፡ ጎልጎታን፡ ጹጅ፡ ነሥተው፡
ከእስክንድርያው፡ ሊቀ፡ጳጳስ፡ ቴዎ
መው፡ መጡ፡ ቢባል፥ በሰንበት፡ ላይ፡
ዲብረ፡ ዘይት፡ እንዲሉ፤ ቅድስናቸው፡
ከቅድስናቸው፡ ተባብሮ፡ የኹመታ
ቸው፡ ፀሐይነት፡ ሙቅ፡ ደምቅ፡ ሲ
ቃይ፥ ጹጅግ፡ ሳይናሞቹ፡ ዲስ፡ ያሰ
ኛል። የሁሉ ምክሩከም፡ ሐሳብ፥ ኹመ
ታቸው፡ ምንም፡ ከሰው፡ ቢኾን፥
መሾማቸው፡ በሚገባ፡ በኒቅያ፡ ሐግ፡
በክርስቶስ፡ ፈቃድ፡ መኾኑን፥ እን
ዲነእንድራዎስ፡ በማይገባ፡ በሰው፡
ልማድና፡ በሰው፡ ፈቃድ፥ በሕልያን፡
ቢሕግ፡ ረሲዓን፡ አለመኾኑን፡ ያሳያ
ል። በመዠመሪያው፡ ክፍል፡ እንደ፡
ምስክር፡ የጠራነው፤ የኾምቀት፡
ስማቸው፡ ዘርዐ፡ ዮሐንስ፥ ፍሥሐ፡
ጽዮንም፡ ሳይቀር፡ መኾምቅነትን፡
አብሮ፡ ሐዋርያነትን፡ ያፈራ፡ ዘንድ፡
ከኹመት፡ ስማቸው፡ ከተከለ፡ ሃይ
ማኖት፡ ተጋብቶ፡ እንዲህ፡ በተክል
ነት፡ ተከትቧል። ተልእኮአቸውን
ም፡ እንደ፡ ሐዋርያት፡ ፈጽመው፡ ከ
ረጁ፡ በኋላ፡ ዙሮ፡ ማስተማር፡ ስላ
ልተቻላቸው፤ እንደ፡ እንጦንስና፡ እ
ንዱ፡ መቃርስ፡ ገዳም፡ ሠርተው፡ ማ
ኅበር፡ አስፋተው፡ ሕግ፡ ምንኵስናን፡

ሲያስተምሩ፥ ዳግመኛ፡ እንዲህ፡
የሚል፡ ቃል፡ መጣባቸው፡ ይላል።
ወእንዘ፡ በሠርዐተ፡ መላእክት፡
ሀለዉ፡ መጽአ፡ መልአክ፡ እግዚአብ
ሔር፡ ኀበ፡ አቡነ፡ አረጋዊ፡(አረጋዊ)
ወይቤሎ፥ ኂረይ፡ እምደቂቅከ፡ ዐሠ
ርተ፡ ወክልኤተ፡ እለ፡ ይከውኑ፡ ለም
ህሮ፡ ነፍሳት፤ ወፈንዎሙ፡ ለለ፡
አሐዱ፡ ውስተ፡ ዐሠርቱ፡ ወክልኤ
ቱ፡ አህጉር፡ ዐበይት፤ ከመ፡ ይስብ
ኩ፡ሎሙ፡ ወይእመኑ፡ በስመ፡ ሠ
ላሴ፤ እስመ፡ ዓዲ፡ ሀለዉ፡ ብዙኃ
ን፡ እለ፡ ኢየአምሩ፡ ስመ፡ አምላኮ
ሙ፤ ወሰሚዖ፡ አረጋዊ፡ ነገሮ፡ለመ
ልአክ፡ ይቤ፡ ፈቃዱ፡ እግዚአብሔር፡
ለይኩን፡፡ ወእምዝ፡ ኀረየ፡ አቡነ፡
ዕደወ፡ ጠቢባነ፡ ወለባውያነ፡ ዐሠርተ፡
ወክልኤተ፤ ወፈነዎሙ፡ ውስተ፡
ዐሠርቱ፡ ወክልኤቱ፡ አህጉር፥ ወይ
ቤሎሙ፤ ኦ፡ውሉድየ፡ እስመ፡ ኀረ
የክሙ፡ እግዚአብሔር፡ ከመ፡ ትም
ሀሩ፡ ስሞ፡ ለእለ፡ ኢየአምርዎ፡ ሕ
ዝብ። ወአንትሙኒ፡ በጺሐክሙ፡
ኀበ፡ አህጉር፡ እለ፡ ውስቴቶሙ፡
ፈነውክሙ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ደዩ፡
ገሪሬ፡ወንጌል፡ ውስተ፡ ባሕረ፡ ዓለ
ም፥ ወመሀርዎሙ፡ ሕገ፡ ሃይማኖቱ፡
ወምርህዎሙ፡ ኀበ፡ መርሶ፡ መድ

www.ethiopianorthodox.org

ኅኒት። ወይእዜኒ፡ሎሙ፡ውሉድ
የ፡ወአምላክ፡ሰላም፡የሀሉ፡ምስ
ሌክሙ፤ አሜን። ውእቶሙኒ፡ነሢ
ኦሙ፡በረከት፡ጸድቅ፡ወብፁዕ፡አ
ቡሆሙ፡አባ፡ተክለ፡ሃይማኖት፡
ሖሩ፡ለለ፡ፍኖቶሙ፡ብሎ፡ሹመ
ው፡እንደ፡ላኩ፡ያስረዳል። ተክለ፡
ሃይማኖት፡ስማቸው፡ከምግባራ
ቸው፡ተባብሮ፡እንዲህ፡ብዙ፡ፍሬ፡
ስላፈራ፤ ፲፪ቱ፡የያዕቆብ፡ልጆች፡
ከሌሎች፡አሕዛብ፡ተለይተው፡
በሐዲሱ፡ባባታቸው፡ስም፡እስራ
ኤል፡ቤተ፡እስራኤል፡እንደ፡ተባሉ፤
የጻድቁም፡የተክለ፡ሃይማኖት፡ል
ጆች፡የልጅ፡ልጆች፥ ከሌሎች፡እር
ድእት፡ካውጣኪና፡ከግያኖስ፡ቤት፥
ከካራ፡ከቅባት፡ተለይተው፡በሐ
ዲሱ፡ባባታቸው፡ስም፡ቤተ፡ተክለ፡
ሃይማኖት፡ይባላሉ። ሃይማኖታቸ
ውም፡ከሐራጥቃ፡የተለየ፡ተዋሕ
ዶና፡ኦርቶዶክስ፡ሃይማኖተ፡አበው፡
ነው፡እንጂ፥ ሰው፡ሠራሽ፡ዘመን፡
አመጣሽ፡ሃይማኖተ፡ውሉድ፡አይ
ደለም፤ ምንም፡ሊቃውንቱ፡ከቴዎ
ድሮስ፡ወዲህ፡ታርደው፡ተሰደው፡
ቢያልቁ፡የስማቸው፡አሠር፥ ሃይማ
ኖታቸው፡ተጨርሶ፡አልጠፋም፤ እ
ንዲ፡ማታ፡እሳት፡ተዳፍኖ፡ተቀብሮ፡
ቈይቷል፤ ሌሊቱ፡ዐልፎ፡መዐ
ልት፡ሲመጣ፡መንግሥቱና፡መነሣ
ቱ፡አይቀርም፤ ለኵሉ፡ጊዜ፡አለ
ውና።

፱ኛ፡ ምዕራፍ።

በሺ፡፲፱፻፵ና፡በሺ፡፱፻፱ ዓ·ም፡
ዳግማዊ፡ምኒልክንና፡ዘውዲቱን፡
አባትና፡ልጅን፡አከታትሎ፡በዚሁ፡
በጕንተ፡ስማቸው፡እየቀባ፡ካነገ
ሡቸው፡ካባ፡ማቴዎስ፡ሞት፡በኋላ፡
በንግሠት፡ዘውዲቱ፡ዘመን፥ የሐ
ረርጌው፡ራስ፥ልዑል፡ተፈሪ፡መኰ
ንን፡ዐልጋ፡ወራሽና፡እንደራሴ፡
ባለሙሉ፡ሥልጣን፡ስለ፡ሾሙ፡ከን
ግሥቲቱና፡ከመኳንንቱ፡ከሕዝቡ
ና፡ከካህናቱ፡ጋር፡መክረው፡እስ
ራቅደው፥ ከግራቹን፡ልጆች፡፫ጳጳ
ሳት፡ሹሙልን፡ብለው፡ጥያቄ፡ቢያ
ቀርቡ፤ የእስክንድርያው፡ሊቀ፡ጳጳ
ስ፡፲፰ኛው፡አባ፡ዮሐንስ፡ከነማቄ
በሩ፥ መኑ፡ዝንቱ፡ዘነኪር፡እምሕ
ግነ፡ብሎ፡ሌት፡የሚያስመልስ፡እን
ግት፡የሚያስቀልስ፡ጥያቄያቸውን፡
አድንቆ፡ለጊዜው፡አንገራግሮቸዋል።
ካኹን፡ቀደም፡በዮሐንስ፡ጊዜ፡፬ጳጳ
ሳት፡ከኛው፡ሹመን፡እንደ፡ላክን
ላችኹ፥ ዛሬም፡እንደ፡ዚያው፡ከኛ፡
ሹመን፡ብንልክ፡እንጂ፤ ከናንተ፡

www.ethiopianorthodox.org

፳፰

እንዲንሾም፡ሐጋችን፡ይከለክለናል፡ብሎ፡በንቢታው፡ከቆመ፡በኋላ፤ ከሌሎች፡ሊያሾሙ፡እንዲችሉና፡እንኪያስ፡ዲካና፡ሰንብት፡እንዲሉት፡ዐውቆ፥ጭራሽ፡መሰየየት፡እንዲዪመጣ፡፬ቱን፡ከዚያው፡ሰዴውሉት፥፫ኛውን፡ርሱው፡ከዚህ፡መጕቶ፡ሹሞላቸዋል። ስማቸውም፡አብርሃም፡ይስሐቅ፡ጴጥሮስ፡ሚካኤል፡ሳዊሮስ፡ይባላል። በነዚህ፡ላይ፡ደግሞ፡ከርሱ፡ወገን፡አባ፡ቄርሎስን፡ሊቀ፡ጳጳስ፡ብሎ፡፭ ሹሟል፡፭ኛነቱም፡እንደምስቱ፡ጣቶች፡ፍጹም፡ሥራ፡መሥራት፡በማትችል፥ቊርጦም፡ቢጕሏት፡በማታጐድል፡በ፭ኛ፡ጣት፡ይመሰላል። ከ፭ቱ፡ጣቶች፡አውራውና፡መካከለኛው፡እያሉ፤ ፭ኛዪቱ፡ከሕጸጽ፡በቀር፡እንኳን፡መብለጥ፡መተካከል፡ሳይኖር፥ሐጸጿንና፡ልምሾነቷን፡ዐውቃ፡ንኡስ፡አነ፡እምአኃውየ፡በማለት፡ፊንታ፡አውራ፡ጣት፡ነኝ፡ብትል፥ወይም፡ብትባል፥ፍና፡ተሣልቆ፡ይኾናል። (ተረት)፡ደሮን፡ሲያልፏት፡በመጫኛ፡ጣሏት። ርሷ፡ግን፡የቀበጠች፡ቅብጢ፡ስለ፡ኾነች፥ቊርጦና፡በጕሶ፡ካልጣሏት፡የማታርፍ፡ጣት፡ናትና፤ ያነኑ፡የጕንቱን፡የፍትሐ፡ነገሥት፡ዐር፡ይክበር፡በስምን፡ጠንቅሳ፡መምጣቷ፡አይቀርም። የውጭ፡አገር፡ጳጳስ፡መሬሉን፡እስኪያምኑና፡እስኪሠለጥኑ፥ፍጹም፡ክርስቲያን፡እስኪኾኑ፡ድረስ፡ነው፡እንጂ፥ከዚያ፡በኋላ፡አልታዘዘም። ሐዋርያትም፡ሠለስቱ፡ምእትም፡ባገር፡ይሹም፡ብለዋል፡እንጂ፤ ጳጳስና፡ክህነት፡እንደ፡ንግድ፡ዕቃ፡ይሸጥ፡ይለወጥ፥የፊተኛው፡ይሸጥ፡የኋለኛው፡ይግዛ፤ ጵጵስናም፡ለግብጽ፡ብቻ፡እንጂ፡ለኢትዮጵያ፡አይገባም፡ብለው፡አልወሰኑም፤ አልደነገጉም።

የሹመት፡ስሙ፡ሰላማ፡ከሣቴ፡ብርሃን፡ተብሎ፡እንደ፡ተጌጠለት፡እንደ፡ቅዱስ፡ፍሬ፡ምናጦስ፡በጕንተ፡ስብከት፡በሐዋርያነት፡የሚመጣ፡መዠመሪያ፡ጳጳስ፡ሥራው፡ኹሉ፡እንደ፡ሐዋርያት፡ነውና፤ በትምርት፡ፀንሶ፡ወልዶ፡አሳድጎ፡ለመምርነት፡ስላበቃ፡ባባትና፡በናት፡ይመስላል። ከርሱ፡በኋላ፡ግን፡የሚመጡት፡እንደ፡እንጀራ፡አባት፡ናቸውና፤ ጵጵስናቸው፡ወደ፡ባገሮች፡እንዳያልፍ፡የሕዝቡን፡ሥልጣኔ፡ዕውቀትና፡ትምርት፡አይወዱትም፤ ይኸውም፡ርሱ፡ባለቤቱ፡አሌ፡ለክሙ፡ብሎ፡በመጥረቢያ፡ቃሉ፡የዘለፋቸውን፡ፊሪሳውያንን፡

www.ethiopianorthodox.org

በሚመስሉ፡ በጳጳሳት፡ ግብጽ፡
ይታወቃል። የግብጦች፡ ምሳሌ፡
ከሐዲስ፡ ይልቅ፡ በብሉይ፡ ይከ
ናል። ሔኖክ፡ እስራኤልን፡ በበጎ
ች፡ መስሎ፡ ግብጻውያንን፡ ኹቦ
ች፡ ይላቸዋል፤ ሕዝቅኤልም፡ ባህ
ያ፡ በፈረስ፡ በሸንበቆ፡ ምርኩዝ፡
መስሏቸዋል። ሌሎችም፡ ነቢያት፡
እንዲዚሁ፡ በከንቱ፡ አቁመውታል።
የሸንበቆ፡ ምስጢር፡ በስም፡ ብቻ፡
ከብሮ፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡ እየተባሉ፡ ው
ስጠ፡ ክፍትነትን፡ መዳብ፡ አድር
ጎ፡ ፍሬ፡ ቢስነትን፡ ያሳያል፤ ቢከፍቱ፡
ትልባ፡ እንደ፡ ማለት። ነገሥታቶ
ቿን፡ ቀብቶ፡ ያንግሡ፥ ሊቃውንቶ
ቿን፡ ግን፡ ኢያደጽስ፡ ብለው፡ ያቆ
ጡትም፡ ሐጣ፥ ዝልፍልፍ፡ የላንቃ
ሶ፡ ዘንግ፡ ስለ፡ ኾነ፥ ያባ፡ ደባደቦ፡
ስልቻ፡ ጤፍ፡ ይቋጥራል፤ ባቄላ፡ ያ
ፈላል፡ የሚሉትን፡ ተረት፡ ይመስ
ላል። ከዚህ፡ ኹሉ፡ ምሳሌና፡ ትን
ቢት፡ የተነሣ፥ ሕዝባቸውና፡ ክብ
ሮቸው፥ ትምህርታቸውና፡ ቋንቋ
ቸው፡ ይበዛና፡ ይሰፋ፡ ይመስል፡
እያነሰና፡ እየጠፋ፡ ኼደ፤ ግብጦች፡
ከካሮች፡ ተባብረው፡ በነገሥታቱ፡
ዐድረው፡ በኦርቶዶክሶች፡ ላይ፡ የ
ሠሩት፡ ግፍ፡ ተካሶ፡ ብዙ፡ ፍዳ፡
አመጣ። አታስተምሩብን፡ እያሉ፡
ያሳደዱና፡ ያሳረዱ፡ ምላስ፡ ያስቈረጡ፡
ያኽል፥ የግፉዓን፡ አምላክ፡ ሰበካቸ
ውን፡ ለውጭ፡ አገር፡ ሰዎች፡ ሰጠባ
ቸው፤ ሌሎች፡ ሰባክያን፡ ተካፈሉት፤
እንኳን፡ ግብጽን፡ ኢትዮጵያን፡ ለብ
ቻቸው፡ አላገኟትም፤ የግብጹ፡ ሕዝ
ባቸው፡ እንደ፡ ጣቢታ፡ ከ፩፡ ተኛው፡
ካ፬ ተከፍሏል፤ እንደ፡ መታጠፍ፡
እስላምና፡ ክርስቲያን፡ መኾን፡ ነው፤
እንደ፡ መከፈል፥ ኰርማኑ፡ ወዴ፡
እስላምና፡ ኰርማኑ፡ ወዴ፡ ቡርስታ
ንት፥ ኰርማኑ፡ ወዴ፡ ካቶሊክ፡ ኼደ፥
ኰርማን፡ ብቻ፡ ኹኖ፡ መቅረት፡ ነው።
ይኸውም፡ ኰርማኑ፡ ፺፱ሺህ፡ ነው፡
ይባላል፤ ለዚሁም፡ ከ፲፰በላይ፡ ጳጳ
ስ፥ ኤጲስቆጶስ፡ ይሾምለታል፤ ከ
ዚሁ፡ ደግሞ፡ በየጊዜው፡ እየተናደ፡
ወደ፡ ሌላው፡ ኰርማን፡ ይጠጋል፤
ኰርማንነቱ፡ ወደ፡ ሽለቆነት፡ እስኪ
ለወጥ፡ እንደ፡ በጋ፡ ውሃ፡ ከማነስና፡
ከመቀነስ፡ ከመኰደል፡ በቀር፥ መ
ብዛትና፡ መፈድፈድ፡ የለውም፤
ወደ፡ ካቶሊክም፡ የኼደው፡ ለብቻው፡
ሊቀ፡ ጳጳስ፡ ሹሞ፡ ራሱን፡ ችሏል።
ግብጽን፡ እናቴ፡ እምዬ፡ ይል፡ የነበ
ረውም፡ የኢትዮጵያ፡ ሕዝብ፥ በተ
አምኖ፡ እንደ፡ ሙሴ፡ ኹኖ፡ ከግብጽ፡

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

፸

ልጅነት ፡ መውጣትና ፡ መራቅ ፡ ደረሰጋል ፡ (ዕብ ፲፩ ፡ ፳፬ – ፳፯) ። እንደ ፡ ቄርሎስም ፡ ሃይማኖተ ፡ አበ ፡ ቀዳማዊ ፡ ዘውእቱ ፡ ግብጽ ፡ (አዳም) ዘቦቱ ፡ ማስነ ፡ ብሰው ፤ ከሮማውያን ፡ ጵጵስና ፡ የተሾሙ ፡ አሉ ። (ምሳሌ) ፤ ሐኪም ፡ የሚፈካው ፡ ዐይንና ፡ ጆርስ ፡ ምንም ፡ ጆሩ ፡ ቢኖን ፡ መስሎ ፡ ለመታየት ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ እንደ ዚያ ፡ እንደ ብሮ ፡ በቀሉ ፡ መዛመድ ፡ መዋሐድ ፡ ሥጋ ፡ መልበስ ፡ ብርሃንና ፡ ሞገስ ፡ የለውም ። ጆሮውም ፡ ቢሰቅ ፡ አያዳምቅ ፡ ቢያሳምም ፡ አያድቅ ፤ ዐይኑም ፡ ቢፈጅና ፡ ቢጎርጥ ፡ እንደ ፡ ጠጋት ፡ ዐይን ፡ ነውና ፤ ወሳኞች ፡ ጠንባሮች ፡ በመባል ፡ ሳይ ፤ ዐይን ፡ ቦሙ ፡ ወኢይሬእዩ ፤ ስን ፡ ቦሙ ፡ ወኢይልሕዩ ፡ ማሠኙቱ ፡ አይቀርም ። ዋጋ ፡ የወጣበት ፡ የሐኪም ፡ ሥራ ፡ እግዚር ፡ አለዋጋ ፡ ለሠራው ፡ ላብሮ ፡ በቀሉ ፡ ምሳሌ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፤ ያም ፡ በብዙ ፡ ዋጋ ፡ የሚገዛ ፡ ግብጻዊ ፡ ጳጳስ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ የጳጳስ ፡ ምሳሌ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ እውነተኛ ፡ ጳጳስ ፡ አይደለምና ፡ ለቋንቋዋና ፡ ለትምርቷ ፡ ለሃይማኖቷ ፡ ዐሳሬና ፡ ተጠያቂ ፡ መኾን ፡ አይችልም ። ዋጋ ፡ ያልጣበት ፡ እውነተኛውስ ፡ እንደናባ ፡ ተክሌ ፡ እንደናባ ፡ ፊጥሮስ ፡ ለሳገሩና ፡ ስለ ፡ ሕዝቡ ፡ ተሳልፎ ፡ የሚሞት ፡ እንደ ሾት ፡ ተመርጦ ፡ የሚጠየቅ ፡ ያው ፡ ባሳገሩ ፡ ዐብሮ ፡ በቀሉ ፡ ነው ። የሐኪምም ፡ ሥራ ፡ መፈለጉ ፡ ዐይንና ፡ ጆሮሳቸው ፡ ከድቷቸው ፡ ያይናቸውና ፡ የጆሮሳቸው ፡ ቦታ ፡ ጅሙ ፡ የታረሠ ፡ ግንቡ ፡ የፈረሰ ፡ ገበጣና ፡ ቤት ፡ በመምሰሉ ፡ ለሚያሳፍራቸው ፡ ላዋቆች ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ለልጆች ፡ አይደለም ፤ ኢትዮጵያም ፡ ካሁን ፡ ቀደም ፡ ወልዳ ፡ የሳመች ፡ ወደሬትም ፡ ገና ፡ የምትልድ ፡ ዘሬም ፡ የምታምኝ ፡ ፅንስት ፡ የልጅ ፡ ዐዋቂ ፡ ናት ፡ (ሮጸ ፲፬ ፡ ፬ ። ዮሐ ፲፪ ፡ ፳፭) ። ምሳሌ ፡ ካውነተኛው ፡ እንዲያንስ ፡ እንዳይተካከል ፡ የሚያስረዳ ፡ እውነተኛ ፡ ታሪክ ፤ ቋንቋችንን ፡ ስለማያውቁ ፡ ስለ ፡ ግብጥ ፡ አቡኖች ፡ ምሳሌነትና ፡ ስላምጃሮቻቸው ፡ መልቲነት ።

በጎንደሮች ፡ መንግሥት ፡ ከሳስት ፡ ብዙ ፡ ዘቋኞች ፡ ጎንደር ፡ ወርደው ፡ በንባብ ፡ ከተፈተኑ ፡ በኋላ ፡ እምጃሩ ፡ ቅስና ፡ የሚሾሙትን ፡ ፴ ፡ ፴ ብር ጉቦ ፡ አምጡ ፡ ስላለ ፡ ኹሉ ፡ እንዳቅማቸው ፡ ሲሰጡ ፡ አንዱ ፡ ብቻ ፡ ስለድኽነቱ ፡ የሌኝም ፡ ቢል ፡ ለይቶ ፡ አስቀረው ። ወንድሞቹ ፡ ቀሰው ፡ ሲወጡ ፡

www.ethiopianorthodox.org

በጹጅ፡ ቈይቶ፡ ፬፡ጣቶቹን፡ባሳ፡እ
ስመስሎ፡ ቀሰረና፤ አባታችን፡ እግ
ዜር፡ ያሳይዎ፡ አምጃርዎ፡ ስኒ፡ ፬፡
ብር፡ ካልሰጠኹ፡ አትቀስም፡ ብሎ፡
ከለከለኝ፤ እንኳን፡ ፬ ብር፡ ፩ ብር፡
የለኝም፤ ፍጹም፡ ድኻ፡ ነኝ፡ ሲል፡
ሊባ፡ ጣቱን፡ ደግሞ፡ ቀስሮ፡ አሳየ።
አቡኑ፡ ምን፡ ይላል፡ ብሎ፡ አምጃ
ሩን፡ ቢጠይቅ፤ ሚስቶቹ፡ ፬ናቸ
ው፤ ባንዲት፡ ሴት፡ መወሰን፡ አልቻ
ልምና፤ በ፬ቱም፡ ቅስና፡ ይሰጡኝ፡
ይላል፡ ብሎ፡ ማሩን፡ አምርሮ፡ ወተ
ቱን፡ አኰቍሮ፡ ነገረው። ጳጳሱም፡
ዲንግጦ፡ ቢስሚላሂ፡ ሩሕማን፡ ራ
ሒም፡ እያለ፡ ሠቱን፡ አማትበና፡
የማሪያም፡ ጠላት፡ እንደ፡ ማለት፡
ይህን፡ ያለመታ፡ ብሎ፡ አሰደበደ
በው፤ ወዲያው፡ ደግሞ፡ በዚህ፡ ከ
ተማ፡ ያደርኽ፡ እንደ፡ ኾነ፡ ወዮልኽ፡
ተብሎ፡ ከወንድሞቹ፡ ተነኝሎ፡ ደ
ሙንና፡ እንባውን፡ እያዘራ፡ ወዳገሩ፡
ተመልሶ፡ ኼደ፡ ይባላል። ይህም፡
ታሪክ፡ በውጭ፡ አገር፡ ቋንቋ፡ ተኛ
ፉል፤ ሊላም፡ ይህን፡ የመሰለ፡ ዕብ
ሮት፡ የተጣሬ፡ ብዙ፡ ያቡኖችና፡ ያ
ምጃሮች፡ ግፍ፡ አለ። በመጨረሻ
ውም፡ ጸሐፊው፡ የዚህን፡ ታሪክ፡
ማስሮ፤ ኢትዮጵያ፡ በውስጧ፡
በጋጧ፡ ከሚወለደው፡ ፈረስ፡ በ
ቅሎ፡ ያውም፡ ከጮሌውና፡ ከሠ
ጋሩ፡ ከድንጉሳው፡ ይልቅ፡ ሊሳ፡ ልዩ፡
ዐይነት፡ የውጭ፡ አገር፡ ከብት፡ ት
ወዲለች፡ ብሎ፡ በተረት፡ መግሳሊት፡
ከድኖታል። የኛም፡ ታሪክ፡ በዚሁ፡
መግሳሊት፡ ተከድኖ፡ በሰሎ፡ ልጅ፡
ዐዋቂው፡ እንዲልሰውና፡ እንዲቀ
ምሰው፡ ፍጹም፡ ተሰፋ፡ አለን።

አርዕስተ፡ አዕማድ፡ ወምዕማድ።
መቅድመ፡ ኵሉ፡ ንሰብክ፡ ወንሜ
ህር፤ ንጽሕፍሂ፡ ወንነግር፡ ተረክ
ቦተ፡ ሰማይ፡ ወምድር፡ እምእግዚ
አብሔር፡ በከመ፡ ይቤ፡ ሙሴ፡ በኦ
ሪት፡ ወባዕዳንሂ፡ ነቢያት፤ በቀዳሚ፡
ገብረ፡ እግዚአብሔር፡ ሰማያተ፡
ወምድረ፡ ምስለ፡ ኵሉ፡ ዓለሞሙ፡
እምኀበ፡ አልቦ፡ ወኢምንት፤ ወኵ
ሎ፡ ዘውስቴቶሙ፡ በስዱስ፡ ዕለት፤
ዘያስተርኢ፡ ወዘኢያስተርኢ፤ ዘያ
ንሶሱሂ፡ ሕያወ፡ ወዘኢያንሶሱ፡ በ
ቃሉ፡ ወበመንፈሱ፤ እስመ፡ ብዙኀ፡
ሠህሉ፡ ለእግዚአብሔር፡ መልአ፡
ምድረ፤ ወበቃለ፡ እግዚአብሔር፡
ጸንዓ፡ ሰማያት፤ ወእምእስትንፋሰ፡
አፉሁ፡ ኵሉ፡ ኀይሎሙ፡ በከመ፡
ጽሑፍ። ነአምር፡ በሃይማኖት፡ ወን
ሌቡ፡ እመጻሕፍት፡ እምላካውያተ፡

www.ethiopianorthodox.org

፸፱

ወእምጠባይዓት፤ ከመ፡ ተፈጥረ፡
ዓለም፡ በቃለ፡ እግዚአብሔር፥ ዘ
በትርጓሜሁ፡ ሰማያት፡ ወምድር።
ወዘኢያስተርኢ፡ እግዚአብሔር፡
እምፍጥረተ፡ ዓለም፡ ዝንቱ፡ ናሁ፡
ይትዐወቅ፡ ለፍጥረቱ፡ በፍጥረቱ።
እስመ፡ ሰማያት፡ ወምድር፡ ይነ
ግሩ፡ ስብሐቲሁ፥ ወጠፈርኒ፡ ያየ
ድዕ፡ ግብረ፡ እደዊሁ፤ ዕለት፡ ለዕ
ለት፡ ትጐሥዕ፡ ነቢበ፥ ወሌሊትኒ፡
ለሌሊት፡ ታየድዕ፡ ጥበበ፤ አልቦ፡
ነገር፡ ወአልቦ፡ ነቢብ፡ ዘኢተሰም
ዐ፡ ቃሎሙ፤ ውስተ፡ ኵሉ፡ ምድር፡
ወፅአ፡ ነገሮሙ፥ ወእስከ፡ አጽናፈ፡
ዓለም፡ በጽሐ፡ ነቢቦሙ። ወውስተ፡
ፀሐይ፡ ሤመ፡ ጽላሎቶ፥ በከመ፡
ይቤሎ፡ ለጲጥሮስ፡ ሐዋርያ፡ አሐዱ፡ አ
ካል፡ እምአደናዊ፡ ዘምድረ፡ ለብሰ፡
ወሪዶ፡ እምሰማይ፤ አቡየ፡ ወአነ፡
ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ፀሐይ፡ ወብር
ሃን፡ መዋዕይ። ዘውእቱ፡ አሐዱ፡
ብርሃን፡ ገጹ፡ ለሙሴ፥ ዘእምኔሁ፡
ይሠርቅ፡ ዋሕዱ፡ መለኮት፡ ሥጋዌ።
ሰማየ፡ ሰማያት፡ መንበሩ፡ ወምድ
ርኒ፡ መከየደ፡ እግሩ፤ በእንተ፡ ዝ፡
ኀቡረ፡ ይገርኮዎ፡ ወይቄድስዎ፡
ሎቱ፡ እለ፡ ውስተ፡ ሰማይ፡ በላዕሉ፡
ወእለ፡ ውስተ፡ ምድር፡ በታሕቱ፡
ኵሉ፡ ግብረ፡ እግዚእ፡ ለእግዚአ
ብሔር፡ ባሕቲቱ፤ ስቡሕኒ፡ ውእ
ቱ፡ ወልዑልኒ፡ ውእቱ፡ ለዓለም፤
አሜን። እግዚአብሔር፡ አብ፡ ገባሬ፡
ሰማያት፡ ወምድር፥ ይትሜሰል፡
ለነ፡ በመዝገበ፡ ዓሣት፡ ባሕር፤
ባሕር፡ ዘብርሃን፡ ወባሕር፡ ዘነፋስ፤
እስመ፡ ኵለንታሁ፡ ስፉሕ፡ ወርጡ
ብ፡ ወሕዉስ፤ ዘበተዋሕዶ፡ ይሄ
ልስ፡ እምነበ፡ ትጕሃን፡ ይትቄደስ፤
ወዓዲ፡ እሳት፡ በላዒ፡ ዘኢይትገሠሥ፥
ወዘኢይጤየቅ፡ ለዐይን፡ ረቂቅ፡ መን
ፈስ። ወንሕነኒ፡ ሰብአ፡ ቤቱ፡ ንሰ
ግድ፡ ለትሥልስቱ፡ አሐተ፡ ስግደተ፥
ወሎቱ፡ ናቄርብ፡ ስብሐታተ፥ በነ
ሢአ፡ ጥምቀት፡ ወሠርየት፡ ወመ
ንፈስ፡ ሐዲስ፡ ልደት፡ አክሊለ፡ ሕይ
ወት፥ እመዝገበ፡ ስሙ፡ ትሥልስት፡
ወርቀ፡ አካላት፥ ወእምዋሕድናሁ፡ በ
መለኮት። እስመ፡ ከፈለነ፡ ካዕበ፡
አብኖሁ፡ በልደት፡ በኵሩ፡ ዘንተ፡
መክፈልተ፡ ልደት፡ ነባቢት፡ ነፍስ፥
ወሰመየነ፡ ውሉደ፡ መሲሓነ፡ በ
ስመ፡ መሲሑ፥ ወክርስቲያነ፡ በክ
ርስቶስ። በከመ፡ ይቤላ፡ መድኀኔ፡
ለቤተ፡ ክርስቲያን፤ ወይሰመዩ፡
ስመኪ፡ ሐዲሰ፡ ዘእግዚአብሔር፡
ሰመየኪ። ወተሰምዩ፡ አርድእት፡

ክርስቲያኑ፡ በአንጾኪያ፡ ቀዲሙ፡
(ኢሳ፡ ፯፬፡ ፬ ። ግብ ፲፮፡ ፳፫)።

መዲና፡ ግኙም፡ የአዕማድ፡ መቅድም ።

የሰማይና፡ የምድር፡ — አባት፡ እናት፡ እግዚር፡
እሊህን፡ መንቶች፡ እሑድ፡ — ፩ጊዜ፡ ፀንሶ፡ ሲወልድ፡
ሳያስጨንቀው፡ መፍጠር፡ ምጡ፡ — ወዲያው፡ በቅጽበት፡ ወጡ ።
አዋላጆቹም፡ ኹለት፡ — ክሂልና፡ ሥምረት፡
በመንፈሱና፡ በቃሉ፡ — ማሪያም፡ ማሪያም፡ የሚሉ ።
ያራስ፡ ጥሪውም፡ ምስጋና፡ — ቀረበለት፡ በጕህና፤
ካህናቱ፡ ሰማይ፡ ሱራፌል፡ — በቅዳሴ፡ ጠበል፡
ቤቱን፡ አካሉን፡ እየረጩ፡ — እንደ፡ ወንሮች፡ ሲንሚጩ፡
ሳኞ፡ ጠፈርን፡ ሲያሰናዱ፡ — ምድር፡ ቤቱንም፡ ላርብ፡ እንግዳ፡
ማክሰኞ፡ ደግሞ፡ በዩብስ፡ — ብዙ፡ ዐይነት፡ ድግስ፡ ሲደግስ፡
አገልጋዩና፡ ረዳቱ፡ — ደኹን፡ ደኹን፡ ባደቱ፡
ጥበቡ፡ ብቻ፡ ነበረች፡ — በመንፈሱ፡ ያለች ።
የምድር፡ ዐዋቆች፡ ሳይበቅሉ፡ — ሳብአ፡ ሰገልም፡ ሳይባሉ፡
የሰማይ፡ ኰከብ፡ ቈጣሪ፡ — ማነው፡ አለፈጣሪ ።
ዐውዱ፡ ነገሠቱስ፡ ፀሓይ፡ — ከጨረቃ፡ በላይ፡
የተዘረጋው፡ ሮብ፡ — ቀን፡ ቀን፡ እንዲነበብ ።
በናጌብ፡ ውሃ፡ በሲሶው፡ — ሳኞ፡ በተቀዳው ።
ያኑኑ፡ ደግሞ፡ ሮብ፡ ለት፡ — ፀሓይ፡ አሙቀለት፡
ሲያስታውክና፡ ሲያስመልስ፡ — ሮብ፡ ማታ፡ ላሙስ፡
የወጣው፡ ፍጥረት፡ ከባር፡ ሆዱ፡ — አይታወቅም፡ ፍቅዱ፤
የንግዱ፡ ልጅም፡ ዲያብሎ፡ — ወረደለት፡ በጕሎ ።
ሰማይና፡ ምድር፡ እንክብል፡ — የሠላሴ፡ ዕንቍላል፥
ያለም፡ ስሙ፡ ግን፡ ሰፋሬ፡ — የመጽሐፉም፡ ኁላሬ፥
ይህን፡ ዕንቍላል፡ በጁ፡ ይዞ፡ — እንደ፡ ጥና፡ ወዝውዞ፡
ማነው፡ አፍርጦ፡ ያሳየን፡ — አለብሉይ፡ ኪዳን ።

www.ethiopianorthodox.org

፸፬

በሲና፡ያዩዋት፡ሔኖክ፡ሙሴ፡— ቅድስቲቱ፡ሥላሴ፡
ያልዘራችውን፡የምትበላ፡— የአብርሃም፡ሸመላ፤
ቅኔ፡ማሕሌትም፡ሲሏት፡— ቤቷ፡ስድስት፡ዕለት፥
ቅድስትም፡ሲሏት፡በተሥላሷ፡— ቅዳሜ፡ነው፡መቅደሷ።
እንዳይገማባት፡በኅቡብ፡— የንቊላሏ፡ከበብ፡
ከእሑድ፡እስከ፡ዐርብ፡ታቅፋ፡— አያሞቀች፡በተሰፋ፡
ስትፈለፍለው፡እንዳሸት፡— ያነን፡ኹሉ፡ጫጩት፡
እናትነቷ፡እንደ፡ዶሮ፡— አያትነትን፡ጨምሮ፡
ልጅ፡የልጅ፡ልጇን፡ሲጐበኝ፡— ሎኛን፡መስሎ፡ታየኝ።
ኻያ፡ኹለቱን፡ነገድ፡— ከሑድ፡እስከ፡ዐርብ፡ስትወልድ፡
የነገድ፡ኹሉ፡መጨረሻ፡— አዳም፡የባብ፡መዶሻ፤
ወይም፡ብንያም፡ወልደ፡ጻዕር፡— የተፋችው፡ምድር፤
ከኋቱም፡ሥጋው፡መሬት፡— ዘር፡ካሎዳቀበት፡
በዳግመኛው፡ዐርብ፡እስክትበቅል፡— ሔዋን፡የገቦ፡እኽል።
አዝመራው፡ፍጥረት፡በሔዋን፡— ከተከተተልን፡
ሥላሴን፡ይዘን፡እንብረር፡— ወዴ፡ጥምቀተ፡ባሕር።
ያለቃ፡ዕንቍ፡ባሕርይ፡ግጥም፡ስለ፡ሥነ፡ፍጥረት፡ከፍልና፡ስም።

፬ቱ፡ባሕርያት፡፯ቱ፡ሰማያት፡
ሕያዋን፡መላእክት፡ብርሃንና፡ጽልመት፡
እነዚህ፡ስምንቱ፡ተፈጥረዋል፡እሑድ፡
በረቂቁ፡ባሕርይ፡በሥላሴ፡ፈቃድ።
ውሃን፡ከ፫ ከፍለው፡አንዱን፡እጅ፡አጽንተው፡
በነፋስ፡ተራዳ፡ወደ፡ላይ፡ዘርግተው፡
በዕለተ፡ሠኑይ፡ፈጠሩ፡ሥላሴ፡
ኤሎሂም፡አዶናይ፡አጋዕዝተ፡ሙሴ።
አዝርዕቱም፡አትክልቱም፡ከዕፀዋት፡ጋራ፡
ማግሰኞ፡ተገኙ፡በመለኮት፡ሥራ።
ፀሓይን፡ጨረቃን፡ኮከብን፡ጨምሮ፡

www.ethiopianorthodox.org

ረቡዕ ፡ ፈጠረ ፡ በቃሉ ፡ ተናግሮ ።
ጓሙስ ፡ ከባሕር ፡ ውስጥ ፡ የፈጠራቸው ፡
እንስሳት ፡ አራዊት ፡ አዕዋፍ ፡ ናቸው ፡
የኀሙስን ፡ ፍጥረት ፡ በመልክ ፡ የሚመስሉ ፡
ዐርብም ፡ ከየብስ ፡ ላይ ፡ ፈጠረ ፡ በቃሉ ።
ደግሞ ፡ በዚሁ ፡ ቀን ፡ በ፫ኛው ፡ ሰዓት ፡
አዳምን ፡ ፈጠረ ፡ ሊያኖረው ፡ በገነት ።
ቀዳሚት ፡ ዐረፈ ፡ ሥራውን ፡ ቢጨርስ ፡
ድካም ፡ የሌለበት ፡ የዘላለም ፡ ንጉሥ ።
ፈጥሮ ፡ ለሚገዛን ፡ ለሚመግበን ፡
ክብርና ፡ ምስጋና ፡ ኀይልና ፡ ሥልጣን ፤
ለዓለመ ፡ ዓለም ፡ አሜን ፡ ወአሜን ።

አዕማደ ፡ ምስጢር ፡ ምስለ ፡ አዝፋሪሆን ፡ ወጸዋትዊሆን ፤ ዘበተርጓሚሁ ፡ ትምህርተ ፡ ክርስቲያን ፥ በበ ፡ ጸታሁ ፡ ወበበ ፡ መትለሙሁ ፤ ዘውጹእ ፡ ወእስትጉቡእ ፡ እምከርሠ ፡ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ እምላካውያት ፥ ወእምአፈ ፡ አበው ፡ ሊቃውንት ፡ ጽኑያነ ፡ ምግባር ፡ ወሃይማኖት ። እኮስ ፡ ፀአቶሙ ፡ ወተጋብኦቶሙ ፡ በነዋኀ ፡ ቃል ፤ አላ ፡ ኀጹረ ፡ ወኀዲጠ ፡ በዘየአክል ፥ ለአንባቢ ፡ ወለሰማዒ ፡ ምእመን ፡ ንቁሀ ፡ ልብ ፡ ወጽሉወ ፡ እዝን ።

አንቀጽ ፡ ቀዳማዊ ፡ በእንተ ፡ ምስጢረ ፡ ሥላሴ ።

መጀመሪያ ፡ ክፍል ።

ጥያቄ ፤ እውነተኛ ፡ መምህር ። ምን ፡ ሰው ፡ ነህ ።

ምላሽ ፤ ዐዋቂና ፡ ብልኅ ፡ ዲቀ ፡ መዝሙር ። በግዜር ፡ አጋዥነት ፡ ክርስቲያን ፡ ነኝ ።

ጥያቄ ፤ በምን ፡ ታምናለህ ።

ምላሽ ፤ በግዜር ።

ጥያቄ ፤ እግዜር ፡ ስንት ፡ ነው ።

ምላሽ ፤ አንድም ፡ ነው ፤ ሦስትም ፡ ነው ።

ጥያቄ ፤ አንድነቱ ፡ በምን ፡ ነው ።

www.ethiopianorthodox.org

፫፯

ምላሽ፤ በባህርይ፥ በህልውና፥ የባህርይ፡ በሚሆን፡ ስምና፡ ግብር።

ጥያቄ፤ ሦስትነቱ፡ በምን፡ ነው።

ምላሽ፤ በአካል፤ የአካል፡ በሚኾን፡ ስምና፡ ግብር።

፴ኛ፡ ክፍል።

ጥያቄ፤ እግዜር፡ ማለት፡ ምን፡ ማለት፡ ነው።

ምላሽ፤ እግዚአብሔር፤ እግዚእ፡ ጌታ፥ ብሔር፡ ዓለም፥ በተገናኝ፡ የዓለም፡ ገዥ፡ የዓለም፡ ጌታ፤ ዓለም፡ ሳይፈጠር፡ የነበረ፥ ዓለምን፡ ፈጥሮ፡ የሚገዛ፥ ኋላም፡ የሚያሳልፍ፥ አበ፡ ዓለም፥ ንጉሠ፡ ዓለም፤ ወይም፡ እግዚአ፡ ኵሉ፥ ንጉሠ፡ ኵሉ፡ ማለት፡ ነው። ግና፡ ዚ፡ ተቈራኝተውለት፡ ባጭር፡ ዐማርኛ፡ እግዜር፡ መባሉም፡ የሠላሴንና፡ የሠጋዌን፡ ምስጢር፡ ባንድነት፡ ያሳያል፤ እ፡ የአብ፥ ግዚ፡ የሠግው፡ ቃል፡ የዐማኑኤል፥ ር፡ የመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ምሳሌ፡ ነው። የግእዝ፡ ወንድሞቹ፡ ዕብራይስጥና፡ ዐረብ፡ ሱርስት፤ መንፈስ፡ ሲሉ፡ ሩሐ፡ እንዲሉ።

ጥያቄ፤ ባሕርይ፡ ማለት፡ ምን፡ ማለት፡ ነው።

ምላሽ፤ ሠርው፡ ነቅዕ፥ አዋሐጅ፡ አስተጋባኢ፡ ማለት፡ ነው፤ አንዳርጌ፡ ሰብሳቢ፡ እንደ፡ ማለት። በኋጠተ፡ ዘርዕም፡ ይመሳሰል፤ ጥሬ ነቱና፡ ስምነቱ፥ ብሔር፡ ብሔረ፡ ሳሩ፥ ወይም፡ በሐረ፡ መረጠ፡ ከማለት፡ የወጣ፡ ስለ፡ ኾነ፥ ዘይቤው፡ ባሕራዊ፡ ባሕራይ፤ ባሕሬ፡ ጠባይ፤ የባሕር፡ ወፍ፡ ሳዱፍ፡ ከነጥበ፡ ማይ፡ ከጸዳለ፡ ፀሓይ፡ ፀንሳ፡ የምትልደው፥ ዕንቍ፡ ሉል፥ የሳዱፍ፡ ዕንቍ ላል፡ ማለት፡ ነው። ባሕር፡ ብሎ፥ በባሕር፡ መስሎ፡ ሲፈቱት፡ ግን፤ ለባሕር፡ ስፋትና፡ ርጥበት፡ ሑሰት፡ አለውና፤ ፩ነቱን፡ መዴብ፡ አድርጎ፥ ባለ፫፡ አካል፡ መኾኑን፡ ያሳያል፡ (አረጋዊ፡ ድር፡ ፴፮)።

ጥያቄ፤ ባሕርይ፥ ሠርና፡ ምንጭ፡ አዋሐጅ፡ መባሉ፥ በዘር፡ በቅንጣቱስ፡ መመሰሉ፡ ስለ፡ ምን፡ ነው።

ምላሽ፤ ሠርና፡ ምንጭ፡ ቅንጣቱ፥ ከርሱ፡ ለሚወጣው፡ ጥንቱና፡ መሠረት፡ እንደ፡ ኾነ፤ ባሕርይም፡ የአካልና፡ የግብር፡ የስም፡ መሠረት፡

www.ethiopianorthodox.org

ነውና፤ ፫ቱን፡ አካላት፡የሚያስገኝና፡የሚያዋሕድ፡ስለ፡ኾነ፡ ነው።

ጥያቄ፤ ባስገኝነቱስ፡ባሕርይ፡ከአካል፡ይቀድማልን።

መልስ፤ ባነጋገር፡እንጂ፥ በመኖር፡አይቀድምም፤ ምንም፡አስገኝና፡ መገኛ፡ቢኾን፡መቅደምና፡መከፈል፡የለውም። ባነጋገር፡ግን፡ የቍጥር፡መሠረት፡፩፡ስለ፡ኾነ፥ ከሕንጻ፡መሠረት፡እንዲ ቀድም፥ ከ፫ት፡፩ነት፡ይቀድማል፤ ነገር፡ከሥሩ፡ውሃ፡ከ ጥሩ፡እንዲሉ።

ጥያቄ፤ የባሕርይ፡ዘይቤ፥ ምሳሌው፡ትርጓሜው፥ እንዲህ፡ባስገኝ ነት፡ከቆመ፥ ያ፩ነትና፡የ፫ነት፡ምስጢር፡ሐተታው፡እንዴት፡ ነው።

መልስ፤ ላንድ፡በቀል፡ዛፍ፡ ፫ ዐጽቅ፡ቢኖረው፥ የዐጽቅና፡የመትረብ፡ ፫ነት፡ጕንዱንና፡ነቁን፡ ፫ እንዳያሠኝ፤ ባሕርይም፡ባለ፫፡አ ካል፡ስለ፡ኾነ፡በአሐዱነቱ፡አካላትን፡አሐዱ፡አምላክ፡ቢያ ሰኝ፡እንጂ፤ አካላት፡በሦስትነታቸው፡ርሱን፡አንዱን፡፫፡ ሊያሠኙት፡ከ፫ ሊካፈሉት፡አይቻልም። የጕንድና፡የነቅ፡ ፩ነት፥ ፫ቱን፡ዐጽቆችና፡፫ቱን፡መትረቦች፡፩፡ዛፍ፡፩፡ም ንጭ፡አሠኙ፡እንጂ፤ ፩፡ዐጽቅ፡፩፡መትረብ፡እንዳሳሠኙ፥ ባሕ ርይም፡ከርሱ፡በሚነሡት፡በባሕርይ፡ስማቸው፡አሐዱ፡ አምላክ፡አሠኛቸው፡እንጂ፤ አሐዱ፡አካል፡አሳሠኘምና፤ የአካላት፡ቅጽል፡ሠለስቱ፡ለባሕርይ፡አይኾንም፤ አለዚያ፡ ግን፡፫፡አምላክ፡ያሠኛል።

ጥያቄ፤ ለዚህስ፡ምን፡ምስክር፡አለው።

መልስ፤ ብሉይና፡ሐዲስ፡ሊቅ፤ ከሊቃውንት፡አንዱ፡አግናጥዮስ፡ እጕዛን፡በፅምረቱ፡አሐዱ ፡ መለኮት፤ ዘውእቱ፡አሐዱ፡ ብርሃን፡ዘይሠርቅ፡እምኔሁ፡ለሥላሴ፡እንዳለ። ሬጥሮ፡መግ ዛት፥ መፍጠር፡ማስገኘት፡የባሕርይ፡ግብራቸው፡ስለ፡ኾነ፥ ባሕርያን፡በሥርና፡በነቅ፡መስሎ፡አሐዱ፡መለኮት፡ካለው፡

www.ethiopianorthodox.org

፸፯

በኋላ፥ መለኮትን፡ ደግሞ፡ አሐዱ፡ ብርሃን፡ ብሎ፡ ተረጐመው፤ ይኸውም፡ ፀሓይ፡ ማለት፡ ነው። አትናቴዎስም፤ መጻሕፍትሒ፡ ቅዱሳት፡ ያቢይና፡ ከመ፡ ውእቱ፡ አሐዱ፡ መለኮት፡ ዘሠሉስ፡ ቅዱስ። እመሰ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፡ መለኮት፡ ተዋሕዶቶሙ፡ ውእቱ፡ መለኮት፡ ለአብ፡ ወወልድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ። ወበዝንቱ፡ አእመርነ፡ ከመ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፡ መለኮት፡ ዘቦቱ፡ ሠለስቱ፡ አካላት፡ ብሏል። ሚናስ፡ ዘእስክንድርያም፤ መለኮትኒ፡ ይትዐወቅ፡ ከመ፡ ውእቱ፡ ያኀብር፡ ቅድስት፡ ለሠላሴ፡ ይላል። አግናጥዮስም፤ እስመ፡ ባሕርየ፡ ሠላሴ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፤ ዘውእቱ፡ መለኮት፡ ብሎታል፡ (ሃይ፡ አበ)። ባሕርይ፥ አዋሓጅ፡ አስተጋባኢ፡ እንደተባለ፥ አካል፡ ደግሞ፡ አስተጋባኢ፡ አይባልም፤ ለአካል፥ ህልውና፡ እንጂ፥ አስተጋባኢነት፡ የለውም። ወአኮ፡ አሐዱ፡ አካል፡ እምሠለስቱ፡ አካላት፥ ከመ፡ መለኮት፡ ያስተጋብእ፡ አካላተ፡ እንዳለ፡ (ባስልዮስ፡ ዘአንጾኪያ)።

፫ኛ፡ ክፍል።

ጥያቄ፤ ህልውና፡ ማለት፡ ምን፡ ማለት፡ ነው።

ምላሽ፤ ነዋሪነት፥ ኑሮ፡ አናዋር፡ አነዋወር፡ ማለት፡ ነው።

ጥያቄ፤ ህልውናነቱ፡ እንዴት፡ ነው።

ምላሽ፤ ህልውና፡ ሦስትነትን፡ ሳይጠቀልለው፥ ሦስትነትም፡ ህልውናን፡ ሳይከለክለው፥ አንዱ፡ ካንዱ፡ ጋራ፡ ተገናዝቦ፡ ባንድነት፡ መኖር፡ ነው። ኢትአምንሁ፡ ከመ፡ አነ፡ በአብ፡ ወአብ፡ ብየ። ነአምን፡ እስመ፡ አብ፡ ህልው፡ በወልድ፡ ወበመንፈስ፡ ቅዱስ፥ ወወልድኒ፡ ህልው፡ በአብ፡ ወበመንፈስ፡ ቅዱስ፥ ወመንፈስ፡ ቅዱስኒ፡ ህልው፡ በአብ፡ ወበወልድ፥ እንዳለ፡ (ዮሐ፲፬፡፲፡ ዘእስ) ይህ፡ የባህርይ፡ ህልውና፡ ነው፤ የአካል፡ ህልውና፡ ኋላ፡ በቦታው፡ ይመጣል፤ እንዲህ፡ በባሕርይ፡ በህልውና፡ ፩፡ እንደ፡ ኾኑ፥ በባሕርይ፡ ስምና፡ በባሕርይ፡ ግብርም፡ ፩፡ ይባላሉ።

www.ethiopianorthodox.org

ጥያቄ፤ የባሕርይ፡ ስም፡ ማለት፡ ምን፡ ማለት፡ ነው፤ ስምነቱስ፡ እንዴት፡ ነው።

ምላሽ፤ ከባሕርይ፡ ለሚገኝ፡ ሥራ፡ ኹሉ፡ ሠራተኛው፡ አካል፡ ፫፡ ሲኾን፡ መሣሪያው፡ ባሕርይ፡ ፩፡ ስለ፡ ኾነ፤ ከሥራና፡ ከመሣሪያ፡ ፩ነት፡ ወጥቶ፡ ለሠራተኛ፡ አካል፡ የሚሰጥ፤ ሠራተኛውንም፡ ባንድ፡ ቃል፡ ሰብስቦ፡ እንደ፡ መሣሪያው፡ ፩፡ የሚያሰኝ፤ ጠቅላይ፡ ስም፡ ማለት፡ ነው። ስምነቱም፡ እግዚአብሔር፤ አምላክ፡ መላኪ፤ ፈጣሪ፤ ለሐኵ፤ ሠራዒ፤ መጋቢ፤ ኰናኒ፤ ፈታሒ፤ ወሃቢ፡ ነሣኢ፤ እንደዚህ፡ ያለ፡ ይህን፡ የመሰለ፡ መስም፡ ቅጽል፡ ነው፤ ቅጽልና፡ ወኪል፡ ባለቤት፡ አካል፡ እንዲሉ። መስም፡ ማለት፡ ቅሉ፡ ስም፡ የሚኾን፤ የአካል፡ መጠሪያ፤ አካልን፡ በግብሩ፡ እገሌ፡ የሚያሠኝ፡ ማለት፡ ነው።

ጥያቄ፤ ፩፡ የሚኾኑበት፡ የባሕርይ፡ ሥራና፡ የሥራው፡ ስም፡ እንደ፡ ምን፡ ያለ፡ ነው፤ አሠራሩና፡ አጠራሩስ፡ ምን፡ ዐይነት፡ ቃል፡ ነው።

ምላሽ፤ ሥራው፡ መፍጠር፡ መግዛት፤ መስጠት፡ መንሣት፤ መግደል፡ ማዳን፤ ማየል፡ መሠልጠን፤ ኹሉን፡ ቻይ፡ መኾን፤ ይህን፡ የመሰለ፡ ሥራ፡ ነገር። የሥራው፡ ስም፤ ኀይል፡ ክሂል፤ ሥልጣን፡ ግዛት፤ ጥበብ፡ ዕውቀት፤ ምክር፡ ሥምረት፤ እንደዚህ፡ ያለ፡ ስመኛ፡ ቃል፡ ኹሉ፡ ስመ፡ ግብር፡ ይባላል።

ጥያቄ፤ የባሕርይን፡ ሥራ፡ እየራሳቸው፡ እንዳይሠሩ፡ ምን፡ ይከለክላል፤ በኀይል፡ በክሂል፡ ፩ አይደሉምን።

ምላሽ፤ ያካልና፡ የግብር፡ የስም፡ መሠረት፡ የተባለው፡ መሣሪያቸው፡ ባሕርይ፡ ፩፡ ስለ፡ ኾነ፡ የመሣሪያ፡ ፩ነት፡ ይከለክላል። ባሕርይ፡ እንዳካል፡ ተከፍሎ፡ ፩ነቱን፡ ጥሎ፡ ፫፡ ካልተባለ፤ ባንድ፡ መሣሪያ፡ እየብቻ፡ መሥራት፡ አይቻልም። አማን፡ አማን፡ እብለክሙ፤ ኢይክል፡ ወልድ፡ ገቢረ፡ ዘእምኀቤሁ፡ ዘእንበለ፡ ዘርእዮ፡ ለአብ፡ ይገብር፤ እስመ፡ ዘይገብር፡ አብ፡ ወልድኒ፡ ከማሁ፡ ይገብር። አነ፡ ወአብ፡ አሐዱ፡ ንሕነ። ወአኮ፡ አብ፡ በርእሱ፡ ባሕቲቱ፡

www.ethiopianorthodox.org

፰

ዘይገብር፤ ወልድኒ፡ ዓዲ፡ አኮ፡ በርእሱ፡ ባሕቲቱ፡ ዘይገብር፤ ወመንፈስ፡ ቅዱስኒ፡ ዓዲ፡ አኮ፡ በርእሱ፡ ባሕቲቱ፡ ዘይገብር፤ አላ፡ ዳእሙ፡ ዘፈቀደ፡ አብ፡ ይፌጽምዎ፡ ወልድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ። ወምግባሮሙኒ፡ አሐዱ፤ እስመ፡ አሐዱ፡ መለኮቶሙ፡ እንዲሉ፡ (ዮሐ፲፯፡፲፱ ። ፲፡፴ ። ኪራኮስ፡ ሃይ) ። መሠረያቸው፡ ባሕርይ፡ ፩፡ ሲኾን፥ በየራሳቸው፡ የሚሠሩት፡ የአካል፡ ሥራ፡ አለ፤ ኳላ፡ በቦታው፡ እናመጣዋለን ።

፩ኛ፡ ክፍል ።

ጥያቄ፤ በአካል፡ ሦስትነታቸው፡ እንዴት፡ ነው ።

ምላሽ፤ የአብ፡ አካል፡ ከወልድ፡ ከመንፈስ፡ ቅዱስ፡ አካል፡ ልዩ፡ ነው ። የወልድም፡ አካል፡ ከአብ፡ ከመንፈስ፡ ቅዱስ፡ አካል፡ ልዩ፡ ነው፤ የመንፈስ፡ ቅዱስም፡ አካል፡ ከአብ፡ ከወልድ፡ አካል፡ ልዩ፡ ነው ።

ጥያቄ፤ አካል፡ ማለት፡ ምን፡ ማለት፡ ነው ።

ምላሽ፤ ፍጹም፡ ገጽና፡ ፍጹም፡ መልክ፡ ያለው፥ ራሱን፡ የቻለ፡ ለራሱ፡ የበቃ፥ ለብቻው፡ የቆመ፡ የተለየ፥ እኔ፡ የሚል፡ ቀዋሚ፡ ቁመት፥ የባሕርይ፡ የግብር፡ የስም፡ ባለቤት፥ በተለየ፡ ስሙ፡ አካሌ፡ የሚባል፡ የኹሉ፡ ጠቅላይ፥ አንቀጽ፡ ተቀባይ፡ ማለት፡ ነው ። አብ፡ ቀዳማዊ፡ እምቀዲሙ፡ ዘኢይትረከብ፡ ፍጹም፡ በገጹ፡ ወበአካሉ፡ ወበመልከኡ፡ እንዲሉ፡ (ቄርሎስ፡ ሃይ፡ አበ) ።

ጥያቄ፤ እንዲህስ፡ አልክና፥ ለሦላሴ፡ የተወሰነ፡ አካል፡ አላቸውን ።

ምላሽ፤ በሰማይ፡ በምድር፡ በዕመቅ፡ በአየር፥ ከዚያም፡ ወዲያ፡ በዙሪያው፡ ኹሉ፡ የመላ፡ ነው፡ እንጂ፤ ውሳኔ፡ የለውም፡ (መዝ ፻፴፰፡፯-፲) ።

ጥያቄ፤ እንዲህ፡ ከኾነ፥ የአብ፡ አካል፡ ብቻ፡ በኹሉ፡ ምሉእ፡ ነው፤ የቀሩት፡ ፪ቱ፡ ወዴት፡ ይኖራሉ ።

ምላሽ፤ ስንኳን፡ ሦላሴ፥ ነፍስ፡ ብርሃን፡ ሙቀት፡ እነዚህ፡ ፫ቱ፡ ሳይቀላቀሉ፥ ቦታ፡ ሳይካለሉ፡ ባንድነት፡ ይኖራሉ፤ የሦላሴም፡ አካል፡ ርቀቱ፡ ከረቂቃን፡ ኹሉ፡ የሚበልጥ፡ የረቂቅ፡ ረቂቅ፡

www.ethiopianorthodox.org

ነውና፤ እንደነዚህ፡መቀላቀልና፡መከላከል፡ሳይኖር፡፫ነት፡
ሳይጠሉ፥፫ቱ፡ኹሉ፡ባ፩ነት፡በምልአት፡ይኖራሉ። ባ፩ነት፡
መኖር፡እንደ፡ባሕርያቸው፡አካላቸውን፡አያዋሕደውም፤
ነፋስና፡ብርሃን፡ሙቀት፡ተዋሕደ፡እንደሌላቸው። ሠለስቱ፡
ህላዌ፡በአካላት፤ ወአሐዱ፡ህላዌ፡በመለኮት፡እንዳለ፡(ባስል፡
ዘቂሳ፡ሃይ፡አበ)። ያካል፡ህልውና፡ኺሳ፡በቦታው፡ይመጣል፡
ያልነው፡ይህ፡ነው።

ጥያቄ፤ በአካል፡ስምና፡በአካል፡ግብር፡፫፡መባላቸው፡እንደ፡ምን፡ነው።

መልስ፤ መዠመሪያው፡አካል፡አብ፡ይባላል፤ ፪ኛው፡አካል፡ወልድ፡ይባ
ላል፤ ፫ኛው፡አካል፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ይባላል። ይህም፡ስም፡
አካል፡በተለየ፡ሥራው፡የሚጠራበት፥ ከአካልና፡ከግብር፡የ
ወጣ፡የግብር፡ስም፡ነው። ግብር፡ማለትም፡ሥራ፡ማለት፡ነው።

ጥያቄ፤ አወጣጡስ፡እንደ፡ምን፡ነው።

መልስ፤ መዠመሪያው፡አካል፡ግብሩ፡መውለድና፡ማሥረጽ፡ስለ፡ኾነ፤
ቢወልድ፡አብ፡ተባለ፤ ፪ኛው፡አካል፡ግብሩ፡ልደት፡ስለ፡ኾነ፥
ቢወለድ፡ወልድ፡ተባለ፤ ፫ኛው፡አካል፡ግብሩ፡ሠርጸት፡ስለ፡
ኾነ፥ ቢሠርጽ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ተባለ። ወአስማቲሆሙኒ፡ለአ
ካላት፡አኮ፡ግብር፡ከንቱ፥ ሶበ፡ንሰምዮ፡ለአብ፡አበ፥ በእንተ፡
ዘኮነ፡ወላዴ፤ ወለወልድኒ፡ወልደ፥ በእንተ፡ዘተወልደ፡እምአብ፡
ወለመንፈስ፡ቅዱስኒ፡መንፈስ፡ቅዱስ፥ በእንተ፡ዘወጽአ፡እም
አብ፡እንዳለ፡(ሃይ፡አበ)። ይህም፡ስም፡አይፋለስም፤ የአብ፡ስ
ም፡ለወልድና፡ለመንፈስ፡ቅዱስ፡አይኾንም፤ የወልድ፡ስም፡ለአ
ብና፡ለመንፈስ፡ቅዱስ፡አይኾንም፤ የመንፈስ፡ቅዱስ፡ስም፡ለአ
ብና፡ለወልድ፡አይኾንም፤ ስም፡ቢፋለስ፡ምስጢረ፡ሥላሴ፡ይበ
ላሻል። ወእንዘ፡አሐዱ፡ህላዌ፡መለኮት፡አስማትሰ፡ኢየኅብሩ፡
በበይናቲሆሙ። ኢይፈልስ፡ስመ፡አብ፡ለካዊነ፡ስመ፡ወልድ፡
ወመንፈስ፡ቅዱስ፤ ወስመ፡ወልድኒ፡ለካዊነ፡ስመ፡አብ፡ወመ
ንፈስ፡ቅዱስ፤ ወስመ፡መንፈስ፡ቅዱስኒ፡ለካዊነ፡ስመ፡አብ፡

www.ethiopianorthodox.org

፻፸

ወወልድ፡ እንዲል፡(ዮሐ፡ ዘጽስ) ።

ጥያቄ፤ ፫ቱን፡ ፩፡የሚያደርግ፡ ባሕርይሳ፤ አብ፡ ወልድ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ይባላልን ።

መልስ፤ ባሕርይ፡ መሠሪያና፡ አሠሪ፡ ስለ፡ ሆነ፥ መውለጃ፡ መወለጃ፡ መሠረጫ፡ ማሠረጫ፡ ነው፡ እንጂ፤ እንደ፡ አካላት፡ ወላዲ፡ ተወላዲ፡ ሠራጺ፡ አይደለምና፤ አብ፡ ወልድ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ አይባልም ። ባሕርይን፡ ወላዲ፡ ተወላዲ፡ ሠራጺ፡ ብሎ፡ የሚተረጉም፡ ሰው፥ ላንድ፡ ባሕርይ፡ ፫ስም፡ ይሰጥ፡ ዘንድ፡ መድፈሩ፡ ነው፤ ሰባልዮስ፡ አንድ፡ አካል፡ አንድ፡ ገጽ፡ ብሎ፥ ለዚያው፡ ላንዱ፡ አካል፡ የሦስት፡ አካላት፡ ስም፡ እንደ፡ ሰጠው ። ምንም፡ ድፍሮ፡ አለስሙና፡ አለግብሩ፡ ስም፡ ሊሰጠው፡ ቢወድ፤ ሳይወልድ፡ አብ፡ ሳይወለድ፡ ወልድ፡ ሳይሠርጽ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ሊለው፡ አይቻልም ። እስመ፡ ምግባሩ፡ ይመርሕ፡ ኀበ፡ ጥያቄ፡ አስማት፤ ወምግባርኒ፡ ይትሌጸም፡ በህላዌ፡ እንዳለ፡ (ዮሐ፡ ዘጽስ) ።

ጥያቄ፤ የሠላሴ፡ ባሕርይ፥ ወላዲ፡ ተወላዲ፡ ሠራጺ፡ አለመባሉ፡ ስለ፡ ምን፡ ነው ።

መልስ፤ እንደ፡ ፍጡር፡ ባሕርይ፡ መብዛት፡ መከፈል፤ ወይም፡ እንደ አካላት፡ ፫ነት፡ ኑሮት፡ ፫፡መባል፡ የለውምና፤ ስለዚህ፡ ስለአንድነቱ፡ ነው ። የፍጡራን፡ ባሕርይ፡ ተከፋይ፡ ነውና፤ አባት፡ ከባሕርዩ፡ ጥቂት፡ ከፍሎ፡ ወንድና፡ ሴት፡ ልጅ፡ ይወልዳል፤ ልጅም፡ ካባቱ፡ በጥቂቱ፡ ተከፍሎ፡ በየጥቂቱ፡ ያድጋል ። የግዚር፡ ባሕርይ፡ ግን፡ ፩፡ሠር፡ ፩፡ነቅ፡ ስለ፡ ሆነ፡ መከፈል፡ አይችልም ። አባት፡ ቢታመም፡ ቢሞት፥ ልጅ፡ አይታመምም፡ አይሞትም፤ ባሕርያቸው፡ ስለ፡ ተከፈለ፡ ሕይወታቸው፡ እየቅል፡ ነውና፤ ለሥላሴ፡ ግን፡ የባሕርይ፡ ተከፍሎ፡ ስላልኖረባቸው፥ ሕይወታቸው፡ እንደ፡ ባሕርያቸው፡ ፩፡ነው፡ እንጂ፤ እንደአካላቸው፡ ፫፡አይደለም ። ወለእመ፡ ትቤ፡ መለኮት፡ ሞተ፡ አንተ፡ ትከውን፡ ቀታሊሆሙ፡ ለሠሉስ፡ ቅዱስ፤ እስመ፡ ባሕርየ፡ ሥላሴ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፤ ዘውእቱ፡ መለኮት፡ እንዳለ፡ (አግናጥዮስ፡) ።

www.ethiopianorthodox.org

ዳግመኛም፡ባሕርያቸውና፡ሕይወታቸው፡፩፡እንደ፡ኹኑ፥ቅድ
ምናቸውና፡ዕሪናቸውም፡፩፡ነው፤ መቅደምም፡መቀዳደም፥
መብለጥ፡መበላለጥ፡የሌላቸውም። አባት፡ከልጆቹ፡እንዲቀድም፡
እንዲበልጥ፥አብ፡ከወልድና፡ከመንፈስ፡ቅዱስ፡አይቀድምም፡
አይበልጥም፤ ይህን፡ኹሉ፡ሥራ፡የባሕርይ፡፩ነት፡ይከለክላል።
ኢይቀድም፡አሐዱ፡እምካልኡ፡ወካልኡ፡እምሣልሱ። አሐቲ፡
ቅድምናሆሙ፡ለሠላሴ። ኢሀሎ፡አብ፡ዘመነ፡ዘእንበለ፡ወል
ዱ፡ወመንፈሱ፡አሐተ፡ሰዓተ፥ወኢከመ፡ቅጽበተ፡ዐይን።
ሠላሴ፡ዕሪት፡ዘእንበለ፡ፍልጠት፡እንዳለ፡(ሃይ፡አበ። ተረ፡ቁር)።

ጥያቄ፤ ልደት፡ሠርጸት፡በምን፡ይለያሉ፤ የኹለቱስ፡ምስጢር፡ፀአት፡
አይደለምን።

ምላሽ፤ ልደት፡ወልድ፡ወፀአት፡መንፈስ፡ቅዱስ፡እምአብ፡ይትነከር፡
ወኢይትነገር። ወፃእኩ፡እምኀበ፡አብ፡ወመጻእኩ። መንፈስ፡
ጽድቅ፡ዘይወፅእ፡እምአብ፡ይላልና፤ ምስጢራቸው፡ፀአት፡
መኾኑ፡እርግጥ፡ነው፤ አይጠረጠርም። ግሳቸውና፡አወጣጣ
ቸው፡ግን፡እንደ፡ስማቸው፡ልዩ፡ነው። ቃልና፡እስትንፋስ፡ከመ
ዝገባቸው፡ከልብ፡ሲወጡ፥ፀአተ፡ቃል፡አፍ፡ያስከፍታል። እስ
ትንፋስ፡ግን፡አያስከፍትም፤ ቃል፡ከልብ፡ወደ፡አፍ፡ሲወጣ፡
ተወለደ፡እንደ፡መባል፡ኹሉ፡ተነገረ፡ይባላል፡እንጂ፤ ተተነፈሰ፡
አይባልም። እስትንፋስም፡ከልብ፡ወደ፡አፍ፡ሲወጣ፡ሠረጸ፡እንደ፡
መባል፥ተተነፈሰ፡ይባላል፡እንጂ፤ ተነገረ፡ወይም፡ተወለደ፡አይ
ባልም። አብን፡ልብ፡አድርገን፡በልብ፡መሰለን፡የቃልና፡የእስት
ንፋስ፡መዝገብ፡ካልነው፡ዘንድ፡ወልድም፡በቃልነቱ፥ከዚህ፡
ምሳሌ፡የተነሣ፡ቃለ፡አብ፡ወቃለ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ተብሎ፡፪
ቱን፡ያገናዝባል፤ ወፅአ፡ተወልደ፥ወልድ፡ተወላዲ፡ሲባል፡
ግን፡ከአብ፡ብቻ፡ነው። መንፈስ፡ቅዱስም፡በእስትንፋስነቱ፡
መንፈሰ፡አብ፡ወወልድ፡ተብሎ፡፪ቱን፡ያገናዝባል፡(አቡሊ
ዘሮም)። ወፅአ፡ሠረጸ፡ሠራጺ፡ሲባል፡ግን፡ከአብ፡ብቻ፡ነው።

www.ethiopianorthodox.org

፳፬

የዚህም፡ ምስጢር፡ ከባሕርይ፡ አናዋር፡ ከህልውና፡ ይስ
ማማል፤ የህልውናን፡ አሬታትና፡ ጥቅስ፡ ተመልከት። ነአም
ሮ፡ ለአብ፡ ከመ፡ ልብ፡ ህየንተ፡ ልብ፡ ዘዝየ፤ ወነአምሮ፡ ለወ
ልድ፡ ከመ፡ ቃል፡ ህየንተ፡ ቃል፡ ዘዝየ፤ ወነአምሮ፡ ለመንፈስ፡
ቅዱስ፡ ከመ፡ እስትንፋስ፡ ህየንተ፡ እስትንፋስ፡ ዘዝየ፡ እንዳሉ፡
(ሃይ፡ አበ)። ወንድና፡ ሴት፡ ልጅ፡ ካንድ፡ አባት፡ ባሕርይ፡ ስለ፡
ወጡ፥ ምንም፡ ልጆች፡ መባል፡ ቢያገናኛቸው፡ ያይነትና፡ የግላ፡
ስማቸው፡ ወንድና፡ ሴት፡ መባል፡ እንዲለያቸው፥ የወልድና፡
የመንፈስ፡ ቅዱስም፡ እንዴዚህ፡ ነው፤ ምንም፡ ከአብ፡ መውጣ
ት፡ ቢያገናኛቸው፡ በአካል፡ ግብርና፡ በአካል፡ ስም፡ እንዲህ፡
ይለያሉ።

ጥያቄ፤ ጌታ፡ በወንጌል፡ (ዮሐ፲፮፡ ፲፬) ወውእቱ፡ ኪያየ፡ ይሴብሐ፤
እስመ፡ እምዚአየ፡ ይነሥእ፡ ወይነግረክሙ፡ ያለውስ፤ መን
ፈስ፡ ቅዱስ፡ ከወልድ፡ እንዲሠርጽ፡ አያሳይምን።

ምላሽ፤ ነሥአ፡ የተወከፈ፡ እንጂ፡ የሠረጸ፡ ጎር፡ አይደለም፤ ነሥአና፡
ወኰልና፡ ገቢር፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ስንኳን፡ በምስጢር፡ በንባብ፡ አካ
ኼድ፡ ልዩ፡ ናቸው፤ የሠሬጽ፡ ዘይቤ፡ መውጣትና፡ መብቀል፥
የነሢእም፡ ፍች፡ መውሰድ፡ መቀበል፡ ነውና፤ ከልዩነት፡ በቀር፡
ኅብረት፡ ፩ነት፡ የላቸውም። ይነሥእ፡ ያለውም፡ ባ፲፫ኛው፤
ወመጺኦ፡ ውእቱ፡ መንፈስ፡ ጽድቅ፡ ይመርሐክሙ፡ ኀበ፡ ኵሉ፡
ጽድቅ፤ እስመ፡ ኢይነግር፡ ዘእምኀቤሁ፤ ወዘሰምዐ፡ ዳእሙ፡
ይነግር፡ ያለውን፥ መምርነትን፡ ያሳያል፤ እኔ፡ በቃል፡ ሥጋዊ፡
እንዳስተማርኋችኹ፡ ርሱም፡ በውስጣችኹ፡ ዐድሮ፡ ያስተም
ራችኹ፡ ዘንድ፡ መምርነትን፡ የኔ፡ ከሚኾን፡ ተቀብሎ፡ ያለፈ
ውን፡ ያሳስባችኋል፤ የሚመጣውን፡ ይገልጥላችኋል፡ ማለት፡
ነው። በይሠርጽ፡ መንገድ፡ ሲፈቱት፡ ግን፡ ካኹን፡ ቀደም፡ የተናገ
ርነውን፡ የ፫ቱን፡ አካላት፡ ስምና፡ ግብር፡ እንደ፡ ወልድ፡ ቀብዑ፡
ያፋልሳል፤ ወልድን፡ እንደ፡ አብ፡ አሥራጺ፡ አሠኝቶ፡ በዚህ፡

www.ethiopianorthodox.org

በዚህ፡ብቻ፡አይቀርም፤ መንፈስ፡ቅዱስንም፡ እንደ፡አብ፡ ወላዲ፡ያሠኛል፤ መውለድና፡ማሠረጽ፥ ልብ፡አድርገን፡በተ ናገርነው፡በአብ፡አካል፡ብቻ፡ካልቆመ፡ምስጢረ፡ሥላሴ፡ መፍረስ፡እንጂ፡መታነጽ፡የለውም። በዚህ፡ላይ፡ደግሞ፡እም ዚኣየ፡አለ፡እንጂ፤ እምኔየ፡አላለምና፤ ዚአየ፡ማለት፡ፍችው፡ የኔ፡ስለ፡ኾነ፤ ባሕርዩን፡የባሕርይ፡ገንዘቡን፥ የባሕርይ፡ግብ ሩን፡ፈናዊነቱን፥ ወይም፡የባሕርይ፡አባቱን፡ቢያሳይ፡እንጂ፤ ርሱን፡ራሱን፡ወልድን፡አያሳይም። ይኸውም፡ከዚያው፡አይይዞ፥ ኵሉ፡ዘቦ፡ለአቡየ፡ዚኣየ፡ውእቱ፤ ወበእንተ፡ዝ፡እብለክሙ፤ እምዚኣየ፡ይነሥእ፡ወይነግረክሙ፡ባለው፡ይታወቃል።

ጥያቄ፤ መንፈስ፡አብ፡ወወልድ፡ማለትና፡ዘሠረጸ፡እምአብ፡ወእምወ ልድ፡ማለት፥ እንዲህ፡ልዩ፡ሲኾን፥ ምዕራቦች፡ወእምወልድን፣ ስለምን፡ጨመሩት፤ የተጨመረስ፡ምን፡ጊዜ፡ነው።

ምላሽ፤ ልዩነቱ፡በምሥራቃውያን፡ትርጓሜ፡በኦርቶዶክሶች፡ዘንድ፡ነው፡ እንጂ፤ በምዕራባውያን፡አስተያየት፡በካቶሊክም፡በቡርስታ ንትም፡ዘንድ፡ፍጹም፡ልዩነት፡የለውም፤ የተጨመረም፡በ፱፻፡ ዓመተ፡ምሕረት፡ውስጥ፡፱ኛው፡መቶ፡ሊፈጸም፡አቅራቢያ፣ በዚያ፡ወራት፡ነው፡ይባላል። አርዮስ፡ወልድን፡ፍጡር፡በመለ ኮቱ፡ኅልቆ፡በወልድ፡ላይ፡እንደ፡ተነሣ፤ መቅዶንዮስም፡ከሠ ለስቱ፡ምእት፡በኋላ፡መንፈስ፡ቅዱስን፡ፍጡር፡ኅልቆ፡በመን ፈስ፡ቅዱስ፡ላይ፡ቢነሣ፥ በ፫፻፹፩ ዘመን፡፻፶ው፡ሊቃውንት፥ በቍስጥንጥንያ፡ጉባኤ፡ርሱን፡ረግመው፡አውግዘው፡ሲለዩ፥ ወነአምን፡በመንፈስ፡ቅዱስ፡እግዚእ፡ማኅየዊ፡ዘሠረጸ፡እም አብ፥ ዘይሰገድ፡ሎቱ፡ወይሴባሕ፡ኅቡረ፡ምስለ፡አብ፡ወወልድ፤ ዘነበበ፡በነቢያት፡ብለው፡ወሰኑዋል። ይህም፡ቃል፡ከዲድስቅ ልያ፡የመጣ፡ነው፤ ሐዋርያት፡በታላቁ፡ጸሎት፡ሃይማኖት፡በአ መክንዮ፡ውስጥ፤ ዐርገ፡ሰማያተ፡ኀበ፡አብ፡ዘፈነዎ፤ ወነበረ፡ በየማነ፡ኅይል፤ ወፈነወ፡ለነ፡ጰራቅሊጦስሃ፡መንፈስ፡ጽድቅ፡

www.ethiopianorthodox.org

፹፪

ዘወፅአ፡ እምአብ፡ ወአድኃኒ፡ ኵሎ፡ ዓለመ፤ ዘህልው፡ ምስለ፡ አብ፡ ወወልድ፡ ያሉትን፡ እንዲህ፡ አስማምተው፡ ጠቅሰውታል። ዘወፅአኒ፡ ዘሠረጸ፥ ዘአድኃኒኒ፡ ማኅየዊ፡ አንዳንድ፡ ወገን፡ ናቸው። ሊቃውንትም፡ ዘሠረጸ፡ እምአብ፡ ብለው፡ በዚሁ፡ የቆሙ፥ ወእምወልድ፡ ብለው፡ ያልደገሙ፥ ከሐዋርያት፡ ስላላገኙት፡ ነው።

፫ኛ፡ ክፍል።

ጥያቄ፤ ለባሕርይና፡ ለአካል፡ የሚኾን፥ ፩፡ጊዜ፡ ለባሕርይ፡ ፩፡ጊዜ፡ ለአካል፡ የሚነገር፥ ፪ቱንም፡ የሚያስተባብር፡ ሌላ፡ ማእከላዊ፡ ስም፡ አላቸውን።

ምላሽ፤ አዎን፡ አላቸው፤ ያውም፡ መለኮት፡ ህላዌ፥ ሕያው፡ ሕይወት፥ ብርሃን፡ ያሠኛል፤ ሌላም፡ ይህን፡ የመሰለ፡ ብዙ፡ የምሳሌ፡ ስም፡ አላቸው፤ ኹሉም፡ ከባሕርያቸው፡ ከባሕርይ፡ ግብራቸው፡ የነሡት፡ ነው።

ጥያቄ፤ አንዳንዱ፡ ስም፡ ለባሕርይ፡ ለአካል፥ ለሠላሴና፡ ለሠጋዊ፡ ምሥጢር፡ ሲነገር፥ ስልቱና፡ አፈታቱ፡ በምን፡ ይለያል።

ምላሽ፤ በያርእስቱና፡ በያንጻሩ፡ በያወራረዱ፡ ይለያል፤ ባሕርይ፡ በሚባልበት፡ አካል፥ አካል፡ በሚባልበት፡ ባሕርይ፡ አይባልም።

ጥያቄ፤ መለኮት፥ ባሕርይ፡ ሲባልና፡ የባሕርይ፡ ስም፡ ሲኾን፥ በባሕርይ፡ ፈንታ፡ ሲነገር፡ ትርጓሜው፡ ይለወጣልን፤ ወይስ፡ እንዳለፈው፡ ነው።

ምላሽ፤ ሐተታው፡ ሳይቀር፡ ጥቅሉም፡ ትርጓሜውም፡ እንደዚያው፡ እንዳለፈው፡ እንጂ፥ አይለወጥም። የባሕርይ፡ ምስጢር፡ ከሠርነቱና፡ ካንድነቱ፡ ካዋሕዶነቱ፡ አይወጣም። ይሄልሉ፡ በአካላት፡ ወይትዋሐዱ፡ በመለኮት። ወሶበሂ፡ ንሬኢ፡ ቅድስተ፡ ሠላሴ፡ ፍሉጣነ፡ መለኮት፡ ዘከመ፡ አካላቲሆሙ፥ ንትአመን፡ እምነተ፡ ሰይጣናዊ። ንሕነሰ፡ ከመዝ፡ ንሰግድ፡ ለአሐዱ፡ አምላክ፡ ባሕቲቱ፤ ወንትአመን፡ በአሐዱ፡ መለኮት፡ ዘሠለስቱ፡ አካላት፤ ወኢንበውእ፡ ኀበ፡ ክፍለ፡ መለኮት፡ ወመንግሥት፡ (ዲዮና፡ ዘአ)

www.ethiopianorthodox.org

ወናወግዝ፡ዓዲ፡እለ፡ይብሉ፡ሠለስቱ፡መለኮት፡እንተ፡ዘአ
ብ፡ወወልድ፡ወመንፈስ፡ቅዱስ፡(ዮሐ፡ዘአን)። እስመ፡ምስ
ጢረ፡ሥላሴ፡ይትሌለይ፡በአካላት፤ ወኢይትሌለይ፡በመለ
ኮት። ወመለኮቶሙሰ፡አሐዱ፡ውእቱ፤ አኮ፡ከመ፡ዘርሑቃን፡
ይትቃረቡ፡በበይናቲሆሙ፡በሱታፌ፡ተራክቦ፤ አላ፡እኁዛን፡
በፅምረተ፡አሐዱ፡መለኮት፡እንዳለ፡(ዮሐ፡ዘእስ)። አገባብ፡
ወድቅቦት፡ወይም፡አሳገባብ፡ሲዘረዘር፥ዐማርኛው፡እኔት፥
መኾን፡ያሠኛል፤ እኔትና፡መኾን፡፪ቱ፡፩፡ወገን፡ናቸው፤ ምስ
ጢራቸው፡ከባሕርይነት፡አይወጣም። ዘእሩይ፡ምስለ፡አብ፡
በመለኮቱ። ይትአመር፡ኃይሉ፡ወመለኮቱ፡ቢሉ፤ ባሕርዩ፡
አምላክነቱ፡አምላክ፡መኾኑ፡እያሠና፡ባሕርይነቱን፡ያስረዳል።
ጥያቄ፤ መለኮት፥አካል፡ሲባልና፡የአካል፡ስም፡ሲኾን፡በምን፡ይለያል።
ምላሽ፤ አካል፡ሲባል፡በአኃዝ፡ቅጽሉ፡ይታወቃል። ትሠልስተ፡መለኮት፡
ወአልቦ፡ኀውሉ፡ውስተ፡መለኮቱ፤ አላ፡ሠላሴ፡ፍጹምት። እስ
መ፡ሠለስቱ፡ኍልቈ፡መለኮቱ። መለኮቱሰ፡ውእቱ፡አካላት፤ ዘው
እቶሙ፡ገጻት፡ፍሉጣት፡እንዳለ፡(መጽ፡ምስ። ቄር፡ተረ፡ሃይ፡አበ)
የአካል፡ስም፡ሲኾን፥አወጣጡ፡መሊክ፡መሊኮት፡ካለው፡ከባሕ
ርይ፡ግብራቸው፡ከመፍጠር፡ከመግዛት፡ነውና፤ አካላትን፡በባሕ
ርይ፡፩ነት፡እየሳበ፡፫ቱን፡ኹሉ፡መለኮት፡መለኮት፡መለኮት፡ያሠ
ኛል። ትርጓሜውም፡ፈጥሮ፡የሚገዛ፡የባሕርይ፡አምላክ፥የባሕርይ፡
ንጉሥ፥ባሕርያዊ፡ጌታ፥ለሐኵ፡ፈጣሪ፥ገባሬ፡ኵሉ፡መላኪ፡ኵሉ፤
ጽኑዕ፡ኃያል፥ዕዙዝ፡ባሕርይ፡ማለት፡ነው። መለኮትና፡እግዚ
ር፡እነዚህ፡ኹለቱ፡ከአስማት፡ኹሉ፡የበለጡ፡ስሞች፡ስለ፡ኾኑ፥
ከፈጣሪ፡በቀር፡ለማንም፡ፍጡር፡አይሰጡም። መለኮት፡ስም፡
ዘአልቦ፡ብዕድና፡ወመለኮትሰ፡አብ፡ወወልድ፡ወመንፈስ፡
ቅዱስ። እምግብርክሙ፡ሥላሴ፡ሶበ፡ረከብኩ፡አስማተ፡መለ
ኮት፡ለአሐዱ፡ዘዚአክሙ፡ገጻት፤ እንበለ፡ትድምርት፡እሰሚ፡
ወእሁብ፡ትድምርት፡እንዳለ፡(ቄር፡ተረ፡ ቅዳ፡ሐር፡ ደራሲ)

www.ethiopianorthodox.org

፸፯ ስለ፡ ሥጋዊም፥ አስተጋባኢ ፡ ስም፡ ስለ፡ ኾነ፡ አምላክ፡ ቃል፥
መለኮታዊ ፡ አካል ፡ በማለት፡ ፈንታ፥ አየኪ፡ ወለደት፡ ድንግል፡
ሚመ፡ ትስብእተ፡ ወሚመ፡ መለኮተ። ወተወልደ፡ መለኮት፡
በሥጋ። መልዕልተ፡ ዝንቱ፡ መስቀል፡ አመ፡ ሞተ፡ መለኮት፡
በትስብእቱ። ከፊልክ፡ ኀበ፡ ክልኤ፡ ሠጣወ፡ መለኮተ ፡ ቢባል፡
ከአብና፡ ከመንፈስ፡ ቅዱስ ፡ የተለየ፡ የወልድን ፡ ህላዌ፥ አካሉን፡
ብቻ፡ ቢያስረዳ፡ እንጂ፤ ባሕርያቸውን፡ አባቱን፡ መንፈሱን ፡ አያጠ
ምርም። ፪ኛም፤ ግብር፡ ሲባልና፡ የግብር፡ ስም፡ ሲኾን፥ ግብ
ርን፡ ብቻ፡ እንጂ፡ አካልን፡ ጨምሮ፡ አያሳይም። መለኮትከ፡
ወመንግሥትከ፡ ይነብር፡ ለዓለም ፡ ውስተ፡ ኵሉ፡ በሐውር
ት፡ መለኮቱ ፡ ቢል፡(ሔኖ፡ መዝ)፡ ፍችው፡ ግዛት፡ መንግሥት፡
ሥልጣን፡ ማለት፡ ነው፤ በሐውርትም፡ ማለት ፡ ሰማይና፡ ምድ
ርን፡ ያሳያል፤ የግዛርን፡ አፈታት ፡ ተመልከት።

ጥያቄ፤ ቅድስት፡ ሥላሴ፥ ወይም፡ ሠሉስ፡ ቅዱስ፥ ከባሕርያቸው፡
ከመለኮት፡ ስምንና፡ አካልን፡ እንዴነሡ፡ የሚያስረዳ፡ ሊቅ፡ ማነው።

ምላሽ፤ ካኹን፡ ቀደም፡ የጠቀስነው፡ ኹሉ፡ ያስረዳል፤ ይልቁንም፡ ዮሐንስ፡
ዘእስክንድርያ፡ ከአትናቴዎስ ፡ ቃል፥ ወበዝንቱ፡ አእመርነ፡
ከመ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፡ መለኮት፡ ዘቦቱ፡ ሠለስቱ፡ አካላት፡ ካለው፡
አያይዞ፤ ወፈድፉዱስ፡ ንሕነ፡ ንትአመን፡ ከመ፡ አሐዱ፡ እምአካ
ላት፡ ቅድስት፡ ሥላሴ፡ ይነሥኡ፡ እምተዋሕዶተ፡ አሐዱ፡ መለኮት፡
ወአካላትኒ፡ ይነሥኡ፡ እምኔሁ፡ ብፉል። ባስልዮስ፡ ዘአንጾኪያም፡
ከአግናጥዮስ፡ ቃል፥ እኁዛን፡ በፅምረተ፡ አሐዱ፡ መለኮት፤ ዘው
እቱ፡ አሐዱ፡ ብርሃን፡ ዘይሠርቅ፡ እምኔሁ፡ ሥላሴ፡ ካለው፡ አያ
ይዞ፤ ቦሙ፡ አአምን፡ ወእትአመን፡ ከመ፡ እሙንቱ፡ መለኮት።
ወለለ፡ አሐዱ፡ አሐዱ፡ እምአካላተ፡ ቅድስት፡ ሥላሴ፡ ያበጽሕ፡
ፍጹመ፡ መለኮተ፡ ምስለ፡ ዘዚኣሁ፡ አካል፡ ወስም፡ ብፉል። ስለ
ዚህ፡ ነገር፡ ፫ቱ፡ ኹሉ፡ መለኮት፡ መለኮት፡ መለኮት፤ ህላዌ፡ ህላ
ዌ፡ ህላዌ፡ ይባላሉ፤ ፫፡ጊዜ፡ መለኮት፡ ማለት፡ ያካልን፡ ፫ነት፤

www.ethiopianorthodox.org

ቃሉ፡አለመለወጡ፡በ፫ቱ፡አካላት፡ያለ፡መለኮት፡፩፡መኾኑን፡ያስረዳል። እንደዚሁ፡ደግሞ፡፫ቱ፡ኹሉ፡ሕያው፡ሕያው፡ሕያው፤ ሕይወት፡ሕይወት፡ሕይወት፡ይባላሉ፤ ፫ሕያዋን፡፫፡ሕይወታት፡አይደሉም፤ ፩፡ሕያው፡፩፡ሕይወት፡እንጂ፤ ስለ፡ምን፡ቢሉ፥ሕያዋን፡ሕይወት፡መባላቸው፡ባ፩፡መለኮት፡ነውና። ከመ፡ሕይወት፡ወሕይወት፡ቢል፡ግን፥ይህ፡የባሕርይ፡ሕይወት፡አይደለም፤ እንደ፡ልብ፡እንደ፡ቃል፡እንደ፡እስትንፋስ፡ማለት፡ነው።

፳ኛ፡ክፍል።

ጥያቄ፤ ህላዌ፡እንደ፡መለኮት፡ባሕርይና፡አካል፡ስም፡ሲኾን፡እንዴት፡ነው።

ምላሽ፤ ህላዌ፡ማለት፡ዘይቤው፥መኖር፡አኗኗር፡ኑሮ፤ ወይም፡ክዋኔ፥መኾን፡አኳኾን፡ኹኔታ፡ማለት፡ነው። ህለወ፡ኮነ፡ቢዕብራይስጥ፡ስንኳን፡ምስጢሩ፡አንቀጹ፡፩፡ነው፤ ህላዌ፡ግን፡በዐረብ፡ጠቢዕ፥በዕብራይስጥ፡ጤባዕ፡ጉፍ፡ይባላል፤ ጠባይዕ፡ማለት፡ነው፤ ባሕርይና፡አካልን፡ያሳያል፤ ይኸውም፡ሊታወቅ፥ግእዙ፡ህላዌ፡ህላውያት፡የሚለውን፡ኹሉ፥የዐረቡ፡ሃይማኖት፡አበው፥ጠቢዓ፡ጠቢዕቴን፡ይለዋል። ህላዌ፡ለቅድስት፡ሥላሴ፥ባሕርይ፡ሲኾን፡አሐዱ፤ አካል፡ሲኾን፡ሠለስቱ፡ይባላል። ሠለስቱ፡አካል፤ወአሐዱ፡ህላዌ። ወለእመ፡ንቤ፡ከመ፡ቃል፡ተወክፈ፡ሕማመ፡በሥጋ፥ንሕነሰ፡ነአምን፡ከመ፡አሐዱ፡ህላዌ፡ዘእምሥላሴ፡ቅድስት፡ተሰቅለ፤ ወካልኣንሰ፡ህላውያት፡ዘቅድስት፡ሥላሴ፡ኢሐመሙ። እግዚአብሔር፡በዓለ፡ሠለስቱ፡ህላዌ፤ አሐዱ፡በባሕርይሁ፡ወሥልጣኑ፡ወመለኮቱ፡እንዳሉ፡(ቅዱ። ሃይ፡አበ። አክሲ፡)። ለሥጋዊ፡ግን፡ህላዌ፡በአንቀጸ፡ተዋሕዶ፡አካል፡ስለ፡ኾነ፤ አሐዱ፡እንጂ፡ክልኤቱ፡አይባልም፤ በአንቀጸ፡ተዓቅቦም፡ባሕርይ፡ስለ፡ኾነ፥ክልኤቱ፡እንጂ፡አሐዱ፡አይባልም። እስመ፡አበዊነ፡ሰመይዎ፡በዝንቱ፡ገጸ፡መካን፡ለህላውያት፡አካላተ፤ አትናቴዎስኒ፡ረሰየ፡ህላዌ፡አሐደ፡አካለ፡ዘእግዚአብሔር፡ቃል፡ዘተሠገወ። ወኢተወለጠ፡ህላዌ፡

www.ethiopianorthodox.org

፯ ቃል፡ ኀበ፡ ህላዌ፡ ሥጋ፤ ወህላዌ፡ ሥጋ፡ ኀበ፡ ህላዌ፡ ቃል፤
ዲኢሙ፡ ክልኤቱ፡ ህላውያት፡ ይሄሉ፡ በበ፡ ህላዌሆሙ፡
እንበለ፡ ውላጤ። ወለእመኒ፡ ነአምር፡ ክልኤተ፡ ህላውያተ፡ በዘዘ፡
ዚአሆሙ፡ ወነዐቅቦሙ፡ ዘእንበለ፡ ቱስሕት፡ በበይናቲሆሙ፤
ንብል፡ እንከ፡ ከመ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፡ ክርስቶስ፡ እንዳሉ፡ (ኀብንይ፡
መጠኬ። ቄር፡ ሃይ፡ አበ)። ስም፡ ሲኖን፡ እንደግዚርና፡ እንደ፡ መለ
ኮት፡ ፫ቱ፡ ኹሉ፡ ይጠሩበታል። ቦሙ፡ አአምን፡ ወእትአመን፡ ከመ፡
አሙንቱ፡ መለኮት፡ ወህላዌ፡ እንዳልኒ፡ ቀድሞ።

ጥያቄ፤ ንባቡ፡ እንደ፡ ምጣድ፡ ፩ ሲኖን፡ ጉልቻው፡ ዘይቤ፡ እንዲህ፡ በ፫፡
ስለት፡ ከቀመ፤ ፍሬው፡ ፍካሬው፡ ሐተታው፡ እንዴት፡ ነው።
ሰው፡ ኹሉ፡ የሳተው፡ የተሳሳተው፡ በመለኮትና፡ በህላዌ፡ ስለት፥
በኹለቱ፡ አፈታት፡ ነውና፤ የህላዌንም፡ ስለት፡ እንደ፡ መለኮት፡
ዘርዝረኽ፡ ለይተኽ፡ ምሰክር፡ ሰጥተኽ፡ አስረዳኸኝ።

ምላሽ፤ ህላዌ፡ ምንም፡ በብዙ፡ ስለት፡ ቢፈታ፥ ምስጢሩ፡ አሠረ፡ ባሕር
ይን፡ አይለቅም፤ ባሕርይነትን፡ መዴብ፡ አድርጎ፡ አካል፡ ሲባልና፡
ለአካል፡ ሲነገር፥ ገጽ፡ አኳኋን፡ አቋቋም፡ ቁመት፡ ይኾናል። እስመ፡
ስመ፡ ህላዌ፡ ይትበሀል፡ በእንተ፡ ክዋኔ፡ ወአካል፤ ወስማኒ፡ ዘበገጽ፥
እንዳለ፡ (ዲዮና፡ ዘአንጾ)። ገጽ፡ አቋቋም፡ ቁመት፡ ያልነውም፡ የአ
ካል፡ ባሕርይ፡ ይባላል፤ አካል፡ ያለገጽና፡ ያላቋቋም፡ ያለፍጹም፡
መልክ፡ አይገኝምና። እስመ፡ በዝየ፡ ይሰመይ፡ አካል፡ ህላዌ፡ አካሉ፡
ለወልድ፤ ወአኮ፡ ውእቱ፡ ህላዌ፡ ዘያስተጋብኦሙ፡ ለሠሉስ፡ ቅዱስ፡
እንዳለ፡ (መቃር፡ ዘእስ)። ህላዌን፡ የአካል፡ ባህርይ፡ ማለት፡ አካልን፡
አቋቋም፡ ብሎ፡ ነው። ባስልዮስ፡ ዘቂሳርያም፡ ለ፫ቱ፡ ኹሉ፡ እንዲ
ህ፡ በ፫ነት፡ የተለየ፥ እንደ፡ መለኮት፡ አስተጋባኢነት፡ የሌለው፡ የአ
ካል፡ ህላዌ፥ ወይም፡ የአካል፡ ባሕርይ፥ የአካል፡ ግብር፥ የአካል፡ አና
ዋር፡ እንዳላቸው፡ ሲገልጽ፤ ሠለስቱ፡ ህላዌ፡ በአካላት፡ ወአሐዱ፡
ህላዌ፡ በመለኮት፡ ብሎ፡ ዘርዝሮ፡ ደምሮ፡ ተናግሯል፤ ይህነን፡ ጥቅስ፡
ካሁን፡ አስቀድሞ፡ ስላናዋር፡ ብቻ፡ ጠቅሰነው፡ ነበር። አኹን፡ ደግሞ፡

www.ethiopianorthodox.org

ስለ፡ ሙሉ፡ አካላት፣ ባሕርይና፡ ግብር፡ ጠቅሰነዋል።

ጥያቄ፤ የባስልዮስ፡ አዘራዘርና፡ አጻማመር፥ ትርጓሜው፡ እንዴት፣ ነው፤ ሠለስቱና፡ አሐዱስ፣ ምን፡ ያሳያሉ።

ምላሽ፤ ወላዲ፡ የአብ፡ አካል፥ መውለዱና፡ ማሥረጽ፡ ግብሩ፤ ከዊነ፣ ወላዲ፥ ወይም፡ ወላዲነት፡ ህላዌው፤ ባማርኛ፡ ባሕርይ፡ ይባላል። ተወላዲ፡ የወልድ፡ አካል፥ መወለድ፡ ግብሩ፥ ከዊነ፣ ተወላዲ፥ ወይም፡ ተወላዲነት፡ ህላዌው። ሠራጺ፡ የመንፈስ፡ ቅዱስ፣ አካል፥ መሥረጽ፡ ግብሩ፥ ከዊነ፡ ሠራጺ፥ ወይም፡ ሠራጺነት፡ ህላዌው። ሠለስቱ፡ ህላዌ፡ በአካላት፡ ያለው፡ ይህ፣ ነው። ወአሐዱ፡ ህላዌ፡ በመለኮት፣ ያለውም፤ መውለዱና፡ ማሥረጽ፥ መወለድ፡ መሥረጽ፡ በዚያው፡ ባንዱ፡ ባሕርይ፡ ነውና፤ ባሕርይ፡ የ፫ቱ፡ መሣሪያ፡ መኾኑን፡ መጻብ፡ አድርጎ፥ እንደ፡ አካላት፡ ወላዲ፡ ተወላዲ፡ ሠራጺ፡ አለመባሉን፥ በመሣሪያነቱም፣ ፫፡ተብሎ፡ ፫፡እየሠና፡ ሥራ፡ ማስፈጸሙን፣ ያሳያል። እስመ፡ ምግባሩ፣ ይመርሕ፡ ኀበ፡ ጥያቄ፡ አስማት፤ ወምግባርኒ፡ ይትፌጸም፣ በህላዌ፡ ብለን፡ ካኹን፡ በፊት፡ እንደ፡ ጠቀስነ። ተመልሳኽ፡ የአካልን፡ ክፍል፡ ተመልከት፤ ጥያቄውን፣ ከነምላሹና፡ ከነጥቅሱ፣ በነሌው፣ ተጥሮ፡ ታገኛለኽ።

ጥያቄ፤ ፫፡መለኮት፡ የሚሉ፡ መምህራን፡ ይልቁንም፡ ቢዘንና፡ ትንቤን፥ ወላዲ፡ ባሕርይ፥ ተወላዲ፡ ባሕርይ፥ ሠራጺ፡ ባሕርይ፡ እያሉ፡ የአካላትን፡ ስምና፡ ግብር፡ ለባሕርይ፡ ሰጥተው፡ ይፈታሉሳ።

ምላሽ፤ የስሕተት፣ ስሕተት፡ ነው፤ ጋን፡ ታረዱ፡ ሙከት፡ ተዘነበሉ፡ የሚሉትን፣ ምፀት፡ ይመስላል። አሊህንም፡ ኪራኮስ፡ ዘአንጾኪያ፤ ወኢንብል፡ ከመ፡ በዝየ፡ ሱታፌ፡ ለለ፡ አሐዱ፡ አሐዱ፡ አካላት፤ በከመ፡ ይቤ፡ ዮሐንስ፡ ተዓቃቢ፡ ዘይትሜካሕ፡ በእበዱ፡ ምስለ፡ አብ፡ እለ፡ ይብሉ፣ ሠለስቱ፡ አማልክት፡ ወሠለስቱ፣ ህላውያት፣ ወሠለስቱ፡ አካላት፤ ወአኮ፣ ዝንቱ፡ ንባበ፡ ቅድስት፡ ቤተ፣ ክርስቲያን፡ ብሎ፡ ነቅፏቸዋል። ወኢንብል፡ ከመ፡ በዝየ፡ ሱታፌ፡ ለለአሐዱ፡

www.ethiopianorthodox.org

፲፱ አካላት፡ያለውም፤ ለ፫ቱ፡ኹሉ፡፩ባሕርይ፡እንደ፡ተናገ
ርነ፥ አንድነትን፡ለአካላት፡እንናገርም፤ ፩ባሕርይ፡እንጂ፡፩፡
አካል፡አንልም። ፪ኛ፡አሬታት፤ ፫ነትን፡ለአካላት፡እንደ፡ተና
ገርነ፡ ለባሕርይ፡ አንናገርም። ፫፡አካላት፡እንጂ፡፫ባሕርይ፥
ወይም፡፫፡መለኮት፡አንልም፡ማለት፡ነው። ንሕነሰ፡ንትአመን፡
በቃለ፡መጻሕፍት፡ወንተረጕም፡ህልወ፥በከመ፡መሐሩነ፡አበ
ዊነ፡ ለባስያነ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡እንዳለ፡(አቡሊ፡ዘሮም)።

ጥያቄ፤ ህላዌ፡ለፍጡራን፡ኹሉ፡ሲነገር፥የነገሩ፡ፊርጅ፥የትርጓሜው፡
ዐዋጅ፥ዘርፉና፡ሐተታው፥ድርሱና፡ጥቅሱ፡እንዴት፡ነው።

ምላሽ፤ ዲዮናስዮስ፥ ወአእምሩ፡እስመ፡ስሙ፡ህላዌ፡ይትበሀል፡በገጸ፡
መካን፡ህየንተ፡ህላዌ፡ኵሉ፡ ዘመድ፡ይላልና፤ በአንቀጸ፡ፍጥረት፡
አስተጋባኢ፡ስም፡ ስለ፡ኾነ፥ለአካል፡በሚመችበት፡አካል፤ለባ
ሕርይ፡በሚመችበት፡ባሕርይ፡ይባላል።ባማርኛ፡ስም፡ታጥቃ
ለት፡እንጂ፤ በአካልና፡በባሕርይ፡መካከል፡ሌላ፡የተለየ፡ማእከ
ላዊ፡ስም፡ያስፈለገው፡ነበር። በምድር፡ያለ፡የፍጥረት፡ኹሉ፡
ሡር፡የህላዌው፡ጥንትና፡መሠረት፥ማይ፡መሬት፡ነፋስ፡እሳት፡
ናቸው፤ እሊህ፡አራቱ፡ባሕርያትም፡ጠባይዓትም፡ይባላሉ።
፬ቱ፡ባ፩ነት፡ሲቀመጡና፡ሲዋሐዱ፡ከመካከላቸው፡ሌላ፡ዐይ
ነት፡ባሕርይ፡ሥጋን፡ዕንጨትን፡ይህን፡የመሰለ፡ያስገኛሉ።የተ
ለየ፡የባሕርይ፡ስሙ፡ሥጋና፡እንጨት፡ሲኾን፤ ካ፬ቱ፡ባሕርያት፡
ተውሐደ፡ሥጋ፡ኹኖ፡ዕንጨት፡ኹኖ፡የቆመበትና፡ያለበት፡
ውሳጣዊ፡ስሙ፡ህላዌ፡ተብሏል። ካ፬ቱ፡ባሕርያት፡፪ቱም፡
ቢቀሩ፡፪ቱ፡ብቻ፡ውሃና፡መሬት፡ተቀላቅለው፡ሌላ፡ዐይነት፡
ህላዌ፡ጡብንና፡ሸክላን፡ያስገኛሉ። እስመ፡አሐዱ፡ጾታ፡ምስ
ለ፡ካልእ፡ጾታ፡ይትራከቡ፡ለአቅሞ፡አሐዱ፡ጾታ፤ ማይሰ፡ምስ
ለ፡ማይ፡ወመሬትኒ፡ምስለ፡መሬት፡ኢያቀውሙ፡አካለ፡ወህ
ላዌ፤ ወባሕቱ፡ሶበ፡ይትኃሰሑ፡ማይ፡ምስለ፡መሬት፥ይቀውም፡
እምኔሆሙ፡አካል፡ወህላዌ፡እንዳለ፡(ሱንትዮስ፤ ሃይ፡አበ)።

www.ethiopianorthodox.org

፻፫

ጥያቄ፤ ህላዌና፡ ባሕርይ፡ በግእዝ፡ እንዴ፡ ተለዩ፡ በሌላውም፡ ቋንቋ፡ ልዩ፡ ናቸውን።

ምላሽ፤ አዎን፡ ልዩ፡ ናቸው፤ በዐረብ፡ ጠቢዕ፡ ጃውሃር። በዕብራይስጥ፡ ጤባዕ፡ ዐፅሙት፡ ይባላሉ። በያሬትም፡ ቋንቋ፡ ጽርኣውያን፡ ህላዌን፡ ወስያ፥ ባሕርይን፡ ፊሲስ፡ ይሉታል፤ ላቲናውያንም፡ ህላዌን፡ ሱብስታንስያ፥ ባሕርይን፡ ናቱራ፡ ይሉታል። ከዚህም፡ ልዩነት፡ የተነሣ፥ አካል፡ ለባሕርይ፡ አይነገርም፤ ባሕርይም፡ ለአካል፡ አይነገርም፤ ህላዌን፡ ግን፡ ፬ቱ፡ ፭፡ ኹነው፡ የቆሙበት፡ አስተጋባኢ፡ ስም፡ ስለ፡ ኾነ፥ ለኹለቱ፡ ኹሉ፡ ይነገራል። ስምንቱ፡ ግን፡ ባይናሞች፡ ሬት፡ ቁሞ፡ ሲመረመር፡ አካኋንና፡ አቋቋምን፡ የተዋሕዶውን፡ ጽናትና፡ አናዋር፡ ያሳያል፡ እንጂ፤ አካልን፡ ብቻ፥ ባሕርይን፡ ብቻ፡ አያሳይም። የንጨት፡ ኹሉ፡ ባሕርይ፡ ፩ ሲኾን፡ ህላዌው፡ አየቅሉ፡ ነው፤ ብርቱ፡ ዕንጨትና፡ ግብዝ፡ ዕንጨት፡ መካከለኛ፡ እንጨት፡ አለ፤ ከ፫ቱ፡ ባሕርያት፡ የተገኘ፡ ሠጋና፡ ዕንጨት፡ ኹሉ፥ ሌላውም፡ ሳይቀር፡ የፍጥረት፡ ህላዌ፡ እንዲዚህ፡ ነው። የህላዌንም፡ አኳኋን፡ በሠጋዊ፡ ምስጢር፡ ሲያስረዳ፥ ርሱ፡ ዲዮናስዮስ፡ በሲኖዲቆን፡ ክታቡ፥ እስመ፡ ስመ፡ ህላዌ፡ ይትበሀል፡ በእንተ፡ ክዋኔ፡ ወአካል፤ ወክዋኔሂ፡ ይትበሀል፡ ከመ፡ ውእቱ፡ ህላዌ፡ ዘይትጋባእ፡ ኵሉ፤ ወአካልሰ፡ ዘአሐዱ፡ ህላዌ፡ ውእቱ፤ ተዋሕዶ፡ ፩፡ የሆነ፡ አካል፡ ማለት፡ ነው። ፪ኛም፡ ወክዋኔሂ፡ ያጤይቅ፡ በእንተ፡ አስተጋብኦ፡ ባሕቲቱ፡ ዘአምኔሁ፡ ይከውን፡ አካል፡ በሠርዐቱ፡ ወህላዌኒ፡ በሠርዐታ፡ ይላል፤ እንዲህ፡ ማለቱ፥ አካል፡ በተዋሕዶ፡ የሚገኝለት፥ ህላዌም፡ በአስተጋባኢነት፡ የሚገኝለት፡ ፅንስን፡ ተዋሕዶን፡ አንድነትን፡ ያሳያል፡ ማለት፡ ነው።

ጥያቄ፤ ህላዌ፡ ለፈጣሪና፡ ለፍጥረት፡ ኹሉ፡ እንዲነገር፥ ባሕርይና፡ አካልም፡ ለኹሉ፡ ይነገራሉን፤ ወይስ፡ በተለይ፡ ነው።

ምላሽ፤ ለአምላክና፡ ለመልአክ፡ ለነፍስ፡ ብቻ፡ እንጂ፥ ለኹሉ፡ አይነገሩም። መልአክና፡ ሰው፡ ግን፡ እነዚህ፡ ፫ቱ፡ ለባውያንና፡ ነባብያን፥

www.ethiopianorthodox.org

፺፬

የሥላሴ፡ አርአያና፡ አምሳል፥ የግዚር፡ ልጆች፡ የክርስቶስ፡ ወንድሞች፡ ተወራራሾቹ፡ ናቸውና፤ እንደ፡ ሌላው፡ ፍጥረት፡ የሚያልፉና፡ የማይጠፉ፡ ሕያዋን፡ ባሕርይ፡ ስለ፡ ኖሩ፥ እንደ፡ ቅድስቲቱ፡ እናታቸው፡ እንደ፡ ሥላሴ፥ አካላውያን፡ ፍጹማን፡ አካል፡ ይባላሉ።

ጥያቄ፤ መልአክ፡ ማለትስ፡ መልክተኛ፡ ማለት፡ ነውና፤ ሰው፡ ማለትስ፡ ምን፡ ማለት፡ ነው።

መልስ፤ ነባቢ፡ ሕያው፥ ነፍስና፡ ሥጋ፡ ያለው፥ አዳም፡ ማለት፡ ነው። ነፍስ፡ የሥጋ፡ ሕይወት፥ የሥጋ፡ ባለቤት፡ ስለ፡ ኾነች፥ ሥጋን፡ በመልበሷ፡ ዘሥጋ፡ እንድትባል፤ ሥጋም፡ የነፍስ፡ መሣሪያ፡ ንዋይ፡ ኅሩይ፥ እኩሌታ፡ ባሕርይ፡ ስለ፡ ኾነ፥ በነፍስ፡ አካል፡ ቁሞ፡ ተሬጽሞ፥ ዘነፍስ፡ ሕያው፥ ወይም፡ ፍጹም፡ ሰው፡ ይባላል። መሣሪያነቱም፥ ርሷ፡ ስትለቀው፡ እንደ፡ ሬሳ፡ ግንድ፡ ወድቆ፡ ተጋድሞ፡ በመቅረቱ፥ ልቁም፡ ልነሣ፡ ልንቀሳቀስ፡ ባለማለቱ፡ ይታወቃል። እንደ፡ ሕዝብም፡ ልማድ፡ አካል፡ ቢባል፥ በነፍስ፡ አካልነት፡ ነው፡ እንጂ፤ በራሱ፡ በገንዘቡ፡ አይደለም፤ በገንዘቡስ፡ ሥጋ፡ ገላ፡ ይባላል። ይኸውም፡ ገልዓዊ፡ ገልዕ፤ ጕልሕ፡ ግልኝ፡ ግዙፍ፥ የሚታይ፡ የሚያዝ፡ የሚዳሰስ፥ አፍኣዊ፡ መሬታዊ፡ ሕዋስ፥ እንስሳዊ፡ ባሕርይ፡ ወይም፡ በጠቅላላው፡ ህላዌ፡ ማለት፡ ነው።(ምሳሌና፡ ግጥም፡) ልብስን፡ አጥቦ፡ ለገላ፤ ብርሌን፡ ዐጥቦ፡ ለጠላ። የሰው፡ ገላ፡ ርጥብ፡ ሾክላ፥ ያልተተኰሰ፡ ያልተኰሳ። የሚጣቅ፡ ዐማኔል፡ ያንተ፡ ጕድ፡ አያልቅም፤ የፈረሰ፡ ገላ፡ እንደ፡ ጨርቅ፡ ስትጠቅም። ኵሉ፡ መሌሊት፡ ይትበሀል፡ አካል፡ ቢል፥ አባል፡ ሕዋስ። አካልክ፡ ነጋዴ፡ ሕግ፡ ቢል፤ ሰብእና። ወናሁ፡ አሕማርኒ፡ ዘመጠነ፡ ዝ፡ አካሎን፡ ቢል፤ ግዘፍ፡ ዕበዩ። ለእሳትስ፡ ቦቱ፡ መጠን፡ ወቦቱ፡ አካል። ሥጋ፡ ዘነሥአ፡ በአካለ፡ ህላዌነ፡ ቢል፤ ልክ፡ መጠን፤ ስፅ፡ ዘይሬሪ፡ ዕኑየኑ፡ ይሁብ፡ ፍሬሁ፥ አኮኑ፡ በበ፡ አካሉ፡ ቢል፤ በያቅሙ፡ በየመጠኑ፡ በየህላዌው፡ ማለት፡ ነው። የአካል፡ ፍቹ፡ ወትሮ፡ አካል፡ አይኾንም፤ ማስተዋል፡ ያሻል።

www.ethiopianorthodox.org

ጥያቄ፤ ረቂቁና፡ኢመዋቲው፡ባሕርያቸውሳ፡ ከምን፡ ተገኘ፤ ከነዚህ፡ካራቱ፡ባሕርያት፡ነውን፤ ወይስ፡ ከሌላ።

ምላሽ፤ የመላእክትና፡የነፍስ፡ባሕርይ፡መሠረት፡የለውም። እምኀበ፡አልቦ፡ነው፤ መላእክትን፡ዘይሬስዮሙ፡መንፈሰ፡ወነዱ፡እሳተ፡ቢላቸው÷ የሚራቀቁ፡የሚጣወቁ፡ጣለት፡ነው፡እንጂ፤ እኛ፡ከምናውቀው፡ነፋስና፡እሳት፡ማለት፡አይደለም። ከዚህስ፡ቢኖን፡እንደ፡መጠኑ፡ባየናቸው፡በሰማናቸው፡ነበር። ሲፈጠሩም፡አካላውያን÷ ፍጹማነ፡አካል፡ፍጹማነ፡ባሕርይ፡ኹነው፡ተፈጥረዋል። ባሕርያቸው፡ከአካላቸው፡አይቀድምም፤ የመላእክት፡አካል÷ የመላእክት፡ባሕርይ÷ የመላእክት፡ህላዌ፡ይባላል። የአካላቸውም፡አኳኋን፡ህላዌ፡ይባላል፤ የነፍስም፡እንደ፡መላእክት፡ነው፤ የነፍስ፡ባሕርይ፡ወደ፡ሥጋ፡ባሕርይ፡ወደ፡ግዘፍ፡ሳይሳብ÷ የሥጋም፡ባሕርይ፡ወደ፡ነፍስ፡ባሕርይ፡ወደ፡ርቀት፡ሳይሳብ፡ነፍስና፡ሥጋ፡ተዋሕደው፡፩፡አካል፡፩፡ህላዌ፡፩፡ሰው፡ይገኛል።ርሱ፡ዲዮናስዮስ÷ እስመ፡ከዊኔሁ፡ለሰብእ፡ውእቱ፡ግብር፡እለ፡ኢይትማሰሉ፡በበይናቲሆሙ፡ወኢየኀብሩ፤ ወቃልኒ፡ኢየኀብር፡ምስለ፡ሥጋ÷ በከመ፡ኢትኀብር፡ነፍስ፡ምስለ፡ሥጋ÷ እንዘ፡ብእሲሁ፡አሐዱ፡እምነፍስ፡ወሥጋ÷ ወአሐዱ፡ገጽ፡እምዘ ኢየኀብሩ፡ግብራት፡እንዳለ። ነፍስና፡ሥጋም፡ተዋሕደው÷ ፩፡ኹነው፡የቆሙበት፡አካል፡ህላዌ፡ይባላል፤ ለቃልም፡በተለየ፡አካሉ፡ከአብ፡ከመንፈስ፡ቅዱስ፡የተለየ፡ፍጹም፡ህላዌ፡አለው። ይኸውም፡ሲታወቅ፡ዲዮናስዮስ፤ ወአእምሩ፡እስመ፡ሰመ፡ህላዌ፡ይትበሀል፡በገጸ፡ኵሉ፡መካን፡ህየንተ፡ህላዌ፡ኵሉ፡ዘመድ÷ ካለ፡በኋላ፤ ወበገጸ፡መካንኒ፡ህየንተ፡አሐዱ፡አካል፡ዘትስብእት፡እምሥርዐት፡እለ፡ኢይትማሰሉ፡በበይናቲሆሙ፤ ወካልእኒ፡ዘውእቱ፡አሐዱ፡ህላዌ፡መንፈሳዊ፡ቀዳማዊ፡ዘአልቦቱ፡ሥጋ፤ ዘውእቱ፡ዘእግዚአብሔር፡ቃል፡ብሂል። ሌሎቹም፡ሊቃውንት÷ ቃል፡በዚህ፡በተለየ፡ህላዌው፡ሰው፡በኾነ፡ጊዜ÷ ክልኤቱ፡

www.ethiopianorthodox.org

፶፮

ህላውያት፡ ኮኑ፡ አሐዱ፡ ህላዌ፡ ወአሐዱ፡ አካል፡ ይላሉ፡፡ ይልቁ
ንም፡ መቃርዮስ፡ ዘእስክንድርያ፥ ወኢንቤ፡ ከመ፡ መንክራት፡ ለአ
ሐዱ፡ ወሕማማት፡ ለካልኡ፤ አላ፡ እሙንቱ፡ ለዝንቱ፡ አሐዱ፥
ከመ፡ አምላክነ፡ ወእግዚእነ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ አሐዱ፡ አካል፡
ሥግው፡ ወአሐዱ፡ ህላዌ፡ ዘኅብረ፡ ኵለንታሁ፡ ለወልድ፤ ዘው
እቱ፡ ቃል፡ ወነፍስ፡ ወሥጋ፡ ወልቡና፡ ወምግባር፤ እስመ፡ በዝየ፡
ይሰመይ፡ አካል፥ ህላዌ፡ አካሉ፡ ለወልድ፡ ብሏል፡፡ ህላዌ፡ ዘኅብረ፡
ኵለንታሁ፡ ያለውን፥ ቃል፡ ሥጋ፡ ነፍስ፡ ልቡና፡ ምግባር፡ ብሎ፡ ዘር
ዝሮ፡ ቈጥሮ፡ ተናገረ፡፡ ልቡና፡ ምግባር፡ የሌለው፡ ህላዌ፥ ሌላ፡
ህላዌ፡ ይኖናል፡ እንጂ፤ የሰው፡ ህላዌ፡ አይባልምና፡፡ ወኢተዋሐደ፡
በመንፈቀ፡ ህላዌ፤ ወኢኮነ፡ ካልአ፡ እንስሳ፡ በአንትሮ፤ አላ፡ ምሉእ፡
ወፍጹም፤ በአሐዱ፡ ህላዌ፡ ይገብር፡ ዘክልኤቱ፡ ህላውያት፡ እን
ዳለ፡ (ኤፍሬም)፡፡ አሐዱ፡ ያለው፡ አካል፡ ክልኤቱ፡ ያለው፡ ባሕርይ፡
እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል፡፡ ህላዌ፡ ግፍዕ፡ ቢል፥ አካል፡ ግፍዕ፡ ማለት፡
ነው፤ አካኺኑንና፡ ጽናቱን፡ ያሳያል፡ (ሔኖክ)፡፡ ህላዌ፡ ነገሩ፡ ቢል፥
የነገሩ፡ አጣጣሉ፡ አሰካክ፥ አካላዊ፡ ነገሩ፡ ማለት፡ ነው፤ የተለየ፡
የጕላ፡ ነገሩ፤ ወይም፡ ኃይሉ፡ ቃሉ፡ ማለቱን፡ ያሳያል፡፡ እንዲህ፡
ከኾነ፡ የህላዌንና፡ የአካልን፡ ነገር፡ በየስልቱ፡ ማስተዋል፡ ይገባል፡፡

፪ኛ፡ ክፍል፡፡

ጥያቄ፤ መለኮትና፡ ህላዌ፡ እንዲባሉስ፡ አስረዳኽኝና፥ ብርሃን፡ መባ
ላቸው፡ እንደ፡ ምን፡ ነው፡፡

ምላሽ፤ ቅዱስ፡ ዲዮናስዮስ፡ በጢሞቴዎስ፡ ክታቡ፡ ሐዋርያትም፡ በዲዲ
ስቅልያ፥ ከዚያውም፡ በአመክንዮ፤ ወቦቱ፡ ብርሃን፡ ዘኢይጠ
ፍእ፤ ወአልቦ፡ ዘይክል፡ ቀሪበ፡ ኀቤሁ፡ ያሉትን፡፡ ዮሐንስም፡
በመልእክቱና፡ በወንጌሉ፤ ወንዜንወክሙ፡ ከመ፡ እግዚአ
ብሔር፡ ብርሃን፡ ውእቱ፡ ወጽልመትሰ፡ አልቦ፡ ኀቤሁ፡ ያለውን፤
አግናጥዮስ፤ እኁዛን፡ በፅምረተ፡ አሐዱ፡ መለኮት፡ ዘውእቱ፡
አሐዱ፡ ብርሃን፡ ዘይሠርቅ፡ እምኔሁ፡ ሠላሴ፡ ብሎ፡ ተርጕሞታል፡፡

www.ethiopianorthodox.org

ዲዮናስዮስ፡ ዘአርዮስፋጎስም፤ ከመምህሩ፡ ከጳውሎስና፡
ከሐዋርያት፡ ከአግናጥዮስም፡ አያይዞ፡ ብርሃን፡ አብ፡ ወቃሉ፡
ወልድ፡ ዘተወልደ፡ እምኔሁ፡ ብርሃን፡ ዘእምብርሃን፤ ወመን
ፈስ፡ ቅዱስኒ፡ ዘወፅአ፡ እምኔሁ፡ ብርሃን፡ ዘእምብርሃን፡
ብሏል። ሠለስቱ፡ ምእትም፡ በቅዳሴያቸው፤ ወአመ፡ ፈጠረ፡
ፀሐየ፡ ወወርኀ፡ አኮ፡ ከመ፡ ያብርሁ፡ ሎቱ፡ ከመ፡ ዘጸልም፤
አላ፡ ጸገዋሙ፡ ንስቲተ፡ እምዘዚአሁ፡ ብርሃን፡ መጠነ፡ ኅጠተ፡
ሠርናይ፤ ወበእንተ፡ ዝ፡ አብርሁ፡ ዲበ፡ ሰብእ፡ ብለዋል። ባሕር
ያቸው፡ እንዲህ፡ የማይጠልስ፡ የማይጠፋ፡ እሳትና፡ ብርሃን፡
ወሀቤ፡ ብርሃን፡ ስለ፡ ሆነ፡ ከዚህ፡ ካንዱ፡ ባሕርይ፡ ፩፡ ስም፡ ነሡ
ተው፡ ፫ቱ፡ ኹሉ፡ እሳት፡ እሳት፡ እሳት፡ እንዲባሉ፡ ብርሃን፡ ብር
ሃን፡ ብርሃን፡ ይባላሉ። የ፫ቱ፡ አካል፡ ብርሃን፡ ፩ነው፡ እንጂ፡ ፫፡
አይደለም። ከመ፡ ብርሃን፡ ወብርሃን፡ ወብርሃን፡ ቢል፡ ግን፡ እ
ንደ፡ ፍሕም፡ እንደ፡ ነበልባል፡ እንደ፡ ዋዕይ፡ እንደ፡ ክበብ፡ እንደ፡
ጸዳል፡ እንደ፡ ሙቀት፡ ወይም፡ እንደ፡ ኅሕ፡ እንደ፡ ጽባሕ፡ እንደ፡
ነግህ፡ ማለት፡ ነው። አብ፡ ኅሕ፤ ወልድ፡ ኅሕ፤ ወመንፈስ፡ ቅዱ
ስ፡ ኅሕ፤ አሐዱ፡ ውእቱ፡ ኅሐ፡ ጽባሕ፡ ዘበጸዳለ፡ ብርሃኑ፡ ሰሰለ፡
ጽልመት፡ እንዳለ፡ (ቅዱ፡ ሐር)። ይህነንም፡ መጠነ፡ ሕጠተ፡ ሠር
ናይ፡ የተባለውን፡ ብርሃን፡ ከዚህ፡ መጠን፡ ከፍሎ፡ ሲያድሉት፡
ለፀሐይ፡ በምዕዛሯ፡ ልክ፡ ፸፻፫፸፡ ክፍል፡ ደርሷት፡ ፴፻፸፡ ይተር
ፋል፤ ከዚህ፡ ደግሞ፡ ፻፸ቱ፡ ለጨረቃ፡ ፻ው፡ ለከዋክብት፡ ፻ው፡
ለደመናት፡ ፻ው፡ ለቀላያት፡ ይደርሳቸዋል። ይህም፡ ለፀሐይ፡
የሚደርሳት፡ ፸፻፫፸ቱ፡ በ፫፲፡ ቢቀምሩት፡ ፪፡ ቀመር፡ ኹኖ፡ ፪፡
ክፍል፡ ይተርፋል። ይህ፡ ፪ቱ፡ ቀመር፡ ከነግህ፡ እስከ፡ ቀትር፡
በየሰዓቱ፡ ይሰጣታል። እንዲህ፡ ማለት፡ በየጊዜው፡ የምዕዛሯን፡
መከፈት፡ መዘጋት፡ መናገር፡ ነው። ተረፈ፡ ቀመር፡ ያልናቸው፡
፪ቱን፡ ግን፡ መቼም፡ መቾ፡ አይዘጉም። ከ፪፡ ሰዓት፡ በኋላ፡ ፩ዱ፡
ቀመር፡ ፫፲ቱ፡ ይዘጋል፤ እንዲህ፡ ቀትር፡ በቀትር፡ አያለ፡ ፪ቱ፡

www.ethiopianorthodox.org

፺፰

ኹሉ፡ እስከ፡፫፡ሰዓት፡ሬጽሞ፡ይዘጋል። በ፩፡ዕለት፡፫፡ተውሳክ፡
፫፡ሕጸጽ፡አላት። ለጨረቃም፡ይደርሳታል፡ያልነው፡፻፳ ቱ፡ክፍ
ል፡፲፫፡ሎባዌ፡ይኾናል። ይኸውም፡ከዕለት፡ሠርቅ፡እስከ፡ዕለት፡
ግሣሀ፡በየለቱ፡፫፡፫ቱ፡ክፍል፡ወይም፡፫፡፫ቱ፡እጅ፡ይሰጣታል፤
ዳግሞ፡ካ፲፫፡ቀን፡በኋላ፡በየለቱ፡፫፡፫እጅ፡ይነሣታል። እንዲህ፡
ማለት፥የምዕዛሯን፡መከሬት፡መዘጋት፥የ፳ነቱን፡መናገር፡
ነው፡ እንጂ፡በየወሩ፡የሚሰጣትና፡የሚነሣት፡ሌላ፡ብርሃን፡አለ፡
ማለት፡አይደለም። ለፀሓይ፡ምዕዛር፡እንዳላት፥ለጨረቃም፡
ምዕዛር፡አላት፡ብለው፥የቍጥር፡መምህራን፡መጠኑ፡ንጠቱን፡
እንዲህ፡አምልተው፡አስፍተው፥ወሰን፡ድንበር፡ሰጥተው፡ይሬ
ቱታል።

ጥያቄ፤ ከመለኮትና፡ከህላዌ፡ከብርሃንም፡ሌላ፥ ብዙ ፡ ምሳሌና፡
የምሳሌ፡ስም፡እንዳላቸው፡ነግረኸኛልና፤ የምሳሌውን፡ስ
ሙን፡ጠርተኸ፡ሩሱን፡ቍርተኸ፡ኣሳየኝ።

ምላሽ፤ ሊቁ፡አባ፡ሕርያቆስ፡ሥላሴን፡በፀሓይ፡በእሳት፡በኅሐ፡በዥንደ፡
ወይን፡መስሎ፡ካሳየ፡በኋላ፤ ቅዱስ፡ጲጥሮስ፥ወአፍቅሩ፡ሐሊበ፡
ነባቤ፡ዘአልቦቱ፡ቱስሕት፡ከመ፡ቦቱ፡ትልሐቁ፡ለድኂን፡ያለ
ውን፥ ቅዱስ፡ጳውሎስም፥ ወትፈቅዱ፡ሐሊበ፡ይውግዑከሙ፤
ወአኮ፡መብልዐ፡ጽጕዕ፡ጽኑዐ፤ እስመ፡ኵሉ፡ዘይትወጋዕ፡ሐሊ
በ፡ሕፃን፡ውእቱ፡ያለውን፡መሠረት፡አድርጎ፥ አብ፡ሐሊብ፤
ወልድ፡ሐሊብ፤ ወመንፈስ፡ቅዱስ፡ሐሊብ፤ አሐዱ፡ ውእቱ፡
ሐሊብ፡ ዘአልቦቱ፡ቱስሕት፡ ብሎ፡ምሳሌና፡ስም፡ሰጥቷል።
ትርጓሜውም፡ይህ፡ነው፤ የሐሊብ፡መሠረት፡ምግብነት፡ሲኾን፡
፫፡ግብር፡አለው። ሕይወተ፡ሕፃናት፡ነው፥ ያሳድጋቸዋል፤ ኃይል፡
ይሰጣቸዋል። ምንም፡፫፡ግብር፡ቢኖረው፡፩፡ሐሊብ፡እንጂ፥፫፡
አይባልም፤ እንደዚህ፡ኹሉ፡ሥላሴም፡በአካልና፡በአካል፡ግ
ብር፡፫፡ቢኾኑ፥ በባሕርይና፡በባሕርይ፡ግብር፡፩፡አምላክ፡እንጂ፡
ሦስት፡አይባሉም። ሐሊብ፡ለሕፃናት፡መዠመሪያ፡ምግብ፡

www.ethiopianorthodox.org

እንደ፡ኾነ፡ምስጢረ፡ሥላሴም፡ለወጣንያን፡መዠመሪያ፡ትምርት፥
ጥንተ፡ጸሎት፥ጥንተ፡ሃይማኖት፡ነው። ሐሊብ፡ሕይወተ፡ሕፃናት፡
እንደ፡ኾነ፥ ሥላሴም፡በንጽሐ፡ጠባይዕ፡እንደ፡ሕፃናት፡ለኹሉ፡ሰዎ
ች፡ሕይወት፡ናቸው፤ ኃይለ፡ነፍስ፡ይኾኗቸዋል፤ በጸጋ፡ያሳድጓቸ
ዋልና፤ ስለዚህ፡ሐሊብ፡አላቸው። ዘአልቦቱ፡ቱስሐት፡ማለት
ም፥ ባ፩ነታቸው፡ምንታዌ፡ክላኤ፥ በ፫ነታቸው፡ተውሳክ፡ርባዔ፡
አለመኖሩን፡ያሳያል። በዚህ፡ላይ፡ደግሞ፡ወልዶ፡ማጥባትና፡
ወተት፡መጋት፡የናትነትና፡የሞግዚት፡ሥራ፡እንደ፡ኾነ፥ቅድስት፡
ሥላሴም፡ሰማይና፡ምድርን፥ወይም፡መልአክና፡ሰውን፡እምኀበ፡
አልቦ፡የወለዷቸ፥ የመንታ፡እናት፡እመ፡ሕያዋን፡ናትና፤ ስለ፡ርኅ
ራኄዋ፡በሴት፡አንቀጽ፡መጠራቷና፡ሐሊብ፡መባሏ፡ሐፀኒነትና፡
መጋቢነት፡ሳይቀር፡እናትነቷንም፡ያሳያል። (ተረት)፤ የመንታ፡
እናት፡ትንጋላ፡ትሞት።

ጥያቄ፤ የቅዳሴ፡መምህራን፡ሐሊብን፡ሲተረጕሙ፥ ፫ነታቸውን፡በርኅና፡
በቅቤ፡ባይብ፡እየመሰሉ፡ይናገራሉሳ።

ምላሽ፤ የናታቸውን፡ጡት፡ምስጢረ፡ሥላሴን፡ያልጠገቡ፥ ከሥጋዊ፡ምስ
ጢር፡የተራቡ፥ ወልድ፡ቅብ፡የሚሉ፡አንዳንድ፡ስሑታን፡ናቸው፡
እንጂ፤ መተርጕማን፡ኹሉ፡አይሉትም። ስሕተትነቱም፡ይህ፡ነው፤
ርኅ፥ ቅቤ፡በወጣለት፡ጊዜ፡ባዶ፡ወገሚት፡ይኾናል። ይህ፡ምሳሌ፡
ወልድ፡ከአብ፡በተወለደ፡ጊዜ፡አብ፡ባዶ፡ኾነ፡ሕጹጽ፡አገኘው፡ማለ
ትን፡ያሳያል። ፪ኛም፡ዐይብ፡በወጣለት፡ጊዜ፡ጥሩ፡አጊት፡ይኾናል፤
ይህ፡ደግሞ፥መንፈስ፡ቅዱስ፡በሠረጸ፡ጊዜ፡ፈጽሞ፡የመልክ፡የባሕ
ርይ፡ሕጸጽ፡አገኘው፡ማለትን፡ያሳያል። ሥላሴ፡ዕሪት፡እንበለ፡ፍል
ጠት፡እንደ፡ተባለ፥ ምስጢረ፡ሥላሴ፡በያንቀጹና፡በየገጹ፡ሲታነጽ፡
ሲቀረጽ፥ ምሳሌው፡ኹሉ፡ልክና፡መልክ፡ያለው፡ትክክል፡ነውና፤
ይህ፡ትርጓሜ፡ወልድ፡ቅብ፡ለሚሉት፡ለጥቍሩ፡እንግዳ፡በካሮች፡
አፍ፡የተሰናዳ፡እንጂ፤ ከሊቃውንት፡አፍ፡የተቀዳ፡አይደለም።
ከሊቃውንትስ፡አፍ፡የተቀዳ፡ሐሊብ፡ጸዐዳ፡ሕፃናትን፡የማያስቀርሽ፡

www.ethiopianorthodox.org

፩፱

የሬቶኛው፡ቃል፡ነው።

ጥያቄ፤ ጕንደ፡ወይን፡ከማግስኞ፡ፍጥረት፡ከዕፀዋት፡ኹሉ፡ተለይቶ፡
የሠላሴ፡አርኣያና፡አምሳል፡መኾኑ፥እንዴት፡ነው።

ምላሽ፤ ሉቱኤል፡ዕዝራ፡እምኵሉ፡ዐጣ፡ለምድር፡ወእምኵሉ፡ዕፀ
ዊሃ፡ኀረይከ፡ለከ፡አሐደ፡ዐጸደ፡ወይን፡ብሎ፡መመረጡን፡እን
ደ፡ተናገረ፤ እግዚር፡አስቀድሞ፡መሢሐቱና፡ምሳሌው፡ሊኾን፡
ስለ፡መረጠው፡ነው። ዐጸድ፡ያለውም፡ዛፉን፡እንጂ፤ ቦታውን፡
አይደለም።(ተረፈ)፤ ዐጸድ፡የሌለው፡ዱብር፥ጽሕም፡የሌለው፡
መምር፡እንዲሉ። ምሳሌነቱም፡እንዲህ፡ነው፤ ዳዊት፡ስለ፡
ቤተ፡እስራኤል፡ዐጸደ፡ወይን፡አፍለስከ፡እምግብጽ፤ ሰደድከ፡
አሕዛበ፡ወተከልከ፡ኪያሃ፡ያለውን፥ሰሎሞንና፡ኢሳይያስ፥
ዐጸደ፡ወይን፡ኮነ፡ለሰሎሞን፡በብዔላሞን። ዐጸደ፡ወይን፡ኮነ፡
ለፍቁር፡በብሔር፡ጕሉል፡ብለውታል። ጌታም፡በወንጌል፡በማ
ቴዎስና፡በዮሐንስ፥ብእሲ፡በዓለ፡ቤት፡ተከለ፡ዐጸደ፡ወይን፤
ወድኅረሰ፡ሬነወ፡ወልዶ። አነ፡ውእቱ፡ዐጸደ፡ወይን፡ዘጽድቅ፤
ወአቡየ፡ተካሊሁ፡ብሎ፡ባለቤትነትን፡ለአብ፡ሰጥቶ፡ተናግሯል።
ወይን፡ያንድነት፡ስም፡ነው። ጕንዱም፡ሐረጉም፡ቅጠሉም፡ፍሬ
ውም፡ወይን፡ይባላል፤ ጕንድ፡ግን፡ሳይለይ፡የልዩነት፡ስም፡ነው።
ሊቁም፡አባ፡ሕርያቆስ፥እንዲህ፡ከብሉይ፡ከሐዲስ፡አያይዞ፤
ይልቁንም፡የወልድን፡ጕንድነት፡ተመርኵዞ፥አብ፡ጕንደ፡ወይን፤
ወልድ፡ጕንደ፡ወይን፤ ወመንፈስ፡ቅዱስ፡ጕንደ፡ወይን፡ብሎ፡፫ነ
ታቸውን፤ አሐዱ፡ውእቱ፡ወይነ፡ትፍሥሕት፡ዘቦቱ፡ኅሠመ፡
ኵሉ፡ዓለም፡ብሎ፡፩ነታቸውን፡ተናገረ። ጕንድነታቸውም፡
ለፍጥረትና፡ለነቢያት፡ለሐዋርያት፡ነው፤ ስለ፡ምን፡ቢሉ፥መፍ
ጠር፡ማስገኘት፥ፍጥረቱን፡እንዲባት፡መርገም፡መባረክ፥መ
ርጦ፡መሾም፥መላክ፥በሰው፡ዐድሮ፡መስበክ፤ ይህ፡ኹሉ፡የባ
ሕርይ፡ፍሬያቸው፥ያንድነት፡ግብራቸው፡ነውና፤ ስለዚህ፡ጕ
ንድ፡ተባሉ። ምንተ፡እረግም፡ዘእግዚአብሔር፡ኢረገመ።

www.ethiopianorthodox.org

ወባረኮሙ፡እግዚአብሔር፡በአሐቲ፡በረከት፡፡ አብ፡ፈነወ፡ነቢያተ፤ ወልድ፡ፈነወ፡ሐዋርያተ፤ ወእመንፈስ፡ቅዱስ፡ተፈነወ፡እንዳለ፡(ዘኍ፡፡ ዘፍ፡ ቄር፡ ተረ)፡፡ ይህም፡የሊቁ፡ቃል፡ያካልን፡፫ነት፡የስምንና፡የግዜን፡ልዩነት፡ቢያሳይ፡እንጂ፡የባሕርይንና፡የግብርን፡መለየት፡አያሳይም፡፡ በመሾም፡በመላክ፡፩፡እንደ፡ኖኑ፡ርሱ፡ራሱ፡ጌታ፡በዮሐንስ፡ወንጌል፥ ወአኮ፡በእንተ፡ዓለም፡ዘእስእለከ፤ አላ፡በእንተ፡እሉ፡ወሀብከኒ፤እስመ፡እሊአከ፡እሙንቱ፤ ወኵሉ፡ዘዚአየ፡ዚአከ፡ውእቱ፡ወዘዚአከኒ፡ዚአየ፡ውእቱ፡ብሂል፡፡ የወልድም፡ጕንድነት፡በ፪፡መንገ፡ነው፤ በአምላክነቱ፡ለፍጡራን፤ በሰውነቱ፡ለምዕመናን፤ ይኸውም፡አቡየ፡ተካሊሁ፤ ወአንትሙ፡አዕጹቂሁ፡ባለው፡ይታወቃል፡፡ ተካሊሁ፡ማለት፥ አዋሐጂ፡ቀቢው፥ ሺሚው፡በኵር፡አድራጊው፡ማለት፡ነው፤ ንባቡም፡ምስጢሩም፥ አቡየ፡ወአቡክሙ፥ አምላኪየ፡ወአምላክክሙ፡ካለው፡ጋራ፡አንድ፡ነው፡፡ እግዚአብሔር፡አብ፡አምላኩ፡ለወልድ፡በእንተ፡ትስብእቱ፤ ወአቡሁ፡በእንተ፡መለኮቱ፡እንዳለ፡(ሃይ፡አበ፡ኤጲ)፡፡

ጥያቄ፤ ባለቅዳሴዎቹ፡ወተቱን፡አጥቁረው፥ ፫ነቱን፡በርኅና፡በቅቤ፡ባይብ፡እንደ፡መሰሉት፤ ወይኑንም፡አምርረው፥ መዠመሪያ፡በጕንድና፡በቅጽል፡በአስካል፤ ፪ኛም፡በሕንባቡ፡ብቻ፡እንደ፡በሰሳ፡ማሽላ፥ ኑጭና፡ቀይ፡ጥቍር፡ብለው፡ይመስሳሉሳ፡፡

ምላሽ፤ እንዲያው፡ስትቀሪ፡ምንቻቱን፡አንቅሪ፡እንደሚሉት፥ እንዲያው፡ከመቅረት፡ምሳሌ፡ነው፡እንጂ፤ ምስጢሩ፡አያጠግብም፡፡ ጕንድ፡ለኹሉ፡ሥር፡መሠረት፡ነው፤ ቅጠል፡ግን፡እንደ፡ከመ፡አዳማቂ፡ነው፤ የተለየ፡ሥራ፡የለውም፤ ፍሬም፡ለብቻው፡ምግብና፡ሕይወት፡ስለ፡ኾነ፡ከ፪ቱ፡ብልጫ፡አለውና፤ ምሳሌያቻው፡አይተካከልም፡፡ ፍሬውንም፡ብቻ፡፫፡ዐይነት፡ብለው፡ቢመስሉ፥ አባ፡ሕርያቆስ፡ጕንዱ፡ወይን፡አለ፡እንጂ፤ አስካሉ፡ወይን፥ ወይም፡ሕንባቡ፡ወይን፡አላለምና፤ ይህ፡ደግሞ፡ሳይቶች፡

www.ethiopianorthodox.org

፻፪

እንደ፡ ማለም፡ ይሆናል። እንዲህም፡ ከኾነ፡ ዋሾና፡ ፍሬ፡ ቢስ፣
ትርጓሜያቸው፡ ዳግመኛ፡ ከቅዳሴ፡ አይግባ፤ ከምእመናንም፣
አይሳተፍ። ምስጢረ፡ ሥላሴን፡ እንዲህ፡ አዳሳድሎ፡ ካልሰሙ
ሉትና፡ ካልተረዱለት፤ ምስጢረ፡ ሥጋዌ፡ በ፪፡ እግሮቹ፡ ባምላ
ክነትና፡ በሰውነት፡ ቀጥ፡ ብሎ፣ መቆም አይቻልም፤ መሠረቱ፡
ምስጢረ፡ ሥላሴ፡ ነውና። አሚንሰ፡ መሠረት፡ ይእቲ፤ ወካልእ
ኒሃ፡ ሕንጻ፡ ወንድቅ፡ እንዳለ፡ (ዮሐ፡ አፈ)። ነቢያት፡ በመደመ
ዱት፡ ሐዋርያት፡ የገደገዱት፥ ሊቃውንትም፣ ጉባኤ፡ እያቆሙ፡ በ
ትርጓሜያቸው፡ ያሰፉት፡ ምስጢረ፡ ሥላሴ፡ ከምሉ፣ በክፍሉ፡
ከብዙ፣ በጥቂቱ፡ ይህ፡ ነው፤ ከዚህ፡ የቀረውን፡ በያንቀጹና፡ በየም
ዕራፉ፥ በያርእስቱና፡ በየመጽሐፉ፥ ልብ፡ አድርጎ፡ ይመለከቷል።

ጥያቄ፤ የኪዳን፡ ዘነግህ፡ አርእስት፥ ቅዱስ፡ እግዚአብሔር፥ ቅዱስ፡ ኃያል፥
ቅዱስ፡ ሕያው፡ ዘኢይመውት፡ ብሎ፥ ቅድሉን፡ ዘተወልደ፡ ዘተ
ጠምቀ፡ ወተሰቅለ፥ ዘተንሥአ፡ እሙታን፡ ይላልና፤ ይህ፡ ፫፡ ቅ
ዱስ፡ እንዴት፡ ነው፤ ሥላሴ፡ ሰው፡ ኾኑ፥ ሦስቱ፡ ኹሉ፡ ተሰቀሉ፡
ሞቱ፡ ማለት፡ ነውን።

ምላሽ፤ አይደለም፤ ይህ፡ ቃል፡ መላእክት፡ በዕለተ፡ ልደት፡ ስብሐት፡ ለእ
ግዚአብሔር፡ በሰማያት፡ ወሰላም፡ በምድር፡ ሲሉ፣ እንደ፡ ተሰሙ፤
በዕለተ፡ ዐርብም፥ ወርእየ፡ ኵሉ፡ ኃይላተ፡ ሰማይ፡ ድኑናን፡ በዐውደ፡
መስቀል፡ ቅዱስ። ወሰምዐ፡ ቃለ፡ እምበድኑ፡ ሥጋሁ፡ ይላልና፡
(መቅ፡ ወን፡፡ ስንክ)። ጌታ፡ በመስቀል፡ ላይ፡ ሳለ፡ ከመስቀልም፡ ወ
ርዶ፡ ዮሴፍ፡ ኒቆዲሞስ፡ ሲገንዙት፥ ያን፡ ጊዜ፡ ከመላእክት፡ አፍ፡
ተሰምቷል። ትርጓሜውም፥ በአካል፡ በስም፡ በግብር፡ የተለየ፥
ልዩ፡ ጌታ፡ ልዩ፡ ኃያል፡ ልዩ፡ ሕያው፡ ማለት፡ ነውና፤ ከሥጋዌ፡ በቀ
ር፡ ምስጢረ፡ ሥላሴ፡ የለበትም። ይህነንም፥ የሠለስቱ፡ ምእት፡
ቅዳሴ፥ ሱራፌል፡ ወኪሩቤል፡ ይጸርሑ፡ ወይብሉ፥ ቅዱስ፡ እግዚ
አብሔር፡ ቅዱስ፡ ኃያል፡ አኮ፡ በኃይሉ፡ ትዕቢት፥ ቅዱስ፡ ሕያው፡
ዘኢይመውት፡ ዘሞተ፡ በእንተ፡ ፍቅረ፡ ሰብእ፡ ብሎ፡ ያስረዳናል።

www.ethiopianorthodox.org

ዘተወልደና፡ ዘተጠምቀ፡ ዘተንሥአ፡ የሚል፡ ቅድሉና፡ ተሣ
ሣሉን፡ ግን፥ በመጨረሻውም፡ ስብሐት፡ ለአብ፡ ብሎ፡ ቅዱስ፡
ሥሉስ፡ ማለት፥ የሊቃውንት፡ እንጂ፡ የመላእክት፡ ቃል፡ አይ
ደለም። ቅዱስ፡ ያሬድም፥ ዋይ፡ ዜማ፡ ዘሰማዕኩ፡ በሰማይ፡
እመላእክት፡ ይላልና፤ ይህን፡ ፫፡ ቅዱስ፡ ለድጊው፡ ምዕራፍ፡
አርእስት፡ ማድረጉ፡ ከመላእክት፡ ስለ፡ ሰማው፡ ነው፡ ይባላል።
፫ቱ፡ ቅዱስ፡ ፫ጊዜ፡ ሲመለስ፡ ፱፡ መኾኑ፡ የነገዶቻቸውን፡ ፱ነት፥ ፲
ኛው፡ ቅዱስ፡ ደቂቀ፡ አዳምን፡ ያሳያል። ባስላዮስም፡ በቅዳሴው፡
ሥርዐተ፡ መላእክትን፡ አብነት፡ አድርጎ፡ የኪዳን፡ አርእስት፡ ካ
ደረገው፡ ከዚሁ፡ ከመላእክት፡ ቃል፡ አያይዞ፥ ከ፫ቱ፡ አካላት፡
ለያንዳንዱ፡ ኹሉ፤ ቅዱስ፡ ቅዱስ፡ ቅዱስ፡ አንተ፡ አብ፡ አኃዜ፡
ኵሉ፤ ቅዱስ፡ ቅዱስ፡ ቅዱስ፡ አንተ፡ ወልድ፡ ዋሕድ፡ ቃለ፡ አብ፡
ሕያው፤ ቅዱስ፡ ቅዱስ፡ ቅዱስ፡ አንተ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ዘተአ
ምር፡ ኵሎ፡ ብሎ፡ ፫፡ ፫፡ ቅዱስ፡ ተናግሯል። ላቲን፡ ዐዋቆቹም፡
ከላቲን፡ ቅዳሴ፡ ወዳማርኛ፡ የመለሱት፡ የሮም፡ ሥርዐትና፡
ግብረ፡ ሕማማት፡ ስለ፡ ሠለስቱ፡ ቅዳሴ፡ እንዲህ፡ ይላል።

(የላቲን፡ ሥርዐት)።

ከሆሳዕና፡ እስከ፡ ዐርብ፡ ሥዕሉንና፡ ምስሉን፡ መስቀ
ሉን፡ ኹሉ፡ ይሸፍናሉ። የስቅለት፡ ዐርብ፡ መጻሕፍተ፡ ነቢያት፡
ተነበው፡ ካለቁ፡ በኋላ፥ ቄስ፡ በምሥዋዕ፡ ላይ፡ ተሸፍኖ፡ የነበረ
ውን፡ መስቀል፡ አውርዶ፡ ጥቂት፡ ገልጦ፤ ነዋ፡ ዕፀ፡ መስቀል፡
ዘቦቱ፡ ተሰቅለ፡ መድኃኒቱ፡ ለዓለም፡ ይላቸዋል። መዘምራን፡
ንዑ፡ ንዑ፡ ንስግድ፡ ሎቱ፡ ብለው፡ ይመልሳሉ። ፪ኛ፡ የመስቀሉን፡
አንዱን፡ ክንፉን፡ ገልጦ፡ እንደ፡ ቀድሞው፤ ነዋ፡ ዕፀ፡ መስቀል፡
ዘቦቱ፡ ተሰቅለ፡ መድኃኒቱ፡ ለዓለም፡ ይላቸዋል። መዘምራን
ም፡ ንዑ፡ ንስግድ፡ ሎቱ፡ ብለው፡ ይመልሳሉ። ፫ኛ፡ ጨርሶ፡ ገል
ጦ፡ እንደ፡ ቀድሞው፤ ነዋ፡ ዕፀ፡ መስቀል፡ ዘቦቱ፡ ተሰቅለ፡ መድ
ኃኒቱ፡ ለዓለም፡ ይላቸዋል። መዘምራንም፡ እንደዚያው፤ ንዑ፡

www.ethiopianorthodox.org

፻፴ ንስግድ፡ ሎቱ፡ ብለው፡ ይመልሳሉ። ከዚህ፡ በኋላ፡ መስቀሉን፡
ተሸክሞ፡ ከመቅደስ፡ አውጥቶ፡ በመካከል፡ ያኖርላቸዋል።
ቀሳውስት፡ በሬት፡ ይሰግዳሉ፤ የቀሩትም፡ እንደ፡ ማዕርጋቸው፡
እስከ፡ ሕዝብ፡ ድረስ፡ ይሰግዳሉ። ሰጋጆች፡ ሲሰግዱ፡ መዘም
ራን፡ ከ፪፡ ተከፍለው፥ ሕዝብየ፡ ምንተ፡ ገበርኩከ፤ ወምንተ፡
አተከዝኩከ፤ አውሥአኒ፤ በእንተ፡ ዘአውፃእኩከ፡ እምድረ፡
ግብጽ፡ መስቀለ፡ አስተዳሎከ፡ ለመድኃኒትከ፡ ይላሉ። ከዚህ፡
በኋላ፡ እኩሌቶቹ፡ በግሪክ፡ ልሳን፡ እኩሌቶቹ፡ በላቲን፡ ልሳን፡
ይዘምራሉ።

(ግሪክ)፤ አግዮስ፡ ኦቴዎስ፤ አግዮስ፡ ኢስኪሮስ፤ አግዮስ፡
አትናቶስ፤ ኢሌይሶን፡ ኢማስ።

(ላቲን)፤ ሳንቱስ፡ ዱሚኑስ፤ ሳንቱስ፡ ፎርቲስ፤ ሳንቱስ፡ ኢ
ሞርታሊስ፡ ሚዘሬሬ፡ ኖቢስ፡ እያሉ፡ ይመልሳሉ። ይኸውም፡ ቅዱስ፡
እግዚአብሔር፤ ቅዱስ፡ ኃያል፤ ቅዱስ፡ ሕያው፡ ዘኢይመውት፡
ተሣሃለነ፡ ማለት፡ ነው። ከዚህ፡ በኋላ፡ መዘምራን፥ በእንተ፡
ዘመራሕኩከ፡ አርብዐ፡ ዓመተ፡ በገዳም፥ ወበእንተ፡ ዘሴሰይኩ
ከ፡ መና፥ ወበእንተ፡ ዘአባእኩከ፡ ውስተ፡ ምድር፡ ሠናይት፥ አስ
ተዳሎከኒ፡ መስቀለ፡ ለመድኃኒትከ፡ ይላሉ። ባንድ፡ ወገን፡ ያሉ፡
መዘምራን፡ እንደ፡ ቀድሞ፡ አግዮስ፡ ኦቴዎስ፡ ብለው፡ ይመልሳሉ።
ከዚህም፡ በኋላ፡ ባንድ፡ ወገን፡ ያሉት፤ ምንተ፡ ውእቱ፡ ዘይደልወኒ፡
እግበር፡ ለከ፡ ወዘኢገበርኩ፡ ለከ፤ አንሰ፡ ተከልኩከ፡ ወይነ፡ ሠናየ፡
ወፍትወ፡ ኖቀ፤ አንተሰ፡ ኮንከ፡ ብየ፡ መሪረ፡ ዕጉሠ ቋሪ፤ ወአስ
ተዳሎከ፡ ብሒዐ፡ ለጽምእየ፤ ወበኲናት፡ ከረይከ፡ ገቦ፡ መድኃ
ኒትከ፡ ሲሉላቸው፤ እኩሌቶቹ፡ እንደ፡ ቀድሞ፡ አግዮስ፡ ኦቴዎስ፡
ብለው፡ ይመልሳሉ። ከዚህም፡ በኋላ፤ አነ፡ በእንቲአከ፡ ቀሠ
ፍኩ፡ አብኲሪሆሙ፡ ለግብጽ፤ አንተሰ፡ ሬደይከኒ፡ ሊተ፡ ቅሠ
ፌተ፡ ሲሉላቸው፤ አግዮስ፡ ኦቴዎስ፡ ብለው፡ ይመልሳሉ። ይ
ህን፡ የመሰለ፡ የብሉይ፡ ንባብ፡ እየተናገሩ፡ ለዚህ፡ ምላሽ፡

www.ethiopianorthodox.org

ኦግዮስ፡ ኦቴዎስ፡ ብለው፡ ይዘምራሉ። ባስልዮስም፡ የኪዳን፡ አርእስት፡ ማድረጉ፡ ከ፵፮፡ ኪዳን፡ ፮ቱ፡ የወልድ፡ ብቻ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ነው። ከብሉዩ፡ ቅዱስ፡ (ኢሳ፮፡ ፫) ቅዱስ፡ ቅዱስ፡ ቅዱስ፡ እግዚአ፡ ጸባኦት፡ ካለው፤ ይህ፡ የሐዲሱ፡ ቅዱስ፡ ልዩ፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል። የብሉዩ፡ ቅዱስ፡ ስለ፡ ሥላሴ፡ እንደ፡ ተነገረ፤ ይህም፡ ስለ፡ ሥጋዌ፡ ተነግሯል። ዳግመኛም፡ ይህ፡ ፫ቱ፡ ቅዱስ፡ ከቅጽሉ፡ ጋራ፡ ለሥጋው፡ ቃል፡ ብቻ፡ ሲነገር፤ ምስጢሩ፡ ምስጢረ፡ ሥጋዌ፡ እንደ፡ ኾነ፡ መጠን፤ በዚሁ፡ አንጻር፡ ዳግሞ፡ ቅጽሉ፡ ቀርቶ፡ ለሥላሴ፡ ብቻ፡ ሲነገር፡ ንባቡም፡ ምስጢሩም፡ ከብሉዩ፡ ቅዱስ፡ ተስማምቶ፡ ምሥጢረ፡ ሥላሴ፡ ይኾናል። መለዮው፡ ቅጽል፡ ብቻ፡ ነው። በዚህ፡ ላይ፡ ዳግሞ፡ ዮሐንስ፡ መጽብር፡ ፻፱፡ ክፍል፡ ተመልከት።

አንቀጽ፡ ካልእ፡ በእንተ፡ ምስጢረ፡ ሥጋዌ።

፩ኛ፡ ክፍል።

ጥያቄ፡ መዠመሪያ፡ የሃይማኖት፡ ስምክን፡ ለማወቅ፤ ምን፡ ሰው፡ ነህ፡ ብዬ፡ ብጠይቅኽ፡ ክርስቲያን፡ ነኝ፡ ብለኻልና፤ በምን፡ ምክንያት፤ በማን፡ በኵርነት፡ ክርስቲያን፡ ተባልኽ፤ ክርስቲያንስ፡ ማለት፡ ምን፡ ማለት፡ ነው።

ምላሽ፡ አስቀድመን፡ በምስጢረ፡ ሥላሴ፡ አብ፡ ወልድ፡ መንፈስ፡ ካልናቸው፡ ከ፫ቱ፡ አካላት፡ ፪ኛው፡ አካል፡ ወልድ፡ በወልድነቱ፡ ውሉድ፤ በቅብዕነቱ፡ ቅቡዓን፡ ክርስቲያን፡ ያሠኘን፡ ዘንድ፡ በተለየ፡ አካሉ፤ በተለየ፡ ህላዌው፡ የኛን፡ ባሕርይ፡ ነሥቶ፡ ሲዋሐድ፡ ሲቀባ፤ በተዋሐደ፡ ኢየሱስ፡ አማኑኤል፡ እንደ፡ ተባለ፤ መንፈስ፡ ቅዱስንም፡ ከአብ፡ ተቀብቶ፡ በቅብዓት፡ መንፈስ፡ መሲሕ፡ ወበኵር፡ ዳግማይ፡ አዳም፤ ክርስቶስ፡ ቀዳሚ፡ ጸጋ፡ ፍጹመ፡ ጸጋ፡ ምሉአ፡ ጸጋ፡ ስለ፡ ተባለልን፤ እኛም፡ በጥምቀት፡ በቅባት፤ በግዜር፡ ጸጋ፡ በክርስቶስ፡ በኵርነት፡ ክርስቲያን፡ ተባልኹ። ኢየሱስ፡ ማለት፡ መድኃኔ፡ ዓለም፤ ዐማኑኤልም፡ አምላክ፡ ወሰብእ፡ ማለት፡ እንደ፡ ኾነ፤ ክርስቶስ፡ ማለት፤ የተቀባ፡ ቅቡዕ፡ ማለት፡ ነውና፤ ክርስቲያንም፡ ማለት፤

www.ethiopianorthodox.org

፻፺

መሲሓዊ፡ ክርስቶሳዊ፥ ወይም፡ የክርስቶስ፡ ወንድም፥ ተወራራሽ፥ መሳይ፡ ተከታይ፥ የጸጋው፡ ተካፋይ፡ ማለት፡ ነው። ምንም፡ የርሱ፡ በ ምርት፥ የኛ፡ በቅንጣት፡ ቢመስል፥ መቀበል፡ ያስተካክለናል፤ዝ ኆንም፡ ለሆዱ፡ ድንቢጥም፡ ለሆዱ፡ ኹሉም፡ ወንዝ፡ ወረዱ፡ እንዲሉ፡ (ሮሜ፡ ፰-፲፫-፲፯፡ ፳፱)። ኢየሱስ፡ ዘእምናዝሬት፡ ዘቀብዖ፡ እግዚ አብሔር፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ወኀይለ። ናሁ፡ ድንግል፡ ትፀንስ፡ ወት ወልድ፡ ወልደ፡ ወትሰሚ፡ ስሞ፡ ዐማኑኤል። ወሰበ፡ አብሠራ፡ ገብ ርኤል፡ ለድንግል፡ ይቤላ፥ ትወልዲ፡ ወልደ፤ ወይሰመይ፡ ስሙ፡ ኢየ ሱስ። ወተሰምየ፡ ክርስቶስሀ፡ በእንተ፡ ዘተቀብዐ፡ ምስሌነ፡ ከመ፡ ነብእ፤ ከመ፡ ቃለ፡ ዳዊት፡ ዘይቤ፡ በእንተ፡ ክርስቶስ፥ አፍቀርከ፡ ጽድቀ፡ ወዐመፃ፡ ጸላእከ፤ በእንተ፡ዝ፡ ቀብዐከ፡ እግዚአብሔር፡ አምላክከ፡ በዘይት፡ ፍሥሓ፡ እምኵሎሙ፡ እሊአከ፡ እለ፡ እሙን ቱ፡ ሱቱፋኒከ፤ ወለሊሁ፡ ውእቱ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ እንዳለ፡ (ግብ፲፡ ፴፰። ኢሳ፡ ፷፩፡ ፲፬። ሃይ፡ አበ)። ዘይት፡ ፍሥሓ፡ ያለውን፥ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ብሎ፡ ተረጐመው፤ ቅብዕ፡ መባልና፡ ቅብዕነት፥ ጸጋ፡ ሀ ብት፡ ኹኖ፡ መስጠት፡ የርሱ፡ ነውና፤ ኢሳ፡ ፲፩፡ ፩-፪። ሠ፪፡ ፩። ፳፩፡ ፩)። ሀብትኪ፡ ሠናይ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ እንዳለ፡ (ቄር)።

ጥያቄ፤ በተለየ፡ አካሉስ፡ ይኹን፤ በተለየ፡ ህላዌው፡ ማለት፡ ስለ፡ ምን፡ ነው።

ምላሽ፤ ካሁን፡ ቀድም፡ በህላዌ፡ ክፍል፡ እንደ፡ ተናገርነ፥ ሥላሴ፡ ፩፡ የ ሚኾኑበት፡ ህላዌ፥ ፩፡ የማይኾኑበት፡ ህላዌ፡ አለና፤ ስለዚህ፡ነው። ፩፡ ስለሚኾኑበት፡ ህላዌ፥ ሠለስቱ፡ ምእት፤ አሐዱ፡ መለኮት፡ ወአሐዱ፡ መንግሥት፥ ወአሐዱ፡ ህላዌ፡ ብለዋል። ዮሐንስ፡ አፈ ወርቅም፥ ነአምን፡ በአሐዱ፡ መለኮት፡ ወበአሐዱ፡ ህላዌ፡ ዘሠ ሉስ፡ ቅዱስ፡ ብሏል። ይህን፡ የመሰለ፡ የተናገሩ፡ ሊቃውንት፡ ብዙ፡ ናቸው፤ በዚህ፡ ቦታ፡ መለኮት፤ ግዛት፡ አምላክነት፡ ኹኖ፥ ህላዌ ም፡ ባሕርይ፡ ተብሎ፡ ተነግሯል። ፩፡ ስለማይኾኑበት፡ ህላዌ፥ መቃ ርዮስ፡ ወአኮ፡ ውእቱ፡ ህላዌ፡ ዘያስተጋብኦሙ፡ ለሠሉስ፡ ቅዱስ፡

www.ethiopianorthodox.org

ብሏል። ሚናስ፡ ዘእስክንድርያም፥ ወአኮ፡ ውእቱ፡ ህላዌ፡ ዘያኂ
ብር፡ ቅድስት፡ ሠላሴ፡ ብሏል። ቅዱስ፡ ጳውሎስም፥ ወገብረ፡
በህላዌሁ፡ በዘያነጽሖ፡ ኀጢአተነ፡ ብሏል። ህላዌም፡ ማለት፡ በዚ
ህ፡ ቦታ፡ ገጽ፡ መልክ፡ አቋቋም፡ ማለት፡ ነው፡ እንጂ፤ ሠላሴን፣ ፩፡
የሚያደርጋቸው፡ ህላዌ፡ ማለት፡ አይደለም።

ጥያቄ፤ ስለ፡ ምን፡ አብ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ሰው፡ አልኾኑ፤ ወልድ፡ ብቻ፡
በተለየ፡ አካሉ፡ በተለየ፡ ህላዌው፡ ስለ፡ ምን፡ ሰው፡ ኾነ፤ በሥልጣን፡
በፈቃድ፥ በኀይል፡ በክሂል፡ ፩፡ አይደሉምን።

ምላሽ፤ ትንቢት፡ የተነገረ፡ ለወልድ፡ ነውና፤ ዳዊት፡ ስለ፡ ወልድ፤ ወልድየ፡
አንተ፡ ወአነ፡ ዮም፡ ወለድኩከ። አንሥእ፡ ኀይለከ፡ ወነዐ፡ አድኅ
ነነ። ፈኑ፡ እዴከ፡ እምአርያም፡ ብሏል። ሰሎሞንም፥ እግዚአብ
ሔር፡ ፈጠረኒ፡ ከመ፡ እኩን፡ መቅድመ፡ ለተግባሩ፤ ወእምቅድመ፡
አድባር፡ ወአውግር፡ ወለደኒ፡ ብሏል። ሢራክም፥ ጥበብ፡ ትዊድስ፡
ርእሳ፥ ወትትሜካሕ፡ በቅድመ፡ ኀይሉ፡ እንዘ፡ ትብል፥ አንሰ፡
እም፡ አፉሁ፡ ለልዑል፡ ወፃእኩ። ወእምዝ፡ አዘዘኒ፡ ፈጣሬ፡ ኵሉ፡
ወአዕረፈ፡ ሊተ፡ ፈጣሪየ፡ መንበርየ፡ ወይቤለኒ፥ ኅበ፡ ያዕቆብ፡ ኃ
ድሪ፥ ወርስተ፡ እስራኤል፡ ተዋረሲ፡ ብሏል።

፴፫፡ ክፍል።

ጥያቄ፤ ትንቢቱስ፡ ስለ፡ ምን፡ ለወልድ፡ ብቻ፡ ተነገረ።

ምላሽ፤ የ፫ቱ፡ ኵሉ፡ ስምና፡ ግብር፡ እንዳይፋለስ፥ የአካል፡ ህላዌ፡ እንዳ
ይፈርስ፡ ነው።

ጥያቄ፤ አብ፡ ሰው፡ ቢኾን፥ ወላዲነቱን፡ ትቶ፡ ተወላዲ፡ በኾነ፡ ነበርና፤
መንፈስ፡ ቅዱስም፡ ሰው፡ ቢኾን፥ ሠራጺነቱን፡ ትቶ፡ ተወላዲ፡ በኾነ፡
ነበርና፤ ዳግመም፡ አብ፥ አብ፡ መባሉን፡ ትቶ፡ ወልድ፡ በተባለ፡ ነበ
ርና፤ መንፈስ፡ ቅዱስም፡ እንደዚሁ፡ ስሙና፡ ግብሩ፡ ተፋልሶ፡ ወ
ልድ፡ በተባለ፡ ነበርና፤ ፫ቱን፡ ኵሉ፡ በየስማቸው፡ በየግብራቸው፡
በየህላዌያቸው፡ ለማጽናት፥ ለወልድ፡ ብቻ፡ ተነገረ። ወእንዘ፡
አሐዱ፡ ህላዌ፡ መለኮት፡ አስማቲሆሙ፡ ኢየኀብሩ፡ በበይናቲሆሙ።

፶፰

እስመ፡ ነአምኖ፡ ለአብ፡ በኢለደቱ÷ ወለወልድኒ፡ በለደቱ÷ ወለመንፈስ፡ ቅዱስኒ፡ በፀአቱ፡ እንዳለ፡(ዮሐ፡ ዘጳ፡፡ ሚና፡ ዘአ) ፩፡ ባሕርይ÷ ወልድ፡ ቅብዕ÷ ፫፡ መለኮት፡ የሚሉ፡ ግን፡ የህላዌ፡ ነገር፡ ስላልተረዱቸው÷ በህላዌ፡ መለኮቱ፡ ሰው፡ ኾነ፤ አካሉ፡ ሰው፡ ሲሆን፡ ባሕርዩም፡ ሰው፡ ኹኗል፡ ብለው÷ መጻሕፍት፡ እው፡ ያሉትን፡ አልቦ÷ አልቦ፡ ያሉት፡ እወ፡ እያሉ፡ ግልብጭ፡ ስብከት፡ ይሰብካሉ፡፡ እሊህንም፡ ዮሐንስ፡ ዘእስክንድርያና፡ ዮሐንስ፡ ዘአንጾኪያ፤ ናወግዝ፡ እለ፡ ይብሉ፡ እው፡ ይኄልዩ፡ ከመ፡ ሠሉስ፡ ቅዱስ፡ ዘውእቶሙ፡ ሠለስቱ፡ አካላት፡ ተሠገው፡ በብሂሎቶሙ÷ ከመ፡ መለኮት፡ ኵለንታሁ፡ ዘንሬኢ፡ ከመ፡ ውእቱ፡ በአብ፡ ወበወልድ፡ ወበመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ተሠገወ፡፡ ወናወግዝ፡ ዓዲ፡ እለ፡ ይብሉ፡ ሠለስተ፡ እንተ፡ ዘአብ፡ ወወልድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ብለው፡ አውግዘዋቸዋል፡፡ ዮሐንስ፡ አፈ፡ ወርቅም፡ ኄየስ፡ ወረሰን፡ ሲተረጕም፤ እስመ፡ ብሂሎቱ፡ ኄየሰ፡ እመላእክት፡ አኮ፡ ዘይኤምር፡ ኀበ፡ ባሕርዩሁ፡ ዘእምአብ÷ ዳዕሙ፡ ያጤይቅ፡ ኀበ፡ ባሕርየ፡ ሠጋዊሁ፤ እስመ፡ ባሕርየ፡ መለኮቱ፡ አኮ፡ ዘኮነ፡ ሠጋ፡ ብሏል፡፡ እነዚህም፡ ምስክሮቻችን፡ ፫ቱ፡ ዮሐንሶች፡ ፫ቱን፡ ፩፡ የሚያደርግ፡ ህላዌ፡ መለኮት÷ ወይም፡ ያምላክነት፡ ባሕርይ፤ ከ፩ነት፡ በቀር፡ ፫ነት፡ የሌለው፡ የ፫፡ አካል፡ ገንዘብ÷ የ፫፡ አካል፡ መዝገብ፡ ስለ፡ ኾነ፤ እንደ፡ ሰባልዮስ፡ አነጋገር፡ በወልድ፡ አካል፡ ብቻ፡ ተጠቅልሎ፡ መላው፡ ኹለንተናው፤ ወይም፡ እንደ፡ ቢዘኖች፡ ባህል፡ በ፫፡ አካላት፡ ተከፋፍሎ፡ ሢሰው፡ ከሠስት፡ አንዱ፡ የሠላሴ፡ ባሕርይ፡ ሰው፡ አለመኾኑን፡ ያስረዳሉ፡፡ ብንያሚ፡ ዘእስክንድርያም÷ ቃል፡ ዘኮነ፡ ሠጋ፡ በአካሉ፡ ባሕቲቱ፡ ብሏል፡፡ ሰው፡ መኾንና፡ ሠጋ፡ መልበስ፡ የተለየ፡ የአካል፡ ህላዌ፡ ካላቸው፡ ከ፫ቱ፡ አካላት፡ ላንዱ፡ አካል፡ ብቻ፡ እንጂ፡ ለ፫ቱ፡ ኹሉ፡ እንዳልተነገረ፡ ሳስተጋባኢውም፡ ህላዌ፡ ላንዱ፡ ባሕርያቸው፡ አልተጣሬም፤ አልተነገረም፡፡ እንዲህ፡ ጥልቅ፡ ረቂቅ፡ የኾነ፡ ፍጹም፡

www.ethiopianorthodox.org

ጥንቃቄ፡ባለው፡እንነጋገር÷በአካል፡ስማቸው፡አብ፡ወልድ፡መንፈስ፡ተብለው÷በባሕርይ፡ስማቸው፡አሐዱ፡አምላክ፡ከሚባሉት፡ከሦስቱ፡አካል፡አንዱን÷አምላክ፡ሰው፡ኾነ÷ወይም፡ቃል፡ሥጋ፡ኾነ÷ባልን፡ጊዜ÷ሥጋን፡አምላክ፡አደረገው፡እንላለን። ኢኮነ፡ክልኤተ፡አላ፡አሐዱ፡አምላክ፡ዘኮነ፡ሰብአ፤ ወአንገሠ፡ለሥጋ፡አዳም፡በመንፈስ፡ቅዱስ፤ ወረሰዮ፡ቅዱሰ፡ወማኅየዌ፡እንዳለ፡(ሃይ፡አበ) በመንፈስ፡ቅዱስ፡ማለት፡አዋሐጅነቱን፡እንጂ፡ቅብነቱን፡አይሻም። ከመቀባት፡መዋሐድ፡ሰው፡መኾን፡ይቀድማልና፤ ኢኮነ፡ክልኤተ፡አላ፡አሐዱ፡ብሎ፡መነሣቱም፡በተዋሕዶ፡ወልድ፡ዋሕድ፡መኾኑን፡ይናያል። ባዕሉ፡ብዕሉን፡ሳይለቅ፡ነዳይ፡ኾነ፤ ነዳዩንም፡ንዲቱን፡ሳይለቅ፡ባዕል፡አደረገው፤ በተዋሕዶ፡መሳተፍና፡መገናዘብ፡እንጂ፡መጣፋትና፡መሳሳብ፡መቀላቀል፡የለም። እንዴየ፡ርእሶ፡እንዘ፡ባዕል፡ከመ፡ትብዐሉ፡አንትሙ፡በንዴተ፡ዚአሁ። ወአብዐሎ፡ለሥጋ፡ዚአነ፡በተድምርት። እሮ፡ኢያብዕል፡ቃል፡ሥጋ፡ዚአሁ፡በተድምርት። ሥጋ፡ረከበ፡ዕበየ፡ውብዝኀ፡ፍድፍድና፡በተሳትፎቱ፡ምስለ፡ቃል፡እንዳለ፡(ዻው፡ቄር፡አትና)።

ጥያቄ፤ ንዴት፡ምንድር፡ነው፤ ምን፡ማለት፡ነው።

ምላሽ፤ ዘይቤው፡ድኽነት፤ ትርጓሜው፡ሰው፡መኾን፤ ምስጢሩ፡ተስማሚነት። በትኅናኝ፡ራብና፡ጥማት÷ድካምና፡ውርደት÷ሕማምና፡ሞት፡የሚስማማውን÷ንግበር፡ሰብአ፡በአርአያነ፡ብሎ፡የፈጠረውን፡የኛን፡ባሕርይ፡ነሥቶ፡ከኀጢአት፡በቀር፡እንደኛ፡ፍጹም፡ሰው፡መኾን፡ነው። ምንት፡ውእቱ፡ንዴት፡ዘእንበለ፡ከዊነ፡ሰብእ፡እንዳለ፡(ሃይ፡አበ)። እንግዲህ፡የሥራው፡ኹሉ፡ጥንት፡ሰው፡መኾን፡ንዴት፡ከተባለ÷በሰውነት፡ባሕርይ፡ከዕለተ፡ጽንስ፡እስከ፡ዕለተ፡ዐርብ፡የሠራው፡ሥራ፡ያገኘው፡መከራ÷የተቀበለውም፡ጸጋና፡ሀብት፡ክብርና፡ሹመት÷ኹሉም፡ንዴት፡ይባላል። ወኢነአምር፡መጠነ፡ንዴቱ፡ዘተወክፎ፡እግዚእነ፡ኢየሱስ፡ክርስቶስ፤ እስመ፡ኢረከበ፡ብዕለ፡በኀቤነ፡ወኢበእሐቲ፡ገጽ፡መካን። ንዴትስ፡ወት

www.ethiopianorthodox.org

፻፲

ሕትና፡ እንቲአሁ፡ ንብሌ፡ በተስምዮ፡ ሐዋርያ፡ ወሊቀ፡ ካህናት፡ እንዲል፡ (ሃይ፡ አበ) ። በትንሣኤው፡ ግን፡ ኅደገ፡ ንዴት፡ ህላዌ፡ ዩ ሳሌ፤ ተስማሚነትን፡ ማለት፡ ነው፡፡

ጥያቄ፤ ሊላውስ፡ ይኹን፤ ጸጋውና፡ ሀብቱ፥ ክብሩና፡ ሹመቱ፡ ስለ፡ ምን፡ ንዴት፡ ተባለ፡፡

ምላሽ፤ ንዴት፡ መባሉ፡ በወዲያኛው፡ በባሕርይ፡ ክብሩና፡ ባምላክነቱ፡ አን ጻር፡ ነው፡ እንጂ፤ በወዲህኛው፡ በሰውነቱ፡ አንጻር፡ አይደለም። በሰውነቱስ፡ ምንም፡ ከአብ፡ ቢያንስ፡ ክብሩ፡ ማዕርጉ፡ ከወንድሞ ቹ፡ ክብር፡ ከሰው፡ ከመላእክት፡ ከኹሉ፡ በላይ፡ ነውና፤ የክብር፡ ክብር፡ እንጂ፡ ንዴት፡ አይባልም። ሕማሙና፡ ሞቱም፡ የሹመት፡ ሥራ፡ ነውና፤ እኛን፡ ስላከበረ፡ ክብርና፡ ስብሐት፡ ይባላል፡ (ዕብ፡ ፪፡ ፯-፱ ። ፬፡ ፲፬፡ ፲፭)። ይትባረክ፡ እግዚአብሔር፡ ዘሰመየ፡ ሕማማተ፡ ወልዱ፡ ክብረ፡ ወስብሐተ፡ እንዲል፡ (ዮሐ፡ አፈ)።

፫ኛ፡ ክፍል።

ጥያቄ፤ ከኅጢአት፡ በቀር፡ ማለት፡ ስለ፡ ምን፡ ነው፤ ርሷስ፡ ከምን፡ መጣች፤ ኅጢአትስ፡ ማለት፡ ምን፡ ማለት፡ ነው፡፡

ምላሽ፤ አዳምና፡ ሔዋን፡ እንደ፡ ነጭ፡ ልብስ፡ በንጽሐ፡ ጠባይዕ፡ ተፈጥረው፡ በ፯ቱ፡ ሀብታት፡ ከብረው፡ ፯፡ ዓመት፡ ከኖሩ፡ በኋላ፥ ኅጢአት፡ እንደ፡ ቀለም፡ ኹና፥ በሔዋን፡ ተመን፡ ተተምና፥ በፈቃድ፡ በጽነት፡ በተስማሚነት፡ ተስባ፡ ሞትን፡ አስከትላ፡ ከምኞቱ፡ የመጣች፡ የኋ ላ፡ ተውሳክ፡ ናት፡ እንጂ፤ ለሰው፡ የባሕርዩ፡ አይደለችምና፤ ስለዚህ፡ ነው፡ (ኢሳ ፩፡ ፲፰) ። ኅጢአትና፡ ሞት፡ የባሕርይ፡ ቢኾኑ፡ ካሣና፡ መድኃኒት፡ ባልፈለግንም፤ ፈልገንም፡ ባላገኘነ፥ አግኝተንም፡ ባልተፈወስነ፡፡ ኢተፈነወት፡ ኅጢአት፡ ዲበ፡ ምድር፤ አላ፡ ሰብ እ፡ እምርእሶሙ፡ ፈጠርዋ፤ ወለመርገም፡ ዐቢይ፡ ይከውኑ፡ እለ፡ ገብርዋ፡ (ሔኖ) ፡፡ ወካዕበ፡ ኒእምን፡ እስመ፡ ሶበ፡ ፈጠረ፡ ህላዌ፡ ዕጋለ፡ መሐያው፡ ፈጠሮሙ፡ ኅቡራነ፡ ነፍስ፡ ወሥጋ፤ ወገብሮ ሙ፡ ዘእንበለ፡ ኅጢአት፡ ወዘእንበለ፡ ውላጤ፡ (ሃይ፡ አበ) ።

www.ethiopianorthodox.org

ወልደተ፡ዓለም፡ለድኄን፤ ኢሰመ፡እግዚአብሔር፡ኢገብረ፡
ሞተ፤ አላ፡ረሲዓን፡በቃሎሙ፡ጸውዕዎ፡ወበርከ፡አምሰልዎ፤
ወተመሰነዉ፡ቦቱ፡(ጥበ)። ወኅበ፡ዐለውነ፡ትእዛዞ፡በምክረ፡
ከይሲ፡ርጉም፡ወፀዕነ፡እምገነት፡ተድላ፡ውስተ፡ሙስና፡እም
ሕይወት፡ውስተ፡ሞት፤ እምጣዕዛን፡ውስተ፡ግብርናት፤ ወተ
ቀነይነ፡ለአርዑተ፡ኃጢአት። ወእምዝ፡ኅበ፡ርእየ፡ከመ፡ኢበቍ
ዐ፡ለአድኅኖ፡ዓለም፡ደመ፡ነቢያት፡ቅዱሳን፡ዘተክዕወ፡ዲበ፡ም
ድር፡እምደመ፡አቤል፡ጻድቅ፡እስከ፡ደመ፡ዘካርያስ፡ወልደ፡በራ
ክዩ፤ ፈነወ፡ለነ፡ወልዶ፡መድኅነ፡ወመቤዘወ፡ከመ፡ይባልሕ፡
ወይቤዙ፤ ወያብእ፡ቅድሜሁ፡ተዝካረ፡ሕያዋን፡ወሙታን፡እን
ዳሉ፡(ቅዳ፡አሬ። ኢዲፋ)። ኃጢአትም፡ማለት፡ስምነቱ፡ከንዴት፡
ከዕልወት፡ይስማማል፤ ዘይቤው፡ዕጦትና፡ችግር፡አይቶ፡አጣ
ነት፡ነው፤ ምስጢሩም፡በደልና፡ወንጀል፥ የጽድቅ፡ለውጥ፡የን
ጽሕና፡ለምጥ፥ ነውረ፡ነፍስ፡ሕገ፡ዲያብሎስ፡ማለት፡ነው። መኑ፡
ዝንቱ፡ዘነኪር፡እምሕማየ፤ መኑ፡ዝንቱ፡እንበለ፡ኃጢአት፡ዘሞ
ተ፡እንዳለ፡(ኪዳ)። የዲያብሎስም፡ሕግ፡እግዜር፡አታድርጉ፡ብሎ፡
የከለከለውን፡አድርጉ፡ማለት፤ አድርጉ፡ብሎ፡ያዘዘውን፡አታድ
ርጉ፡ብሎ፡መከልከል፡ነው።

ጥያቄ፤ ከመቀባትና፡ከመሾም፥ መዋሐድና፡ሰው፡መኾን፡ይቀድማል፡
ብለኸልና፤ ለሥግው፡ቃል፡በተዋሕዶ፡ገንዘብ፡ባደረጋት፡በሥጋ፡
ርስት፡በሥጋ፡ባሕርዩ፡ተቀብሎ፡መሾሙ፡እንዴት፡ነው።

ምላሽ፤ የናቱ፡የማርያም፡ትውልድ፡በናቷ፡በሐና፡ከሌዊ፥ባባቷ፡በኢያቄ
ም፡ከይሁዳ፡ወገን፡ስለ፡ኾነ፤ በሌዋዊነቱ፡ክህነትን፥በይሁዳዊ
ነቱ፡መንግሥት፡ዳዊትን፡ተሹሟል። ቀድሞ፡በብሉይ፡ክህነታ
ቸውና፡መንግሥታቸው፡ኃላፊ፡ሥጋዊ፡ስለ፡ኾነ፥የሚያልፍ፡
ቅባት፡ግዙፍ፡ዘይት፡እየተቀቡ፡ይሾሙ፡ነበረ። ርሱ፡ግን፡ክህነ
ቱም፡መንግሥቱም፡መንፈሳዊና፡ዘለዓለማዊ፡ስለ፡ኾነ፡በማያ
ልፍና፡በማይጠፋ፡በረቂቁ፡ዘይት፡በመንፈስ፡ቅዱስ፡ቅብነት፡

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

፻፲፪

ቱሹ ሐሜል። ሲሾምም፡ ካባቱ፡ ጋራ፡ ፮፡ የሚኾንበት፡ ሥልጣንና፡
ቾሎት፡ አያለው፥ ይቻለኛልና፡ በገዛ፡ እጄ፡ ልሾም፡ አላለም፤ አባቱ፡
ቀብዑ፡ ሾመው፡ እንጂ። አማን፡ አንገለጉ፡ ሳዕለ፡ ቅዱስ፡ ወልድከ፡
ኢየሱስ፡ ዘቀባዕካሁ፡ (ግብ ፬፡ ፳፯)። ወአልቦ፡ ዘይነሥእ፡ ክብረ፡
ለርእሱ፡ ዘእንበለ፡ ዘጸውዖ፡ እግዚአብሔር፡ በከመ፡ አሮን፤ ወከ
ማሁ፡ ክርስቶስኒ፡ አኮ፡ ርእሶ፡ ዘንእዶ፡ ከመ፡ ይኩን፡ ሊቀ፡ ካህናት፤
ዳእሙ፡ ለሊሁ፡ ዘይቤሎ፡ ወልድየ፡ አንተ፤ ወአነ፡ ዮም፡ ወለድኩከ፤
በከመ፡ ይቤ፡ ውስተ፡ ካልእ፡ መካን፥ አንተ፡ ካህኑ፡ ለዓለም፡ በከመ፡
ሢመቱ፡ ለመልከ፡ ጼዴቅ። እስመ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ ዘትማልም፡
ወዮም፤ ወከመ፡ ውእቱ፡ እስከ፡ ለዓለም፡ (ዕብ፡ ፭፡ ፬–፮። ፲፫፡ ፰)
ወለእመ፡ ክርስቶስ፡ ዘኢተሰብሐ፡ ባሕቲቱ፡ ዘእንበለ፡ አቡሁ፥
እንዘ፡ ውእቱ፡ ዕሩይ፡ ምስሌሁ፡ ወውእቱ፡ አሐዱ፡ ምስሌሁ፡ በኵ
ሉ፡ ግብር፤ ወእፎ፡ ይትከሀል፡ ለአሐዱሂ፡ ከመ፡ ይንሣእ፡ ክህነተ፡
ለርእሱ፤ ዘእንበለ፡ ይንሣእ፡ ዘንተ፡ ማዕርገ፡ እምዘይትሌዐል፡ እም
ኔሁ፡ (ፍን፡ ፱)። ከዐው፡ ጸጋ፡ ወሞገስ፡ ሳዕለ፡ ዝንቱ፡ ኤጲስቆጶስ፡
በከመ፡ ከዐውከ፡ ጸጋከ፡ ሳዕለ፡ ቅዱስ፡ ወልድከ፡ (መጽ፡ ኪዳ)።
ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ አምላክ፡ መንበረ፡ ዳዊት፡ አቡሁ፤ ወይነ
ግሥ፡ ለቤተ፡ ያዕቆብ፡ ለዓለም፤ ወአልቦ፡ ማኅለቅት፡ ለመንግ
ሥቱ። (ሉቃ ፩፡ ፴፪)።

፬ኛ፡ ክፍል።

ጥያቄ፤ ወልድየ፡ አንተ፡ ወአነ፡ ዮም፡ ወለድኩከ፡ ብለኽ፡ ጠቅሰኻልና፤
ልደት፡ በስንት፡ ወገን፡ ነው።

ምላሽ፤ በ፪፡ ወገን፡ ነው፤ በባሕርይ፡ በግብር፥ ወይም፡ በጸጋ፥ ግብርና፡
ጸጋ፡ ፩፡ ወገን፡ ናቸው።

ጥያቄ፤ የባሕርይ፡ ልደት፡ እንዴት፡ ነው።

ምላሽ፤ የባሕርይ፡ ልደት፥ የባሕርይ፡ አባትን፡ የባሕርይ፡ እናትን፡ መስሎ፡
ተካክሎ፡ ነው። መብለጥና፡ ማነስ፡ የለበትም። ይደልወነ፡ ንእ
መን፡ ከመ፡ ቦቱ፡ ለወልዱ፡ እግዚአብሔር፡ ክልኤቱ፡ ልደታት፤

www.ethiopianorthodox.org

ቀዳሚ፡ ልደት፡ እምእግዚአብሔር፡ አብ፡ እምቅድመ፡ ኵሉ፡ መዋዕል፤ ወዳግም፡ ልደት፡ እማርያም፡ እምቅድስት፡ ድንግል፡ በደኃሪ፡ መዋዕል። አሐዱ፡ እንከ፡ ወልድ፡ ዘበአማን፡ በክልኤሆሙ፡ እንዳለ፡ (ሃይ፡ አበ፡ ባስ፡ ሳዊ። ቄር)። በነዚህ፡ በ፪ቱ፡ የባሕርይ፡ ልደቶች፡ መሳይ፡ ተከታይ፥ ወይም፡ ተቀዳሚ፡ መንቲያ፡ ወንድም፡ ስሌሌለው፥ ላባቱም፡ ለናቱም፡ ወልድ፡ ዋሕድ፡ እንጂ፡ በኵር፡ አይባልም።

ጥያቄ፤ ወልድ፡ ዘበአማን፡ በክልኤሆሙ፡ ማለት፡ እንደ፡ ምን፡ ነው።

ምላሽ፤ በአምላክነቱ፡ የአብ፡ የባሕርይ፡ ልጅ፥ በሰውነቱ፡ የማርያም፡ የባሕርይ፡ ልጅ፥ ፍጹም፡ አምላክና፡ ፍጹም፡ ሰብእ፥ ወልድ፡ ዋሕድ፡ ማለት፡ ነው። ምንም፡ ተወላዲው፡ ፩፡ አካል፡ ቢኾን፡ መወለጃው፡ ባሕርይ፡ ፪ ነውና፤ ያባቱ፡ ከናቱ፡ ልዩ፡ ስለ፡ ኾነ፤ ለአብ፥ ለወልድ፡ ዘበአማን፡ በሚባልበት፡ ባባቱ፡ ባሕርይ፥ ለማርያም፡ ወልድ፡ ዘበአማን፡ አይባልም፤ ጊታዋ፡ ፈጣሪዋ፡ እንጂ። እንዲሁ፡ ዳግሞ፡ ለማርያም፥ ወልድ፡ ዘበአማን፡ በሚባልበት፡ በናቱ፡ ባሕርይ፡ ለአብ፡ ወልድ፡ ዘበአማን፡ አይባልም፤ ዘበጸጋ፡ እንጂ። ይኸውም፡ በኵሉ፡ ዘሳዕለ፡ ኵሉ፡ ተግባሩ፤ መሲሑ፥ ሊቀ፡ ካህናቲሁ፤ ገብሩ፡ ቍልዒሁ፡ ሐዋርያሁ፡ ማለት፡ ነው። ይቤ፡ ዝንቱ፡ ውእቱ፡ ወልድየ፡ ዘአፈቅር፤ ኢይቤ፡ ወልድየ፡ ዘከመ፡ ትስብእት፤ አላ፡ ዘከመ፡ መለኮት። አኮ፡ ወልደ፡ ማርያም፡ በመለኮት፤ አላ፡ ዘከመ፡ ሥርዐተ፡ ትስብእት፡ እንዳለ፡ (ሃይ፡ አበ)። ካራና፡ ቅባት፡ ግን፡ እንዳውጣኪ፥ ንባብ፡ ጥሰው፡ ምስጢር፡ አፍርሰው፥ በሰውነቱ፡ የአብ፡ የባሕርይ፡ ልጅ፥ በሰውነቱ፡ የባሕርይ፡ አምላክ፡ ዕሩይ፡ ምስለ፡ አብ፡ ይሉታል።

፫ኛ፡ ክፍል።

ጥያቄ፤ ቄርሎስ፡ አምላክ፡ ውእቱ፡ በሥጋሁ። ከመ፡ ይሰመይ፡ አምላክ፡ ሐዲስ፡ በትስብእቱ፡ ይላልሳ።

ምላሽ፤ በሥጋሁ፡ ያለው፥ በሥጋ፡ ሳለ፡ ማለት፡ ነው፤ በትስብእቱም፡ ያለው፥

www.ethiopianorthodox.org